

คณะกรรมการนโยบายการศึกษาด้านประชาชน

เอกสารรายงาน

การปฏิรูปการศึกษาด้านประชาชน

เสนอ

สภานโยบายการศึกษาด้านประชาชน

โดย

คณะกรรมการนโยบายการศึกษาด้านประชาชน

พฤษภาคม 2560

คำนำ

กลุ่มไลน์ปฏิรูปการศึกษาที่ท่านดร.รุ่ง แก้วแดง และคณะจัดตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นเวทีให้ผู้มากด้วยประสบการณ์ ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิรูป

สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาในแง่มุมต่างๆ แต่ยังไม่สามารถจับประเด็นปฏิรูปกันได้ชัดเจน สมาชิกท่านหนึ่งคือ อาจารย์ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ จึงเสนอให้ตั้ง "สภาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน" ขึ้น โดยเสนอให้ท่านอาจารย์ ดร.รุ่ง แก้วแดง เป็นประธาน และให้ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นเลขาธิการ พวกเราเห็นว่า เป็นข้อเสนอแนะที่ดี จึงอาสาร่วมสานสร้างสรรค์ แต่อยากให้มีการบวนการถ่วงถ่วง เหมือนมีกรรมกรกันจริงๆ จึงตั้งกลุ่มไลน์เพิ่มอีก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคณะผู้ก่อการที่มีท่านรุ่งเป็นประธาน กลุ่มคณะกรรมการปฏิรูป (คณะมนตรีปฏิรูปฯ) และกลุ่มสภาปฏิรูปฯ แต่กลุ่มเดิมยังให้เหมือนเดิม คือ เป็นสนามระดมความคิด บ่น รำพึงรำพัน เล่าเรื่องตนเองบ้างตามอัธยาศัย

ประโยชน์ที่จะได้รับในการเล่าเรื่องตัวเอง นอกจากจะทำให้ได้รู้จักกันแล้ว หากมีประเด็นที่เกี่ยวกับปฏิรูปการศึกษา พวกเราก็จะช่วยกันสกัดสาระออกมา ดังนั้นสนามปฏิรูปจึงเป็นสนามเปิด

หลังจากร่วมแสดงความคิดเห็น พวกเราสามารถสรุปประเด็นปฏิรูปการศึกษาในแง่มุมต่างๆ ได้ 138 ประเด็น ที่มีสาระสอดคล้องหรือเหลื่อมล้ำกันบ้าง ฝ่ายเลขานุการจึงได้จัดรวมประเด็นเพื่อจัดทำเอกสารปฏิรูปการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติการศึกษา และวางแผนการศึกษาชาติเสนอคณะมนตรีปฏิรูปและสภาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนจัดทำประชามติให้นักการศึกษาและประชาชนที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจให้ความเห็นชอบ

โดยที่เป็นกระบวนการปฏิรูปการศึกษาที่ไม่มีอำนาจองค์กรจัดการศึกษามารองรับ และเป็นจิตอาสาเราจึงพึ่งอำนาจธรรมะคือ ความปรารถนาดีต่อบ้านเมือง พึ่งบารมีแห่งพระบรมครูทั้งปวง พระเจ้าพระบารมีพระสยามเทวาธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 และเทพบิดรทั้งหลายได้เกื้อหนุน เพื่อหนุนให้การทำงานของพวกเราประสบความสำเร็จ หลังจากนั้นก็จะหาทางแพร่กระจายด้วยกระบวนการ "ไหลหญ้า ไหลผักตบชวา ไหลบัว" และปล้ำล่อมเมือง สักวันหนึ่งอุดมการณ์ (ปรัชญา คือแนวคิดแนวทาง ปณิธาน คือภารกิจหลัก วิสัยทัศน์ คือภาพความสำเร็จ ชี้นำ และพันธกิจ คืองานที่เราต้องทำ) ก็จะเป็นจริง

เอกสารรายงานผลการปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน ไม่ว่า แนวนโยบายการปฏิรูปหรือแนวปฏิบัติจะได้รับการเป็นเอกสารพิจารณาจากภาคองค์กรจัดการศึกษาหรือผู้มีอำนาจจะนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ก็ตาม สาระนั้นนำเสนอในเอกสารเล่มนี้ที่ได้ประมวลจากประเด็นปัญหามากกว่า 138 ประเด็นของสมาชิกสภาปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน รวมทั้งหลักการ ทฤษฎี และข้อเสนอแนะจะเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ที่นักการศึกษา นักศึกษาคู และคณาจารย์ครูศึกษาควรศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาไทยที่อิงบริบทไทย มิใช่อิงบริบทของประเทศอื่นที่นักการศึกษาไทยที่มีอำนาจกำกับดูแลการศึกษาไทยได้ไปศึกษาเล่าเรียนมา และพยายามนำแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่นำมาจากการประเทศที่ตนเล่าเรียนมาบังคับใช้และครอบงำให้เยาวชนไทยต้องเรียนความรู้ วิธีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างประเทศดังที่เป็นมากลายทศวรรษ

หวังว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประกายสร้างความสว่างคือปัญญา ให้ผู้มีอำนาจองค์กรจัดการศึกษานำไปประกอบการพิจารณา ปฏิรูปการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ขอขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่แสดงทัศนะและความคิดเห็นจนทำให้ประเด็นการปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจน แม้ผู้มีอำนาจองค์กรจัดการศึกษาจะมีได้นำผลการปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติ อย่างน้อยก็เป็นคลังความรู้สำหรับนักการศึกษารุ่นใหม่นำไปใช้ในการเรียนการสอนในสถาบันครูศึกษาทุกระดับ และเราจะได้ไม่ถูกเยาวชนรุ่นหลังกล่าวหาว่า นักการศึกษารุ่นคุณพ่อคุณแม่ คุณตาคุณยาย คุณทวดคุณยาย ปลอ่ยให้การศึกษาถูกปล่อยปละละเลยตามยถากรรม จนอาจนำไปสู่ความเสื่อมสิ้นความเป็นชาติไทยในอนาคต

ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เลขาธิการ ผู้ประมวลประเด็นปัญหาจากสมาชิกสภาปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน และยกร่างเอกสารปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน พ.ศ. 2560 ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติภาคประชาชน พ.ศ. 2560 และ แผนการศึกษาชาติภาคประชาชน พ.ศ. 2560

ดร.รุ่ง แก้วแดง

ประธานคณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน

19 ตุลาคม 2560

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทสรุป

หมวดที่

1	การปฏิรูปอุดมการณ์ จุดมุ่งหมาย และแนวนโยบายการศึกษา
2	การปฏิรูปการศึกษา
3	การปฏิรูปบริบทการจัดการศึกษา
4	การปฏิรูปปัจจัยพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษา
5	การปฏิรูประบบการศึกษา
6	การปฏิรูปหลักสูตร
7	การปฏิรูปผู้เรียน
8	การปฏิรูปบุคลากรการศึกษา
9	การปฏิรูประบบการเรียนการสอน
10	การปฏิรูปการประเมินการศึกษา
11	การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา
12	การปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
13	การปฏิรูปการพัฒนาวิชาชีพการศึกษา และสภาวิชาชีพการศึกษาหมวด
14	การปฏิรูปสภาวิชาชีพการศึกษาหมวด
15	การปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา
16	การปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพภาพ ภายนอก
17	การปฏิรูปการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0 และประเทศไทย 5.0

สรุปสาระ

การปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

เอกสารรายงานปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชนฉบับนี้ เป็นผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มไลน์สภาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน จำนวน 360 คน ตั้งแต่กุมภาพันธ์ ถึง กันยายน 2560

สมาชิกสภาปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วยนักการศึกษาและนักวิชาการตั้งแต่อดีตเลขาธิการ อธิบดี ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผู้บริหารสถานศึกษา คึกขานันทะ และอาจารย์ผู้สอนระดับปฐมวัย ศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภาคและเอกชนที่รวมตัวเป็นคณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน และสภาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน โดยมี ดร.รุ่ง แก้วแดง อดีตเลขาธิการสภาการศึกษา และผู้ต่อสู้ในการนำประถมศึกษาไปออกจากกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ศาสตราจารย์ ระดับ 11 หนึ่งในผู้ก่อตั้งและอดีตรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และผู้เชี่ยวชาญ UNESCO/UNDP เป็นเลขาธิการ

คณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาและสภาการศึกษาภาคประชาชน ได้ร่วมมือประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไทย 138 ประเด็น จำแนกเป็น 16 หมวด ประกอบด้วย (1) อุดมการณ์ จุดมุ่งหมาย และแนวนโยบายการศึกษา (2) แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา (3) บริบทการจัดการศึกษา (4) ปัจจัยพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษา (5) ระบบการศึกษา (6) หลักสูตร (7) ผู้เรียน (8) บุคลากรการศึกษา (9) ระบบการเรียนการสอน (10) การประเมินการศึกษา (11) การบริหารและการจัดการศึกษา (12) เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (13) การพัฒนาวิชาชีพการศึกษา และสภาวิชาชีพการศึกษาหมวด (14) วัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา (15) การประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก และ (16) การศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0 และประเทศไทย 5.0

หมวดที่ 1 อุดมการณ์ จุดมุ่งหมาย และแนวนโยบายการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาต้องเริ่มจากการกำหนดภาพเต็มที่ต้องการ ไปให้ถึงต้องกำหนดภารกิจหลัก ภาพความสำเร็จขึ้นนำ และสิ่งที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุภาพเต็มขึ้น ด้วยการกำหนดอุดมการณ์ จุดมุ่งหมายการศึกษา และแนวนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเป็นหลักในการดำเนินงานการศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคนออกไปรับใช้ทุกภาคส่วนทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

สารสรุป

อุดมการณ์ พึงส่งเสริมให้มีการกำหนดอุดมการณ์คือภาพเต็มของการศึกษาที่สมบูรณ์ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น (จังหวัด อำเภอ ตำบล และเขตพื้นที่โรงเรียน) โดยให้มีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่ยึดแนวคิด หลักการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในระบอบธรรมาธิปไตย คือ การปกครองที่ยึดความเที่ยงธรรมโดยถือเสียงรชนเป็นใหญ่ ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาชนชาติไทยที่มีความดีและเป็นคนเก่ง มีจิตสาธารณะ เป็นคนไทยแท้ ที่รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทยในระดับชาติ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ด้วยการการพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงที่เท่าทันโลก และ ส่งเสริมการผลิตเด็กไทยให้เติบโตเป็นคนไทยที่มีลักษณะเด่นของเชื้อชาติของคนในท้องถิ่น รักและภาคภูมิใจในศิลปวิทยาการไทย (ศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรมไทย) และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ (ศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรมสากล) เพื่อให้สามารถดำรงตนอย่างมีความสุข กลมกลืน และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก

จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายการศึกษามี 6 ประการ คือ จริยศึกษา หัตถศึกษาและอาชีวศึกษา วิทยศึกษา พลานามัยศึกษา ทักษะชีวิตศึกษา และเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

แนวนโยบาย แนวนโยบายการจัดการศึกษาดังอยู่บนพื้นฐานหลักการและแนวคิดที่ทันสมัย สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงทางศิลปวิทยาการเพื่อให้เยาวชนไทยเติบโตเป็นประชาชนไทยที่มีคุณภาพ ตามแนวนโยบาย ๘ ประการ ได้แก่

- ๑) แนวนโยบายด้านการจัดการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ยึดสาระไทยเป็นหลัก (๒) การกำหนดเสรีภาพในการจัดการศึกษา (๓) การกำหนดช่วงเวลาการปฏิรูปการศึกษา (๔) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (๕) เน้นโครงสร้างกระทรวงการศึกษาเพื่อการประสานงานมากกว่าควบคุมสั่งการ (๖) แนวทางการจัดเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการจัดเขตพื้นที่การศึกษาในวงแคบและเขตโรงเรียน
- ๒) แนวนโยบายด้านการจัดระบบการศึกษาและระบบวิชาการ ให้ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตไทย เพื่อให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันที และ (๒) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา และระบบการสอน ให้เน้นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของบริบทมากกว่าหลักสูตรส่วนกลาง และ (๓) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนครบวงจร คือ เรียน เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนดำรงตน และเรียนดำรงชีวิตด้วยการสอนแบบอิงประสบการณ์ มิใช่เน้น "การเรียน " อย่างเดียว และระบบการประเมิน ที่เน้นการประเมินอย่างสมดุล ทั้งประเมินภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- ๓) แนวนโยบายด้านการพัฒนาผู้เรียน และบุคลากรการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) คุณภาพผู้เรียนที่เน้นความดีมากกว่าความเก่ง และการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองมากกว่าการแข่งขันกับสถานศึกษาในต่างประเทศ เพื่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียนเมื่อเติบโตขึ้นสมกับที่ชนชาติไทยมีบริบท ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเป็นของตนเองมากกว่า ๘,๐๐๐ ปี (๒) การจัดหาและบริหารบุคลากร ที่เน้นการ

กำหนดตำแหน่งหน้าที่สายบริหาร สายวิชาการ และสายปฏิบัติ ให้ตอบสนองการจัดการศึกษาในยุคที่เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

- ๔) แนวนโยบายการจัดสายการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) พัฒนาระบบและขยายการศึกษาพื้นฐาน โดยจัดการศึกษา ๔ สาย คือ สายวิชาชีพชีวิต สายวิชาชีพ สายวิชาการ และสายประสบการณ์ (๒) ส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานความไว้วางใจและการกำกับดูแลคุณภาพภายใน (๓) การจัดการศึกษาแบบอิงประสบการณ์ที่เน้นให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดำรงตนและดำรงชีวิตเป็น และ (๔) จัดระบบการพัฒนาการกีฬา สู่มาตรฐานสากล ตามหลักการวิทยาศาสตร์การกีฬาไทยและสากลที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ๕) แนวนโยบายด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) พัฒนาระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา ให้เป็นเสาหลักที่ ๓ ของวิชาชีพการศึกษา ตามหลักการ “ไตรยางค์วิชาชีพชั้นสูง” (๒) จัดระบบการวิจัยและรวบรวมคิดปะ วัฒนธรรมตามวิถีไทย และ (๓) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างเทคโนโลยีใหม่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทยสู่ระบบเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม
- ๖) แนวนโยบายด้านการบริหารและการจัดการ ให้ประกอบด้วยนโยบายด้าน (๑) จัดระบบการบริหารธุรการเป็นเลขานุการกิจและระบบลอจิสติกส์ (๒) พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการที่เน้นการพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการตามวิถีไทย (๓) การพัฒนากฎหมายการศึกษาท้องถิ่นเป็นกฎหมายรอง ในรูปธรรมนูญสถาบัน และแผนแม่บทวิชาการเพื่อให้เป็นหลักยึดสำหรับแผนแม่บทการบริหาร (๔) การกำหนดบทบาทนิติควบคุมการใช้อำนาจ เพื่อมิให้ผู้บริหารลุแก่อำนาจ และบริหารสั่งการโดยไม่ขาดการมีส่วนร่วม และแอบอ้างประชาธิปไตยจอมปลอม (Pseudo Democracy) เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่การตัดสินใจของตนเองการปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๑ ของกฎหมายอาญา (๕) การจัดโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นฐานของโรงเรียนคุณภาพเพราะครูสามารถดูแลผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิดและไม่มีการแบ่งชั้นสอน (๖) การจัดศูนย์กลางการศึกษาในรูปศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (๗) การจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพสำหรับตนเอง และ (๘) สร้างความเป็นเลิศทางการศึกษา โดยให้มีศูนย์นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเน้นความเป็นเลิศในชาติ โดยเฉพาะนวัตกรรมการเรียนการสอน ให้ทันโลกและทันสมัย
- ๗) แนวนโยบายด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) การประเมินครบวงจรคือ ประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน ทั้งการประเมินความรู้และภาคปฏิบัติ (๒) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยองค์กรการศึกษา (First Party) และหน่วยงานต้นสังกัด (Second Party) (๓) การควบคุมคุณภาพ ของหน่วยประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกโดยยึดหลักเป็น Third Party ไม่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงานที่ถูกประเมินหรือต้นสังกัด (๔) การพัฒนาโรงเรียนเป็นนิติบุคคลสมบูรณ์แบบ และการกระจายอำนาจ (๕) การกำหนดบทบาทโรงเรียนกับการสอนและปฏิบัติ ศาสนา (๖) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน/องค์กรศาสนา (๗) การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาบนความเสมอภาคทางการศึกษา และ (๘) การส่งเสริมเสรีภาพและความมีอิสระในการจัดการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

หมวดที่ 2 แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา

รัฐ พึงจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีทักษะชีวิต รู้จักและเห็นคุณค่าความเป็นไทย ไม่คอยลอกเลียนความรู้และประสบการณ์จากต่างประเทศ และพึงปฏิรูปโดยอิงศาสตร์และวิทยาการไทยในทุกระยะสิบปี โดยมีการเตรียมการล่วงหน้าอย่างน้อยสามปี โดยแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่มีนักการศึกษามีอาชีพที่ศึกษาเล่าเรียนทางการศึกษาและมีตำแหน่งวิทยฐานะและวิชาการทางการศึกษาระดับสูง โดยมีจำนวนมากกว่าผู้ที่มิได้ศึกษาด้านศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์

สารสรุป

- 1) การดำเนินปฏิรูปให้ยึดแนวทางการจัดระบบ (Systems Approach) เพื่อให้ได้ระบบที่ครอบคลุมขั้นตอนสำคัญได้แก่ การวิเคราะห์ระบบ การสังเคราะห์ระบบ การเสนอแบบจำลองระบบ การประเมินระบบ และการทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง โดยดำเนินการเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและทักษะเพื่อรวบรวมประเด็นที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาตามกระบวนการที่มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อมิให้เกิดกันหรือผู้ขาดการปฏิรูปการศึกษโดยเฉพาะนักการศึกษาหรือผู้มีอำนาจรัฐแต่งตั้งเพียงกลุ่มเดียว
- 2) ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เพื่อกำหนดขั้นตอนและดำเนินการปฏิรูปตามขั้นตอน
- 3) หลังจากพัฒนาระบบการศึกษาแล้ว ให้จัดทำเอกสารปฏิรูปการศึกษา จัดทำร่างแผนการศึกษาชาติ และจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ ตามแนวทางที่เสนอไว้ในเอกสารระบบการศึกษา
- 4) เผยแพร่เอกสารปฏิรูปการศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้องและขอความเห็นจากครู อาจารย์ นักวิชาการทางการศึกษา และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วยกระบวนการประชุมหารือหรือกระบวนการมีส่วนร่วมอื่น

หมวดที่ 3 บริบทการจัดการศึกษา

ให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับบริบท ด้วยการกำหนดแนวนโยบาย การจัดเขตพื้นที่ และการกำกับดูแลด้านวิชาการตามบริบทที่สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ ต้องให้มีสมดุลระหว่างการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองชาติไทย และถนอมความเป็นพลเมืองภูมิภาคและท้องถิ่น

สารสรุป

1) **แนวทางการปฏิรูปการจัดการศึกษาอิงบริบท** มี 4 แนวทาง คือ (1) การกำหนดเขตความรับผิดชอบและการกำกับดูแลการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบท เพื่อให้สนองความต้องการของประชาชนระดับชาติ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น (2) กำหนดบทบาทของรัฐ คือ กระทรวงศึกษาธิการ ให้มีบทบาทกำหนดอุดมการณ์ นโยบาย กำกับดูแล และประสานงานการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น และรัฐระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นให้มีบทบาทจัดการบริหารกิจการการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของภูมิภาค จังหวัด อำเภอและชุมชน (3) การบริหารและจัดการยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นใน 8 ด้าน คือ การบริหารกิจการชุมชน การบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา การบริหารบุคลากร การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา การบริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ การบริหารลอจิสติกส์ และการบริหารทั่วไป

2) **แนวทางการจัดเขตพื้นที่การศึกษา** ให้ยึดเขตพื้นที่จังหวัดและอำเภอเป็นฐาน และจำแนกอำเภอหรือเขตปกครองเป็น อย่างน้อย 4 เขตโรงเรียน (School District) ในตำบลหรือกลุ่มตำบล หรือเทศบาล เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดเขตพื้นที่การศึกษาเป็น “เขตบริการการศึกษา” ยึดจังหวัด อำเภอ และตำบลเป็นฐาน ใน 4 ระดับ คือ เขตพื้นที่ปฐมวัยศึกษาและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตพื้นที่ประถมศึกษา เขตพื้นที่มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาตามระดับการศึกษา โดยให้ (1) เขตบริการปฐมวัยศึกษา ยึดระดับตำบล ครอบคลุมการศึกษาระดับเด็กเล็กและอนุบาลศึกษา (2) เขตบริการการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.1-6) ยึดระดับอำเภอเป็นฐาน (3) เขตบริการการมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) ยึดระดับจังหวัดเป็นฐาน และ (4) เขตบริการการอาชีวศึกษา (ปวช.และปวส.) ยึดระดับจังหวัดเป็นฐาน

3) **แนวทางการกำกับดูแล** ให้ทุกเขตบริการอาชีวศึกษา เขตบริการมัธยมศึกษา เขตบริการประถมศึกษา และเขตบริการปฐมวัยศึกษา ตรากฎหมายรอง (Bylaws) ในรูป “ธรรมนูญสถานศึกษา” (School Constitution or University Constitution) และจัดทำแผนแม่บทวิชาการ (Academic Master Plan-AMP) เป็นแผนหลักสำหรับการทำแผนแม่บทบริหารและแผนแม่บทอื่นๆ

หมวดที่ 4 การปฏิรูปโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษา

ให้มีโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคควรเอื้อและรองรับการศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาควบคู่ชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มอายุ และอาชีพ โดยเฉพาะเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้ให้บริการเครือข่ายต้องให้ความร่วมมือ

ส่วนปัจจัยพื้นฐาน ให้สถานศึกษาและสถาบันการศึกษามีปัจจัยพื้นฐานประกอบด้วย ทำเลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ และบริเวณ เครื่องมืออุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและประสบการณ์ชีวิตก่อนสำเร็จการศึกษา

สารสรุป

1) การปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐาน (1) อาคารเรียนและอาคารประกอบ--ออกแบบให้อื้อต่อการใช้งานของโรงเรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงอาหาร โรงฝึกงานที่สามารถเป็นเวทีจำลองสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและออกไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (2) การจัดอาคารการศึกษา-ประกอบด้วยอาคารบริหาร อาคารเรียน (บ้านในโรงเรียน) อาคารหอความรู้ (ห้องสมุด ศูนย์ความรู้ ศูนย์เอกสาร ศูนย์บรรณสาร) อาคารประสบการณ์ (ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ) อาคารบริการ อาคารสถานจัดประสบการณ์วิชาชีพ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา และศูนย์บูรณาการสายวิชาชีพตามความสนใจของนักเรียนและนักศึกษา (3) จัดให้มีเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนให้มีระบบอินเทอร์เน็ต ไวไฟ ความเร็วสูงในทุกสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนไปเผชิญประสบการณ์จริงโดยใช้โลกเป็นห้องเรียน มีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้เรียน และ (4) จัดการศึกษาให้ความรู้ไปปรากฏทุกที่ทุกเวลาเพื่อรองรับการศึกษาไร้พรมแดน ให้ความรู้แพร่กระจาย รัฐบาลเป็นที่จะต้องจัดหาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ไวไฟสาธารณะฟรี อย่างทั่วถึงทุกชุมชนหมู่บ้าน และพัฒนาไปสู่การศึกษากว้างขวาง (Ubiquitous Education) ที่มีการกระจายความรู้ไปทุกแห่งหนทุกเวลา เพื่อการศึกษาตลอดชีวิตหลากหลายรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

2) การปฏิรูปปัจจัยพื้นฐาน (1) ให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านอาคาร พื้น ที่ และสาธารณูปโภคเพียงพอต่อความต้องการในการจัดการศึกษา (2) ให้มีการออกแบบอาคารบริหาร อาคารเรียน อาคารปฏิบัติการศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ ศูนย์บริการและอาคารสนับสนุนอย่างเพียงพอ โดยมีการศึกษาวิจัยการออกแบบอาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ และอาคารสนับสนุนที่มีขนาดและองค์ประกอบมีเหมาะสม (3) ให้มีระบบการจัดลอจิสติกส์ ที่ประกอบด้วย ถนนหนทาง และสิ่งอำนวยความสะดวก ยานพาหนะ เสาบียง พัสดุ ครุภัณฑ์ อย่างดีและเพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรคนในแต่ละบริบท

หมวดที่ 5 การปฏิรูประบบการศึกษา

พัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มทางเลือก ในการศึกษาในระดับพื้นฐาน ผสมผสานการศึกษาการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เชื่อมต่อเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ปรากฏทุกที่ทุกเวลา

สารสรุป

1) รูปแบบการศึกษาเอกชน และการศึกษาในบ้าน (Home Schooling) ที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และประชาชนผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย และอาศัยตามชายขอบชายแดนและแหล่งทุรกันดาร

2) **โครงสร้างการศึกษา** ให้จัดการศึกษา 11- 21 ปี ตั้งแต่ ระดับปฐมวัยศึกษา (เด็กเล็กและอนุบาลศึกษา) 5 ปี ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 6 ปี หรืออาชีวศึกษา 3-5 ปี อุดมศึกษา (4-6 ปี) และการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นการศึกษา 4 สาย ได้แก่ สายชีวิต สายวิชาชีพ สายวิชาการ และสายประสบการณ์

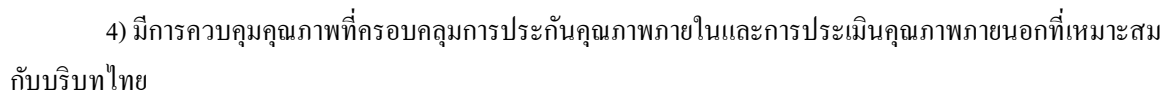
(1) **สายชีวิต (Life Experience Channel-LEC)** มุ่งให้นักเรียนได้ทักษะชีวิต ภาษา คำนวณ คุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว เพื่อให้ชื่นชมวิถีชีวิตท้องถิ่น ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ศาสนา และวิถีไทย และสามารถดำรงตนในสภาพแวดล้อมของถิ่นที่ตนถือกำเนิด เติบโตใหญ่ ดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว ประกอบอาชีพและเติบโตใหญ่โตอย่างมีความสุข

(2) **สายวิชาชีพ (Vocational and Professional Channel-VPC)** มุ่งให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรู้ในการทำงานพื้นฐานอาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จประถมศึกษาโดยไม่มุ่งเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา หรือสำเร็จระดับมัธยมศึกษาออกไปประกอบอาชีพโดยไม่ศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยวิชาการ แต่มุ่งศึกษาต่อวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยวิชาชีพหรือมหาวิทยาลัยประสบการณ์

(3) **สายวิชาการ (Academic Channel-AC)** มุ่งให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปเสริมเติมเต็มวิชาชีพ การพัฒนาตน พัฒนาวิชาชีพ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มุ่งเน้นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และระดับอุดมศึกษาสายวิชาการ เป็นนักศึกษาที่มีประสบการณ์สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการวิจัยและพัฒนาเริ่ม (Pure Research and Development) หรือเสริมสร้างความรู้วิชาการและวิชาชีพจากหลักการ และทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว (Applied Research and Development)

(4) **สายประสบการณ์ (Experience Channel-EC)** เป็นสายบูรณาการชีวิตและวิชาชีพ เพื่อเสริมเติมเต็มด้าน วิชาการ เพื่อให้ได้หลักการและทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว และพัฒนานวัตกรรม ครอบคลุมหลักการ ทฤษฎี แนวคิด หลักปฏิบัติ ระบบ กลไก และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ระดับอุดมศึกษามุ่งผลิตปริญญาเพื่อความเป็นเลิศสายประสบการณ์ (Degrees for Excellence via Experience Path: DEEP) สำหรับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน เป็นผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ และผู้บริหารระดับสูงทั้งภาครัฐและเอกชน

3) **ระดับการศึกษา** ประกอบด้วยระดับปฐมวัยศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ที่มีการกำกับการให้การศึกษาในสายชีวิต สายวิชาชีพ สายวิชาการ และสายประสบการณ์

การพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา ต้องเน้นความเป็นไทย ไม่ลอกเลียนรูปแบบและสาระจากต่างประเทศโดยปราศจากการศึกษาและวิจัยอย่างรอบคอบ ขีดหลักการพัฒนาเนื้อหา “สาระไทย” คำว่า “สาระเทศ”

ในภาพรวม ให้นั้นสาระไทยในระดับประถมศึกษาและเพิ่มสาระสากลในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

1) ประเภทหลักสูตร จำแนกตามระดับ และจำแนกตามสาระ (1) จำแนกตามระดับ แบ่งเป็นหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรภูมิภาค หลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา (2) จำแนกตามสาระ แบ่งเป็นหลักสูตรสาขาวิชาชีพ สาขาวิชาชีพ สาขาวิชาการ และสายประสบการณ์

2) **แนวทางการพัฒนาหลักสูตร** ให้คำนึงถึงสายการจัดการศึกษา ระดับการศึกษา และสาระหลักสูตรที่มี สมดุลระหว่างสาระ ไทยตามศาสตร์และวิทยาการไทย คือสาระที่เปิดสอนและสาระเทศ คือ สาระที่เปิดสอนตาม ศาสตร์และวิทยาการต่างประเทศ ต้องอิงจุดมุ่งหมายการศึกษาที่มุ่งเน้น (1) ด้านจริยศึกษา คือพัฒนาประชาชนให้มี คุณธรรมและจริยธรรมเป็นเอือกเย็นสุขุม เป็นคนดี มีความอดทนอดกลั้น ดำรงตนในสังคมอย่างมีความสุข และมีจิต อาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม (2) ด้านหัตถศึกษาและอาชีวศึกษาคือพัฒนาประชาชน ให้มีทักษะความชำนาญ และสมิรณะในการประกอบอาชีพทั้งในระดับวิชาชีพและวิชาชีพชั้นสูง (3) ด้านวิทยาศาสตร์ คือพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ ประสบการณ์ ในศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตไทย และสากล (4) ด้านพลานามัยศึกษา คือให้ประชาชนมีสุขภาพและร่างกายแข็งแรง และมีสุนิษย์ที่ดี (5) ด้านทักษะชีวิต ศึกษาคือให้ประชาชนมีความสามารถดำรงตนอย่างมีความสุขในสังคมโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันชิงดี (6) ด้าน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาคือให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการ ดำรงชีวิต การทำงานและการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิตได้ทุกที่ทุกเวลา

๓) **รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา** ทุกระดับต้องมีลักษณะหลากหลาย ตามความเหมาะสมของ แต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของเอกัตบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพตามบริบทที่สถานศึกษาหรือ สถาบันอุดมศึกษาให้บริการ (1) รูปแบบหลักสูตรให้เน้นหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ (Experience-Based Curriculum) และหลักสูตรอิงสมิรณะ (Competency-Based Curriculum) แทนหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา (Content-Based Curriculum) เพื่อจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญประสบการณ์ หรือการสอนแบบอิงสมิรณะ เพื่อให้สามารถ จำลองชีวิตจริงในสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา (2) สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นสายวิชาชีพ สายวิชาชีวะ สาย วิชาการ และสายประสบการณ์ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้เติบโตใหญ่เป็นคนไทย ให้มีทักษะในการประกอบอาชีพและความ สมดุล ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม (3) หลักสูตรระดับประถมศึกษา เน้นหลักสูตรตามสาระไทยในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึง ประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (4) หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา เน้น หลักสูตรที่บรรจุสาระเทศ เน้นสายวิชาชีพและวิชาการเพื่อการประกอบอาชีพะ ส่วนระดับอุดมศึกษาให้เน้นสาย วิชาชีพ วิชาการ และสายประสบการณ์ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและดำรงตนอย่างมีความสุขในสังคม โลกาภิวัตน์ (5) หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เน้นสมดุลของสาระไทยและสาระเทศ มิใช่เน้นสาระเทศอย่างเดียว เพื่อ ฟื้นฟู พัฒนา อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวิทยา เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีไทย และจัดสอน สาระเทศเพื่อให้มีความรู้สากล และมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาชีพชั้นสูงและวิชาการระดับสูง ที่เน้นการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม (6) ให้มีหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาระบบส่งเสริมกีฬา ศิลปวัฒนธรรม และ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยที่สะท้อนบริบทระดับชาติ ระดับภูมิภาคและท้องถิ่น (7) ปรับหลักสูตรประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้เน้นเสริมสร้าง "คู่ประสบการณ์วิชาชีพ" หรือ ช่องทางวิชาชีพ (Professional Channel) เช่น คู่วิชาว ุฒธุรกิจ คู่วิศวกรรมดนตรี วิทยาศาสตร์สุขภาพ กฎา ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเองและฝึกให้มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมในสายที่ตนเองชอบตั้งแต่เป็นเด็ก (8) หลักสูตรสายวิชาชีพต้องเน้นการพัฒนา ประชาศึกษา และภาษาศึกษา (9) หลักสูตรสายวิชาชีพให้ครอบคลุมหลักสูตรนิติศึกษา จิตปัญญาศึกษา เศรษฐศาสตร์ ศึกษา รัฐศาสตร์ศึกษา ชุมชนศึกษา นวัตกรรมศึกษา ประวัติศาสตร์และไทยศึกษา ครอบครัวศึกษา และไทยศึกษา

4) ลักษณะหลักสูตร (1) *หลักสูตรสายวิชาชีพ*—เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์ การดำรงชีวิตไทยเพื่อให้สามารถสื่อสารภาษาไทย หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม สมบัติผู้ดี เลขคณิต (วิชาคำนวณพื้นฐาน) ประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา วิถีชีวิตไทย มรดกไทย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอย่างมีความสุขเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว คือ มีรายได้ มีความเป็นอยู่ดีอย่างพอเพียง และอยู่เย็นเป็นสุข อาทิ ศาสตร์พระราชา วิชาภาษาไทย วิชาสามัญสำนึก วิชาพลังบุญและบุญกิริยา วิชาสัมมาทิฐิ 10 และวิชากฎหมายชีวิต แบ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางเพื่อสร้างความเป็นไทย หลักสูตรภูมิภาคเพื่อสร้างความเป็นประชาชนตามภูมิภาค หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างความเป็นประชาชนในจังหวัดหรืออำเภอ และหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อความเป็นประชาชนของตำบลและหมู่บ้าน มุ่งที่ ระดับประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษาตอนปลาย (2) *หลักสูตรสายวิชาชีพ*—เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว จำแนกเป็นการทำงานเพื่อดำรงชีวิต ครอบครัวและการทำงานเพื่อสร้างรายได้ มุ่งให้ดำรงตนในฐานะบุรุษคหิ์ที่ต้องช่วยงานบ้าน และบิดามารดา ที่ต้องดูแลบ้าน และเลี้ยงดูบุตรธิดา โดยพัฒนาการทำงานเพื่อสร้างรายได้ คืออาชีพที่มีค่าแรงเป็นรายได้ทั้งเงินสด (In case) และผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน (In kind) จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ อาชีพที่ใช้ทักษะระดับต้น (Unskilled) อาชีพที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง (Skilled) และอาชีพที่ใช้ทักษะระดับกลาง (Semi-skilled) ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี และสถาบันอาชีวศึกษา ต้องพัฒนาหลักสูตรสำหรับพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะระดับสูง บางสาขายกระดับเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยมีองค์กรวิชาชีพเป็นผู้กำหนดและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ (3) *หลักสูตรสายวิชาการ*—เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์ภาคหลักการและทฤษฎี ผสมผสานการปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือส่งเสริมความรู้วิชาการและวิชาชีพ สถาบันที่รับผิดชอบสายวิชาการได้แก่ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ที่ต้องพัฒนาหลักสูตรวิชาต่างๆ เพื่อให้แก่นักเรียน นักศึกษามีความรู้ตามมาตรฐานที่กำหนด และ (4) *หลักสูตรสายประสบการณ์*—เป็นหลักสูตรที่มุ่งบูรณาการความรู้และประสบการณ์สายวิชาชีพและวิชาการสู่การประยุกต์ในสถานการณ์จริง มุ่งผู้เรียนที่มีประสบการณ์และประสงค์จะได้รับหลักการและทฤษฎีเพื่อเสริม เติมเต็มและรองรับแนวปฏิบัติที่นักศึกษาได้เรียนและพานพบจากประสบการณ์ สถาบันการศึกษาที่ต้องพัฒนาหลักสูตรสายประสบการณ์ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

หมวดที่ 7 การปฏิรูปผู้เรียน

ควรประกันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาและบัณฑิตที่เติบโตใหญ่เป็นชาวไทยที่มีคุณภาพ ความเป็นคนไทย ภาคภูมิใจในศาสตร์ วิชาการ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีธรรมาประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ และวิถีชีวิตไทย ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีความรู้ประสบการณ์ทั้งที่เป็นสาระไทยและสาระสากล เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ สามารถปกป้องผลประโยชน์ของชาติจากการเอารัดเอาเปรียบ โกงชาติโกงแผ่นดินของคนในชาติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนกลุ่ม และต่างชาติที่หวังครอบครองครอบงำและกอบโกยทรัพยากรและผลประโยชน์ของชาติไทย

ควรมีแนวคิดว่า ผู้เรียนทุกระดับ ทุกคนมีความสามารถในการเรียนได้ จัดและส่งเสริมตามหลักทฤษฎี การเรียน การศึกษาต้องไม่สูญเสียค่า สถานศึกษา ครู ผู้เรียนและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันและร่วมรับผิดชอบ โดยเน้นการพัฒนา คุณลักษณะผู้เรียน คุณสมบัติผู้เรียน การพัฒนาสรณะผู้เรียน การประเมินพฤติกรรมผู้เรียน สวัสดิการ รางวัล การเลื่อนขั้นผู้เรียน การจัดการศึกษาผู้เรียนกลุ่มพิเศษ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

สารสรุป

๑) **คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์** การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและเก่ง เน้น ความดีนำความรู้ความสามารถ มาใช้ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรม ที่ครอบคลุมแนวคิดใหม่ ระบบใหม่ แนว ปฏิบัติ กฎ ระเบียบใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ เพื่อพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็น พระประมุข ก่อปรด้วยคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม คือ มีความกตัญญูกตเวที มีอุดมการณ์เพื่อชาติและส่วนรวม มีความอดทน อดกลั้น ใฝ่หาความรู้เป็นนิสัย รักษาระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เอาชนะ ฝายต่ำคือความโลภ โกรธ และหลงได้ ช่วยตนเองได้ด้วยการมีสติรู้ตน รู้ดีรู้ชั่ว รู้ถูกรู้ผิด และรู้ควร ไม่ควร

๒) **แนวทางพัฒนาผู้เรียน** ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ควรจัดกระบวนการเรียน จัดสวัสดิการ รางวัล การเลื่อนขั้นผู้เรียน และจัดการศึกษาผู้เรียนกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส

หมวดที่ 8 การปฏิรูปบุคลากรการศึกษา

รัฐต้องจัดหา พัฒนาและบริหารบุคลากรการศึกษา จำแนกประเภท ผลิต สรรหา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และกำหนด ชื่อตำแหน่ง และภาระงานให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ให้ครูและบุคลากรการศึกษาทุกประเภท ได้รับเงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทนในระดับสูงสมกับการเป็นผู้อบรมสั่งสอนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ปลดเปลื้องภาระหนี้สินครู และให้ดำรงตนและดำรงชีวิตครอบครัวอย่างอยู่เย็นเป็นสุข

สารสรุป

๑) **การจำแนกประเภทบุคลากรการศึกษา** ให้ประกอบด้วย บุคลากรฝ่ายวิชาการ บุคลากรฝ่ายบริหาร และบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ (1) บุคลากรฝ่ายวิชาการ หมายถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน เตรียมการ ดำเนินการ เทคโนโลยีและสื่อการ แหล่งวิทยาการ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้คำปรึกษา และประเมิน การศึกษาประกอบด้วย ครูอาจารย์ (ประจำชั้น ประจำวิชา และประจำศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ) ครู/อาจารย์เทคโนโลยีการศึกษา ครู/อาจารย์บรรณารักษ์ ครู/อาจารย์วิจัย ครู/อาจารย์จิตวิทยาการศึกษา ครู/อาจารย์แนะ แนว และครู/อาจารย์วัดและประเมินผล (2) สำหรับครู/อาจารย์เทคโนโลยีการศึกษา ครู/อาจารย์บรรณารักษ์ ครู/ อาจารย์วิจัย ครู/อาจารย์จิตวิทยาการศึกษา ครู/อาจารย์แนะแนว และครู/อาจารย์วัดและประเมินผล มีหน้าที่ปฏิบัติงาน วิชาการเพื่อช่วยให้การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของครู/อาจารย์ประจำชั้น ประจำวิชา และประจำศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ (3) บุคลากรฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่วางแผน จัดองค์กร

ควบคุม กำกับ ดูแล สื่อสาร ประสานงาน และความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ระดมและจัดสรรทรัพยากร (การเงินและงบประมาณ) รายงานผลการทำงาน และประเมินการทำงาน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้จัดการทั่วไป อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ (4) บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้จัดการสำนักงาน เจ้าหน้าที่ลอจิสติกส์ เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (ธุรการ สารบรรณ และจัดเก็บข้อมูล) เลขานุการกิจ (เลขานุการ) เจ้าหน้าที่เทศรักษ์ (ดูแลอาคารสถานที่) นักปฏิบัติการ สื่อการศึกษา นักปฏิบัติการจิตวิทยาโรงเรียน นักปฏิบัติการนักแนะแนว เจ้าหน้าที่คมนาคม เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พิทักษ์มลภาวะ เจ้าหน้าที่พิทักษ์ความปลอดภัย และ (5) ให้ส่งเสริมและพัฒนาวิทยากรท้องถิ่นและภูมิภาคและนักปราชญ์วิถีไทย ในสาขาชีวิตหรือวิชาการเพื่อให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ครูและนักเรียนในภูมิภาคหรือท้องถิ่นโดยการคัดเลือกผู้มีความสนใจและมีศักยภาพท้องถิ่นและปราชญ์วิถีไทย เป็นครูอาจารย์ประจำโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน มีระบบการพัฒนา เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เช่นเดียวครูอาจารย์ในระบบปกติ

๒) **แนวทางการผลิต และพัฒนา และบริหารบุคลากรการศึกษา (1)** ให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ได้มาตรฐานสากล มีค่าตอบแทนตามมาตรฐานและสวัสดิการ (2) ต้องพัฒนาระบบและกลไกในการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ให้มีจิตวิญญาณและมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 7 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 257 ข้อ 3 (3) ต้องพัฒนาระบบการสอบคัดเลือก การตรวจข้อสอบ การคัดสรรคน และบรรจุครูอาจารย์และบุคลากรการศึกษาประเภทอื่นให้ตรงกับวิชาเอก และตรงกับวิชาชีพในวิชาชีพ โดยไม่เน้นครูให้ครบชั้นเรียนแต่จัดระบบให้นักเรียนดูแลกันเอง (4) ควรพัฒนาระบบเรียกชื่อเรียกตำแหน่ง ให้สะท้อนศักยภาพบุคลากรการศึกษา ขณะเดียวกันไม่เรียกชื่อที่กดขี่ ดูหมิ่นบุคลากร ครู (5) ให้สถาบันผลิตบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในรูปวิทยาลัยหรือคณะ และ มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ สำนักวิชาการศึกษา (School of Education) เพื่อผลิตครู อาจารย์ และนักบริหารการศึกษา สำนักวิชาวิทยาการการศึกษา (School of Educational Science) เพื่อสอนเนื้อหาสาระวิชาการต่างๆ สำหรับให้ครู อาจารย์ นำไปสอนและถ่ายทอดให้นักเรียน นิสิตและนักศึกษาในและนอกชั้นเรียน และสำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (School of Educational Technology) สำหรับผลิตนักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ออกแบบระบบ พัฒนาวិธีการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการศึกษา พัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษา จัดการองค์ความรู้และระบบการจัดการ และพัฒนาระบบการวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ (6) ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา กำหนดอัตรากำลังและบรรจุบุคลากรการศึกษาประเภทครู อาจารย์ นักวิจัย นักบริหารการศึกษา นักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ที่มีจำนวนเพียงพอกับขนาดสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา (7) จัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา นักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ (6) การผลิตผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ผู้บริหารเป็นผู้บังคับบัญชาขององค์กรตามอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ) จุดมุ่งหมาย และนโยบาย คณะกรรมการบริหาร ส่วนศึกษานิเทศก์เป็นบุคลากรสายบริหารวิชาการ มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา เกี่ยวกับครูด้าน

การพัฒนาหลักสูตร การสอน การประเมิน การกำกับดูแลนักเรียน และกิจกรรมวิชาการอื่นแก่ครู การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จึงควรคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์การสอน เป็นที่ยอมรับของคณะครู โดยมีขั้นตอนที่เหมาะสม (7) ให้มีขั้นตอนการได้มาซึ่งผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ด้วยการกำหนดอายุการทำงาน และการพิจารณาผลงานตามบันไดที่จะปูพื้นสมรรถนะ สำหรับ ครูใหญ่ (แปลว่า ผู้ควรเคารพอย่างยิ่ง) อาจารย์ใหญ่ (ผู้ประพฤติดีอย่างยิ่ง) ควรต้องมีคุณสมบัติ 5 ประการคือ (ก) เป็นครูดีเด่น โดยการประเมินของนร. ผู้ปกครอง เพื่อนครู หรือ ผู้บังคับบัญชา (ข) มีความเอื้อเฟื้อสามัคคี เป็นคนดี มีความอดทนอดกลั้น ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดี มีสติปัญญา และมีจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม (ค) เคยเป็น ศึกษานิเทศก์ อย่างน้อย 5 ปี สำหรับ รอง หรือ ผู้ช่วย (ง) เคยเป็น รอง หรือ ผู้ช่วย สำหรับอาจารย์ใหญ่ และ (จ) ต้องมีหลักฐาน คือ แฟ้มงานที่เก็บจากของจริงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเป็นครู และ (8) สำหรับ ศึกษานิเทศก์ มีคุณสมบัติตามข้อ 1 และ 2 เหมือนผู้บริหาร และมีคุณสมบัติเพิ่มเติม ข้อ คือ (3) เคยเป็นครู อย่างน้อย 15 ปี หรืออายุไม่ต่ำกว่า 40 ปี เพื่อให้มีวุฒิภาวะสมกับการเป็นครูสอนครู (4) มีแฟ้มสะสมผลงาน และ (5) ผ่านการคัดเลือกหรือสอบคัดเลือก

หมวดที่ 9 การปฏิรูประบบการเรียนการสอน

ควรให้ความสำคัญกับระบบการเรียนการสอน ที่ครอบคลุมองค์ประกอบและขั้นตอนการสอน การเรียน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ที่ไม่จำกัดเพียงแค่การศึกษาในระบบ โรงเรียนและนอกระบบ โรงเรียน แต่ให้การเรียนการสอนเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาโดยเน้นการเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อวิชาชีพ และวิชาการตามลำดับ

สารสรุป

1) ระบบการสอนและถ่ายทอดความรู้--โรงเรียนต้องพัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ แบบอิงสมรรถนะ และอิงเนื้อหา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ และหลักสูตรแบบอิงเนื้อหาตามบริบทและระดับชั้น เน้นทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ และประสบการณ์ด้านวิชาการ ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ไม่ใช่คำว่า “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”) เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาของตนเอง และดำเนินการศึกษาหาความรู้ตามลีลาการเรียน การเผชิญประสบการณ์ และประเมินความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของตนเองตามความสนใจและศักยภาพความแตกต่างของแต่ละคน

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์—ควรส่งเสริมและจัดให้มีการเรียนทุกที่ทุกเวลา เรียกว่า การศึกษากว้างขวาง (Ubiquitous Education) โดยกำหนดนโยบายให้พัฒนาระบบการสอนที่เน้นการเรียนรู้และการเผชิญประสบการณ์ด้วยตนเองของนักเรียนด้วยการเรียนจากการกำกับตนเอง (Self-Directed Learning-SDL) และการสอนแบบกลุ่มกำกับดูแล (Peer-Directed Learning-PDL) โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้กำกับและเกื้อหนุน (Teacher-Directed Learning-TDL)

3) วิธีการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์--ครูต้องพัฒนาวิธีการเรียนการสอน (Instructional Approaches) และวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (Delivery Approaches) ที่มีสมดุลงของการเรียน 6 ประเภท คือ (1) เรียนรู้-Learning to Know (2) เรียนคิด -Learning to Think (3) เรียนทำ - Learning to Do (4) เรียนแก้ปัญหา -

Learning to Solve Problems (5) เรียนเพื่อดำรงตน-Learning to Be (6) และเรียนเพื่อดำรงชีพ -Learning to Live.

4) การจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา— ควรส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ด้วยการปรับสภาพห้องเรียนให้เป็น "บ้านในโรงเรียน" Home in School ที่เน้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่น่าอยู่สำหรับนักเรียน สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ คือ อบอุ่นใจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นกัลยาณมิตร อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทุกเวลา โดย (1) โรงเรียนต้องส่งเสริมการศึกษาภาควันตกภาพ (Ubiquitous Learning) ที่มุ่งให้การกระจายความรู้ให้แบ่งภาค ส่วน และแพร่ไปอยู่ทุกที่ทุกเวลา (2) โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นบ้านในระดับประถมศึกษา เปลี่ยนครูประจำชั้น เป็น “ครูพ่อ ครูแม่” และนักเรียนเป็นพี่น้องกัน ส่วนมัธยมศึกษา ก็เปลี่ยนอาจารย์ที่ปรึกษา เป็น อาจารย์พ่อ อาจารย์แม่ (3) โรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมวิชาการ โดยจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้ครอบคลุมการถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ด้วยการออกไปเผชิญประสบการณ์จาก (1) ศูนย์ความรู้ (2) ศูนย์ประสบการณ์ และ (ศูนย์บริการ) โดยมีคือ ครูเจ้าภาพ (Host teachers) ประจำศูนย์ทั้ง 3 ประเภทข้างต้น (4) ให้จัดกิจกรรมเสริมความสนใจสายวิชาชีพ ณ "ศูนย์บูรณาการประสบการณ์" (Professional Integration Platforms) ที่มีลักษณะเป็นคู่วิชาชีพ (Professional Channel) เพื่อให้นักเรียนเข้าทำกิจกรรมในสาขาวิชาชีพหรือวิชาการ ที่นักเรียนสนใจตามประสบการณ์หรือวิชาการที่กำหนด และนำไปสู่การเรียนรู้จากภายใน โดยให้ใจกำกับสมอง ไม่เอาใจไปทำงาน แต่ใจต้องวางแผนก่อน (5) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมอิงธรรมชาติ— สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติคือ ไร่การกักขัง นักเรียนมีอิสระเสรีที่จะทำอะไรที่ไหนก็ได้ภายใต้การกำกับดูแลอย่างห่างๆ ของครู และ (6) ส่งเสริมให้พัฒนาการศึกษาแบบไร้โรงเรียน ไร้การเรียนการสอน (No Schooling No Teaching and Learning) เป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community-PLC) ที่มีสมาชิกเป็นกัลยาณมิตร เรียนคู่กันไป มิใช่ปล่อยให้ครูสอน แล้วนักเรียนเรียน แต่ทั้งนักเรียนและครูอาจารย์ร่วมเรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้เรียนที่จะเป็น และเรียนเพื่อดำรงชีวิตร่วมกัน มิใช่เรียนรู้อย่างเดียว

5) แนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ให้คำนึงบริบท ปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ และการประเมินผลย้อนกลับ (1) *การจัดบริหารสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา*--ต้องมีนโยบายรัฐกำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับบริบทที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (2) *การจัดหาปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนและการถ่ายทอด*—กำหนดให้ครูอาจารย์พัฒนาชุดการสอนของวิชาที่รับผิดชอบสำหรับทุกสัปดาห์ กำหนดให้หลักสูตร ทุกวิชาต้องมี (ก) เอกสารประกอบในรูปแบบ “คู่มือการศึกษา” (Study Guide) (ข) เขียนแบบเรียนหรือตำราในวิชาที่ตนเองสอนไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา (ค) สื่อการสอน ในรูปวิดีโอ สื่อโสตทัศน์ เกม สถานการณ์จำลอง และ (ง) แบบประเมิน ประกอบด้วยแบบทดสอบประเภทต่างๆ ทั้งแบบประเมินก่อนและหลังเรียน และแบบทดสอบสุดท้าย (3) *กระบวนการเรียนการสอน* ต้องเน้นกระบวนการเรียนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการวางแผน เตรียมการ เผชิญประสบการณ์ จัดสภาพแวดล้อมการเรียน และการประเมินการเรียนด้วยตนเอง โดยกำหนดจำนวนชั่วโมงในห้องเรียนให้น้อยลง ระดับประถมศึกษา ต้องไม่เกิน 650 ชั่วโมง มัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกิน 750 ชั่วโมง และมัธยมศึกษาตอนปลายไม่เกิน 850 ชั่วโมง เพื่อเปิดโอกาสให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ เสริมประสบการณ์ การสอนที่มีครูกำกับการสอน (Teacher Directed Learning-TDL) ครูจะสอนด้วย วิธีการสอนแบบบรรยายต่อเนื่องกัน เกินร้อยละ 30 ของเวลาที่

กำหนดในแต่ละคาบไม่ได้ (4) **การทำแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกปฏิบัติ** ที่กำหนดในคู่มือการศึกษาหรือแบบฝึกปฏิบัติ ต้องกระทำไปแล้วเสร็จในคาบเรียน ครูจะผลัดภาระให้ผู้ปกครอง โดยมอบให้นักเรียนไปทำเป็นการบ้านไม่ได้ การมอบการบ้านให้นักเรียน ให้คำนึงถึงระดับนักเรียน และปริมาณการบ้านไม่เกินสัปดาห์ละ 2 ชิ้นสำหรับให้นักเรียนทำในวันสุดสัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนได้มีชีวิตอยู่กับครอบครัว และมีให้เป็นภาระบิดา มารดา และผู้ปกครองในการดูแลการทำบ้านของนักเรียน (5) **ต้องกำหนดกระบวนการเรียนการสอน** เพื่อดึงนักเรียนไทยจาก "หลุมดักการเรียนรู้" (Learning to Know Trap) เพราะเพียงแค่ "เรียนรู้" ประเทศชาติจะก้าวไปไม่ได้ เพราะกระบวนการเรียนรู้ มักอยู่บนกระดานดำ แบบเรียน และห้องเรียน แต่ควรเน้นการเรียนรู้ 5 เรียน คือ การเรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ปัญหา แก้ไข ปรับปรุง เรียนดำรงตน และ เรียนดำรงชีพ (6) **ต้องจัดหาและผลิตชุดการสอนประจำวิชา** เพื่อให้ครูประจำวิชาต้องมีชุดการสอนประจำเรื่องที่สอน ให้ชุดการสอนประกอบด้วย (ก) แบบเรียนหรือตำราประจำวิชา (ข) คู่มือการศึกษา ประกอบแผนการสอน กิจกรรม และสื่อการสอน สำหรับ 14-16 สัปดาห์ และ (ค) กิจกรรมหรือสื่อการสอน และให้แต่ละหน่วยการสอนประกอบด้วยแบบประเมินก่อนเรียน แผนการสอนประจำหน่วย สรุปเนื้อหาสาระประจำหน่วย และแบบประเมินหลังเรียน (7) **การจัดการศึกษาแบบอิงประสบการณ์** เน้นการเผชิญประสบการณ์ที่จำลองชีวิตจริง (8) **พัฒนาระบบการสอนสอนขนบธรรม ประเพณี วัฒนธรรม การท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ภาษา และวิถีไทย** เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในความเป็น และเป็นภูมิคุ้มกันป้องกันไวรัสจากวัฒนธรรมต่างชาติ มาทำลายวัฒนธรรมและวิถีไทย (9) **การเล่นคู่การเล่น (PLEARN-Play and Learn)** กำหนดให้นักเรียนทุกระดับเรียนอย่างสนุกสนานผ่อนคลาย เพราะเด็กสามารถเรียนได้ดีผ่านการเล่นและการค้นพบด้วยตนเอง โดยมีชุดการสอนและศูนย์บูรณาการประสบการณ์ ผ่านคู่ประสบการณ์ (Professional Learning Channel-PLC) 7 คู่ประสบการณ์ อาทิ คู่การเมืองการปกครอง คู่ธุรกิจและพาณิชย์การ คู่วิทย์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม คู่วิทย์สุขภาพ (แพทย์ ทันตะ เกษตร พยาบาล และสาธารณสุข) คู่ศิลปะและดนตรี คู่วิทย์กีฬา และคู่สังคมศาสตร์ ต้องจัดการให้การบ้านเป็นรายวิชา และเป็นงานบูรณาการ (10) **กำหนดให้มีการประเมินครบวงจร** เป็นการประเมินกระบวนการและประเมินผลเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์ (ก) การประเมินให้ประเมินครบวงจรทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน (ข) ต้องเน้นการประเมินทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ ประเมินกระบวนการและประเมินผลลัพธ์ (4) การประเมินวิชาชีวิต และวิชาชีพ ให้เน้นการประเมินจากประสบการณ์จริง อาทิ จากการปฏิบัติงานมากกว่าการประเมินจากการสอบอย่างเดียว

(4) เพื่อแสดงอุปนิสัยของนักเรียนในด้านกระบวนการ คือ ทำงานดี และสมองดี จึงรายงานผลการเรียนที่แสดงกระบวนการ/ผลลัพธ์

(5) กำหนดให้มีการประเมินผลย้อนกลับ ให้มีการประเมินผลย้อนกลับที่ครอบคลุมผลกระทบทั้งทางบวกและลบ และความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา โดยมีการกำหนดระบบและกลไก การประเมินผลย้อนกลับเป็นประกาศของกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาในสังกัดอย่างชัดเจน

6) **ระบบการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก** โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนน้อยกว่า 200 คน ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ คือ (1) เลิกระบบครูประจำชั้น เป็นครูประจำระดับ หรือประจำกลุ่ม และ เปลี่ยน เป็น "มาตาจารย์" หรือ "ปีตาจารย์" (อาจารย์แม่ อาจารย์พ่อ) ดูแลนักเรียน 2-3 ห้อง หรือทั้งโรงเรียนที่มีนักเรียนทุกชั้นต่ำกว่าร้อย (2) เลิกการ

เรียนจากการฟังครูสอน เป็นเรียนเองจากชุดสื่อประสม เน้นการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ โดยผลิตชุดการสอนภาค วิทยาศาสตร์ (Ubiquitous Instructional packages) สำหรับครูและนักเรียน ให้เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยผลิตจากส่วน ภูมิภาคและส่วนกลางส่งไปให้ครูและนักเรียน แทนการเรียนรู้จากครูตลอดเวลา กระตุ้นให้ครูผลิตเอง แล้วเลือกที่มี คุณภาพมาผลิตจำนวนมากเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ (3) ใน 1 ตำบล ให้มีโรงเรียนหลัก 1-2 โรงเรียน ส่วน โรงเรียนขนาดเล็กอื่นต้องไม่ปิดโรงเรียน แต่ปรับสถานภาพให้เป็นโรงเรียนเครือข่าย ของโรงเรียนหลัก โดยมีรอง ผู้อำนวยการ หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการทำหน้าที่บริหาร โรงเรียนเครือข่าย ให้มีผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ ที่โรงเรียนหลักแห่งเดียว ให้รักษาชื่อโรงเรียนเล็กเดิมไว้หมู่บ้าน (4) การจัดสอนให้นักเรียนจากชุดการสอนที่ควร จัดเตรียมให้จากส่วนกลางสำหรับวิชาแกนกลาง หรือส่วนภูมิภาคสำหรับวิชาในหลักสูตรภูมิภาคหรือท้องถิ่น (5) ส่วนวิชาเฉพาะ 3 วิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ คอมพิวเตอร์ ให้มอบหมายให้ครูที่มีอยู่ในโรงเรียนหลัก และ โรงเรียนเครือข่าย เดินสอนที่โรงเรียนหลัก และ โรงเรียนเครือข่าย การขนนักเรียนออกจากหมู่บ้านจะกระทำมิได้ ยกเว้นมีกิจกรรมพิเศษ

หมวดที่ 10 การปฏิรูปการประเมินการศึกษา

การประเมินการศึกษา ต้องเป็นการประเมินครบวงจร ครอบคลุม การประเมินก่อนเรียน ประเมินระหว่างเรียน และ ประเมินหลังเรียน และควรประเมินให้ครอบคลุมขอบข่ายตามจุดมุ่งหมาย ได้แก่ ประเมินความรู้ความเข้าใจด้านวิทย พิสัย ประเมินทักษะความชำนาญ และประเมินด้านจิตพิสัย และประเมินความรู้ ประเมินการคิด ประเมินการปฏิบัติ ประเมินการแก้ปัญหา ประเมินการมองตนเพื่อการดำรงตนอย่างมีความสุขไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด และประเมินการ ดำรงชีวิตที่มุ่งอยู่เย็นเป็นสุขมากกว่าอยู่ดีกินดี และมุ่งความเป็นคนดีและเก่ง มากกว่าเป็นคนเก่งอย่างเดียว

สารสรุป

1) นโยบายการประเมินที่สำคัญมี 3 ประการ คือ (1) การประเมินการศึกษา ไม่จำกัดเพียงการประเมินการเรียน สอนเท่านั้น ประเมินการศึกษาครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบของระบบการศึกษา คือ ประเมินบริบท ประเมิน ปัจจัยพื้นฐานการศึกษา ประเมินกระบวนการศึกษา ประเมินผลลัพธ์ และประเมินผลกระทบและความพึงพอใจของผู้มี ส่วนได้เสียในการศึกษา (2) ให้ทบทุนและพัฒนากระบวนการประเมิน มิใช่เน้น "ประเมินผล" (คำว่า Evaluate แปลว่า ประเมิน มิใช่ประเมินผล) แต่เป็นการประเมินคนบวจร ครอบคลุม การประเมินกระบวนการ (E₁-Evaluation of Process-Formative Evaluation) ; และประเมินผลลัพธ์ (E₂-Evaluation of Products-Summative Evaluation) (3) ในการ ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ประเมินครบวงจรทั้งประเมินกระบวนการและประเมินผลลัพธ์ และเปรียบเทียบ ความก้าวหน้าด้วย กล่าวคือ ให้ครอบคลุมประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

2) นโยบายการประเมินขององค์กรวิชาชีพ ให้องค์กรวิชาชีพปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายประกอบวิชาชีพ และ ดำเนินการตามมาตรา 40 ของธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทย พ.ศ. 2560

หมวดที่ 11 การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา

การบริหารเป็นการกำหนดอุดมการณ์ นโยบาย มาตรการ และยุทธศาสตร์ ส่วนการจัดการเป็นการนำนโยบาย มาตรการ และยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้

สารสรุป

การบริหาร เป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือสภาสถาบันอุดมศึกษา ส่วนการจัดการเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา หรืออธิการบดี สถาบันอุดมศึกษา โดยให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษากำหนดอุดมการณ์ ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจให้องค์กรการศึกษา สถานศึกษา และสถาบันอุดมศึกษามีกฎหมายรองรับ ระบบการศึกษา และแผนแม่บทวิชาการ กำหนดขอบข่ายการบริหารให้ครบถ้วนเพื่อให้การบริหารการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการต้องเน้นการกระจายอำนาจ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลักเล็งสังภาวะ “พหุปัญญา” และจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะเอกอัครราชทูตในรูปแบบสภาหรือในรูปคณะกรรมการ

รัฐต้องเลือกรูปแบบการบริหารการศึกษาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่นให้เหมาะสม โดยเลือกการบริหารแบบอิงการปกครอง (Political Area-Based Administration) เป็นศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ และการบริหารแบบอิงพื้นที่การศึกษา (Educational Area-Based Administration) ที่จำแนกไปเขตพื้นที่การศึกษา (Educational Districts) และเขตพื้นที่โรงเรียน (School Districts) โดยยึดหลักการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

การบริหารการศึกษาแบบผสมระหว่างแบบอิงการปกครอง และแบบเขตพื้นที่จะกระทำมิได้ เพราะจะทำให้เกิดความสับสนในการกระจายอำนาจและการบังคับบัญชา

1) แนวปฏิบัติการบริหารและการจัดการการศึกษา ควรดำเนินการตามแนวปฏิบัติตามแนวนโยบายทั้ง 6 ประการ คือ (1) ให้สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาต้องกำหนดอุดมการณ์ (Ideology) เพื่อบอกสภาพเต็มสมบูรณ์ที่เอื้อกักตักบุคคล นิติเอกตบุคคล หรือองค์กรต้องไปให้ถึงทำให้สำเร็จ ไปให้ถึง และดำรงอยู่ในสภาพนั้นให้นานที่สุด ทำนุบำรุง และส่งเสริมในสภาวะนั้นมีความสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาเพื่อเอาชนะสภาวะที่เกิดขึ้นแล้วตั้งอยู่ไม่นานแล้วดับสูญไป อุดมการณ์ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ (2) ทบทวนการบริหารการศึกษาระบบเขตพื้นที่ การศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยปรับแนวคิด เขต พท การศึกษา เป็นเขตบริการการศึกษา และมุ่งพัฒนาที่เขตโรงเรียน School District คือ แบ่ง จังหวัดหรืออำเภอเป็นเขตพื้นที่ ดังนี้ (ก) เขตพื้นที่มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ยึดจังหวัดเป็นเขต เขตพื้นที่ประถมศึกษา ยึดอำเภอหรือกิ่งอำเภอเป็นเขต ส่วนเขตพื้นที่ปฐมนิเทศและการศึกษาตลอดชีวิต (กศ.ตร.) ยึดตำบลเป็นเขต (ข) เขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเขตพื้นที่ประถมศึกษา แยกเป็นเขตโรงเรียน (School District) ที่ดูแลกลุ่มโรงเรียนกลางเหนือ ใต้ ออก ของอำเภอ (4-5 กลุ่มตำบล) และ (ค) เขตพื้นที่ปฐมนิเทศและการศึกษาตลอดชีวิตอยู่ระดับหมู่บ้าน

2) ให้องค์กรการศึกษา สถานศึกษา และสถาบันอุดมศึกษามีกฎหมายรอง คือธรรมนูญ ระบบการศึกษา และแผนแม่บทวิชาการ โดย (1) ให้องค์กรหลักและองค์กรรองและสถานศึกษาทุกระดับ มีธรรมนูญองค์กรหลักเพื่อเป็นกฎหมายรอง (Bylaw) เพื่อกำหนดระบบและกลไกการบริหารและการจัดการในส่วนที่กฎหมายหลักมิได้กำหนด หรือไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้ต้องไม่ขัดแย้งกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (3) ให้สถานศึกษาทุก พัฒนา “ระบบการศึกษา” (Educational System) ของสถานศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา หรือสถานศึกษา เพื่อกำหนดองค์ประกอบ ขั้นตอนดำเนินการที่จะประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติซึ่งเป็นระบบการศึกษาชาติ (4) ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาแผนแม่บทวิชาการ (Academic Master Plan) เป็นแผนหลักในการบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยทุกด้าน ในการสนองตอบการพัฒนาคุณภาพวิชาการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาตามกรอบเวลาโดยเสนอสภาสถานศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาหรือสภาสถานศึกษาเพื่ออนุมัติและประกาศใช้

3) ควรกำหนดและสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา กำหนดให้ครอบคลุมการบริหาร 8 ขอบข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตาม CASPERLA Model ได้แก่ (1) การบริหารบริบท (C-Context Administration) หรือการบริหารกิจการชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา (2) การบริหารวิชาการ (A-Academic Administration) ครอบคลุมหลักสูตร และการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา การวัดและการประเมิน (3) การบริหารกิจการนักเรียน (S-Student Administration) ครอบคลุมการบริหารกิจกรรมนักเรียน การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน อาหารและโภชนาการ กีฬา บันเทิง พัฒนาการผู้เรียนในทุกด้าน กองทุนการศึกษา พลาสมา และสวัสดิการ (4) การบริหารบุคลากร (P-Personnel) ครอบคลุม การประกาศรับ การคัดเลือก การบรรจุ การพัฒนา การประเมินการทำงาน การให้รางวัล การลงโทษ และสวัสดิการ (5) การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา (E-Enterprise) ครอบคลุม การหารายได้ของสถานศึกษา เพิ่มเติมจากงบประมาณที่ได้รับจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง แทนการรอรับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐฝ่ายเดียว (6) การบริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ (Resource Administration) ครอบคลุมการจัดสรรงบประมาณ การกำกับดูแล การใช้จ่าย และการเพิ่มมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรสถานศึกษา และการประเมินรายรับรายจ่ายของสถานศึกษา (7) การบริหารลอจิสติกส์ หรือการบริหารเกียกกาย (L-Logistics Administration) ครอบคลุมการจัดหา เตรียมการ และดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุผล ได้แก่ การจัดการอาคารสถานที่ ถนนหนทาง ยานพาหนะ เสิร์빙อาหาร โรงอาหาร และสาธารณูปโภค และ (8) การบริหารทั่วไป (A-General Administration) ครอบคลุม การดำเนินงานด้านข้อมูลสารสนเทศ การจัดเก็บเอกสาร (สารบรรณ) การติดต่อสื่อสารหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษา งานปฎิคม (การต้อนรับ พิธีการ พิธีกรรม) และงานพัสดุของสถานศึกษา

4) การบริหารและการจัดการต้องเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากร ให้กล้าคิดกล้าทำกล้าคิดนอกกรอบได้ ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้บริหาร โภคผลผลิตทางการศึกษา เพื่อประกันการได้งานทำทันทีของผู้สำเร็จการศึกษา เลี่ยงการบริหาร “ระบบเก่าแก่แบบเดิม” ที่รวมศูนย์

การตัดสินใจในสิ่งๆ เดียว หรือการดำเนินการประชุมที่ให้ความคิดเห็นของประธานหรือใครคนใดคนหนึ่ง เป็นมติที่ประชุมจะทำได้

5) กำหนดนโยบายและสถานศึกษาทุกระดับควรมีความตกลงกับภาครัฐกิจ เอกชน อุตสาหกรรมทุกระดับ ในการรับเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในรูปแบบการศึกษาและสหกิจศึกษา หรือการฝึกงานในรูปแบบอื่น

6) จัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มีองค์กรหลัก ที่เป็นคณะเอกัตบุคคลในรูปสภาหรือในรูป คณะกรรมการจำนวน 7 องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการประถมศึกษา คณะกรรมการการมัธยมศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการศึกษาตลอดชีวิต คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีการสมาชิกสภาที่มาจาก การเสนอชื่อและจับสลาก มากกว่าการเลือกตั้ง เพราะมีการ “ล็อกตัว” โดยองค์กรหรือสมาคม หรือชื่อเสียง

7) ให้มีการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด โดยเป็นการกระจายอำนาจครบถ้วน ในด้านการบริหาร วิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารทั่วไป ทั้งนี้ ส่วนกลางจะรวบอำนาจการจัดซื้อ จัดจ้าง การแต่งตั้งและบรรจุครู อาจารย์ บุคลากร ไม่ได้ที่ขัดต่อบทบัญญัติว่าด้วยการกระจายอำนาจ ตามมาตรา 39 แห่ง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

8) ควรกำกับดูแลความเป็นนิติเอกัตบุคคลของสถานศึกษาเพื่อมิให้เกิดปัญหาการละเมิดมาตรา 59 ของ พรบ.กศ. แห่งชาติ 2542 และการที่หน่วยงานของรัฐ มิได้มอบอำนาจตาม มาตรา 39 ในด้านการบริหารเอกัตบุคคล งบประมาณ และรูปแบบสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่ความเป็นนิติเอกัตบุคคลสมบูรณ์แบบในรูปประชารัฐ คือ รัฐมอบอำนาจให้ ประชาชนดำเนินการเอง หรือ รัฐประชา คือ รัฐมอบงบประมาณให้เป็นสถานศึกษาเอกชนในกำกับ (Charter Schools)

9) การพัฒนาทักษะสำหรับพุทธศตวรรษ 26 โดยเฉพาะ “ทักษะการเป็นผู้นำแบบเบ็ดเสร็จ” Executive Functions-EF”

10) กำหนดบทบัญญัติ มิให้มีการสั่งการใดๆ เกิดจากคนๆ เดียว (Single command) ยกเว้นในเวลาเกิดภัยพิบัติ ภาวะ สงคราม หรือภาวะฉุกเฉิน ที่หากรวมมติที่ประชุมจากคณะเอกัตบุคคล จะเกิดความเสียหายต่อองค์กร หรือส่วนรวม

11) การตัดสินใจสั่งการต้องอาศัยอำนาจจากคณะกรรมการตามกฎหมายเท่านั้น ผู้บริหารระดับสูงจะใช้อำนาจใน ตำแหน่งหน้าที่ให้โทษ ผู้ที่เห็นต่างหรือคัดค้านจะกระทำมิได้ การบริหารต้องเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อสอนงานผู้บริหาร รุ่นใหม่ และส่งเสริม “พหุบาล” Plural Headed Leadership

12) กำหนดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้มีภูมิคุ้มกัน “ไวรัสอำนาจ” และ “ไวรัส ทัศนะบอด” (คือมีความโลภ โกรธ หลง บังตา)

13) ควรกระตุ้นพัฒนาระบบบริหารที่เหมาะสมกับเมืองไทย ไม่นำระบบจากต่างประเทศมาใช้โดยขาดการวิจัยความ เหมาะสมและเข้ากันได้ (Compatibility Research) ปัจจุบัน ผู้บริหารส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และ ปริญญาเอกจากหลักสูตรต่างประเทศนำหลักการทฤษฎีมาในในบริบทไทย พิสูจน์แล้วว่า หลายเรื่องไม่เหมาะสมกับการ บริหารงานในเมืองไทย

14) ควรทบทวนการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง บทบาทหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับเลขานุการ อธิบดี อธิการบดี และตำแหน่งอื่นระดับ 10 เป็นต้นไป ให้เป็นผู้นำวิชาการและวิชาชีพที่มีผลงานประจักษ์ และ เป็นมือประสานความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและทุกคน.เพื่อป้องกันการแต่งตั้งพรรคพวกตนเองที่ขาดประสบการณ์ และ “มือไม่ถึง” มาเป็นเจ้ากระทรวงและผู้บริหารระดับสูง

หมวดที่ 12 การปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา

เทคโนโลยีการศึกษาในฐานะศาสตร์ที่ว่า ด้วยวิธีการ เป็นการประยุกต์แนวคิดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ (จิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา นิเทศศาสตร์) และแนวคิดปัญหาทศนศาสตร์ (จิตปัญญาศึกษา ทฤษฎีผู้รู้นิยม และญาณวิทยา) เพื่อมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการศึกษาด้วยการจัดระบบและออกแบบระบบ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรม การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษา การสื่อสารการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการทางการศึกษา และการประเมินทางการศึกษา

สารสรุป

แนวคิดเทคโนโลยีการศึกษามี 3 แนวคิด

1) แนวคิดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science Concepts) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ได้แก่ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ในการประดิษฐ์เครื่องมืออุปกรณ์ทางการศึกษา โดยนักเทคโนโลยีการศึกษาได้พัฒนาวัสดุ (สิ่งสิ้นเปลือง เช่น ซอล์ก กระดาษ ดินสอ ฯลฯ และอุปกรณ์ (เครื่องมือที่มีความคงทนถาวร เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน ฯลฯ)

2) แนวคิดและหลักการทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Concepts) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับกับพฤติกรรมมนุษย์ ที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้ง่ายด้วยวิทยาศาสตร์กายภาพ มาใช้ในการออกแบบระบบการศึกษา และการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการทางจิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา นิเทศศาสตร์)

3) แนวคิดและหลักการทางปัญญาทศนศาสตร์ (Illuminating Science Concepts) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการประยุกต์สภาวะที่ไม่สามารถสังเกตหรือพบเห็นด้วยหู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางได้มาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่ลึกซึ้ง ได้แก่ หลักการทางจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ญาณวิทยา (Epistemology) และผู้รู้นิยม (Enlightenment) มาวิเคราะห์และออกแบบระบบการศึกษาและการเรียนการสอน

แนวทางการปฏิรูปเทคโนโลยีการศึกษา

1) การปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา ให้ดำเนินการตามแนวปฏิบัติ 7 ประการ คือ (1) กำหนดให้วิชาชีพการศึกษาประกอบด้วยของค์สาม เรียกว่า “ไตรยางค์วิชาชีพ (Professional Triad)” โดยมีสถาบันการผลิตนักการศึกษาที่มีวิชาชีพ นักวิทยาศาสตร์การศึกษา และนักเทคโนโลยีการศึกษา (2) กำหนดให้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นวิชาชีพที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และกำหนดให้มีอัตราครูเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาและอัตรานักเทคโนโลยีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (3) จัดให้มีการพัฒนาระบบและการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอนและฝึกอบรม (4)

พัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคมการศึกษาด้วยการสรรคัล้นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม เทคโนโลยีและสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษากว้างขวาง (Ubiquitous Education) เพื่อให้ความรู้ไปปรากฏทุกที่ทุกเวลา (5) ให้มีการพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาตามข้อ (2) ทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ (6) กำหนดให้ครู อาจารย์ และผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะให้ครูอาจารย์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และ (7) กำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาให้ครอบคลุม 7 ขอบข่าย ได้แก่ การจัดระบบและออกแบบระบบ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรม การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษา การสื่อสารการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการทางการศึกษา และการประเมินทางการศึกษา

2) ในการจัดให้มีการพัฒนาระบบและใช้เทคโนโลยีการศึกษาในระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอนและฝึกอบรม มีแนวทางคือ (1) ให้จัดตั้ง “หน่วยเทคโนโลยีการศึกษา” ในสถานศึกษา หรือ “ศูนย์ฝึกลำนักเทคโนโลยีการศึกษา” ในสถาบันอุดมศึกษา (2) มีอัตราครูเทคโนโลยีการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดระบบและพัฒนาระบบการศึกษาประจำสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา

3) การนำนวัตกรรมประเภทเทคนิคและวิธีการจากต่างประเทศมาใช้ จะต้องผ่านการวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมในแง่ผลดีผลเสีย และผลร้ายต่อระบบความคิด ประเพณีและวัฒนธรรมไทย หรือ เมื่อมีกฎหมายห้ามนำเข้า และสัตว์เข้าประเทศโดยไม่ตรวจสอบ ก็ยังต้องตรวจสอบเรื่องความคิดผิดๆ ที่ไม่เหมาะสมให้เข้มงวดขึ้น

หมวดที่ 13 การปฏิรูปการพัฒนาศึกษา

การพัฒนาครูให้เป็นนักวิชาชีพชั้นสูง สถาบันครูศึกษา (วิทยาลัยครู วิทยาลัยการศึกษา คณะการศึกษา และคณะครูศาสตร์)

สารสรุป

หลักการจัดสถาบันครูศึกษา มีดังนี้

(1) บริบทการพัฒนาวิชาชีพการศึกษา ควรประกอบด้วย 3 ส่วน ตามไตรยางค์วิชาชีพ คือ (1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ สำนักวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา (2) การให้ความรู้ด้านวิชาการศึกษา (วิชาการ) และวิชาสาระที่จะนำไปสอนนักเรียน คือ สำนักวิชาวิทยาการการศึกษา และ (3) ความรู้ที่เกี่ยวข้องศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการ คือ สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

(2) *ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนานักวิชาชีพการศึกษา* สถาบันครูศึกษาต้องมีอุดมการณ์ บุคลากร นิสิตนักศึกษาครู โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก อาคารเรียน มีห้องเรียนที่มีสื่อการสอน (วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ) ครอบคลุมตามประเภทห้องเรียนที่แตกต่างไปตามศาสตร์หรือสาขาวิชา แต่ที่สำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ อุดมการณ์ ครูอาจารย์ และนักเรียนครู ระบบการพัฒนาคู และกลไก การพัฒนาคู

(ก) อุดมการณ์ หมายถึงภาพเดิมที่ต้องไปให้ถึง อัตสัมฤทธิคติ (Self-Efficacy) คือความเชื่อมั่นว่าจะทำได้ สำเร็จ บังคับใจให้เอาชนะอุปสรรคที่กั้นขวางความสำเร็จ ประกอบด้วย ปรัชญา (แนวคิดแนวทางการดำเนินการ) ปณิธาน (ภารกิจหลักที่ต้องทำให้ปรัชญาเป็นจริง) วิสัยทัศน์ (ภาพแห่งความสำเร็จข้างหน้า) และพันธกิจ (ความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะแปลงภาพความสำเร็จให้เป็นจริง) ในการผลิตนักวิชาชีพการศึกษา

(ข) ครูอาจารย์ที่มาสอนที่มีวิญญูณความเป็นครู เต็มใจเป็นครู เลือกเรียนครูจากดวงใจ และภาคภูมิใจใน ความเป็นครู และไม่หวังโลกียทรัพย์จากความเป็นครู และมีความเชื่อว่า การให้ความรู้เป็นยอดวิชาชีพ เพราะแม้ ค่าตอบแทนเป็นเงินบาทจะน้อย แต่ส่วนชดเชยเป็นอริยทรัพย์ คือบุญ

(ค) นิสิตนักศึกษาครู (Student Teachers) คือ ผู้ที่เข้ามาเรียนเพื่อเป็นครู ด้วยความจริงใจ (ไม่ใช่ ครูที่มาเป็น นักศึกษาเพื่อเรียนให้ได้ใบประกอบอาชีพ ที่บางคนใช้คำว่า Teacher Students) ปัญหาที่พบคือ ผู้ที่จะมาเรียนครู จำนวนมากขาดวิญญูณความเป็นครู และมีสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำกว่า จึงขาดพลังที่จะช่วยจรรโลงใจ นักเรียนให้เชื่อมั่นในทางแห่งความดี

(ง) ระบบการพัฒนาคู ครอบคลุมองค์ประกอบ และขั้นตอนในการพัฒนาคูเพื่อเป็นนักวิชาชีพ มีความสำคัญมาก สถาบันครูศึกษาต้องพัฒนาระบบการผลิตครูเป็นของตนเอง ปัญหาของระบบการผลิตครูไทย คือขาด ระบบของตนเอง แต่จดจำหรือนำเอาระบบของต่างชาติมาใช้ผลิตครูของตนเอง ดังที่เคยหลงทางมากกว่าร้อยปี

(จ) กลไก เป็นแนวปฏิบัติที่จะนำพาองค์ประกอบและขั้นตอนของระบบผลิตครู ประกอบด้วยกฎระเบียบ แนวปฏิบัติ ข้อปฏิบัติ คู่มือและเอกสารสนับสนุนต่างๆ

(๑) *กระบวนการผลิตครู* กระบวนการผลิตครูหมายถึง กระบวนการและขั้นตอนที่สถาบันครูศึกษาจัดหา จัดให้ และจัดทำ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาครูมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพ ครูตามแนวทางที่สถานครูศึกษาเห็นว่า เหมาะสมกับนักศึกษาที่สุด

หลักการผลิตครูที่ถูกต้องคือ หากต้องการให้นิสิตนักศึกษาครูมีพฤติกรรมการสอนและใช้วิธีการสอน อย่างไร สถาบันครูศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้พฤติกรรมการสอนและวิธีการสอนนั้นกับนิสิต นักศึกษาครู

เมื่อสถาบันครูศึกษาไม่มีนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ ให้นิสิตนักศึกษาครูได้สัมผัส ก็ไม่สามารถนำวิธีการสอนแบบ ใหม่ๆ ไปใช้ ตรงกันข้าม พอทราบว่า ฝรั่งคิดวิธีการสอนแบบใหม่ ก็นำมาใช้สอน โดยไม่ศึกษาวิจัยว่าเหมาะสมกับ บริบทไทยหรือไม่ เมื่อนำมาใช้พอควรกับเวลา ประหนึ่งไฟไหม้ฟาง ก็เปลี่ยนไปนำเอาวิธีการสอนใหม่ ไม่ถึงสองปีก็ เลิก แล้วไปนำเอาวิธีการสอนใหม่เข้ามาอีก

(๒) *ผลลัพธ์ของการผลิตครู* หมายถึงการประเมินสมรรถนะ ความรู้ความสามารถในการสอนที่ครบวงจร และครอบคลุมทุกพิสัยทั้งคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะส่วนเอกตบถุคคล และทักษะการสื่อสาร ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นครู จำเป็นต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ นิสิตนักศึกษาครู เข้าเป็น

นักศึกษา การประเมินผลลัพธ์ที่ถูกต้องคือ การประเมินจากสภาพจริง ในสถานการณ์การสอนจริง โดยการกำหนด ขั้นตอนให้นิสิตนักศึกษาครู ได้เข้าสู่กระบวนการ 3 ขั้น เช่นเดียวกับวิชาการแพทย์หรือวิชาชีพอื่น ได้แก่ (1) การศึกษา วิชาการศึกษา (Educational pedagogy) (2) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Pre-Clinical teaching) และ (3) การปฏิบัติการ สอนจริง (Clinical teaching) ภายใต้การกำกับดูแลของครูพี่เลี้ยงมืออาชีพ (มิใช่การฝึกสอน) โดยมีการประเมินผลลัพธ์ ที่สอดคล้องกับกระบวนการผลิตครู

2) แนวนโยบายการพัฒนาวิชาชีพการศึกษา

รัฐต้องให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้คนดี คนเก่ง และผู้มีวิญญูณความเป็นนักการศึกษาอย่างมาศึกษา ในสถาบันครูศึกษา ได้แก่วิทยาลัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ แนวนโยบายสำคัญมี 5 ประการ คือ (1) สร้างแรงจูงใจให้คนอย่างมาเรียนการศึกษาด้วยการให้ทุนการศึกษา และมีเงินเดือนประจำในแนวเดียวกับ ทหารและตำรวจ (2) เมื่อได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษาต้องมีเงินเดือนและสวัสดิการ ไม่ด้อยกว่าวิชาชีพ ชั้นสูงอื่น เพราะครูรักษาโรคความไม่รู้หรืออวิชชา จึงต้องใช้ความรู้ความสามารถ จึงต้องมีบัญชีเงินเดือนเอกเทศ เช่น เดียวกับข้าราชการและบุคลากร เพื่อจะได้ผู้ที่มีคุณธรรมและความรู้ความสามารถมาเป็นครู อาจารย์ (3) ควรกำหนดแนว ทางการผลิตครูปริญญาในทิศทางเดียวกับการผลิตนักวิชาชีพอื่นที่ได้ประสบความสำเร็จมาแล้ว อาทิ วิชาชีพแพทย์ (4) ควรกำหนดเป็นกฎหมายให้สถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งจัดประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา ในขั้นตอนที่สถาบัน ครูศึกษากำหนด และ (5) การประเมินการผลิตนักวิชาชีพการศึกษาควรเน้นการประเมินสภาพจริง มากกว่า การ ประเมินด้วยการสอบ

3) รูปแบบการผลิตครูปริญญา ให้สถานครุศึกษาดำเนินการตามแนวปฏิบัติ ประการ คือ (1) การเรียกชื่อ สถาบันครุศึกษา ควรเป็น คณะการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา หรือ "วิทยาลัยครุศาสตร์" เพื่อให้สามารถจัดตั้งสำนักวิชา (Schools) ด้านประสบการณ์วิชาชีพ ด้านวิทยาการการศึกษา และเทคโนโลยีการศึกษา (2) การจัดการศึกษาสำหรับ สายการผลิตครู ควรจัด 4 แบบ แต่ละแบบมีขั้นตอนในพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครูต่างกัน ประกอบด้วย หลักสูตรครู 4 ปี (สูตร 1-2-1) หลักสูตรครู 5 ปี (สูตร 2-2-1) หลักสูตรครู 6 ปี (สูตร 2-3-1) และหลักสูตรครู 2 ปี (สูตร 4+2) คือแบบจบไม่จบปริญญาครู แต่การจัดการหลักสูตรครู 2 ปี (สูตร 4+2 ปี)

หลักสูตรครู 4 (สูตร 1-2-1) หลักสูตรนี้ ไม่เหมือนหลักสูตรครู 4 ปีที่ เคยผลิตครู แม้จะ ใช้เวลาเรียน 4 ปี เหมือนกัน ผู้สำเร็จการศึกษา จะได้รับปริญญา ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) หรือ ศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศบ.บ.) หาก ต้องการไปประกอบอาชีพต้องไปทำการสอนจริงอีก 1 ปี ระหว่างเวลา "สอนจริง" 1 ปี นิสิตนักศึกษาครู ต้องทำ วิจัยค้นคว้าอิสระ 3 นก. เป็นวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน

หลักสูตร 5 ปี (สูตร 2 2 1) นิสิตนักศึกษาเรียน 5 ปี ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ทันทีหลังผ่านการ ประเมินจากสภาวิชาชีพการศึกษา เป็นรูปแบบการผลิตครูปริญญา ที่เน้นการ “ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ” ใน สถานการณ์จำลอง และ “ทำการสอนจริง” ในโรงเรียนจริง ภายใต้การกำกับดูแลของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และ มีการเสนอสานิพนธ์ที่เน้นการวิจัยการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาวิธีการหรือเทคนิคการสอนใหม่

หลักสูตร 6 ปี (สูตร 2 2 2) นิสิตนักศึกษา เรียน 6 ปี สำเร็จการศึกษาและผ่านการประเมินแล้ว จะได้รับ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษาจากสภาวิชาชีพการศึกษา โดยจะต้องทำวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบนี้ จะเป็นการผลิตครูปริญญาที่เทียบเคียงแนวทางการผลิตแพทย์ปริญญา (ตามสูตร 1 2 3 คือเรียนเตรียมแพทย์ Pre-med 1 ปี ฟิสิกเตรียมเป็นแพทย์ Pre-clinic 2 ปี และรักษาจริง Clinic 3 ปี ภายใต้การกำกับของอาจารย์แพทย์

หลักสูตร 2 ปี (สูตร (4+2)) สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่ต้องการ อาทิ วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สาธารณสุข พยาบาล ฯลฯ มาแล้ว เข้าศึกษาวิชาการศึกษา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาและผ่านการประเมินจะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษาจากสภาวิชาชีพการศึกษา

การผลิตครูทั้ง 4 แบบนี้ นิสิตนักศึกษาเป็นคนกำหนดเอง หรือ สถาบันครูศึกษาจะกำหนดผลิตครูปริญญาแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ โดยสภาวิชาชีพฯ รับรองและออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูทุกกรณี.

หมวดที่ 14 การปฏิรูปสภาวิชาชีพ

สภาวิชาชีพการศึกษา คือ ครูสภา ต้องประกอบด้วยนักการศึกษาเมื่ออาชีพ เป็นอิสระและปลอดจากการครอบงำทางการเมือง ทำการประเมินความรู้ความสามารถและสมรรถนะเพื่อการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพ โดยไม่ก้าวก่ายกระบวนการผลิตของสถาบันครูศึกษา ดำเนินการโดย “สภานักวิชาชีพการศึกษา” ที่มีการเลือกตั้งตัวแทนครู ผู้บริหาร และบุคลากรการศึกษา

สารสรุป

การพัฒนานักวิชาชีพการศึกษาให้ดำเนินการตามแนวนโยบาย ประการ (1) ปรับกฎหมายสภาวิชาชีพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2) ให้สภาวิชาชีพศึกษานับบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอน [ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ](#) กำกับ ดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง สภาวิชาชีพต้องไม่สังกัด หรืออยู่ใต้กระทรวงศึกษาธิการ (3) คณะกรรมการสภาวิชาชีพ มีคณะกรรมการซึ่งสมาชิกสภาวิชาชีพการศึกษาเลือกกันเอง เพื่อให้ปลอดจากอำนาจการเมือง (4) คณะกรรมการสภาวิชาชีพมีอำนาจประเภทและทดสอบความรู้ความสามารถเพื่อออกใบอนุญาต ไม่มีอำนาจรับรองหลักสูตรหรือรับรองปริญญาที่เป็นอำนาจสภามหาวิทยาลัย บทบัญญัติตามมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ห้ามสภาวิชาชีพก้าวก่ายกระบวนการผลิตบัณฑิตของนักศึกษา และกฎหมายหลักของมหาวิทยาลัยกำหนดให้สภามหาวิทยาลัยอนุมัติหลักสูตรและปริญญา สภาวิชาชีพการศึกษาจึงไม่มีอำนาจรับรองหลักสูตรหรือรับรองปริญญา (5) ให้คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ มีหน้าที่ตรวจสอบสมรรถนะของบัณฑิตครูว่า มีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะวิชาชีพตาม

มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดหรือไม่ โดยปฏิบัติหน้าที่สำคัญตามที่กฎหมายกำหนด คือ “พิจารณาการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และการพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต” และ “กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา” โดยไม่ไปกำกับดูแลกระบวนการผลิตบัณฑิต ในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาทิ การตรวจสอบวิธีการเรียนการสอน สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการจัดกิจกรรมเสริมวิชาชีพ และการรับรองปริญญาเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษา (6) สภาวิชาชีพการศึกษาต้องมีความเป็นอิสระขององค์กรวิชาชีพกฎหมายสภาวิชาชีพ ต้องปรับกฎหมายสภาวิชาชีพ ให้รัฐมนตรีของกระทรวงศึกษาธิการที่สภาวิชาชีพการศึกษาสังกัด ดำรงตำแหน่ง “สภานายกพิเศษ” ส่วนคณะกรรมการให้มีการเลือกตั้งโดยสมาชิกสภาวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาวิชาชีพและคณบดีหน่วยงานผลิตบัณฑิตวิชาชีพ เมื่อได้คณะกรรมการสภาวิชาชีพ แล้วคณะกรรมการเลือกนายกสภา และอุปนายกสภากายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นอิสระจากการครอบงำจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องการผลิตบัณฑิต เพื่อจะได้พิจารณาออกใบอนุญาต และกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาอย่างปราศจากอคติ (7) รัฐต้องกำชับให้ปรับกฎหมายสภาวิชาชีพการศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 วรรค 3 ระบุว่า “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา” จึงต้องปรับการดำเนินของสภาวิชาชีพการศึกษา มิให้ก้าวก่ายไปรับรองหลักสูตร การรับรองปริญญา เพราะเป็นอำนาจของสภามหาวิทยาลัยในการอนุมัติหลักสูตร จึงเกินอำนาจขอบสภาวิชาชีพที่จะรับรอง รวมทั้งการรับรองหลักสูตร ซึ่งเป็นอำนาจสภามหาวิทยาลัยที่จะอนุมัติหลักสูตร และแจ้งให้สกอ. รับทราบ

หมวดที่ 15 การปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา

วัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) เป็นสภาวะความเจริญงอกงามที่สมาชิกในองค์กรได้แก่ เจ้าของ หรือผู้ก่อตั้ง บุคลากร และผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกันรังสรรค์โดยสั่งสมตั้งเวลาตั้งแต่ตั้งองค์กรจนถึงปัจจุบันจากอุดมการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ข้อห้าม สัญลักษณ์ พิธีกรรม พิธีการ และความเป็นมาขององค์กรที่พัฒนาสั่งสมอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพื่อบ่งบอกและกำกับวิถีชีวิต ความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ และความประพฤติของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรสะท้อนภาพที่บ่งบอกความเป็นองค์กรในแนวบวกหรือลบ เพื่อสร้างความพึงพอใจของลูกค้า และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานองค์กร

สารสรุป

1) การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา มีแนวโยบายการปฏิรูป 6 ประการ คือ (1) ส่งเสริมสถานศึกษาให้กำหนดองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสม (2) กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาธรรมนูญสถานศึกษา และ

บรรจุวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นส่วนหนึ่งของธรรมนูญสถานศึกษา (3) พัฒนาระบบการศึกษาประจำสถานศึกษาเพื่อกำหนดองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาด้านการวิเคราะห์บริบท วิชาการ นักเรียนนักศึกษา บุคลากร วิชากิจสถานศึกษา ทรัพยากร การเงินและงบประมาณ ลอจิสติกส์ และการบริหารทั่วไป (4) กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาแผนแม่บทวิชาการเป็นแผนหลัก ของแผนแม่บทการบริหาร บริการ และทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (5) กำหนดวัฒนธรรมองค์กรแนวบวก เพื่อความยั่งยืน ปลอดการแบ่งแยก การทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนกลุ่ม และกลมกลืนกับวัฒนธรรมชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ (6) มีการประเมินและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และขจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นความเจริญงอกงามขององค์กร

2) ในการปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาให้มีแนวปฏิบัติดังนี้ (1) ให้สถานศึกษาพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อสะท้อนอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์) สัญลักษณ์ และแนวปฏิบัติ ที่จะน้อมนำไปสู่บุคลากรรวมพลกายใจพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมาย เพื่อเสนอคณะกรรมการให้ความเห็นชอบและประกาศใช้ (2) ให้สถานศึกษากำหนดวัฒนธรรมองค์กรสำหรับพิธีกรรมและพิธีการในสถานศึกษา (3) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการสรรหาคัดเลือก จัดจ้าง บรรจุ การพัฒนา และการบำเน็จ ความดีความชอบในรูปรางวัล เข็มหรือโล่สัญลักษณ์ ใบประกาศเกียรติคุณ พิธีกรรมและพิธีการมอบและรับเพื่อเป็นเกียรติยศสำหรับผู้ให้และผู้รับ (4) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และแนวปฏิบัติที่จะทำให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีหลักธรรมประจำใจและเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม สมกับการได้เกิดในดินแดนศักดิ์สิทธิ์แห่งพระพุทธศาสนา (5) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร จัดการและการดำเนินงานที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเพื่อให้มีประสิทธิผลคือบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ คือ มีคุณภาพ คุ่มค่าการลงทุนด้านแรงงาน แรงกาย แรงใจและแรงทรัพย์ (6) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ และแนวปฏิบัติเพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่จะผลิตประชาชนที่มีคุณภาพออกไปเป็นกำลังในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (7) ให้สถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษาเป็นเวทีจำลองสังคมในด้านเป็นองค์กรเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาฐานความรู้และบริหารจัดการความรู้ เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้รู้จักแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจาก เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง พัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะการประกอบสัมมาอาชีพะ และป้องกันการดำรงชีวิตตามปรากฏการณ์ “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” (8) ให้มีการปรับวัฒนธรรมองค์กร ที่เน้นความเป็นไทย แต่ยึดหยุ่นบูรณาการความเป็นภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และสากล (9) ส่งเสริมสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้ความเสมอภาค เสรีภาพ การเคารพ ไม่กีดกันทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่อ ทุกชาติทุกภาษา ลัทธิความเชื่อถือว่าเป็นความงามความศิวไลตามเผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติ แต่ต้องไม่เป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนสากล *สร้างกิจกรรมแก้ปัญหาความแตกแยกของคนในชาติ (10) ส่งเสริมให้สมาชิกสถานศึกษาพัฒนากรอบการประพฤติกองค์ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน บุคลากรอื่น เพื่อฝึกฝนจนซึมซับเป็นจิตหรือนิสัย และกลายเป็นลักษณะประจำตัวนักเรียน เมื่อเรียนจบแล้ว อาทิ วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร พิธีการไหว้ครู (เช่น ครูไม่ควรนั่งตอหน้านักเรียนสาวคาบจร้า แต่ครูควรลุกขึ้น พนมมือ ระลึกถึงครูอาจารย์ตนเอง เมื่อถึงเวลาเด็กมอบดอกไม้ ค่อยนั่งลง (11) ให้สถานศึกษา กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู อาจารย์ กับนักเรียน นักศึกษาและผู้เรียน อาจารย์กับครู อาจารย์ด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์กับผู้บริหารและบุคลากร

สนับสนุน ความสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์กับครู อาจารย์ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน (12) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบประเมินวัฒนธรรมองค์กร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมอัตลักษณ์ (Self-Efficacy) คือ ทศนคติที่ว่า “เราทำได้” หมายถึง ความเชื่อมั่นว่าตนจะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา.

หมวดที่ 16 การปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

โดยที่มีความสับสนและแนวปฏิบัติใน การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก หลายประการ จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปเพื่อให้ประสิทธิภาพสูงขึ้น

สารสรุป

1) แนวนโยบายการควบคุมคุณภาพ IQA และ EQA (1) ให้การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ประกอบด้วย IQA (Internal Quality Assurance- IQA) และ EQA (External Quality Assessment- EQA) หรือ QC= IQA + EQA (2) ให้ IQA ดำเนินการโดยหน่วยงานที่ต้องประกันคุณภาพและหน่วยงานต้นสังกัด ที่ต้องมีการกำหนดองค์ประกอบมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์เอง (3) EQA ต้องมุ่งประเมินเพื่อยืนยันคุณภาพของด้วยงานที่ถูกประเมิน และการเสนอแนะเพื่อพัฒนาและปรับปรุง มิใช่มุ่งผ่านหรือไม่ผ่าน และต้องไม่ประกาศผลต่อสาธารณชน (4) ให้มีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกตั้งระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา (5) ให้มีการประเมินความเสี่ยงและภาวะคุกคามที่เป็นจุดด้อย และนำมาประกอบการพิจารณา IQA และประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกตามบริบท ปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการ ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ ให้จำแนกสถานศึกษา (ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียน สถาบัน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย) ออกเป็น 3 ประเภทโดยพิจารณาผลการดำเนินงาน การยอมรับและประสบการณ์ยาวนาน เป็นสถาบันคุณภาพเด่น สถาบันคุณภาพเด่นบางสาขาหรือบางด้าน และสถาบันทั่วไป และจัดความถี่การประเมินที่เหมาะสม ให้ประเมินเฉพาะสถาบันทั่วไปและสถาบันที่มีจุดเด่นบางสาขาหรือบางด้าน หรือสถาบันเด่นที่ผลงานบางสาขาด้อยคุณภาพลงเท่านั้น

2) แนวปฏิบัติ IQA (1) ให้ IQA ดำเนินการโดยหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานเองโดยให้ดำเนินการทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา (2) ในระดับจังหวัดและระดับเขตพื้นที่ให้เข้าประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา โดยเข้าประเมินอย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง (3) ในระดับสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัด จำแนกสถานศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ (ก) ประเภทดีเด่น หมายถึง สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และมีผลงานประจักษ์ (ข) ประเภทดี หมายถึง สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และมีผลงานประจักษ์ ในบางด้านบางสาขาวิชา (ค) ประเภททั่วไป หมายถึง สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่คุณภาพไม่ถึงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และไม่มีผลงานประจักษ์

4) การเข้าประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติ และขึ้นบัญชีสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาตาม 3 ประเภทที่กล่าวข้างต้นและเข้าประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามประเภทดังนี้ (1) สถานศึกษาประเภทที่ 1 ประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานต้นสังกัด เมื่อมีเหตุอันเชื่อได้ว่าคุณภาพการจัดการศึกษาด้อย แต่สถานศึกษาต้องประกันคุณภาพตนเองทุก 2 ปี (2) สถานศึกษาประเภทที่ 2 ให้ยกเว้นไม่ประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัดของสาขาวิชาหรือหมวด วิชาที่มีคุณภาพดี แต่สถานศึกษาต้องประกันคุณภาพสาขาวิชาที่มีผลงานดีทุก 2 ปี ส่วนสาขาวิชาที่ไม่ถึงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ ต้องประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสาขาวิชาอื่นโดยหน่วยงานต้นสังกัด (สพฐ อาชีวศึกษา หรือ สกอ.) ทุก 3 ปี และประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยสถานศึกษาเองทุกปี (3) สถานศึกษาประเภทที่ 3 IQA ให้ประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกสาขาวิชาโดยหน่วยงานต้นสังกัด (สพฐ อาชีวศึกษา หรือ สกอ.) ทุก 3 ปี และประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยสถานศึกษาเองทุกปี (4) IQA ทุกปีการศึกษา และจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (5) สำหรับสถานศึกษาที่มีระดับคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ที่ สพฐ. กำหนด ส่วนสถานศึกษาที่มีระดับคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ฯ ให้เข้าประเมิน 3 ปีต่อครั้ง

3) **แนวปฏิบัติ EQA** (1) ให้ EQA ดำเนินการโดยหน่วยงานภายนอกที่เป็นอิสระจากกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่เข้าไปประเมินเพื่อยืนยันผล IQA ตามองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ที่หน่วยรับการประเมินและต้นสังกัดกำหนดไว้ (2) หน่วยประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจะกำหนดองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์เพื่อบังคับให้หน่วยงานที่จะเข้าไปประเมินไม่ได้ แต่สามารถเสนอแนะและร่วมกับหน่วยงานที่ถูกประเมินและต้นสังกัดได้

4) การประเมินคุณภาพนอกโดยหน่วยงานที่กฎหมายกำหนด (1) ให้นั้นการประเมินเพื่อยืนยัน IQA (2) เสนอผลการประเมินเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (3) ต้องมิใช่การตัดสินว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน (4) จะประกาศผล EQA ผู้สาธารณชนไม่ได้ (5) การประกาศผลการประเมินให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ถูกประเมินและต้นสังกัดจะนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง และ (6) หน่วยงานที่ถูกประเมินจะนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการเพื่อการประชาสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริง แต่จะนำไปใช้เพื่อการโฆษณาหน่วยงานของตนไม่ได้

5) ให้หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกดำเนินการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ (1) การประเมินความเสี่ยง เพื่อดูจุดเด่นจุดด้อยและข้อจำกัดของหน่วยงานที่ถูกประเมิน (2) หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจำแนกหน่วยงานที่ถูกประเมินเป็น 3 ประเภท คือ (1) หน่วยงานที่ผลการปฏิบัติงานดีเป็นที่ประจักษ์ชัด (2) หน่วยงานที่มีผลงานดีบางส่วน และ (3) หน่วยงานที่คุณภาพปานกลาง

6) หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกประเมินองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดพัฒนาขึ้น กรณีที่หน่วยงานที่ถูกประเมินหรือหน่วยงานต้นสังกัดยังมิได้พัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ให้หน่วยงานประเมินภายนอกกับหน่วยงานที่ถูกประเมิน ร่วมกันพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ และเตรียมความพร้อมก่อนการประเมินจริงอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา ตามที่หน่วยงานที่ถูกประเมินร้องขอ (1) หน่วยงานภายนอก ให้เข้าประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก เฉพาะหน่วยงาน

ประเภท 2 และประเภท 3 ตามข้อ (2) โดยให้เข้าประเมิน 6 ปีต่อครั้ง หากมีหลักฐานร้องเรียนหรือควรเชื่อได้ว่าหน่วยงานประเภทที่ 1 ตามข้อ (2) คุณภาพอ่อนด้อยในสาขาใดหรือทั้งหมด ให้หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกเข้าประเมินตามข้อ (2) หรือข้อ (3) กรณีสถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินในระดับปรับปรุง ต้องจัดทำรายงานเสนอต้นสังกัดเพื่อเข้าไปดูแลช่วยเหลือ

7) องค์ประกอบหลักสำหรับ IQA และ EQA ให้มีองค์ประกอบพื้นฐานเมื่อประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างน้อย 10 องค์ประกอบ คือ (1) **องค์ประกอบด้านบริบท** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านสภาพแวดล้อม ที่ตั้ง การคมนาคม อาคารเรียน ศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ อาคารบริหาร โรงอาหาร ถนนหนทาง ขนพาหนะ และอุทยานการศึกษา (2) **องค์ประกอบด้านหลักสูตร** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านการพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตร โรงเรียน ครอบคลุมหลักสูตรสาขาวิชาชีพ สาขาวิชาชีพ และสาขาวิชาการ (3) **จุดมุ่งในการพิจารณาหลักสูตร** ให้แตกต่างไปตามระดับการศึกษา (4) **ในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา** ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ (5) **ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่สมดุลการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ และความต้องการของทางวิชาชีพและวิชาการตามสายการศึกษาที่นักเรียนเลือกเรียน (6) **ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ** ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่การตอบสนองความต้องการของวิชาชีพของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ (7) **ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาการ** ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่การตอบสนองความต้องการวิชาการของหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ มากกว่า หลักสูตรท้องถิ่นและภูมิภาค (8) **ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น** ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่สมดุลการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ (9) **ระดับอุดมศึกษา** ให้มุ่งถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะใน 3 ขอบข่ายคือ (ก) ให้นักศึกษาได้รับการศึกษาวิชาการและวิชาชีพตามสาขาวิชาของศาสตร์ที่ตนเลือกเรียน เพื่อให้มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้และทักษะวิชาการและวิชาชีพ

(ข) ให้นักศึกษามีประสบการณ์วิชาชีพสำหรับการประกอบอาชีพที่มีทักษะสูง เพื่อหารายได้ในการดำรงชีวิตตนเอง และครอบครัว ด้วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง ในเวลามากพอที่จะให้มีประสบการณ์ในการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว (ค) ให้การศึกษาทั่วไปเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงตนให้สมกับคำว่า บัณฑิต คือ เป็นคนดีผู้มีจิตใจสูง และมีความรอบรู้ เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะความเป็น “ศึกษิต” คือ “ผู้ได้รับการศึกษาดี” (Well-Educated) และให้สามารถการสื่อสารกับเอกัตบุคคลในวิชาชีพอื่น และติดตามความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้อยู่ในโลก อย่างไม่ล้าสมัย (10) **องค์ประกอบด้านระบบการศึกษา** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านองค์ประกอบ ขั้นตอน และแบบจำลองระบบการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งระบบการศึกษาหลัก และระบบย่อยด้านการพัฒนาหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน ระบบการประเมิน ระบบการวิจัย ระบบบริการการศึกษา ระบบการดูแล และให้คำปรึกษาผู้เรียน (11) **องค์ประกอบด้านระบบการเรียนการสอน** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านองค์ประกอบและขั้นตอนระบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มิใช่ “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” เพราะผู้เรียนสำคัญหรือไม่สำคัญก็ต้องให้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ด้วยการพัฒนาระบบการสอนแบบอิงสมรรถนะ

(Competency-based Approach-CoBA) และแบบอิงประสบการณ์ (Experience-Based-EBA) มากกว่า แบบอิงเนื้อหา (Content-Based Approach-CBA) (12) **องค์ประกอบด้านผู้เรียน** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านการพัฒนาลักษณะนิสัย เพื่อเป็นประชากรท้องถิ่น ภูมิภาค และเป็นคนไทย ไม่นั่นให้เด็กไทยเติบโตเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นไทย แต่ยกย่องต่างชาติ เน้นนักเรียนนักศึกษาให้รักท้องถิ่นที่ตนถือกำเนิด เติบโตและดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว (13) **องค์ประกอบด้านผู้สอน** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ความเป็นครูในฐานะผู้ควรแก่การเคารพและแสดงคารวะ (ครู > ครู > ครู > ครู > ครู หรือ ครู > ครู > ครู > ครู > ครู ครู ไม่ได้แปลว่า นัก (ไม่ควรสับสนกับคำว่า ครู-นัก คู่ ลูก-บา เพราะเป็นคนละรากคำ แต่สอนผิดมาร้อยกว่าปีว่า ครู แปลว่านัก) ให้ครูมีความรู้ ความสามารถ และวิญญูณความเป็นผู้ควรเคารพ เน้นครูในท้องถิ่นที่ถือกำเนิด เติบโตและดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว (13) **องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการ** ครอบคลุม (ก) มาตรฐานด้านกฎ ข้อบังคับ และระเบียบแบบจำลองการบริหาร องค์การบริหาร และขอบข่ายการบริหาร (ข) มาตรฐานด้านกฎ ข้อบังคับ และระเบียบให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านกฎหมายรอง (Bylaw) คือธรรมนูญโรงเรียน (School Constitution) ธรรมนูญมหาวิทยาลัย (University Constitution) และข้อบังคับที่ออกตามที่พระราชบัญญัติหรือธรรมนูญกำหนด (ค) มาตรฐานด้านแบบจำลองการบริหาร ให้อิงแบบจำลองการบริหารที่ผ่านการวิจัยว่า มีประสิทธิภาพ อาทิ POSDCARE MODEL ที่ครอบคลุม P-Planning, O-Organizing, S-Staffing, D-Directing, C-Communication, Collaborating, and coordinating, A-Allocating of Resources, R-Reporting, and E-Evaluating (ง) มาตรฐานองค์การบริหาร ได้แก่ คณะกรรมการที่มีหน้าที่กำกับดูแลการบริหาร คือ คณะกรรมการสถานศึกษา (คณะกรรมการโรงเรียน สถานสถาบัน และมหาวิทยาลัย) และการจัดการที่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการ หรือ อธิการบดีต้องนำมาบริหารและจัดการตามนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา และ (จ) มาตรฐานด้านขอบข่ายการบริหาร 8 ขอบข่าย อาทิ ตาม CASPERLA Model คือ (1) บริหารบริบท (Context Administration) คือ บริหารกิจการ (2) บริหารวิชาการ (Academic Administration) -หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมิน (3) บริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา (Student Affairs Administration) (4) บริหารบุคลากร (Personnel Administration) (5) บริหารวิสาหกิจสถานศึกษา (School Enterprising) (6) บริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ (Resources, Finance, and Budget) (7) บริหารกายภาพหรือลอจิสติกส์ และ (8) บริหารทั่วไป-ธุรการ เลขานุการกิจ สารบรรณ การติดต่อสื่อสาร (14) **องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีการศึกษา** ครอบคลุมมาตรฐาน 7 ด้านที่ต้องกำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมหรือจัดให้มี ประกอบด้วย (ก) การพัฒนาระบบและการสถานศึกษาจัดระบบการศึกษา ระบบการเรียนการสอน (ข) การศึกษาและวิจัยพฤติกรรมและสมรรถนะของนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรการศึกษา (ค) การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษาที่เหมาะสมกับรายวิชา การเรียน การสอน การบริหารและการบริการ (ง) การพัฒนากระบวนการสื่อสารการศึกษา สำหรับครูนักเรียน ผู้บริหารและบุคลากรโดยจัดหาและผลิตสื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่างๆ (จ) การสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา แหล่งความรู้ และแหล่งประสบการณ์ วิชาชีพ (ฉ) การจัดการความรู้และการสถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และ (ช) การประเมินการศึกษาและการเรียนการสอนครบวงจรที่ครอบคลุมการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มิใช่ประเมินผลอย่างเดียว (15) **องค์ประกอบด้านการประเมิน** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียน และประเมินระบบการศึกษา การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนให้ครอบคลุมมาตรฐานเครื่องมือประเมิน วิธีการประเมินก่อนศึกษา ประเมินระหว่างศึกษาและประเมินหลังศึกษา และขอบข่ายการประเมินที่ครอบคลุมการประเมินด้านวิทยพิสัย (ความรู้) ทักษพิสัย (ความชำนาญ) และจิตพิสัย (ความสนใจ ความพอใจ อารมณ์ ทัศนคติ และค่านิยม)

การประเมินระบบการศึกษาของสถานศึกษาให้ประเมินองค์ประกอบโดยอิงองค์ประกอบระบบได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ และ (16) องค์ประกอบอื่นๆ ตามบริบทของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมองค์ประกอบอื่นที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละบริบท ที่มีผลกระทบขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อาชีพ วิถีชีวิต และความเป็นไทยในแต่ละท้องถิ่น อาทิ องค์ประกอบด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น.

หมวดที่ 17 การปฏิรูปการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0 และประเทศไทย 5.0

แผนพัฒนาประเทศไทยตามแนวทาง 4.0 เป็นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มมากกว่า การมุ่งขายแรงงานและวัตถุดิบ ส่วนการพัฒนาประเทศไทย 5.0 เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งความร่วมมือเป็นสุข ด้วยการ รื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวิทยาการ วิถีวิทยา (เทคโนโลยี) ความรู้แห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยที่มุ่งคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการอยู่เย็นเป็นสุข มากกว่าการอยู่ดีกินดี

หลังจากพัฒนาประเทศไทย ตาม 4.0 ซึ่งจะนำไปสู่วัตถุนิยมสูงสุดแล้ว ต้องพัฒนาประเทศไทยไปสู่จิตนิยมให้สูงตาม ดังนั้นการพัฒนาประเทศไทยตาม ประเทศไทย 5.0 เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งความร่วมมือเป็นสุข คือ มุ่งความสุขมวลรวม (Gross Happiness Product-GHP) ด้วยการ รื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยที่มุ่งคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการอยู่เย็นเป็นสุข นำการอยู่ดีกิน โดยการพยากรณ์ภาพอนาคตว่า หลังจากการพัฒนาประเทศไทยตามแนวทางประเทศไทย 4.0 แล้ว ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น แต่วิถีชีวิตจะยึดติดวัตถุนิยม จนหาความสุขอย่างแท้จริงไม่ได้ เพราะยึดมั่นในการแข่งขัน จึงดิ้นรน มุ่งที่จะตะเกียกตะกายปีนขึ้นจาก “หลุมดักรายได้ปานกลาง” (Middle Income Trap) หากคาดการณ์ไม่ทะลุประ โปรง ผู้ที่จะได้ประโยชน์จากการ “รายได้สูง” (Upper Incomes) ก็คือ คนเพียงกลุ่มน้อย คือ ผู้มีอำนาจรัฐหรือนายทุนไม่ถึงร้อยละ 20 ของประชาชนในชาติ (อาทิ คนเดียวมีรายได้เกือบแปดแสนล้านบาท) ในขณะที่ร้อยละ 80 ของชาวไทย แกร่งแย่งเพื่อยึดครองทรัพยากรที่เหลือจากบรรดาผู้ครองอำนาจรัฐและนายทุน แม้จะกินอยู่ดี แต่หนี้สินก็เพิ่มพูน ความเหลื่อมล้ำก็สูงขึ้น ประเทศไทย 5.0 จึงมุ่งพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งความพอเพียง มีรายได้ปานกลาง ไม่ฝักใฝ่รายได้สูง เพื่อมิให้ใช้จ่ายสรวลสุร่าย นำทรัพยากรของลูกหลานมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยในยุคนิคมารดา และนำไปสู่สังคมแห่งความ “อยู่เย็นเป็นสุข” ในที่สุด การจัดการศึกษาที่เน้นสายวิชาชีพชีวิตเท่านั้น จึงจะนำประเทศชาติกลับมาสู่ความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อที่จะนำพาประชาชนไปสู่ความมั่งคั่งทางกายภาพ และมีความเสื่อมทรามทางจิตภาพ และสังคมภาพ

สารสรุป

แนวนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0 (1) การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ไทย 4.0 เป็นการพัฒนามนุษย์ให้เป็น “คนไทย” ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ชื่นชมคนไทย (2) การพัฒนานวัตกรรมไทย 4.0 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสอนนักพัฒนานวัตกรรม โดยสร้างแนวคิดที่ถูกต้อง และขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยสร้างแนวคิดที่ถูกต้อง และขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

1) แนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับนวัตกรรม คือ นวัตกรรม (Innovation) หรือ "นวกรรม" หมายถึง สิ่งใหม่ที่อาจเป็นแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ระบบ (กระบวนการหรือขั้นตอนและวิธีการ) กลไก (ข้อบังคับ ระเบียบ แนวปฏิบัติ และข้อปฏิบัติ) และสิ่งประดิษฐ์ การเป็นสิ่งใหม่ มิใช่ทุกสิ่งใหม่จะเป็นนวัตกรรม แต่จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข 6 ประการ คือ (1) พัฒนาขึ้นจากการประเมินหรือวิเคราะห์ความต้องการเพื่อ (1) แก้ปัญหาที่กำลังเผชิญ หรือคาดว่าจะต้องเผชิญ ในอนาคต และ (2)สนองความต้องการของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต โดยการพัฒนาสิ่งใหม่ เรียกว่า "ต้นแบบชิ้นงาน" (Prototype-Proto=แรก; Type=ชิ้น อัน ชนิด ประเภท) ชิ้น (2) มีความใหม่ (Novelty) ทั้งหมด (Total Novelty) หรือบางส่วน (Partial Novelty) เช่น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว แนวคิดที่ว่าพระพุทธเจ้าประสูติ (พระชาตุศรีสมร) คริสต์ (พระแท่นศิลาอาสน์) ปฐมเทศนา (ทับทิม แก่งคอย สระบุรี แขวงเมืองพาราณสี ปริณิพพาน เขาใหญ่ ไครยถึงสระบุรี เพชรบูรณ์ถึงปากน้ำประ) และปริณิพพาน (ที่พระแท่นดงรัง ท่ามะกา กาญจนบุรี) ในประเทศไทย (3) ดำเนินการบนพื้นฐานการจัดระบบ (Systems Approach) โดยอิงองค์ประกอบด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ โดยอิง CIPOF Model คือ C-Context; I-Input; P-Process; O-Output; และ F-Feedback (4) มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน (ตาม Brahmawong's Seven Step Model) ด้วยการทำวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development ทั้ง Pure R&D or Applied R&D ผ่าน Experimental R&D) (5) มีการเผยแพร่แนวคิดเพื่อให้ผู้สนใจนำไปใช้ และเชิญชวนให้มีการโต้แย้ง จนเกิดการยอมรับ และ (6) เมื่อเป็นที่ยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม หน่วยงาน หรือการดำเนินงาน ต้นแบบชิ้นงานนั้นก็หมดสภาพเป็น "นวัตกรรม" กลายเป็น "เทคโนโลยี" ดังนั้น และอาจเรียกว่า เทคโนโลยีใหม่ หลังจากผ่านการเป็นนวัตกรรมแล้ว เปรียบได้กับ หน่อไม้ (นวัตกรรม) กลายเป็น "ลำไย"

2) การพัฒนานวัตกรรมต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่จะประกันได้ว่า นวัตกรรมที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 7 ขั้นตอน คือ **ขั้นที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้หรือเนื้อหาสาระเกี่ยวกับต้นแบบชิ้นงาน (Study the Body of Content on the Innovative Prototype)** โดยวิจัยเอกสารจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ผู้รู้/ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาคูณาน --R1 (Documentary Research) **ขั้นที่ 2 ประเมินความต้องการต้นแบบชิ้นงาน (Assess needs for the innovative prototypes)** เพื่อหาองค์ประกอบ (Components) ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ (Procedure) ขั้นตอน (Logical Steps) และรายละเอียด (Specifications) —R2 (Survey Research) **ขั้นที่ 3 พัฒนารอบแนวคิดต้นแบบชิ้นงาน (Develop Conceptual Framework)** โดยเขียนกรอบแนวคิดที่ประกอบด้วยทฤษฎีและหลักการ (Theories and Principles) องค์ประกอบ (Components) ของนวัตกรรม กระบวนการ (Process) การทำงานของนวัตกรรม ขั้นตอนตามลำดับ (Logical Steps) และรายละเอียด (Specification) ของนวัตกรรม —D1 (Design) **ขั้นที่ 4 ถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ (Seek Experts' Opinions)** เป็นการนำกรอบแนวคิดนวัตกรรมไปขอความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีส่งแบบสอบถาม (Via questionnaire) ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group) —R3 (Survey Research) **ขั้นที่ 5 ร่างต้นแบบชิ้นงาน (Draft the Innovative Prototype)** เป็นการพัฒนาต้นแบบชิ้นงานของนวัตกรรมตามลำดับขั้นคือ การออกแบบชิ้นงาน (Design and develop the Prototype) และเขียนรายละเอียดนวัตกรรม (Write the Details of the Prototype) —D2 (Development) **ขั้นที่ 6 รับรองและทดสอบต้นแบบชิ้นงาน (Verify or Test the Prototype)** เป็นการนำร่างนวัตกรรมไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพตาม 2 ขั้นตอน คือ (1) การทดลองใช้เบื้องต้น (Tryout) และทดลองใช้จริง (Trial Run) —R4 ในกรณีที่พัฒนานวัตกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เวลาพัฒนาหรือลงทุนสูง

ก็อาจให้ผู้ทรงคุณวุฒิ3-5 คนรับรอง (Verification by Experts) และ**ขั้นที่7: ปรับปรุงและเขียนรายงาน (Finalize the Prototype and Write Final Reports)** เป็นการเขียนรายงานผลการวิจัยให้เป็นไปตามรูปแบบ (Stylebook) ขนาดและรูปแบบอักษร โครงสร้างรายงานที่ต้องเป็นแบบหกบท (Six chapter format) เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม และภาคผนวก –D3 (Design and Development)

3) การพัฒนาระบบการสอนไทย 4.0 ต้องเน้นประสบการณ์ เพื่อพัฒนาให้คนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างน้อยให้เป็น “คนไทย” ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ชื่นชมคนไทยด้วยกันเอง ให้ต้องมีลักษณะสำคัญตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตใหญ่เป็นประชาชนไทยที่มีคุณสมบัติ6 ประการ คือ (1) Emotional Quality-มีความเอื้อเฟื้อ (2) Moral Quality-มีเป็นคนดี (3) Adversity Quality –มีอดทนอดกลั้นฟันฝ่าอุปสรรคเร็ว (4) Social Quality –เข้ากับคนอื่นได้คืออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (5) Intelligence Quality -มีและมีสติปัญญา (6) Spiritual Quality-มีวิญญาณวิญญูชน ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ10 ที่เป็นตัวบ่งชี้ความคิดถูกที่จะทำให้เป็นชาวพุทธ 10 ประการ

แนวนโยบายการศึกษาสำหรับแนวประเทศไทย 5.0

ประเทศไทย 5.0 เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยการ รื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่วิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยที่มุ่งคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการอยู่เย็นเป็นสุข นำการอยู่ดีกินดี โดยมีแนวนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อสังคมร่มเย็น 5 ประการ (ปัญญาปรมาตม์) คือ (1) เน้นการจัดการศึกษาสายวิชาชีพที่เน้นทักษะชีวิต การจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีชีวิต การดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตโดยรายได้ปานกลางมากกว่าการแสวงหาความร่ำรวยเกินตัว (2) เน้นการแข่งขันกับตนเองเพื่อพัฒนาตนไปสู่สภาวะสูงสุด ด้วยการลดละ “ความเห็นแก่ตัว” และมุ่งส่งเสริม “ความเห็นแก่ตน” (3) จัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ (4) จัดการศึกษาวิชาชีพที่หลีกเลี่ยงการค้าขายชีวิต การค้าขายอาวุธ การค้าขายยาเสพติด และการพนัน เล่นหุ้นและหวย (5) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศาสตร์วิทยาการ เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา และวิถีไทย

แนวปฏิบัติการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทย 5.0 (1) การจัดการศึกษาสายวิชาชีพที่เน้นทักษะชีวิต ด้วยการจำลองสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนที่จะเป็นตนเอง และเรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (2) การจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีชีวิต ด้วยการ จัดระบบชีวิต ที่มีองค์ประกอบและขั้นตอนการดำรงชีวิตที่ดี กำหนดรูปแบบพฤติกรรมที่ทำให้ตนเองอยู่ในสภาวะรู้ดี รู้ชั่ว รู้ถูก รู้ผิด และรู้ควร ไม่ควร พัฒนาเทคนิคและวิธีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม มีความสามารถในการสื่อสารตามพุทธวิธีการสื่อสารด้วยปัญญา พัฒนาสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตทั้งทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพ จัดการชีวิตตนเองให้สามารถดำรงตนอย่างมีความสุข รอดพ้นจากภัยอันตรายและการเอารัดเอาเปรียบของคนอื่น และประเมินตนเองให้ตั้งอยู่ในฐานะอันดีอันควร (3) จัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันจากความหลง ความโกรธ และความโลภ ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตโดยรายได้ปานกลางมากกว่าการแสวงหาความร่ำรวยเกินตัว ด้วยการเปิดเรียนและเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น (5) จัดการศึกษาเพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างสุสสุราย บริโภคเกินควร และเกินตัว และปล่อยให้เพื่อนร่วมชาติดำรงชีวิตอย่างอดอยาก ด้วยการผูกขาดการทำมาหากิน จนชาวบ้านไม่มีโอกาสหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต (6) จัดการศึกษาเพื่อ “การเห็นแก่ตน” ที่เน้นการยกตนให้สูงขึ้น ด้วยการแข่งขันกับตนเองเพื่อพัฒนาตนไปสู่สภาวะที่ดีขึ้นคือไม่มุ่ง

ความอยู่ดี กินดี แต่มุ่งที่ความอยู่เย็นเป็นสุข ละจากความหลงเดินทางบนเส้นทางโลก 8 เส้นทาง คือ ทางไปนรกภูมิ ทางไปเปรตภูมิ ทางไปอสุรกายภูมิ ทางไปครุฑฐานภูมิ ทางไปมนุษย์ภูมิ ทางไปเทวภูมิ (สวรรค์) ทางไปรูปภูมิ (รูปพรหม) เส้นทางไปอรุณภูมิ (อรุณพรหม) จนเข้าสู่ทางที่ 9 คือ ทางเอก มุ่งสู่แดนเกษม แดนอมตะ เป็นสภาวะสูงสุด เน้นความแปรปรวน ความกำเริบ ความแตกดับ มีชีวิตไร้การบีบคั้น (สุข) เทียง (นิจ) และพบคนที่แท้จริงไร้อาพาธ (อิตตา) คือ พระนิพพาน มากกว่าการแข่งขันกับผู้อื่นในการดำรงชีพ (7) จัดการศึกษาเพื่อฝึกผู้เรียนให้ลด ละ และเลิก “ความเห็นแก่ตัว” จากการแสวงหาและกอบโกยเพื่อบำรุงร่างกายคือ “ตัว” การหาเครื่องหล่อหุ้มตัวที่เกินความพอดี ได้แก่การหาเสื้อผ้าราคาแพงมีชื่อห่อ เพื่ออวดร่ำอวดรวย และการหาสถานที่ “ซุกหัวนอน” ที่หรูหราและมีขนาดใหญ่เกินจำเป็น และมุ่งส่งเสริมและช่วยตนเองก่อน ด้วยการพัฒนาให้พ้นจากสภาวะ “อนัตตา” (ไม่ใช่ตน) คือ “ตัว” ที่เป็นไปเพื่ออาพาธ ไปสู่สภาวะ “อิตตา” คือ ตน ที่ไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ-จากอนัตตลักษณะสูตร (8) จัดการศึกษาไปสู่สภาวะที่ไร้ความผิดปกติ คือ อาพาธ ทั้งรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ แต่มุ่งเพิ่ม “ความเห็นแก่ตน” คือ การพัฒนาตน (อิตตา) ให้พ้นจากความเป็น “อนัตตา” ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง และเข้าสู่สภาวะนิพพานคือ หลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในที่สุด (9) การจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนและทำลายธรรมชาติ พืช สัตว์ และมนุษย์ด้วยกัน มีสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักพืชและสัตว์ประหนึ่งเพื่อร่วมโลก (10) การจัดการศึกษาวิชาชีพที่หลีกเลี่ยงการค้าขายชีวิต การค้าขายอาวุธ การค้าขายอาชญากรรม และการพนัน เล่นหุ้นและหวย (11) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา และวิถีไทยด้วยการรื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย เพื่อให้ภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของต่างประเทศ อันจะทำให้ความเป็นไทยถูกกลืนหายไป (12) การรื้อฟื้น เป็นการค้นหาสมบัติแผ่นดินที่ถูกกวาดหิน ดิน ทราช จากต่างประเทศมาถมกลบศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย เพื่อให้ฟื้นคืนชีวิต (Revitalizing) อีกครั้งหนึ่ง (13) การฟื้นฟู เป็นการนำสมบัติของแผ่นดินที่ค้นพบแล้ว มาซ่อมแซม หรือบูรณะให้ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย อยู่ในสภาพเดิม (14) การพัฒนา เป็นการนำสมบัติของแผ่นดินที่เสื่อมสลายให้ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (15) การสืบสาน เป็นการนำสมบัติของแผ่นดินที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมแล้ว ไปถ่ายทอดศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยให้เป็นที่ยอมรับและกระจายในกลุ่มเยาวชนและชนรุ่นหลัง (16) การอนุรักษ์เป็นการทำนุบำรุงศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย (17) การเผยแพร่ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย.

รายละเอียด

การปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

หมวด 1

การปฏิรูปอุดมการณ์ จุดมุ่งหมาย และแนวนโยบายการศึกษา

1.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

การปฏิรูปการศึกษาต้องเริ่มจากการกำหนดภาพเต็มที่ต้องการไปให้ถึงต้องกำหนดภารกิจหลัก ภาพความสำเร็จขึ้น และสิ่งที่ต้องทำให้บรรลุภาพเต็ม นั้น หน่วยงานที่กำกับดูแลและจัดการศึกษายังขาดการกำหนดอุดมการณ์ จุดมุ่งหมาย และแนวนโยบาย ทำให้การจัดการศึกษาขาดอุดมการณ์ที่ประกอบด้วยปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และการจัดทำแผนระยะยาวและระยะสั้น จึงจำเป็นต้องเริ่มด้วยการกำหนดอุดมการณ์ จุดมุ่งหมายและแนวนโยบายการปฏิรูปที่ชัดเจน

องค์กรจัดการศึกษาพึงกำหนดอุดมการณ์ จุดมุ่งหมายการศึกษา และแนวนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อเป็นหลักในการดำเนินงานการศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคนออกไปรับใช้ทุกภาคส่วนทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

1.2 มาตรการปฏิรูป

องค์กรจัดการศึกษาพึงกำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับกำหนดอุดมการณ์ จุดมุ่งหมายและแนวนโยบายในทุกสาขาที่มีการปฏิรูปการศึกษา

1.2.1 อุดมการณ์การจัดการศึกษา องค์กรจัดการศึกษาพึงส่งเสริมให้มีการกำหนดอุดมการณ์คือภาพเต็มของการศึกษาที่สมบูรณ์ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

(จังหวัด อำเภอบ้านนา และเขตพื้นที่โรงเรียน) โดยให้มีการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ที่ยึดแนวคิด หลักการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว และดำรงชีวิตอยู่อย่างอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการปกครองด้วยคุณธรรมและการให้คนดีมาปกครองบ้านเมืองใน “ระบอบธรรมานาธิปไตย” คือ การปกครองที่ยึดความเที่ยงธรรมโดยถือเสียงมหาชนเป็นใหญ่ ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาชนชาติไทยที่มีความดีและเป็นคนเก่ง มีจิตสาธารณะ เป็นคนไทยแท้ ที่รักและภาคภูมิใจในความเป็นไทยในระดับชาติ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ด้วยการการพัฒนาสู่การเปลี่ยนแปลงที่เท่าทันโลก

ส่งเสริมการผลิตเด็กไทยให้เติบโตใหญ่เป็นคนไทยที่มีลักษณะเด่นของเชื้อชาติของคนในท้องถิ่น รักและภาคภูมิใจในศิลปวิทยาการไทย (ศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรมไทย) และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ (ศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรมสากลเพื่อให้สามารถดำรงตนอย่างมีความสุข กลมกลืน และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก

ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และส่วนท้องถิ่นต้องกำหนด**ปรัชญา**เพื่อกำหนดแนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค และประเทศชาติให้มีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย ความเป็นภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และความเป็นท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบท ต้องมี (1) การกำหนดปรัชญา คือ แนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน (2) กำหนด**ปณิธาน**ที่เป็นภารกิจหลักของการดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุตามปรัชญาที่กำหนด (3) กำหนด**วิสัยทัศน์** คือภาพแห่งความสำเร็จชี้นำ เพื่อสมาชิกของท้องถิ่น ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และประเทศชาติมองเห็นภาพแห่งความสำเร็จร่วมกัน เป็นพลังผลักดันจากภายในให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาชาติให้ประสบความสำเร็จ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และ (4) กำหนด**พันธกิจ**คือสิ่งที่พึงดำเนินการเพื่อสร้างภาพแห่งความสำเร็จให้เป็นจริง

ส่งเสริมการผลิตเด็กไทยให้เติบโตใหญ่เป็นคนไทยที่มีลักษณะเด่นของเชื้อชาติของคนในท้องถิ่น รักและภาคภูมิใจในศิลปวิทยาการไทย (ศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรมไทย) และมีความรู้ความเชี่ยวชาญ (ศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรมสากลเพื่อให้สามารถดำรงตนอย่างมีความสุข กลมกลืน และมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก

1.2.2 จุดมุ่งหมายการศึกษา

จุดมุ่งหมายการศึกษามี 6 ประการ คือ จริยศึกษา หัตถศึกษาและอาชีพศึกษา วิทยาการศึกษา พละนันทศึกษา ทักษะชีวิตศึกษา และเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

1) **ด้านจริยศึกษา**—เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเยี่ยงอย่าง เป็นคนดี มีความอดทนอดกลั้น ดำรงตนในสังคมอย่างมีความสุข และมีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม

2) **ด้านหัตถศึกษาและอาชีวศึกษา**—เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีทักษะความชำนาญ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพทั้งในระดับวิชาชีพและวิชาชีพขั้นสูง

3) **ด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา**—เพื่อพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ ประสพการณ์ ในศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตไทยและสากล

4) **ด้านพลานามัยศึกษา**—เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพ พลานามัย และร่างกายแข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี

5) **ด้านทักษะชีวิตศึกษา**—เพื่อให้ประชาชนมีความสามารถดำรงตนอย่างมีความสุขในสังคมโลก ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันชิงดี

6) **ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**—เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการดำรงชีวิต การทำงานและการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ได้ทุกที่ทุกเวลา

1.2.3 แนวนโยบายการจัดการศึกษา

แนวนโยบายการจัดการศึกษาต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักการและแนวคิด 32 ประการ ได้แก่ (1) แนวคิดการจัดการศึกษา (2) การกำหนดเสรีภาพในการจัดการศึกษา (3) การกำหนดช่วงเวลาการปฏิรูปการศึกษา (4) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (5) โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการให้เน้นการประสานงาน (6) แนวทางการจัดเขตพื้นที่การศึกษา (7) การพัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มทางเลือก (8) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา (9) คุณภาพนักเรียน (10) การจัดหาและบริหารบุคลากร (11) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนและระบบการประเมิน (12) พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ (13) พัฒนาระบบและขยายการศึกษาพื้นฐาน (14) ส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น (15) การจัดการศึกษาแบบอิงประสพการณ์ (16) จัดระบบการพัฒนาการศึกษาสู่มาตรฐานสากล (17) พัฒนาระบบเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (18) จัดระบบการวิจัยและรวบรวมศิลปะ วัฒนธรรม (19) จัดระบบเลขานุการกิจและระบบลอจิสติกส์ (20) การพัฒนากฎหมายการศึกษาท้องถิ่นเป็นกฎหมายรอง ในรูปธรรมนุญสถาบัน (21) การกำหนดบทบาทนิติควบคุมการใช้อำนาจ (22) การจัดโรงเรียนขนาดเล็ก (23) การจัดศูนย์กลางการศึกษาในรูปศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (24) การจัดการ

ศึกษาเพื่อคุณภาพสำหรับตนเอง (25) การประเมินการศึกษาระบบวงจร (26) การควบคุมคุณภาพ ของหน่วยประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (27) หน่วยประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (28) การพัฒนาโรงเรียนเป็นนิติเอกัตบุคคลสมบูรณ์แบบ (29) การกำหนดบทบาทโรงเรียนกับการสอนและปฏิบัติ ศาสนา (30) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน/องค์กรศาสนา (31) การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษามุ่งความเสมอภาคทางการศึกษา และ (32) การส่งเสริมเสรีภาพและความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- ๑) **แนวคิดการจัดการศึกษา** การจัดการศึกษาต้องอยู่บนแนวคิดที่ต้องให้ความสำคัญและเชื่อในศักยภาพของเอกัตบุคคล ผู้เรียนทุกระดับ ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ จัดและส่งเสริมตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนการศึกษาต้องไม่สูญเสียเปล่า สถานศึกษา ครู ผู้เรียนและผู้ปกครอง ต้องร่วมมือกันและร่วมรับผิดชอบ องค์กรจัดการศึกษาจัดสรรงบประมาณให้ระหว่างเรียนโดยมีเงื่อนไข ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผู้เรียนสามารถเสนอโครงการขอรับทุนหรือกู้ยืมเงินหารายได้หรือร่วมกันตั้งบริษัทห้างร้าน โดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน คุณสมบัติผู้เรียน การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน การประเมินพฤติกรรมผู้เรียน สวัสดิการ รางวัล การเลื่อนขั้นผู้เรียน การจัดการศึกษาผู้เรียนกลุ่มพิเศษ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้มีคุณธรรม เป็นคนดีของแผ่นดินด้วยศาสตร์พระราชา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีเป้าหมายชีวิตให้ดี เก่งและมีความสุข
- ๒) **เสรีภาพในการจัดการศึกษา** การจัดการศึกษาต้องเป็นกลาง ปลอดจากการครอบงำของเอกัตบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยให้นักวิชาชีพการศึกษาเป็นแกนนำในการปฏิรูปการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการผลิตและการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก และการกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพการศึกษาย่างอิสระ
- ๓) **การกำหนดช่วงเวลาปฏิรูปการศึกษาทุกสิบปี** โดยมีการเตรียมการล่วงหน้าอย่างน้อยสามปี และดำเนินการปฏิรูปโดยคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่ประกอบด้วยนักวิชาชีพการศึกษาย่างน้อยร้อยละ 70 และมีตัวแทนทุกสาขาวิชาชีพเข้าร่วมในการปฏิรูปการศึกษา
- ๔) **แนวคิดการจัดการศึกษา** เพื่อให้สนองความต้องการของชาติ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นด้วยการจัดโครงสร้างการศึกษาระดับกระทรวง เขตการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น และการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทยพึ่งพาตนเองได้ ดำรงชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ๕) โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ ให้เน้นการประสานงาน ส่วนโครงสร้าง องค์กรจัดการศึกษา ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น ให้เน้นการเน้นการ โดยยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น
- ๖) แนวทางการจัดเขตพื้นที่การศึกษา ยึดเขตพื้นที่จังหวัดและอำเภอเป็นฐาน และจำแนกอำเภอ หรือเขตปกครองเป็น “เขตโรงเรียน (School District)” ที่ยึดตำบลหรือกลุ่มตำบล หรือเทศบาล เป็นฐาน เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน ด้วยการ โดยกำหนดจังหวัดเป็นเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา อำเภอ เป็นเขตพื้นที่ประถมศึกษา ตำบลเป็นเขตพื้นที่ปฐมวัยศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต (กศตช) ทั้งเขตพื้นที่มัธยมศึกษา ประถมศึกษา และปฐมวัยศึกษา ให้จำแนกออกเป็น 2-3 เขตโรงเรียน
- ๗) พัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มทางเลือก ใน การศึกษาระดับพื้นฐาน การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาเอกชน และ การศึกษาในบ้าน (Home Schooling)
- ๘) การพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา ต้องเน้นความเป็นไทย ไม่ลอกเลียนรูปแบบและสาระ จากต่างประเทศโดยปราศจากการศึกษาและวิจัยอย่างรอบคอบ ให้ยึดหลักการพัฒนาเนื้อหา “สาระไทย” ควบคู่ไปกับ “สาระเทศ” องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้สถานศึกษาและ สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ และ หลักสูตรแบบอิงเนื้อหาตามบริบทและระดับชั้น เน้นการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาเด็กไทย ให้เติบโตใหญ่เป็น “คนไทย” มีการกำหนดสมดุลระหว่างหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรโรงเรียน ที่เน้นให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ ตามความสนใจของตนเอง ปรับเนื้อหา สาระในหลักสูตรแกนกลาง ให้มีสมดุลระหว่างสาระไทยและสาระเทศ โดยมุ่งเน้นก้าวทัน วิทยาการ เทคโนโลยี องค์กรความรู้สากล
- ในภาพรวม ให้เน้นสาระไทยในระดับประถมศึกษาและเพิ่มสาระสากลในระดับ มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา
- ๙) **คุณภาพนักเรียน** นักศึกษาและผู้เรียนทุกระดับ เป็นภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษา องค์กร จัดการศึกษาต้องประกันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาและ บัณฑิตที่เติบโตใหญ่เป็นชาวไทยที่มีคุณภาพ มีความเป็นคนไทย ภาควิชาในศาสตร์ วิทยาการ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตไทย และมีความรู้ประสบการณ์ทั้งที่เป็นสาระ ไทยและสาระสากล เพื่อให้คนไทยดำรงตนอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ สามารถปกป้องผลประโยชน์ของชาติจากการเอารัดเอาเปรียบ โกงชาติ โกงแผ่นดินของคนใน

ชาติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนกลุ่ม และต่างชาติที่หวังครอบครองครอบงำของต่างชาติ

- ๑๐) **การจัดหาและบริหารบุคลากรการศึกษา**ให้ประกอบด้วย (1) บุคลากรฝ่ายวิชาการ เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน เตรียมการ ดำเนินการ เทคโนโลยีและสื่อการ แหล่งวิทยาการ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้คำปรึกษา และประเมินการศึกษา ประกอบด้วย ครูอาจารย์ (ประจำชั้น ประจำวิชา และประจำศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ) ครู/อาจารย์เทคโนโลยีการศึกษา ครู/อาจารย์บรรณารักษ์ ครู/อาจารย์วิจัย ครู/อาจารย์จิตวิทยาการศึกษา ครู/อาจารย์แนะแนว และครู/อาจารย์วัดและประเมินผล (2) บุคลากรฝ่ายบริหาร เพื่อทำหน้าที่วางแผน จัดองค์กร ควบคุม กำกับ ดูแล สื่อสาร ประสานงาน และทำความเข้าใจกับหน่วยงานภายนอก ระดมและจัดสรรทรัพยากร (การเงินและงบประมาณ) รายงานผลการทำงาน และประเมินการทำงาน และ (3) บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้จัดการสำนักงาน เจ้าหน้าที่ลอจิสติกส์ เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (ธุรการ สารบรรณ และจัดเก็บข้อมูล) เลขานุการกิจ (เลขานุการ) เจ้าหน้าที่เทศรักษ์ (ดูแลอาคารสถานที่) นักปฏิบัติการสื่อการศึกษา นักปฏิบัติการจิตวิทยาโรงเรียน นักปฏิบัติการนักแนะแนว เจ้าหน้าที่คมนาคม เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พิทักษ์มลภาวะ เจ้าหน้าที่พิทักษ์ความปลอดภัย

องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาวิทยากรท้องถิ่นและภูมิภาคและนักปราชญ์วิถีไทย ในสายวิชาชีพชีวิตหรือวิชาการเพื่อให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ครูและนักเรียนในภูมิภาคหรือท้องถิ่นโดยการคัดเลือกผู้มีความสมบัติขึ้นบัญชีวิทยากรท้องถิ่นและปราชญ์วิถีไทย เป็นครูอาจารย์ประจำโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน มีระบบการพัฒนา เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เช่นเดียวครูอาจารย์ในระบบปกติ

- ๑๑) **การพัฒนาระบบการเรียนการสอน และระบบการประเมินที่เป็นของไทยและเหมาะสมกับบริบทไทย** การนำระบบจากต่างประเทศโดยปราศจากการวิจัยรองรับกระทำมิได้
- ๑๒) **พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการ** การจัดการครอบคลุมการบริหาร8 ขอบข่าย ได้แก่ การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา การบริหารบุคลากร การบริหารเงินและงบประมาณ การบริหารกิจการชุมชน และการบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา และการบริหารลอจิสติกส์
- ๑๓) **พัฒนาระบบและขยายการศึกษาพื้นฐาน** ให้ครบวงจร ด้วยการสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ประกอบด้วยสถานเด็กเลี้ยงดูอ่อน ปฐมวัยศึกษาหรืออนุบาล เพิ่มจากประถมศึกษาในระดับ
ท้องถิ่น

- ๑๔) ส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษา ของภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในท้องถิ่น และลดบทบาทของภาคองค์กรจัดการศึกษาให้เน้นการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนฝั่งผู้เรียน (Demand-Side Subsidy) โดยจัดในรูปแบบ “โรงเรียนองค์กรจัดการศึกษา-ประชา” (Charter School) คือ องค์กรจัดการศึกษาจ่ายงบประมาณเป็นก้อน (Block Grant) เอกชนบริหาร และจัดการภายใต้การกำกับดูแลของเอกชนในรูปแบบสมาคม มูลนิธิหรือชมรม
- ๑๕) การจัดการศึกษาแบบอิงประสบการณ์ ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มากกว่าการศึกษาแบบอิงเนื้อหาจากการสอนแบบบรรยายโดยยกระดับอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา (Technical & Vocational Education-TVE) ให้เป็นสายหลักคู่ขนานกับสายสามัญในการพัฒนาประเทศ สามารถพัฒนาอาชีวและเทคนิคศึกษาถึงความเป็นเลิศ ทั้งทางวิชาการ วิจัย และประสบการณ์ การปฏิบัติอย่างมืออาชีพ
- ๑๖) จัดระบบการพัฒนาการศึกษา สู่มาตรฐานสากล เพื่อพัฒนาความมีระเบียบวินัย และการรักษาสุขภาพในระยะยาว ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับโลก พัฒนากีฬาและการร้อง การรำ และการละเล่นท้องถิ่นและภูมิภาค จังหวัด อำเภอ
- ๑๗) พัฒนาระบบเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ให้มีนักเทคโนโลยีการศึกษาเป็นตำแหน่งครู อาจารย์สำหรับสถานศึกษาประจำโรงเรียนในตำแหน่งครู เพื่อทำหน้าที่นักเทคโนโลยีการศึกษาอย่างเดียว มิใช่ต้องสอนวิชาสามัญด้วย สร้างระบบคลังสื่อการสอนทั่วประเทศ และระบบจัดอันดับสื่อการสอนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการสอน
- ๑๘) จัดระบบการวิจัยและรวบรวมศิลปะ วัฒนธรรม แขนงต่างๆ ของประเทศ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และส่งเสริมความคิดและทักษะในทางสร้างสรรค์เพื่ออภิวัตน์ ศิลปะวัฒนธรรมให้เจริญก้าวหน้าและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายโดยนานาชาติอารยะประเทศ และจัดระบบการวิจัย พัฒนา และเผยแพร่ และถ่ายทอดศาสตร์และเทคโนโลยีไทย ในด้านการแพทย์ การอาชีพ และการดำรงชีวิตในโรงเรียนและชุมชน
- ๑๙) จัดระบบเลขานุการกิจและระบบลอจิสติกส์ โดยมีบุคลากรที่เป็นเลขานุการกิจรับผิดชอบด้านงานธุรการและสารบรรณ และนักลอจิสติกส์ ดูแลด้านอาคารสถานที่ พาหนะ ถนนหนทาง พัสดุครุภัณฑ์ที่มีจำนวนเพียงพอเพื่อมิให้ค้างคิรุมจากนักเรียน
- ๒๐) ให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนากฎหมายการศึกษาท้องถิ่นเป็นกฎหมายรอง-Bylaws

(ธรรมนูญสถาบัน) พัฒนาระบบการศึกษาระดับสถาบัน (แผนการศึกษาประจำสถาบัน) พัฒนาแผนแม่บทวิชาการประจำสถาบัน (Local Institutional Academic Master Plan: LI-AMP) และพัฒนาแผนแม่บทบริหาร และบริการระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ อิงแผนแม่บทวิชาการ (Local Institutional Administration and Service Master Plan: LI-ASMP)

- ๒๑) กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการใช้อำนาจสั่งการเกินบทบาทหน้าที่ (Misuse of and Excessive Executive Power) ให้กระทรวงการศึกษา ควรปลดการเมือง ไม่ควรขึ้นกับฝ่ายบริหาร ให้การศึกษาอยู่ตรงกลาง ปลดการครอบงำจากการเมืองและการปกครอง โดยยึดแนวคิดที่ถูกต้องของเขตพื้นที่การศึกษา การจัดการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น
- ๒๒) ในระดับท้องถิ่นเน้นการจัดโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีการจัดระบบโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่ทำความเดือดร้อนแก่นักเรียน ไม่ปล่อยให้โรงเรียนร้างไม่ติดราบาปให้โรงเรียน โดยเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์
- ๒๓) จัดศูนย์กลางการศึกษาในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช-Community Learning Center-CLC) โดยจัดตั้ง ศรช ขึ้นทุกตำบล หรือ 2-3 ตำบลเป็นชุมชนใหม่ ศรช จัดบริหารโรงเรียนตั้งแต่ปฐมวัย-ม.ปลาย. และอาชีวศึกษาระดับต้น (จัดระบบเหมือนโรงเรียนเครือข่าย อัสสัมชัญ) จัดสรรสนับสนุนงบประมาณรายหัวค่ารถให้ทุกคน ให้ชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมอนาคตของบุตรหลาน ชี้ชะตาของคนในชุมชน
- ๒๔) การจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพให้มุ่งสำหรับตนเอง ไม่มุ่งแข่งขันกับคนอื่น ไม่มีการจัดลำดับโรงเรียน ไม่ดึงครูออกจากห้องเรียนและโรงเรียน ไม่ให้ครูทำหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับการสอนหรือบทบาทที่ตนเองได้รับมอบหมาย
- ๒๕) การประเมินการศึกษาเน้นการประเมินครบวงจร จำกัดการประเมินระดับชาติเท่าที่จำเป็น เน้นการประเมินจิตพิสัย ทักษะพิสัยมากกว่าพุทธิพิสัย ให้ครูอาจารย์ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างแบบทดสอบและเครื่องมือประเมิน ที่ต้องผ่านกระบวนการสร้างพิมพ์เขียน และการวิเคราะห์ความยากง่าย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคลังข้อสอบระดับชาติ หลีกเลี่ยงการใช้ครูอาจารย์ต่างระดับการศึกษามาสร้างแบบทดสอบและเครื่องมือการประเมิน
- ๒๖) ให้การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ประกอบด้วย การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance) และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assessment)

$$QC = IQA + EQA$$

(Quality Control) = (Internal Quality Assurance) + (External Quality Assessment)

ให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในดำเนินการโดยหน่วยงานที่ต้องประกันคุณภาพ และหน่วยงานต้นสังกัด ที่ต้องมีการกำหนดองค์ประกอบ มาตรฐาน เกณฑ์ และตัวบ่งชี้

การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ดำเนินการโดยหน่วยงานภายนอกที่เป็นอิสระจากกระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าไปประเมินเพื่อยืนยันผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตาม องค์ประกอบ มาตรฐาน เกณฑ์ และตัวบ่งชี้ที่หน่วยรับการประเมินและต้นสังกัดกำหนดไว้

๒๗) **หน่วยประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก** หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพ การศึกษาภายนอกจะกำหนดองค์ประกอบ มาตรฐาน เกณฑ์และตัวบ่งชี้เองไม่ได้ ต้องประเมิน และยืนยันตามที่หน่วยงานที่ถูกประเมินและต้นสังกัดกำหนด

๒๘) **พัฒนาระบบนิติเอกัตบุคคลให้โรงเรียนเป็นนิติเอกัตบุคคลสมบูรณ์แบบ** ปราศจากการ ครอบงำของเขตพื้นที่การศึกษา ให้อิสระการบริหารและการจัดการเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติ

๒๙) **กำหนดบทบาทโรงเรียนกับการสอนและปฏิบัติศาสนา** โดยให้ศาสนิกได้รับความรู้เกี่ยวกับ ศาสนาที่นับถือในประเทศ จึงควรกำหนดให้ชัดเจนโดยดำเนินการ 3 แนวทาง คือ (1) ให้ยังคง ปฏิบัติศาสนกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของศาสนิก ของนักเรียนส่วนใหญ่ (2) หาก โรงเรียนมีนักเรียนทุกศาสนา โรงเรียนควรจัดกิจกรรมตามวันสำคัญของทุกศาสนา หรือ (3) กำหนดนโยบายห้ามจัดกิจกรรมทางศาสนาใน

๓๐) **องค์กรจัดการศึกษาพึงสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน/องค์กรศาสนา** ภา ยี การศึกษา กองทุนพัฒนาครู เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และกองทุนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา

๓๑) **องค์กรจัดการศึกษาพึงให้ความเสมอภาคทางการศึกษา** ต้องจัดหาตัดให้โครงสร้างการบริหาร และการจัดการที่เน้นการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น และโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่ง อำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมทางกายภาพอันควรแก่บริบท สำหรับสถานศึกษาไม่ จำกัด้ว่า จะเป็น โรงเรียนในเมือง ชนบท ชายขอบหรือชายแดน ทั้งสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียน ศูนย์การเรียน การศึกษาที่บ้าน หรือสถาบันอุดมศึกษาทั้งขององค์กรจัดการศึกษาและเอกชน

๓๒) **ส่งเสริมเสรีภาพและความมีอิสระในการจัดการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับ ท้องถิ่น** ด้วยการจัด โครงสร้างระบบภาษีท้องถิ่นเพื่อจัดการศึกษา จัดตั้งกองทุน เพื่อให้ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการศึกษาของภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และ

ท้องถิ่น

๓๓) สร้างความเป็นเลิศทางการศึกษา โดยให้มีศูนย์วัดกรรมการศึกษาเพื่อเน้นความเป็นเลิศในชาติ โดยเฉพาะนวัตกรรมการเรียนการสอน ให้ทันโลกและทันสมัย

โดยสรุป ให้แนวนโยบายการจัดการศึกษาดังอยู่บนพื้นฐานหลักการและแนวคิดที่ทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนทางศิลปวิทยาการเพื่อให้เยาวชนไทยเติบโตเป็นประชาชนไทยที่มีคุณภาพ ตามแนวนโยบาย ๙ ประการ ได้แก่

- ๑) แนวนโยบายด้านการจัดการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) แนวคิดการจัดการศึกษาที่ยึดสาระไทยเป็นหลัก (๒) การกำหนดเสรีภาพในการจัดการศึกษา (๓) การกำหนดช่วงเวลาการปฏิรูปการศึกษา (๔) แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (๕) เน้นโครงสร้างกระทรวงการศึกษาเพื่อการประสานงานมากกว่าควบคุมสั่งการ (๖) แนวทางการจัดเขตพื้นที่การศึกษาที่เน้นการจัดเขตพื้นที่การศึกษาในวงแคบและเขตโรงเรียน
- ๒) แนวนโยบายด้านการจัดระบบการศึกษาและระบบวิชาการ ให้ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มการศึกษาทางเลือกเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตไทย เพื่อให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ทันที และ (๒) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา และระบบการสอน ให้เน้นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของบริบทมากกว่าหลักสูตรส่วนกลาง และ (๓) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ครบวงจร คือ เรียนเรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนดำรงตน และเรียนดำรงชีวิตด้วยการสอนแบบอิงประสบการณ์ มิใช่เน้น "การเรียน " อย่างเดียว และระบบการประเมิน ที่เน้นการประเมินอย่างสมดุลทั้งประเมินภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
- ๓) แนวนโยบายด้านการพัฒนาผู้เรียน และบุคลากรการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) คุณภาพผู้เรียนที่เน้นความดีมากกว่าความเก่ง และการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองมากกว่าการแข่งขันกับสถานศึกษาในต่างประเทศ เพื่อคุณภาพชีวิตของผู้เรียนเมื่อเติบโตขึ้นสมกับที่ชนชาติไทยมีบริบท ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นของตนเองมานานกว่า ๘,๐๐๐ ปี (๒) การจัดหาและบริหารบุคลากร ที่เน้นการกำหนดตำแหน่งหน้าที่สายบริหาร สายวิชาการ และสายปฏิบัติ ให้ตอบสนองการจัดการศึกษาในยุคที่เทคโนโลยีการและสื่อสารการศึกษาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
- ๔) แนวนโยบายการจัดสายการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) พัฒนาระบบและขยายการศึกษา

พื้นฐาน โดยจัดการศึกษา ๔ สาย คือ สายวิชาชีพ สายวิชาการ และสาย
ประสบการณ์ (๒) ส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและ
ชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานความไว้วางใจและการกำกับดูแลคุณภาพภายใน (๓) การจัดการ
ศึกษาแบบอิงประสบการณ์ที่เน้นให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ดำรงตนและดำรงชีวิต
เป็น และ (๔) จัดระบบการพัฒนาการศึกษา สู่มาตรฐานสากล ตามหลักการวิทยาศาสตร์การ
ศึกษาไทยและสากลที่ผ่านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

- ๕) แนวนโยบายด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) พัฒนาระบบ
เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ให้เป็นเสาหลักที่ ๓ ของวิชาชีพการศึกษา ตามหลักการ
“ไตรยางค์วิชาชีพชั้นสูง” (๒) จัดระบบการวิจัยและรวบรวมศิลปะ วัฒนธรรมตามวิถีไทย
และ (๓) การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างเทคโนโลยีใหม่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ
ไทยสู่ระบบเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม
- ๖) แนวนโยบายด้านการบริหารและการจัดการ ให้ประกอบด้วยนโยบายด้าน (๑) จัดระบบการ
บริหารธุรการเป็นเลขานุการกิจและระบบลอจิสติกส์ (๒) พัฒนาระบบการบริหารและการ
จัดการที่เน้นการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการตามวิถีไทย (๓) การพัฒนา
กฎหมายการศึกษาท้องถิ่นเป็นกฎหมายรอง ในรูปธรรมนูญสถาบัน และแผนแม่บท
วิชาการเพื่อให้เป็นหลักยึดสำหรับแผนแม่บทการบริหาร (๔) การกำหนดบทบาทบัญญัติ
ควบคุมการใช้อำนาจ เพื่อมิให้ผู้บริหารลุแก่อำนาจ และบริหารสั่งการโดยไม่ขาดการมี
ส่วนร่วม และแอบอ้างประชาธิปไตยจอมปลอม (Pseudo Democracy) เพื่อสร้างความชอบ
ธรรมให้แก่การตัดสินใจของตนเองการปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๑ ของ
กฎหมายอาญา (๕) การจัดโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นฐานของโรงเรียนคุณภาพเพราะครู
สามารถดูแลผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิดและไม่มีการแบ่งชั้นสอน (๖) การจัดศูนย์กลาง
การศึกษาในรูปศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (๗) การจัดการศึกษาเพื่อคุณภาพสำหรับตนเอง และ
(๘) สร้างความเป็นเลิศทางการศึกษา โดยให้มีศูนย์นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเน้นความเป็น
เลิศในชาติ โดยเฉพาะนวัตกรรมการเรียนการสอน ให้ทันโลกและทันสมัย
- ๗) แนวนโยบายด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา ให้ประกอบด้วย (๑) การประเมินครบวงจร
คือ ประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน ทั้งการประเมินความรู้และ
ภาคปฏิบัติ (๒) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยองค์กรการศึกษา (First Party)
และหน่วยงานต้นสังกัด (Second Party) (๓) การควบคุมคุณภาพ ของหน่วยประเมิน
คุณภาพการศึกษาภายนอกโดยยึดหลักเป็น Third Party ไม่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงาน

ที่ถูกประเมินหรือต้นสังกัด (๔) การพัฒนาโรงเรียนเป็นนิติเอกัตบุคคลสมบูรณ์แบบ และการกระจายอำนาจ (๕) การกำหนดบทบาทโรงเรียนกับการสอนและปฏิบัติศาสนา (๖) สนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน/องค์กรศาสนา (๗) การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาบนความเสมอภาคทางการศึกษา และ (๘) การส่งเสริมเสรีภาพและควมมีอิสระในการจัดการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

หมวด 2

การปฏิรูปแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา

2.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษามากมายหลายยุคหลายสมัย แต่ไม่ตอบสนองความต้องการในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการปฏิรูปการศึกษาตามที่ได้พบเห็นหรือศึกษาเล่าเรียนจากต่างประเทศ โดยขาดการวิเคราะห์บริบทคือสภาพแวดล้อมแบบไทย จึงปรากฏว่า การปฏิรูปทุกครั้งที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้คุณภาพการศึกษาของเยาวชนไทยไม่มีคุณภาพสมกับความเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่าแปดพันปี นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษาในอดีตและปัจจุบัน นิยมแต่งตั้งผู้ที่มีได้เป็นนักการศึกษาเมื่ออาชีพมาปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการศึกษาทุกครั้งจึงไม่บรรลุผล

จึงจำเป็นต้องปฏิรูปแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุผล สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่ที่ลักษณะความเป็นไทยที่สมบูรณ์ มิใช่มีร่างกายเป็นคนไทย แต่สำนึกเป็นคนต่างชาติ คูหมั่นดูแลนศาสตร์ วิทยาการ และวิถีไทย จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดแนวคิดการปฏิรูปให้ถูกทิศทาง

2.2 แนวนโยบายการปฏิรูป

องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีทักษะชีวิต รู้จักและเห็นคุณค่าความเป็นไทย ไม่คอยลอกเลียนความรู้และประสบการณ์จากต่างประเทศ และพึงปฏิรูปโดยอิง

ศาสตร์และวิทยาการไทยในทุกระยะสิบปี โดยมีการเตรียมการล่วงหน้าอย่างน้อยสามปี โดยแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาที่มีนักการศึกษามืออาชีพที่ศึกษาเล่าเรียนทางการศึกษาและมีตำแหน่งวิทยฐานะและวิชาการทางการศึกษาระดับสูง โดยมีจำนวนมากกว่าผู้ที่มิได้ศึกษาด้านศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์

2.3 มาตรการการปฏิรูป

2.3.1 ให้มีสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษ โดยตราเป็นพระราชบัญญัติ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา และสภาพัฒนาการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ศึกษาและพัฒนาระบบการศึกษา ทำการเพื่อการเผยแพร่และสื่อสารให้เกิดการยอมรับ และทดสอบระบบภาคสนามกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริงในระยะเวลาตามเป็นจริงก่อนการประกาศใช้

2.3.2 ให้คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาประกอบด้วยนักวิชาชีพการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงศึกษาธิการ ศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ หรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญขึ้นไปหรือเทียบเท่า ระดับ9-11 ที่เป็นตัวแทนการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา บริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา การวิจัยและประเมินการศึกษา การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาทางไกล และการศึกษาระดับภูมิภาค อย่างน้อยร้อยละ70 สาขาละ 2 คน จำนวนไม่เกิน 30 คน และมีตัวแทนสาขาวิชาชีพเข้าร่วมในการปฏิรูปการศึกษา โดยคัดเลือกจากนักวิชาการและวิชาชีพการศึกษาที่มีประสบการณ์และผลงานประจักษ์ จำนวนไม่เกิน 10 คน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน 45 คน

ให้สมาชิกสภาพัฒนาการศึกษามาจากการเลือกตั้งสองในสามและหนึ่งในสามแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักการศึกษามืออาชีพที่ศึกษาเล่าเรียนทางการศึกษาหรือมีประสบการณ์การทำงานการศึกษามีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกและดำรงตำแหน่งวิชาการไม่ต่ำกว่าระดับศาสตราจารย์ ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ

2.3.3 นักวิชาชีพและนักวิชาการสาขานอกวิชาชีพการศึกษา ให้มีตัวแทนทุกสาขาวิชาเพื่อเสริมเติมเต็มแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของนักวิชาชีพและนักวิชาการการศึกษา

2.3.4 การดำเนินปฏิรูปให้ยึดแนวทางการจัดระบบ (Systems Approach) เพื่อให้ได้ระบบที่ครอบคลุมขั้นตอนสำคัญได้แก่ การวิเคราะห์ระบบ การสังเคราะห์ระบบ การเสนอแบบจำลองระบบ การประเมินระบบ และการทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง โดยดำเนินการเพื่อให้ทุก

ภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและทักษะเพื่อรวบรวมประเด็นที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา ตามกระบวนการที่มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อมิให้เกิดกันหรือผู้ขาดการปฏิรูปการศึกษ เฉพาะนักการศึกษา หรือผู้มีอำนาจองค์กรจัดการศึกษาแต่งตั้งเพียงกลุ่มเดียว

2.3.5 ให้จัดตั้งสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับภาคประชาชนโดยตราเป็นพระราชบัญญัติ เพื่อดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยนักการศึกษาที่ไม่ได้เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ปฏิรูปการศึกษา คู่ขนานไปกับภาครัฐ

2.3.6 ให้คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาดำเนินการตามอย่างน้อย 9 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ระบบการศึกษา (Systems Analysis) ด้วยการ (1) วิเคราะห์และเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ จากสื่อมวลชน จากประสบการณ์ และรายการที่พบของกรรมการปฏิรูปและผู้เกี่ยวข้อง (2) วิเคราะห์ พรบ.การศึกษาแห่งชาติที่ใช้อยู่ระหว่างการปฏิรูป และแผนการศึกษาที่ใช้อยู่ในช่วงเวลาที่กำลังปฏิรูป (3) จำแนกองค์ประกอบระบบการศึกษาที่จะปฏิรูปใหม่ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) องค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับบริบทไทย เอเชีย และสากล (2) องค์ประกอบที่ต้องปรับให้เหมาะกับบริบทไทย (3) องค์ประกอบที่ต้องจัดและกำหนดองค์ประกอบอื่นแทน และ (4) สรุปประเด็นและทำโครงการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์ระบบ (Systems Synthesis) ทำการปฏิรูปการศึกษา ด้วยการพัฒนาระบบการศึกษาใหม่ (ปฏิรูป) ด้วยการกำหนดองค์ประกอบ กำหนดขั้นตอน และเขียนแบบจำลองระบบ (Systems Modeling) แล้วจัดทำเอกสารปฏิรูปการศึกษาและขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 มายกร่าง พรบ.การศึกษาแห่งชาติตามเอกสารปฏิรูปการศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบ และขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ร่างแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 ให้สอดคล้องกับ ร่าง พรบ.ฯ และขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินร่างระบบการศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาแต่งตั้ง เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ และส่งผลการประเมินกลับคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินร่างแผนการศึกษาแห่งชาติ และส่งผลการประเมินกลับคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นตอนที่7 คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษานำข้อเสนอมาปรับปรุง และเตรียมการทำประชามติ

ขั้นตอนที่8 จัดทำประชามติด้วยวิธีการประชุมระดมความคิดหรือใช้เทคโนโลยีการสื่อสารท้อออนไลน์ และออฟไลน์

ขั้นตอนที่9 นำเสนอร่าง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ และ แผนการศึกษาชาติ ที่ผ่านประชามติเสนอองค์กรจัดการศึกษาบาล

2.3.7 เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาแล้วให้จัดทำเอกสารปฏิรูปการศึกษา จัดทำร่างแผนการศึกษาชาติ และจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาชาติ ตามแนวทางที่เสนอไว้ในเอกสารระบบการศึกษา

2.3.8 ให้นำเอกสารปฏิรูปการศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้องเผยแพร่และขอความเห็นจากครู อาจารย์ นักวิชาการทางการศึกษา และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วยกระบวนการประชามติหรือกระบวนการมีส่วนร่วมอื่น

2.3.9 นำผลการปฏิรูปที่ผ่านประชามติหรือกระบวนการวิพากษ์วิจารณ์เสนอองค์กรจัดการศึกษาบาล เพื่อดำเนินการตรากฎหมายและประกาศใช้ตามกระบวนการทางนิติบัญญัติและการบริหารต่อไป

หมวด 3

การปฏิรูปการจัดการศึกษาอิงบริบท

3.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

การจัดการศึกษาที่ผ่านมาในช่วงร้อยปี ประเทศไทยจัดการศึกษาทุกภูมิภาค โดยยึดบริบทของส่วนกลางคือ กรุงเทพมหานครเป็นหลัก นอกจากนี้หลักสูตร ตำรา แบบเรียน วิธีการเรียนการสอนล้วนแต่นำมาจากยุโรปและอเมริกา จึงทำให้การจัดการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน จำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาโดยยึดบริบทเป็นหลัก

3.2 แนวนโยบาย

องค์กรจัดการศึกษาพึงกำหนดให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับบริบท ด้วยการกำหนดแนวนโยบาย การจัดเขตพื้นที่ และการกำกับดูแลด้านวิชาการตามบริบทที่สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่ ต้องให้มีสมดุลระหว่างการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองชาติไทยและถนอมความเป็นพลเมืองภูมิภาค และท้องถิ่น

3.3 แนวทางการปฏิรูปการจัดการศึกษาอิงบริบท

3.3.1 การกำหนดเขตความรับผิดชอบและการกำกับดูแลการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบท เพื่อให้สนองความต้องการของประชาชนระดับชาติ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นด้วยการกำหนดบทบาทองค์กรการศึกษาระดับกระทรวง เขตการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และระดับท้องถิ่น

3.3.2 บทบาทกระทรวงศึกษาธิการ ให้เน้นการกำหนดอุดมการณ์ นโยบาย กำกับดูแล และประสานงานการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น

3.3.3 บทบาทองค์กรจัดการศึกษาระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นให้เน้นการเน้นการจัดการบริหารกิจการการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของภูมิภาค จังหวัด อำเภอและชุมชน

3.3.4 การบริหารและจัดการยึดหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นในด้านการบริหารกิจการชุมชน การบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา การบริหารบุคลากร การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา การบริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ การบริหารลอจิสติกส์ และการบริหารทั่วไป

3.4 แนวทางการจัดเขตพื้นที่การศึกษา

การจัดเขตพื้นที่การศึกษาให้ยึดเขตพื้นที่จังหวัดและอำเภอเป็นฐาน และจำแนกอำเภอหรือเขตปกครองเป็น “เขตโรงเรียน (School District)” ณ ตำบลหรือกลุ่มตำบล หรือเทศบาล เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน

กาจัดเขตพื้นที่การศึกษาให้จำแนกอำเภอออกเป็น 3-5 เขตโรงเรียน โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดเขตพื้นที่การศึกษาเป็น “เขตบริการการศึกษา” ยึดจังหวัด อำเภอ และตำบลเป็นฐาน ใน 4 ระดับ คือ เขตพื้นที่ปฐมวัยศึกษาและการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตพื้นที่ประถมศึกษา เขตพื้นที่มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา

3.4.1 เขตบริการปฐมวัยศึกษา ยึดระดับตำบล เป็นเขตบริการการศึกษาปฐมวัย ครอบคลุมการศึกษาระดับเด็กเล็กและอนุบาลศึกษา

3.4.2 การประถมศึกษาเป็นเขตบริการการศึกษาระดับประถมศึกษา (ป.1-6) ยึดระดับอำเภอเป็นฐาน

การจัดการศึกษาขยายโอกาส มัธยมศึกษา 1-3 ในโรงเรียนประถมศึกษา จะกระทำไม่ได้ เพราะเป็นการจัดการศึกษาที่ขัดกับหลักธรรมชาติและความเหมาะสมของครูผู้สอน

ให้เขตบริการประถมศึกษากำกับดูแลการศึกษาระดับประถมศึกษา

3.4.3 เขตบริการการมัธยมศึกษา เป็นเขตการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6) ยึดระดับจังหวัดเป็นฐาน

ให้เขตบริการมัศึกษากำกับดูแลการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.4.4 เขตบริการการอาชีวศึกษา เป็นเขตการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช.และปวส.)

ยี่ระดับจังหวัดเป็นฐาน

ให้เขตบริการอาชีวศึกษากำกับดูแลการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สถานศึกษาวิชาชีพ และ
สำนักสอนวิชาชีพทุกประเภท

3.5 แนวทางการกำกับดูแล การบริหารและวิชาการเขตพื้นที่การศึกษา

ให้ทุกเขตบริการมัธยมศึกษา เขตบริการมัธยมศึกษาอาชีวศึกษา เขตบริการประถมศึกษา เขตบริการ
ปฐมวัยศึกษามีธรรมนูญของเขตบริการการศึกษา เป็นกฎหมายรอง (Bylaws) ให้มีธรรมนูญ
สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นกฎหมายรองเช่นเดียวกัน

3.5.1 ให้ธรรมนูญสถานศึกษา ประกอบด้วย

บทนำ (อ้างเหตุผลที่ต้องมีธรรมนูญ จากมาตราของ พรบ.หรือกฎกระทรวง หรือกฎหมายอื่น)
หมวดที่ 1 บททั่วไป

หมวดที่ 2 การบริหารและการจัดการ

1) คณะกรรมการอำนวยการ (คณะกรรมการสถานศึกษา) ครอบคลุม (1) องค์ประกอบ (2)
หน้าที่ (3) การคัดเลือก (4) วาระการดำรงตำแหน่ง และ (5) การสิ้นสุดภาพ

2) คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครอบคลุม (1) องค์ประกอบ (2) หน้าที่ (3) การคัดเลือก
(4) วาระการดำรงตำแหน่ง และ (5) การสิ้นสุดภาพ

หมวดที่ 3 การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การวางแผน การแบ่งส่วน การกำกับ ดูแล และการ
ควบคุม การสื่อสาร ประสานงาน และความร่วมมือ การแสวงหาและจัดสรรทรัพยากร การรายงาน
และ การประเมิน

หมวดที่ 4 การบริหารวิชาการ ให้ครอบคลุมการวิเคราะห์บริบท การพัฒนาหลักสูตร การ
พัฒนาระบบการสอน (สำหรับครูอาจารย์) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียนนักศึกษา) การ
จัดการเรียนการสอน การผลิตสื่อการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนใน
ห้องเรียน ห้องปฏิบัติและสถานฝึกประสบการณ์ การวิจัย การแต่งแบบเรียนและตำรา การจัด
สภาพแวดล้อมห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ ระบบการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพ วิชาชีพ และ
วิชาการ ระบบการพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษา และระบบการวัดและการประเมินการศึกษา

หมวดที่ 5 การบริหารบุคลากร ให้ครอบคลุมการวิเคราะห์งาน การกำหนดประเภทบุคลากร
การกำหนดภาระงาน การประกาศ คัดเลือก บรรจุ แต่งตั้ง พัฒนา การบำเหน็จความดีความชอบ การ
เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง สวัสดิการและการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ประโยชน์ตอบแทน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ การพิจารณาโทษทางวินัย และการประเมินการทำงานของบุคลากร โรงเรียน
บุคลากรโรงเรียนประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรสนับสนุน

หมวดที่ 6 การบริหารทรัพยากรและงบประมาณ ครอบคลุมการบริหารทรัพยากรทุกรูปแบบ
ทั้งรูปธรรมและทรัพยากรทางปัญญา การบริหารสินทรัพย์และดอกผลจากกิจการวิสาหกิจของ และ
บริหารรายรับ รายจ่าย โดยจัดทำงบประมาณแบบสมดุล

หมวดที่ 7 การบริหารกิจการนักเรียน ครอบคลุมการประกาศรับสมัคร การคัดเลือก การรับ
เป็นนักเรียน การลงทะเบียน การปกครองนักเรียน การกำกับดูแลวินัยและความประพฤตินักเรียน
การให้ทุนการศึกษา การให้รางวัลและเชิดชูเกียรติ การจัดประสบการณ์วิชาชีพ การจัดกิจกรรมเสริม
หลักสูตร การมอบหมายงานนักเรียนเพื่อเสริมทักษะและประสบการณ์ชีวิต และอบรมบ่มนิสัยให้
นักเรียนมีคุณธรรมตั้งแต่ยังเยาว์วัย

หมวดที่ 8 ประชาสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์ ครอบคลุมกิจกรรมประชาสัมพันธ์และชุมชนสัมพันธ์
เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกชุมชน บิดา มารดา และผู้ปกครองกับสถานศึกษา เพื่อสร้าง
ความเชื่อมั่นและส่งเสริมการสนับสนุนของชุมชนต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา

หมวดที่ 9 สมาคมครูผู้ปกครอง ครอบคลุมการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและ
ครู ดำเนินการ โดยชมรมหรือสมาคมครูผู้ปกครอง และสมาคมศิษย์เก่าหรือองค์กรที่เรียกชื่ออย่างอื่น

หมวดที่ 10 วัฒนธรรมองค์กร เป็นผลจากการผสมผสานค่านิยม ความเชื่อ ข้อห้าม
สัญลักษณ์ พิธีกรรม พิธีการ และความเป็นมาขององค์กรที่พัฒนาสั่งสมอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพื่อบ่ง
บอกและกำกับวิถีความคิด ความรู้สึก ทักษะ และความประพฤติของผู้บริหารและบุคลากรใน
องค์กร โดยให้สถานศึกษาพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเพื่อสะท้อนอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์)
สัญลักษณ์ และแนวปฏิบัติ ที่จะน้อมนำให้บุคลากรรวมพลังกายใจพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมาย

หมวดที่ 11 การประเมินและการประกันคุณภาพ ครอบคลุมการกำหนดองค์ประกอบ
มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ประเมินการเรียนการสอน การประเมินเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

หมวดที่ 12 การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน เอเชีย และสังคมโลก ครอบคลุม
การศึกษาศิลปวิทยาการ ขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้รู้เท่าทันการอยู่ร่วมกันในฐานประชาคม
อาเซียน และการเปลี่ยนแปลงของภูมิภาคและของโลก

3.5.2 ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาระบบการศึกษาของตนเอง โดยกำหนด

องค์ประกอบ ขั้นตอนดำเนินการที่จะประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา

3.5.3 ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาแผนแม่บทวิชาการ (Academic Master Plan-AMP) เพื่อเป็นแผนแม่บทหลักสำหรับการพัฒนาแผนแม่บทการบริหารและการจัดการ แผนแม่บทกิจการนักเรียน/นักศึกษา แผนแม่บทบริการการศึกษา และแผนแม่บทอื่นตามความต้องการของแต่ละสถาบัน

ให้แผนแม่บทวิชาการกำหนดทิศทางและแนวทางยุทธศาสตร์ให้บรรลุปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ด้วยบูรณาการแผนงานที่มีอยู่แล้วในระดับมหาวิทยาลัย คณะวิชา วิทยาลัย สถาบัน ภาควิชา และสาขาวิชาต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางกำกับการวางแผน โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีของมหาวิทยาลัย

ให้แผนแม่บทวิชาการ ประกอบด้วย อย่างน้อย 10 องค์ประกอบ คือ (1) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (2) บทนำ ประกอบด้วย อุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ) จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบาย เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและอัตลักษณ์บัณฑิต (3) การวิเคราะห์บริบทมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบมหาวิทยาลัย (4) พัฒนาการของมหาวิทยาลัย (5) เป้าหมาย/ประเด็น การพัฒนาวิชาการ ยุทธศาสตร์ มาตรการ ตัวบ่งชี้ (6) แผนรับนักศึกษา กลุ่มนักศึกษาเป้าหมาย และจำนวน (7) แผนพัฒนาคณาจารย์และบุคลากร (8) การเปิด คณะวิชา หลักสูตร สาขาวิชา (9) การขยาย โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือ อุปกรณ์ และ (10) ระเบียบข้อบัญญัติ กฎ ระเบียบรองรับที่จำเป็นต่อการ พัฒนาการ และประเด็นอื่นที่สอดคล้องกับพัฒนาการสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงไป

3.5.4 ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา จัดการบริหารและการจัดการโดยอิงบริบท ครอบคลุมการบริหารกิจการชุมชน การบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา การบริหารบุคลากร การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา การบริหารการเงินและทรัพยากรการบริหารลอจิสติกส์ และการบริหารทั่วไป

3.5.5 ให้โครงสร้างการจัดการศึกษายึดเขตพื้นที่เป็นหลัก โดยจำแนกเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัดสำหรับระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาระดับอำเภอ สำหรับระดับประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาระดับตำบลสำหรับระดับปฐมวัยศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต

- 1) การจัดการศึกษาให้สถานศึกษาเป็นนิติเอกัตบุคคลอย่างสมบูรณ์ แบบร.ร.เอกชน (รับเงิน

จากรัฐแต่บริหารเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders)) ควรมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น และมีการกระจายอำนาจการบริหารให้โรงเรียนอย่างแท้จริงไม่ใช่กระจายอำนาจแต่รวมอำนาจภายหลังด้วยวิธีการต่างๆ

2) ให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่กำหนดอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ) และนโยบายระดับชาติ โดยมีขนาดเล็กมีบุคลากรตามที่จำเป็น เพื่อทำหน้าที่ทางด้านนโยบายงบประมาณ กำกับ ติดตามและประเมินผล

3) การบริหารต้องดำเนินการให้ครอบคลุมการบริหารอิงบริบท ที่ครอบคลุม 8 ด้าน ได้แก่ การบริหารกิจการชุมชนสัมพันธ์ การบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารบุคลากร การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา การบริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ การบริหารลอจิสติกส์ และการบริหารทั่วไป

4) เมื่อมีการกระจายอำนาจ ต้องกระจายงบประมาณไปยังท้องถิ่น ตามสัดส่วนที่จะได้ กำหนดในกฎหมาย

5) เงินรายหัวนักเรียน ให้จัดให้นักเรียนตามพื้นที่ภูมิลำเนาจริง ในเขตบริการ ไม่ให้จ่ายตามตัวนักเรียน

3.5.7 ให้โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานปลัดกระทรวง กำกับดูแลโดย ปลัดกระทรวง (ระดับ ๑๑) และสำนักที่ดูแลการจัดการศึกษา ๑๒ สำนัก ภายใต้บังคับบัญชาของ เชาขุนการ (ระดับ ๑๐) ได้แก่

- 1) สำนักอุดมศึกษา กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน
- 2) สำนักอาชีวศึกษา กำกับดูแลสถาบันอาชีวศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน
- 3) สำนักมัธยมศึกษา กำกับดูแลโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ
- 4) สำนักประถมศึกษา กำกับดูแลโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ
- 5) สำนักปฐมวัยศึกษา กำกับดูแลโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็ก
- 6) สำนักการศึกษาเอกชน กำกับดูแลสถานศึกษาเอกชนในระดับมัธยมศึกษา ประถมศึกษา และปฐมวัยศึกษา
- 7) สำนักการศึกษาทางเลือก กำกับดูแลสถานศึกษาทางเลือกตามที่กฎหมายกำหนด
- 8) สำนักการศึกษาตลอดชีวิต กำกับดูแลการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

- 9) สำนักเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา กำกับดูแลเรื่องการจัดระบบการศึกษา พฤติกรรมครู ผู้บริหารและบุคลากรในการดำเนินงาน วิธีการ การสื่อสาร การจัดสภาพแวดล้อม การศึกษา การจัดการ การประเมินการศึกษา และการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา
- 10) สำนักวิชาการ กำกับดูแลการพัฒนาหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนทุกระดับและทุกขนาด และการพัฒนาดัชนีและแบบเรียน
- 11) สำนักวัดและประเมินการศึกษา กำกับดูแลการวัดผลและการประเมินผลการเรียน
- 12) วิจัยการศึกษา กำกับดูแลการวิจัยการศึกษาในระดับต่างๆ

หมวด 4

การปฏิรูปโครงสร้าง และปัจจัยพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษา

4.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

การดำเนินการศึกษาจะประสบความสำเร็จเมื่อสถานศึกษามีโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานสำหรับการจัดการศึกษา องค์กรจัดการศึกษาจะต้องกำหนดแนวนโยบายในการจัดหาโครงสร้างและปัจจัยพื้นฐานให้เพียงพอ

4.2 แนวนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ให้มีโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคครบถ้วนและรองรับการศึกษาตลอดชีวิต และการศึกษาควบคู่ชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มอายุ และอาชีพ โดยเฉพาะเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผู้ให้บริการเครือข่ายต้องให้ความร่วมมือด้วยอย่างยิ่ง

4.2.1 อาคารเรียน อาคารประกอบ ควรออกแบบให้เอื้อต่อการใช้งานของโรงเรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงอาหาร โรงฝึกงานที่สามารถเป็นเวทีจำลองสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและออกไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

4.2.2 การจัดอาคารการศึกษา ควรประกอบด้วยอาคารบริหาร อาคารเรียน (บ้านในโรงเรียน) อาคารหอความรู้ (ห้องสมุด ศูนย์ความรู้ ศูนย์เอกสาร ศูนย์บรรณสาร) อาคารประสบการณ์ (ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ) อาคารบริการ อาคารสถานจัดประสบการณ์วิชาชีพ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา และศูนย์บูรณาการสาขาวิชาชีพตามความสนใจของนักเรียนและนักศึกษา

4.2.3 องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดให้มีเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสืบค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนให้มีระบบอินเทอร์เน็ต ไวไฟ ความเร็วสูงในทุกสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนไปเผชิญประสบการณ์จริงโดยใช้โลก

เป็นห้องเรียน มีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้เรียน

เพื่อรองรับการศึกษาไร้พรมแดน ให้ความรู้แพร่กระจาย องค์กรจัดการศึกษาจำเป็นที่จะต้อง จัดหาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ไวไฟสาธารณะฟรี ควรขยายอย่างทั่วถึงทุกชุมชนหมู่บ้าน รองรับ การศึกษาภาควันตภาพ (Ubiquitous Education) ที่มีการกระจายความรู้ไปทุกแห่งหนทุกเวลา เพื่อ การศึกษาตลอดชีวิตหลากหลายรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

4.3 แนวนโยบายด้านปัจจัยพื้นฐาน

ให้สถานศึกษาและสถาบันการศึกษามีปัจจัยพื้นฐานประกอบด้วย ทำเลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่และบริเวณ เครื่องมืออุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพและประสบการณ์ชีวิตก่อนสำเร็จการศึกษา

4.3.1 ให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านอาคาร พื้นที่ และสาธารณูปโภคเพียงพอต่อความต้องการในการจัดการศึกษา

4.3.2 ให้มีการออกแบบอาคารบริหาร อาคารเรียน อาคารปฏิบัติการศูนย์ความรู้ ศูนย์ ประสบการณ์ ศูนย์บริการและอาคารสนับสนุนอย่างเพียงพอ โดยมีการศึกษาวิจัยการออกแบบอาคาร เรียน อาคารปฏิบัติการ และอาคารสนับสนุนที่มีขนาดและองค์ประกอบเหมาะสม

4.3.3 ให้มีระบบการจัดลอจิสติกส์ ที่ประกอบด้วย ถนนหนทาง และสิ่งอำนวยความสะดวก ขนพาหนะ เสบียง พัสตุ ครุภัณฑ์ อย่างดีและเพียงพอกับจำนวนผู้เรียนและความต้องการในการ พัฒนาทรัพยากรคนในแต่ละบริบท

หมวด 5

การปฏิรูปการจัดระบบการศึกษา

5.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

ระบบการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นที่จะต้องทบทวนสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา การเรียนการสอน การประเมินผล และการประเมินผลย้อนกลับและผลกระทบ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์วิทยาการ เทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองที่เปลี่ยนแปลงไป

5.2 แนวนโยบายการปฏิรูปการจัดระบบการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษาต้องพัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มทางเลือก ในการศึกษาในระดับพื้นฐาน ผสมผสานการศึกษาการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เชื่อมโยงเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ปรากฏทุกที่ทุกเวลา มีรูปแบบการศึกษาเอกชน และการศึกษาในบ้าน (Home Schooling) ที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และประชาชนผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย และอาศัยตามชายขอบ ชายแดนและแหล่งทุรกันดาร ด้วยการจัดโครงสร้างการศึกษา 11- 21 ปี ตั้งแต่ ระดับปฐมวัยศึกษา (เด็กเล็กและอนุบาลศึกษา) 5 ปี ประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 6 ปี หรืออาชีวศึกษา 3-5 ปี อุดมศึกษา (4-6 ปี) และการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นการศึกษาสายชีวิต สายวิชาชีพ สายวิชาการ และสายประสบการณ์ ทั้งนี้ต้องมีการควบคุมคุณภาพที่ครอบคลุมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่เหมาะสมกับบริบทไทย

5.2.1 ภาพรวมระบบการศึกษา--องค์กรจัดการศึกษาต้องมองภาพรวมทั้งระบบตั้งแต่ปฐมวัยศึกษาจนถึงอุดมศึกษา โดยจัดการศึกษาตามบริบท ตามกลุ่มอายุ และเขตบริการให้ชัดเจนเพื่อจัด

การศึกษาที่มีคุณภาพและปริมาณโดยเสมอภาคกัน

การเข้าเรียนในสถานศึกษา ข้ามเขตการศึกษาภาคบังคับจะกระทำไม่ได้ ยกเว้นกรณี การย้ายถิ่นฐานและการปฏิบัติงานของผู้ปกครอง แย่งเด็กแย่งคนกัน

5.2.2 จุดเน้นการเรียนการสอน--องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้เน้นทักษะมากกว่าความรู้ความเข้าใจผลิตนักเรียนตามโควต้าและตรงตามความต้องการของผู้ใช้จริง (Demand Driven) ตามสาขาอาชีพในสังคม โดยให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ร่วมมือกับสถานประกอบการ เพื่อให้ นักเรียนที่เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำ โดยสถาบันอุดมศึกษาประกันการว่างงาน และองค์กรจัดการศึกษาสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่ายถึงปริญญาตรี กำหนดเงื่อนไขสร้างงานให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน ลดเวลาเรียนแต่เพิ่มทักษะการปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริง ด้วยการฝึกประสบการณ์แบบบูรณาการศึกษาศึกษา (Work Integrated Education-WIE) คือ ทำงานควบคู่การเรียน มากกว่า สหกิจศึกษา (Coop Education) ที่ให้นักเรียนเรียนก่อนแล้วฝึกงานภายหลัง

5.2.3 กฎหมายการศึกษาและธรรมนูญสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา—องค์กรจัดการศึกษาต้องปรับและทบทวนกฎหมายการศึกษาและกำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษามีระบบการศึกษาระดับชาติ (แผนการศึกษาชาติ แผน หมายถึง ระบบ) ระบบการศึกษาระดับภูมิภาค (แผนการศึกษาภาค...) ระบบการศึกษาระดับจังหวัด (แผนการศึกษาจังหวัด... ระบบการศึกษา ระดับอำเภอ (แผนการศึกษาอำเภอ...) และระบบการศึกษาระดับท้องถิ่น (แผนการศึกษา ตำบล... เทศบาล...) ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในประเทศและความเจริญก้าวหน้าของโลก ให้มีสมดุลระหว่างการศึกษาระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างลักษณะความเป็นไทย และวิถีไทย และความเป็นสากล โดยให้องค์กรจัดการศึกษา สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษามีธรรมนูญ (Constitution) ของตนเอง

5.2.4 รูปแบบการจัดการศึกษา— ให้ประกอบด้วยการศึกษาสายชีวิต สายวิชาการ และสายประสบการณ์เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียน ไม่แยกเป็นในโรงเรียน นอกโรงเรียน หรือตามอัธยาศัย แต่จัดการศึกษาเป็นบูรณาการเชื่อมโยงด้วยการจัดการศึกษาภาควันตกภาพ (Ubiquitous Education) ให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

5.2.5 การจัดการศึกษาเอกชนที่มีรูปแบบหลากหลาย- องค์กรจัดการศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนจัดการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การศึกษาเอกชนโดยประชาชน--ภาคประชาชนทั้งส่วนเอกัตบุคคลและนิติเอกัตบุคคล ลงทุนจัดตั้งและดำเนินการเอง (2) การศึกษาเอกชนแบบองค์กร

จัดการศึกษาร่วมภาคประชาชน--ภาคองค์กรจัดการศึกษาร่วมภาคประชาชนที่เป็นนิติเอกัตบุคคลในรูปแบบมูลนิธิ สมาคม หรือนิติเอกัตบุคคลรูปแบบอื่น เช่น องค์กรศาสนา ทำการจัดตั้งสถานศึกษาตามความต้องการเฉพาะกลุ่ม องค์กรจัดการศึกษาจัดสรรงบประมาณส่วนภาคเอกชนทำการบริหารและจัดการสถานศึกษา เรียกว่า "องค์กรจัดการศึกษาประชา" (Charter School) และ (3) การศึกษาเอกชนแบบเอกชนร่วมกับองค์กรจัดการศึกษา—ให้เอกชนลงทุนร่วมกับองค์กรจัดการศึกษา และบริหารจัดการโดยเอกชน มีการกำกับดูแลโดยภาคองค์กรจัดการศึกษาในการอำนวยความสะดวกด้านกฎหมายและนโยบาย และควบคุมดูแลมิให้เอกชนใช้เป็นช่องทางให้เอกชนเข้ามาครอบงำและผูกขาดด้านการจัดการศึกษา และเศรษฐกิจของชาติ

5.2.6 การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก—องค์กรจัดการศึกษาต้องประกันประสิทธิภาพระบบ

การศึกษาด้วยการแก้ไขการศึกษามีปัญหาการศึกษาทั้งด้านคุณภาพและปริมาณด้วยการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) โดยมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance-IQA) โดยหน่วยงานต้นสังกัด (First Party) และหน่วยงานที่ถูกประเมิน (Second Party) และมีระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assurance-EQA) โดยหน่วยงานภายนอก (Third Party) ที่เป็นอิสระและไม่อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (สมศ.) จะสังกัดหรืออยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้

5.2.7 สร้างความเข้มแข็งคุณภาพชีวิต—องค์กรจัดการศึกษาต้องมีมาตรการสร้างความเข้มแข็งของชีวิตในการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคบังคับคือ ปฐมวัยศึกษาและประถมศึกษา ด้วยการพัฒนาด้านทักษะชีวิตและพื้นฐานวิชาชีพให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้วิชาการในระดับปฐมวัยศึกษาและประถมศึกษาไปใช้ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการจัดระบบอาชีวศึกษาให้มีการสอนพื้นฐานการทำงานอาชีพในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีศักยภาพและความสนใจ

องค์กรจัดการศึกษาต้องประชาสัมพันธ์และสร้างค่านิยมให้สังคมเห็นคุณค่าวิชาชีพที่เหมาะสมกับบุคลธิดา มิใช่บังคับให้บุตรธิดาศึกษาเล่าเรียนสายวิชาการเพียงเพราะต้องการเชิดชูครอบครัว แต่สร้างความทุกข์ทรมานแก่บุตรธิดา ให้มีการเสริมเติมเต็มด้านวิชาการสำหรับนักเรียนอาชีวะที่มีปัญหาครอบครัวและปัญหาด้านต่างๆ

5.2.8 องค์กรจัดการศึกษาต้องจัดระบบการศึกษาให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่พำนักในถิ่นทุรกันดาร ชายขอบ และการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแก่ชนกลุ่มน้อยเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ

ของความเป็นประชาชนชาวไทยที่มีหลากหลายเผ่าพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรมและวิถีชีวิต และต้องเปิดโอกาสให้ชนกลุ่มน้อยสอนภาษาของตนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาควบคู่กับภาษาไทย

โดยที่มีประชากรในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ภาษาไทยท้องถิ่น (Thai dialects) ในต่างถิ่นต่างสำเนียงสำหรับสื่อสารในครอบครัวจำนวนมากกว่า 350 ล้านคน องค์กรจัดการศึกษาต้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาให้ภาษาไทยเป็นหนึ่งในภาษาหลักของประชาคมอาเซียน

5.2.9 องค์กรจัดการศึกษาต้องจัดให้มีกระบวนการสร้างการยอมรับแนวทางปฏิรูปที่หลากหลายโดยใช้ศิลปะ ดนตรี เพลง การเดินร่า และวิถีชุมชน การปฏิรูปการกีฬาเพื่อสุขภาพของชาติ

5.2.10 องค์กรผู้แทนครูอาจารย์—ให้มีการจัดตั้ง “สภาศึกษา” ในระดับภูมิภาค (สภาศึกษาภาค....) ระดับจังหวัด (สภาศึกษจังหวัด...) ระดับอำเภอ (สภาศึกษาอำเภอ....) และระดับตำบล/เทศบาล (สภาศึกษาตำบล/เทศบาล....) ตามแนวทางที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท

5.2.11 ระบบการศึกษาเฉพาะแห่ง--ให้มีการพัฒนาระบบการศึกษาเป็นการเฉพาะในระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล สถานศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยส่งเสริมการศึกษาเพื่อชีวิตด้วยการพัฒนาระบบการศึกษอิงบริบท (Context -Based Education) ที่มากกว่า โรงเรียนเป็นฐาน (SB) เพื่อให้ให้นักเรียนในแต่ละภาค แต่ละจังหวัดวิเคราะห์บริบทและสถานการณ์ ให้รู้จักตน เห็นคุณค่าความเป็นไทย ภาควุฒิจำนในความเป็นไทย เปิดใจใช้ของไทย เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญด้านการรู้จักตนเอง รู้จักการทำงานที่เน้นกระบวนการกลุ่ม รู้จักกระบวนการแก้ปัญหา แบบรวมพลังสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น

5.2.12 การบริหารการศึกษาและกระจายอำนาจ—องค์กรจัดการศึกษาต้องกระตุ้นให้มีการบริหารแบบอิงบริบทครอบคลุม 7 ขอบข่ายการบริหาร ได้แก่ (1) การบริหารทั่วไป (2) การบริหารวิชาการ (3) การบริหารบุคลากร (4) การบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา (5) การบริหารทรัพยากรการเงินและงบประมาณ (6) การบริหารกิจการชุมชน (7) การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา และ (8) การบริหารลอจิสติกส์

องค์กรจัดการศึกษาต้องกำกับให้มีการกระจายอำนาจ 4 ขอบข่ายการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางตามที่กำหนดในมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ (1) การบริหารทั่วไป (2) การบริหารวิชาการ (3) การบริหารบุคลากร (4) การบริหารการเงินและงบประมาณ แต่ไม่ละเลยการบริหารอีก 4 ขอบข่ายเพื่อประกันประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและสถาบันการศึกษา

การนำบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา การบริหารกิจการชุมชน การบริหารกิจการชุมชน การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา และการบริหารลอจิสติกส์ จะนำไปรวมในการบริหารทั่วไปจะกระทำ

มิได้

5.3 รูปแบบการศึกษา

5.3.1 รูปแบบการศึกษา ให้จัดการศึกษาในรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษากว้างภาพ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสี่รูปแบบก็ได้

๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเอกัตบุคคลแต่ละกลุ่ม

๓) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาตามธรรมชาติของมนุษย์ที่จะทำให้เอาตัวรอดและดำรงอยู่ในสังคมได้โดยไม่ต้องมีการศึกษาในระบบหรือการศึกษานอกระบบ โดยผู้เรียนมีแรงผลักดันและแรงจูงใจจากภายในตนที่จะ “อัตสัมฤทธิคติ” (Self Efficacy) คือความเชื่อมั่นว่าตนต้องทำอะไรสำเร็จ หากมีความมุ่งมั่น ความสำเร็จไม่มีข้อยกเว้น ไม่เกิดไม่ได้ ทำได้ต้องมีกุศล แม้ตนเองไม่อยากจะทำได้ จึงทำให้เอกัตบุคคลได้ศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากเอกัตบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

๔) การศึกษากว้างภาพเป็นบูรณาการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์ ทักษะความชำนาญ และคุณธรรมจริยธรรมได้ทุกที่ทุกเวลา

๕.๓.๒ การเทียบโอนการศึกษาต่างรูปแบบ

- 1) ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนนอกระบบตามอัธยาศัย การศึกษาทางไกล การศึกษากว้างภาพ การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การ

ทำงาน และการดำรงชีวิต

- 2) การกีดกันมิให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาเล่าเรียน การฝึกอบรม การทำงานและการดำรงชีวิต จะกระทำไม่ได้

5.3.3 การจัดการศึกษา

๑) การศึกษาภาคบังคับ ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ

๒) สถานศึกษาตามระดับการศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

(๑) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๒) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

(๓) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน เอกชนบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่น เป็นผู้จัด

๔) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้นๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๕) การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๖) การจัดการศึกษานอกกระทรวง ให้กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

๗) ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการศึกษา ต้องให้สถานศึกษาทุกระดับมีปัจจัยพื้นฐานประกอบด้วยทำเลที่ตั้ง ขนาดพื้นที่และบริเวณ เครื่องมืออุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและประสบการณ์ชีวิตก่อนสำเร็จการศึกษา

๘) สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการศึกษาระดับสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทไทย และมีการเพิ่มทางเลือก ในการศึกษาในระดับพื้นฐาน ผสมผสานการศึกษาการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษากว้นตภาพ ให้เชื่อมต่อเพื่อให้ความรู้และประสบการณ์ปรากฏทุกที่ทุกเวลา

๙) การจัดการศึกษาเอกชน ให้มีรูปแบบการศึกษาเอกชน และการศึกษาในบ้านหรือที่ทำงานที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ และประชาชนผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย และอาศัยตามชายขอบชายแดนและแหล่งทุรกันดาร

5.4 การจัดสายการศึกษา

การจัดสายการศึกษาให้จัดเป็น 4 สาย ได้แก่ สายวิชาชีวิต สายวิชาชีพ วิชาการ สายประสบการณ์

5.4.1 สายวิชาชีวิต

สายวิชาชีวิต (Life Experience Channel) มุ่งให้นักเรียนได้ทักษะชีวิต ภาษา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัว เพื่อให้ชื่นชมวิถีชีวิตท้องถิ่น ภาคภูมิใจในวัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ศาสนา และวิถีไทย และสามารถดำรงตนในสภาพแวดล้อมของถิ่นที่ตนถือกำเนิด เติบโต ใญ่ ดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว ประกอบอาชีพและเติบโตอย่างมีความสุข

สายวิชาชีวิต มุ่งสอนเด็กสามารถให้ดำรงชีวิตเพื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จึงเน้นทักษะชีวิตและการงานพื้นฐานอาชีพสำหรับระดับปฐมวัยและประถมศึกษาตอนต้น

5.4.2 สายวิชาชีพ

สายวิชาชีพ (Vocational and Professional Channel-VPC) มุ่งให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความรู้เกี่ยวกับการงานพื้นฐานอาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จประถมศึกษาโดยไม่มุ่งเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา หรือสำเร็จระดับมัธยมศึกษาออกไปประกอบอาชีพโดยไม่ศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยวิชาการ แต่มุ่งศึกษาต่อวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยวิชาชีพหรือมหาวิทยาลัยประสบการณ์

สายวิชาชีพ มุ่งเน้นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลาย และอาชีวศึกษา ที่ตั้งเป้าหมายไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยวิชาชีพหรือมหาวิทยาลัยประสบการณ์ สำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และระดับบัณฑิตศึกษา มุ่งเน้นประสบการณ์ที่เป็นบูรณาการวิชาการและวิชาชีพ

5.4.3 สายวิชาการ

สายวิชาการ (Academic Channel-AC) มุ่งให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์เพื่อนำไปเสริมเติมเต็มวิชาชีพ การพัฒนาตน พัฒนาวิชาชีพ และการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มุ่งเน้นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และระดับอุดมศึกษาสายวิชาการ

ในระดับบัณฑิตศึกษา สายวิชาการ มุ่งเน้นให้นักศึกษาที่มีประสบการณ์สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยการวิจัยและพัฒนาวิธี (Pure Research and Development) หรือเสริมสร้างความรู้วิชาการและวิชาชีพจากหลักการและทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว (Applied Research and Development) ในระดับปริญญาเอก และทำการวิจัยระดับพื้นฐานและระดับกลางจากหลักการและทฤษฎีที่มีอยู่แล้วเพื่อฝึกฝนความเป็นนักวิจัยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโท มุ่งผลิตนักวิชาการในสถานศึกษา สถาบันอุดมศึกษา หรือองค์กรที่ต้องใช้นักวิจัยและนักวิชาการระดับสูง

5.4.4 สายประสบการณ์

สายประสบการณ์ (Experience Channel) เป็นสายบูรณาการวิชาชีพและวิชาชีพ เพื่อเสริมเติมเต็มด้านวิชาการ เพื่อให้ได้หลักการและทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว และพัฒนานวัตกรรม ที่เป็นหลักการ ทฤษฎี แนวคิด หลักปฏิบัติ ระบบ กลไก และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ มุ่งให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะปริญญาเอก จะได้นำประสบการณ์ชีวิตและการงาน มาเป็นรากฐานในการเสริมความรู้วิชาการตามแนวคิดคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อให้สามารถนำความรู้วิชาการไปเสริมวิชาชีพให้แข็งแกร่งขึ้น มุ่งผลิตปริญญาเพื่อความเป็นเลิศสายประสบการณ์ (Degrees for Excellence via Experience Path: DEEP) มุ่งจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน เป็นผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ และผู้บริหารระดับสูงทั้งภาคองค์กรจัดการศึกษาและเอกชน

5.5 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาประกอบด้วยระดับปฐมวัยศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา

5.5.1 ระดับปฐมวัยศึกษา

ระดับปฐมวัยศึกษา (Early Childhood Education) เป็นการจัดการศึกษาระยะแรกของชีวิตนักเรียนตั้งแต่อายุ 2 - 6 ขวบ เพื่อให้ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียน และให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนในระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยระดับเด็กเล็ก และอนุบาลศึกษา

ภาพที่ 5-1 แบบจำลองระบบการศึกษาด้านแนวปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน 2560

แหล่งที่มา: โครงสร้างระบบการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของชาติ โดย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์,

2560 <https://www.facebook.com/chaiyong.brahmawong.7>

1) เด็กเล็ก (Nursery) 2 ปี เป็นช่วงเตรียมอนุบาลศึกษา อายุ 2-3 ปี มุ่งบ่มเพาะนิสัย โรงเรียนทำหน้าที่แทนพ่อแม่ที่ต้องทำงานหรือไม่สามารถให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กได้ด้วยตนเอง

ปฐมวัยศึกษาระดับเด็กเล็กจะดูแลการเจริญทางกาย ใจ และบ่มเพาะนิสัย ไม่สอนวิชาการ

2) อนุบาลศึกษา (Kindergarten) 3 ปี อนุบาลศึกษา (3-5 ขวบ) เป็นภารกิจการรับช่วงเด็กจากวัยทารกมาดูแลแทนบิดามารดาที่มีภารกิจการทำงาน เพื่อเตรียมให้เด็กมีความพร้อมเข้าสู่ระดับประถมศึกษา ด้วยวิธีการที่เหมาะสม

จุดเน้นอนุบาลศึกษา คือการเตรียมพัฒนาการเด็กใน 6 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางร่างกาย (สุข

นิสัย) พัฒนาการทางจิตใจ (คุณธรรมจริยธรรม ร่าเริงแจ่มใส ใจกว้าง) พัฒนาการทางสังคม (การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การยอมรับและปฏิบัติตามกติกาสังคม) พัฒนาการทางอารมณ์ (ความเยือกเย็น สุขุม ความอดทนอดกลั้น ไม่หงุดหงิด ขุ่นเคืองง่าย) พัฒนาการทางสติปัญญา (ความรู้วิชาการ และประสบการณ์) และพัฒนาการทางภาษา (สามารถฟังและพูดได้ดี อ่านออกและเขียนได้ในระดับพื้นฐานทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่นของนักเรียน)

อนุบาลศึกษาแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 อนุบาลพัฒนาความพร้อม (2 ปี) อายุ 4-5 ขวบ—เน้นพัฒนาการทางกาย ภาษา (การพูดการฟัง) อารมณ์ สังคม และ สติปัญญา เน้นคุณธรรมและจริยธรรม คือ ความดี นำความเก่ง

ช่วงที่ 2 อนุบาลเตรียมประถมศึกษา (1 ปี) อายุ 6 ปี -- เน้นการสอนภาษา (อ่านเขียน) คณิตศาสตร์ และคุณธรรมจริยธรรม สมบัติที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กเรียนประถมศึกษา

5.5.2 ระดับประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษา (Elementary Education) เป็นการจัดการศึกษาระยะที่ 2 ของชีวิต นักเรียนตั้งแต่อายุ 7 – 12 ขวบ เพื่อให้ความรู้และประสบการณ์นักเรียน และให้มีความพร้อมสำหรับการเรียนในระดับมัธยมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษามุ่งเตรียมนักเรียนให้มีความรู้และประสบการณ์พื้นฐาน มีคุณธรรมและจริยธรรม มีทักษะชีวิต มีความรู้ และมีทักษะพอเพียงในการประกอบอาชีพเพื่อออกไปดำเนินชีวิตในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข เตรียมผู้สำเร็จการศึกษาออกไปดำรงชีวิตและเพื่อการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น โดยใช้ระบบการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ 6 อย่าง คือ (1) เรียนคิด (2) เรียนทำ (3) เรียนแก้ปัญหา (4) เรียนเพื่อจะเป็นและภาคภูมิใจตนเอง และ (5) เรียนเพื่อดำรงชีวิต มิใช่การเรียนรู้เพียงอย่างเดียว ใช้วิธีการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วยการลงมือปฏิบัติเป็นกลุ่ม และด้วยตนเอง ภายการกำกับดูแลของครูอาจารย์

ระดับประถมศึกษา แบ่งเป็น 2 ช่วงๆ ละ 3 ปี

1) **ประถมศึกษาตอนต้น (Lower Elementary)** ประถมศึกษาปีที่ 1-3 (อายุ 7-9 ขวบ) : เน้นการสอนวิชาชีวิต ทักษะชีวิต ทรัพยากรท้องถิ่น เน้นคุณค่าท้องถิ่น ชื่นชมและไม่ดูหมิ่นดูแลคนอาชีพอาชีพพ่อแม่ของตน

2) **ประถมศึกษาตอนปลาย (Upper Elementary)** ประถมศึกษาปีที่ 4-6 (อายุ 10-12) : เน้น

สายวิชาชีพพื้นฐาน การทำมาหากิน (70%) และความรู้วิชาการพื้นฐาน (30%) เพื่อเป็นพื้นฐานเรียระดับมัธยมศึกษา

5.5.3 ระดับมัธยมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา (Secondary Education) เป็นการจัดการศึกษาระยะที่ 3 มุ่งเตรียมให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพเพื่อออกไปดำเนินชีวิตในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข โดยจัดการศึกษาในระดับกลางที่จะเป็นฐานในการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย และการจัดการศึกษาวิชาชีพสำหรับผู้ที่จะประสงค์จะออกไปประกอบอาชีพในระดับที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีการสอนที่ชี้แนะนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วยการลงมือปฏิบัติเป็นกลุ่มและด้วยตนเอง ภายการกำกับดูแลของครูอาจารย์

ระดับมัธยมศึกษา จำแนกเป็น 2 ช่วง คือ มัธยมศึกษาต้นและมัธยมศึกษาปลาย

1) มัธยมศึกษาตอนต้น (3 ปี) มุ่งให้การศึกษาสายวิชาชีพและสายวิชาการในด้านความรู้และประสบการณ์เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) มัธยมศึกษาต้นสู่อาชีพ--สำเร็จการศึกษาแล้ว สามารถออกไปประกอบธุรกิจ เป็นพนักงานสถานประกอบการได้ในระดับมีทักษะระดับกึ่งชำนาญ (Semi-skilled)

(2) มัธยมศึกษาต้นสู่วิชาการ--สำเร็จการศึกษาแล้ว สามารถเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือผันไปศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพื่อให้ได้รับ ปวช และ ปวส.

2) มัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) มุ่งให้การศึกษาสู่วิชาชีพและสู่วิชาการระดับมีทักษะดี ในด้านความรู้และประสบการณ์เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

(1) มัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ--สำเร็จการศึกษาแล้ว สามารถออกไปประกอบธุรกิจ เป็นพนักงาน สถานประกอบการระดับหัวหน้างานขึ้นต่ำ มีทักษะระดับชำนาญ (Skilled)

(2) มัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาการ--สำเร็จการศึกษาแล้ว สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขาวิชาที่ตนสนใจและมีความถนัด

5.5.4 ระดับอาชีวศึกษา

อาชีวศึกษา (Vocational Education) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมประชาชนเข้าทำงานเป็นช่างในสาขาวิชาชีพต่างๆ อาทิ พาณิชยกรรม หัตถกรรม หรือเป็นนักวิชาชีพชั้นสูง อาทิ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์พยาบาลศาสตร์ การบัญชี สถาปัตยกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ ฯลฯ อาชีวศึกษาคอบคลุมงานหัตถศึกษา งานและเทคนิคศึกษา

อาชีวศึกษา จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

1) การอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรอาชีพ สำหรับการพัฒนาอาชีพระยะสั้น (Careers) ในโรงเรียนสรรรพอาชีพ หรือวิทยาลัยสรรรพอาชีพ (Poly-technical Schools/Colleges) เปิดสอนวิชาชีพระยะสั้น

2) การอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สำหรับพัฒนาวิชาชีพ (Vocations) ระยะยาวในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ประกอบด้วย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ป.วช) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.วส)

3) การอาชีวศึกษาระดับปริญญาวิชาชีพ สำหรับพัฒนาวิชาชีพชั้นสูง (Profession) สำหรับสถาบันหรือมหาวิทยาลัยอาชีวศึกษา เพื่อเปิดสอนหลักสูตรปริญญา “อาชีวศึกษบัณฑิต” (Bachelor of Vocational Education: BVE) ในสาขาวิชาชีพต่างๆ เน้นปริญญาประสบการณ์ ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกสำหรับนักศึกษาที่มีประสบการณ์เป็นนักประกอบการ นักธุรกิจ เกษตรกรรม และนักอุตสาหกรรม

5.5.5 ระดับอุดมศึกษา

ระดับอุดมศึกษา (Higher Education) เป็นการศึกษาในระดับสูงต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อเตรียมประชาชนเป็นนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูงสาขาต่างๆ ตามความต้องการของสังคม

๑) การอุดมศึกษา จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ ปริญญาวิชาการ ปริญญาวิชาชีพ และปริญญาประสบการณ์

(๑) **ปริญญาวิชาการ** มุ่งผลิตนักวิชาการสำหรับสถานศึกษา สถานประกอบการ องค์กร และสถาบันอุดมศึกษา โดยเน้นการทำโครงการหรือการวิจัยก่อนสำเร็จการศึกษา

(๒) **ปริญญาวิชาชีพ** มุ่งผลิตนักประกอบการ ผู้ดำเนินกิจการในหน่วยงานทั้งภาคองค์กรจัดการศึกษาและเอกชนที่เน้นการปฏิบัติจริง เน้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education: Coop) หรือบูรณกิจศึกษา (Work Integrated Education: WIE)

(๓) **ปริญญาประสบการณ์** เน้นการผสมผสานวิชาชีพและวิชาการสำหรับผลิตบุคลากรระดับบริหารองค์กรทั้งภาคองค์กรจัดการศึกษาและเอกชน เน้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบบูรณกิจศึกษา โดยใช้สถานที่ทำงานของนักศึกษาเป็นฐาน

๒) แนวทางการจัดการอุดมศึกษา มีดังนี้

(๑) ให้พัฒนาระบบอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา

(๒) ระดับปริญญาตรีเน้นปริญญาวิชาการ และปริญญาวิชาชีพ

(๓) ระดับบัณฑิตศึกษา เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์สถานการณ์และประสบการณ์ (Situation and Experience-Based Analysis Approach: SEBAA) มีใช้การสอนด้วยการบรรยายจากการลอกเลียนตำราฝรั่งมาสอน แต่ใช้รายกรณี สารกถา (Discourse) อภิปราย (Discussion) โสเหร์หรือเสวนา (Dialogue) ประมวลเป็นการถ่ายทอดด้วยการ "สั่งสอน" มิใช่ "สอนสั่ง" ดังที่ครูอาจารย์ไทยชอบทำ

(๔) องค์กรจัดการศึกษาต้องมีมาตรการป้องกันกระบวนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา จากการรับจ้างสร้างงานวิจัย จัดสมดุลระหว่างหลักสูตรปริญญาโท เน้นการค้นคว้าอิสระ และที่ทำวิทยานิพนธ์

(๕) การพัฒนาคุณภาพงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาและการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะครู--งานวิจัยขาดคุณภาพ ลอกเลียน รับจ้างทำ จ้างคนอื่นทำ

(๖) ให้ปรับวัฒนธรรมเรียกชื่อ เรียกตำแหน่งผู้สำเร็จปริญญา เพื่อให้ผู้รับปริญญามีสำนึกความสำคัญและความรับผิดชอบต่อสังคมว่า เมื่อได้รับปริญญาเป็นบัณฑิตแล้วการประพฤติการพูด และการกระทำต้องเหมาะสมกับความเป็นบัณฑิต มหาบัณฑิต และคหบดีบัณฑิต จึงควรเรียกบัณฑิต มหาบัณฑิต และคหบดีบัณฑิตนำหน้าชื่อ (อาทิ ขอแนะนำให้รู้จัก บัณฑิตชัยยงค์ (ทิศชัยยงค์ บบ.ชัยยงค์) มหาบัณฑิตเกษม (มหาเกษม มบ.เกษม) คหบดีบัณฑิตปัญญา (คหบดีปัญญา คบ.ปัญญา) เพื่อให้บัณฑิตสำนึกในสถานะของตน

5.5.6 การศึกษาตลอดชีวิต

1) การศึกษาตลอดชีวิต เป็นการให้ความรู้ในวิชาการและวิชาชีพเสริมหรือเพิ่มเติมสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งมาแล้ว

2) พัฒนาระบบการศึกษาตลอดชีวิต เตรียมรับการจัดการศึกษา ที่จะไม่มีการแบ่งเป็นการศึกษาในระบบ นอกกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย เหลือเพียงการศึกษาตลอดชีวิต (Life long) และ

การศึกษาควบคู่ชีวิต หรือ "ลิฟชีวิ" (Life-along Education) บ้างเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียน ส่วนโรงเรียนจะกลายเป็น"ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน" (Community Learning Center) มีห้องไว้ ห้องนา สถานประกอบการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยจัดในรูปศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การศึกษาที่บ้าน สำนักบัณฑิต และการศึกษาพิเศษ

5.5.7 การจัดการศึกษาทางเลือก ให้พัฒนาการจัดการศึกษาทางเลือกที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกภาคส่วน ดังนี้

๑) การจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community Learning Center) องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดระบบการศึกษาฯ สรร. ด้วยการจัดสร้างศูนย์ความรู้ภวันภาพ (Ubiquitous Knowledge Center-UKB) เพื่อเป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนและวิทยากร จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนภวันภาพ (U Learning) ในด้านไวไฟ เครื่องมือการเรียน ตำรา และเงินสนับสนุนรายหัวในอัตราเดียวกับที่จ่ายให้สถานศึกษาในรูปแบบอื่น องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดระบบการศึกษาใน สรร. ด้วยการจัดสร้างศูนย์ความรู้ภวันภาพ เพื่อเป็นแหล่งความรู้วิชาชีพเฉพาะสำหรับนักเรียนและวิทยากร จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนภวันภาพ ในด้านอุปกรณ์การเรียนเฉพาะทาง ไวไฟ เครื่องมือการเรียน ตำรา และให้นักเรียนไปฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการขององค์กรจัดการศึกษาหรือเอกชน และจ่ายเงินสนับสนุนรายหัวในอัตราเดียวกับที่จ่ายให้สถานศึกษาในรูปแบบอื่น

๒) การศึกษาที่บ้าน (Home schooling) เป็นสถานที่เรียนที่ครอบครัวหรือกลุ่มของครอบครัว จัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่บุตรธิดาหรือบุตรหลานของตนหรือญาติมิตร โดยมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติและปัจจัยพื้นฐานการจัดการศึกษา ห้องสมุด ศูนย์ความรู้ เทคโนโลยีการสื่อสาร และมีบิดามารดาเป็นผู้สอน โดยได้รับจดทะเบียนเป็นโรงเรียนที่บ้านหรือที่ทำงานตามที่กฎหมายกำหนด

องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดระบบการศึกษาที่บ้านด้วยการจัดสร้างศูนย์ความรู้ภวันภาพเพื่อเป็นแหล่งความรู้สำหรับนักเรียนและผู้ปกครอง จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเรียนภวันภาพ (U Learning) ในด้านเครื่องมือสื่อสารไวไฟ เครื่องมือการเรียน ตำรา และเงินสนับสนุนรายหัวในอัตราเดียวกับที่จ่ายให้สถานศึกษาในรูปแบบอื่น การศึกษาที่บ้าน เพื่อเตรียมรับการศึกษภวันภาพ (ความรู้อยู่ทุกที่ทุกเวลา) องค์กรจัดการศึกษาพึงพัฒนาศูนย์ความรู้ และจัดระบบเครือข่ายผู้ปกครองที่จะให้ช่วยกันสอน และจัดกิจกรรมพบปะกันประจำเดือนเพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์สังคม

๓) การศึกษาของผู้พิการ ต้องมีการกำหนดบทบังคับ และแนวนโยบายการจัดการศึกษาพิเศษ ที่ให้นักเรียนพิเศษเรียนร่วมและดำรงชีวิตในโรงเรียนอย่างมีศักดิ์ศรี สถานศึกษาต้องเตรียมและจัดหา

โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีอุปการะ (Assistive Technology) ตามความจะเป็นของแต่ละประเภทของการศึกษาพิเศษ

๔) การศึกษาผู้ใหญ่ มีการกำหนดบทบาทในการจัดสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ความรู้ระดับพื้นฐาน ระดับกลางเน้นอาชีพ และการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ใหญ่อำรงชีวิตอย่างถูกสุขวิสัย และติดตามการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยกำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษามีแผนกวิชาการศึกษาผู้ใหญ่

๕) การศึกษาสำหรับผู้สูงวัย กำหนดบทบาทให้จัดการศึกษาผู้สูงวัย เพื่อให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หารายได้ตามวัยและสุขภาพ ทำประโยชน์ให้ชุมชน ปฏิบัติธรรมและศาสนกิจ และแสวงหาความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

๖) พัฒนาปิตุมาตาศึกษา (Parent Education) การศึกษาเพื่อการเป็นแม่และพ่อที่ดีของเด็กไทย โดยถือเป็นกิจกรรมกำหนดให้องค์กรจัดการศึกษาดำเนินการ

๗) การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสจากครอบครัวยากจน ด้อยโอกาส หรืออยู่ในดินแดนทุรกันดาร

๘) การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ของพ่อแม่ ครอบครัว สถานประกอบการ

๙) การจัดสำนักบัณฑิตเฉพาะทาง (Specialized Pundit Center) สำนักบัณฑิต เป็นศูนย์การเรียนรู้วิชาชีพส่วนบุคคล-ศรว (Private Professional Learning Center-PPLC) ที่เปิดรับสอนนักเรียนทั่ว เฉพาะวิชาชีพ แต่สอนวิชาสามัญ 30% ด้วย เช่น ศิลปะ ดนตรี การจัดเอกไม้ การฟันดาบ (สำนักดาบ) การชกมวย (ค่ายมวย) การซ่อมเครื่องยนต์ (อู่รถยนต์ที่รับเด็กมาฝึกงาน) ฯลฯ

5.4 โครงสร้างระบบการศึกษา

โครงสร้างระบบการศึกษาประกอบด้วยระดับการศึกษาและจำนวนปีที่ศึกษา

๑) ระดับการศึกษา การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

(๑) การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบห้าปีก่อนระดับอุดมศึกษา

(๒) การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นหกระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับปริญญาโท ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ระดับปริญญาเอก และระดับหลังปริญญาเอก

๒) จำนวนปีที่ศึกษา—ประกอบด้วยการศึกษาพื้นฐานภาคบังคับ และการศึกษาพื้นฐานไม่บังคับ รวม 17 ปี

(๑) การศึกษาพื้นฐานภาคบังคับ 9 ปี ประกอบด้วย ระดับปฐมวัยศึกษา (อนุบาลและเตรียมประถมศึกษา 3 ปี) และระดับประถมศึกษา (6 ปี) เด็กต้องเข้าสถานปฐมวัยศึกษาเมื่ออายุ ๔ ขวบ และอยู่ในโรงเรียนจนอายุ ๑๒ ขวบ หรือสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา

(๒) การศึกษาพื้นฐานไม่บังคับ 6 ปี ประกอบด้วยระดับมัธยมศึกษา 6 ปี จำแนกเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี หรือโรงเรียนอาชีวศึกษา 6 ปี

หมวด 6

การปฏิรูปการพัฒนาหลักสูตร

6.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีระบบโรงเรียนตั้งแต่ พ.ศ. 2435 เมื่อมีการจัดการศึกษาเพื่อทวยราษฎร์ ประเทศไทยได้พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตามแบบตะวันตก กระทรวงศึกษาธิการพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นสาระเทศ มากกว่าสาระไทย และเน้นวิชาการมากกว่าวิชาชีพ ทำให้สถานศึกษาไม่มีเวลาจัดการเรียนการสอนวิชาที่เน้นสาระไทย และทักษะชีวิต ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถผลิตนักเรียนออกไปดำรงชีวิตในฐานะคนไทย สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว ก็ไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพงานที่เน้นทักษะได้ จึงมุ่งเรียนต่อระดับอุดมศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตใหญ่เป็นคนไทย มีทักษะชีวิต ให้ความสำคัญวิชาชีพมากกว่าวิชาการ เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขหลักจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

6.2 แนวนโยบายการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา ต้องเน้นความเป็นไทย ไม่ลอกเลียนรูปแบบและสาระจากต่างประเทศโดยปราศจากการศึกษาและวิจัยอย่างรอบคอบ ให้ยึดหลักการพัฒนาเนื้อหา “สาระไทย” ควบคู่ไปกับ “สาระเทศ”

องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ และหลักสูตรแบบอิงเนื้อหาตามบริบทและระดับชั้น เน้นการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้เติบโตใหญ่เป็น “คนไทย” มีการกำหนดสมดุลระหว่างหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรโรงเรียน ที่เน้นให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ ตามความสนใจของตนเอง ปรับเนื้อหาสาระในหลักสูตรแกนกลาง ให้มีสมดุลระหว่างสาระไทยและสาระเทศ โดยมุ่งเน้นก้าวทันวิทยาการ เทคโนโลยี องค์กรความรู้สากล

ในภาพรวม ให้เน้นสาระไทยในระดับประถมศึกษาและเพิ่มสาระสากลในระดับมัธยมศึกษา

และอุดมศึกษา

6.3 ประเภทหลักสูตร

ประเภทหลักสูตร จำแนกตามระดับ และจำแนกตามสาระ

6.3.1 จำแนกตามระดับ แบ่งเป็นหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรภูมิภาค หลักสูตรท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา

6.3.1.1 หลักสูตรแกนกลาง—เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม และค่านิยม เพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นไทยและความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม และค่านิยมเพื่อสร้างคุณลักษณะสากลเพื่อให้ประชาชนดำรงตนในสังคมโลกได้อย่างกลมกลืนและรู้เท่าทันโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สำหรับการศึกษาประถมศึกษาสายวิชาชีพ เพื่อพัฒนาความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ทักษะการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ และการศึกษาดลอดชีวิต

และให้นั้นหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ หรืออิงสมรรถนะมากกว่าหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา

6.3.1.2 หลักสูตรระดับภูมิภาค เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม และค่านิยมเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นไทยประจำภูมิภาคเพื่อให้เติบโตเป็นชาวเหนือ ชาวใต้ ชาวอีสาน และชาวภาคกลางที่มีภาษาถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกัน ให้มีความรู้ภูมิปัญญาในด้านศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิต มีความรู้ด้านเศรษฐกิจและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนานวัตกรรมประจำภูมิภาคได้

6.3.1.3 หลักสูตรท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับจังหวัด หรืออำเภอ มุ่งพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม และค่านิยมเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นไทยประจำจังหวัดหรืออำเภอที่อาจมีความแตกต่างกันในทางเผ่าพันธุ์ ที่มีภาษาถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างกัน ให้มีความรู้ภูมิปัญญาในด้านศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของจังหวัดและหรืออำเภอ

6.3.1.4 หลักสูตรสถานศึกษา—เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน มุ่งพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ คุณธรรม และค่านิยมเพื่อสร้างคุณลักษณะความเป็นไทยประจำหมู่บ้านหรือเพื่อสร้างและส่งเสริมเอกลักษณ์ของตำบลหรือหมู่บ้าน ที่ประชาชนถือกำเนิด เติบโต ดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว จวบจนสิ้นชีวิต โดยมุ่งให้มีความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนบ้านเกิดเมืองนอนของตน ผลที่ได้คือ ชุมชนเข้มแข็งประชาชนมีความรู้และประสบการณ์ในการสร้างนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ประจำหมู่บ้านหรือตำบลที่โดดเด่นและแตกต่างจากตำบลและหมู่บ้านอื่น แม้จะอยู่ในอำเภอหรือจังหวัดเดียวกัน

6.3.1 จำแนกตามสาระของหลักสูตร

ประเภทหลักสูตรจำแนกตามสาระ แบ่งเป็นหลักสูตรสายวิชาชีพ สายวิชาการ และสายประสบการณ์

6.3.1.1 หลักสูตรสายวิชาชีพ—เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์ การดำรงชีวิตไทย เพื่อให้สามารถสื่อสารภาษาไทย หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม สมบัติผู้ดี เลขคณิต (วิชาคำนวณพื้นฐาน) ประวัติศาสตร์ไทยและประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา วิถีชีวิตไทย มรดกไทย

สายวิชาชีพ แบ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางเพื่อสร้างความเป็นไทย หลักสูตรภูมิภาคเพื่อสร้างความเป็นประชาชนตามภูมิภาค หลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสร้างความเป็นประชาชนในจังหวัดหรืออำเภอ และหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อความเป็นประชาชนของตำบลและหมู่บ้าน

ระดับการศึกษาที่ต้องพัฒนาหลักสูตรสายวิชาชีพ คือ ระดับปฐมวัยศึกษา ระดับประถมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษาตอนปลาย

สายวิชาชีพ เน้นทักษะชีวิตที่ผู้เรียนสามารถดำรงตนอย่างมีความสุขเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว คือ มีรายได้ ความเป็นอยู่ดีอย่างพอเพียงและอยู่เย็นเป็นสุข วิชาบังคับคือ

วิชาภาษาไทย-เน้นการอ่านออกเขียนได้เพื่อเป็นเครื่องมือสื่อสารและการศึกษาค้นคว้า

วิทยาศาสตร์แห่งพระราช-วิชาว่าด้วย พระราชประวัติ ทศพิธราชธรรม มงคลชีวิต การดำรงตน ชลศาสตร์ พิรุณศาสตร์ศิลปะ ดนตรี การถ่ายภาพ วิจิตรศิลป์ กีฬา วิทยาศาสตร์ นวัตกรรม เทคโนโลยี วิศวกรรม จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ องค์กรจัดการศึกษา ศาสตร์ องค์กรจัดการศึกษา ศาสนศาสตร์ และพัฒนา ศาสตร์

วิชาสามัญสำนึก—ว่าด้วยหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม และหลักองค์กรจัดการศึกษาธรรม เน้น 3 รู้ คือ รู้ดีรู้ชั่ว (คุณธรรม) รู้ถูกรู้ผิด (นิติธรรม) และรู้ควรไม่ควร (องค์กรจัดการศึกษาธรรม)

วิชาพลังบุญและบุญกิริยาหรือบุญฤทธิศาสตร์--เป็นวิชาว่าด้วยการสร้างสมอริยทรัพย์หรือทรัพย์แท้ที่เป็นสาระแห่งชีวิตที่สรรพสิ่งจะทรงสภาพไม่ได้หากขาดพลังรูปนี้ คือพลังบุญ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำความดีเพื่อสร้างสมบุญ และไม่คิดไม่ พูดไม่ดี หรือทำไม่ดี เพราะทำให้บุญริ้วไหล ใจเหมือนลูกโป่ง ที่ต้องการพลังบุญเพื่อให้ลอยสูง และเกิดความสุขสว่าง เมื่อเกิดความสุขสว่างก็เรียกว่า มีปัญญา บุญเป็นพลังงาน เพราะบุญ (บาลีมาจากบุญ ที่แปลงรูปเป็นเบา หรือสว่าง บุญ>ไปบุญ>ไปบุญ>เบา หรือ บุญ>ไปบุญ>ปัญญา>สว่าง) มีคุณลักษณะ 7 ประการ (บุญญสัปปตสัมปติ) คือ เบาที่สุด เร็วที่สุด แรงที่สุด

เย็นที่ ดึงดูดที่สุด สว่างที่สุด และเหนือกาลเวลาคือ อวกาศโก ไม่มีเวลาเป็นปัจจัย ผู้มีบุญสูงจึงสามารถเดินทางได้เร็วมาก เพียงชั่วแวบก็ถึงจุดหมายปลายทางไม่ว่าจะห่างไกลก็แสนใกล้โลกธาตุ เพราะเป็นแรงมหาศาล และเป็นทรัพย์แท้ (อริยทรัพย์) ไม่มีแรงไหนเหนือแรงบุญ มีบุญแล้วจะเนรมิต หรือนิมิตอะไร จะหายหวั จะเหาะได้ทุกอย่าง)

วิชาสัมมาทิฐิ 10 – เป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสภาวะที่ไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยตา หู จมูก ลิ้น หรือสัมผัส มี 10 ประการ คือ เชื่อว่าทานมีผล เครือข่ายมีผล ยัญบูชาแล้วมีผล วิบากกรรมดีชั่วมีมารดา มีคุณ บิคา มีคุณ โลกนี้มี (นรกภูมิ เปตภูมิ อสุรกายภูมิ ตริจกานภูมิ มนุษย์ภูมิ สวรรค์ รูปภูมิ และอรูปภูมิ) มี โลกหน้ามี (ชาติที่แล้ว ชาติหน้า การเวียนว่ายตายเกิดมี) โอปปาติกะ (ผี สัมภเวสี เทวดา เทพธิดามี) และสมณะชีพรามณ์ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งมี (มีพระอริยเจ้า โสดา สกิทาคามี อนาคามี และอรหันต์ พระคริสต์ และพระนาบี คือ ผู้ได้รับอำนาจสวรรค์) และ

วิชากฎหมายชีวิต- เป็นวิชาที่ว่า การดำรงตนในสังคมอย่างถูกกฎหมายหมายหรือกฎระเบียบที่สังคมกำหนด แม้จะไม่ผิดกฎหมาย แต่หากสังคมไม่ยอมรับ ก็ไม่ทำผิด นอกจากนี้ ควรมีวิชาประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์ภูมิภาค และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และสมบัติผู้ดี

6.3.1.2 หลักสูตรสายอาชีพ—เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว จำแนกเป็นการทำงานเพื่อดำรงชีวิตครอบครัวและการงานเพื่อสร้างรายได้

การงานเพื่อดำรงชีวิตครอบครัว มุ่งให้ดำรงตนในฐานะบุตรธิดาที่ต้องช่วยงานบ้าน และบิดามารดา
ที่ต้องดูแลบ้าน และเลี้ยงดูบุตรธิดา

การงานเพื่อสร้างรายได้ คืออาชีพที่มีค่าแรงเป็นรายได้ทั้งเงินสด (In case) และผลตอบแทนที่ไม่เป็นตัวเงิน (In kind) จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ อาชีพที่ใช้ทักษะระดับต้น (Unskilled) อาชีพที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง (Skilled) และอาชีพที่ใช้ทักษะระดับกลาง (Semi-skilled)

ระดับทักษะอาชีพทั้ง 3 ระดับนี้ เป็นตัวกำหนดความสามารถในการประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะความรู้และความสามารถต่ำสูงต่างกัน จึงมีรายได้หรือค่าตอบแทนต่างกัน

สถานศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ต้องพัฒนาหลักสูตรสายอาชีพเพื่อสร้างผู้มีความรู้ทักษะระดับต้น และทักษะระดับกลาง

ส่วนสถาบันอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี และสถาบันอาชีวศึกษา ต้องพัฒนาหลักสูตรสำหรับพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะระดับสูง บางสาขายกระดับเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) ในระดับ

ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยมีองค์กรวิชาชีพเป็นผู้กำหนดและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพ
หลักสูตรสายอาชีพ ประกอบด้วยวิชาชีพสากลและวิชาชีพท้องถิ่น

6.3.1.3 หลักสูตรสายวิชาการ—เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้และประสบการณ์ภาคหลักการและ
ทฤษฎี ผสมผสานการปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือส่งเสริมความรู้วิชาการและวิชาชีพ

สถาบันที่รับผิดชอบสายวิชาการได้แก่ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ที่ต้องพัฒนา
หลักสูตรวิชาต่างๆ เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีความรู้ตามมาตรฐานที่กำหนด

หลักสูตรวิชาการ ประกอบด้วยวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาที่เน้นสาระสากล

6.3.1.4 หลักสูตรสายประสบการณ์—เป็นหลักสูตรที่มุ่งบูรณาการความรู้และประสบการณ์
สายวิชาชีพและวิชาการสู่การประยุกต์ในสถานการณ์จริง มุ่งผู้เรียนที่มีประสบการณ์และประสงค์จะได้รับ
หลักการและทฤษฎีเพื่อเสริม เติมเต็มและรองรับแนวปฏิบัติที่นักศึกษาได้เรียนและพบบนจาก
ประสบการณ์

สถาบันการศึกษาที่ต้องพัฒนาหลักสูตรสายประสบการณ์ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอน
ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

6.4 แนวทางการพัฒนาหลักสูตร

แนวทางปฏิรูปการพัฒนาหลักสูตรให้คำนึงถึงสายการจัดการศึกษา ระดับการศึกษา และสาระหลักสูตรที่มี
สมดุลระหว่างสาระไทยตามศาสตร์และวิทยาการไทย คือสาระที่เปิดสอนและสาระเทศ คือ สาระที่เปิด
สอนตามศาสตร์และวิทยาการต่างประเทศ

๑) หลักสูตรทุกสายการศึกษา ทุกระดับการศึกษาและทุกสาระ ต้องอิงจุดมุ่งหมายการศึกษาที่
มุ่งเน้น

(1) ด้านจริยศึกษา คือพัฒนาประชาชนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเอื้อกเย็นสุขุม เป็นคน
ดี มีความอดทนอดกลั้น ดำรงตนในสังคมอย่างมีความสุข และมีจิตอาสาเห็นแก่ประโยชน์
ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม

(2) ด้านหัตถศึกษาและอาชีพศึกษา คือพัฒนาประชาชนให้มีทักษะความชำนาญ และ
สมรรถนะในการประกอบอาชีพทั้งในระดับวิชาชีพและวิชาชีพขั้นสูง

(3) ด้านวิทยาศึกษา คือพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ ประสบการณ์ ในศาสตร์ วิทยาการ
เทคโนโลยี ศิลปกรรม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตไทยและสากล

- (4) ด้านพลานามัยศึกษา คือให้ประชาชนมีสุขภาพและร่างกายแข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี
 - (5) ด้านทักษะชีวิตศึกษา คือให้ประชาชนมีความสามารถดำรงตนอย่างมีความสุขในสังคมโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันซึ่งดี
 - (6) ด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คือให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการดำรงชีวิต การทำงานและการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้ทุกที่ทุกเวลา
- 2) หลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของเอกัตบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพตามบริบทที่สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาให้บริการ
- 3) รูปแบบหลักสูตรให้เน้นหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ (Experience-Based Curriculum) และหลักสูตรอิงสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) แทนหลักสูตรแบบอิงเนื้อหา (Content-Based Curriculum) เพื่อจัดการเรียนการสอนแบบเผชิญประสบการณ์ หรือการสอนแบบอิงสมรรถนะ เพื่อให้สามารถจำลองชีวิตจริงในสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา
- 4) สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นสายวิชาชีพ สายวิชาการ และสายประสบการณ์ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้เติบโตใหญ่เป็นคนไทย ให้มีทักษะในการประกอบอาชีพและความสมดุล ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม
- 5) หลักสูตรระดับประถมศึกษา เน้นหลักสูตรตามสาระไทยในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
- 6) หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา เน้นหลักสูตรที่บรรจุสาระพิเศษ เน้นสายวิชาชีพและวิชาการเพื่อการประกอบอาชีพะ ส่วนระดับอุดมศึกษาให้เน้นสายวิชาชีพ วิชาการ และสายประสบการณ์ เพื่อให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและดำรงตนอย่างมีความสุขในสังคมโลกาภิวัตน์
- 7) หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เน้นสมดุลของสาระไทยและสาระพิเศษ มิใช่เน้นสาระพิเศษอย่างเดียว เพื่อฟื้นฟู พัฒนา อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวิทยา เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีไทย และจัดสอนสาระพิเศษเพื่อให้มีความรู้สากล และมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาชีพชั้นสูงและวิชาการระดับสูง ที่เน้นการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม
- 10) ให้มีหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาระบบส่งเสริมกีฬา ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

ไทยที่สะท้อนบริบทระดับชาติ ระดับภูมิภาคและท้องถิ่น

11) ปรับหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้เน้นเสริมสร้าง "ผู้ประกอบการวิชาชีพ" หรือ ช่องทางวิชาชีพ (Professional Channel) เช่น ลูกเสือ ลูกธุรกิจ ลูกศิลปกรรมดนตรี ลูกวิทยาศาสตร์สุขภาพ ลูก กีฬา ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเองและฝึกให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสร้างนวัตกรรม ในสายที่ตนเองชอบตั้งแต่เป็นเด็ก

๒) หลักสูตรสายวิชาชีพ

- (1) ด้านคุณลักษณะประชาชน เน้นการพัฒนาประชาศึกษา และภาษาศึกษา การพัฒนาประชา ศึกษาเน้นวิชา หน้าที่พลเมืองไทยและศีลธรรม มุ่งให้เป็นคนมรคุณธรรมและจริยธรรม เห็น แก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม มรรยาทไทย และสมบัติผู้ที่ดีตามวัฒนธรรมไทย
- (2) ด้านภาษา มุ่งพัฒนาระบบการสอนภาษาไทย และภาษาท้องถิ่นควบคู่กับการศึกษาภาษา ต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นภาษาไทยให้เป็นภาษาหลักของประชาคมอาเซียน
- (3) โครงสร้างหลักสูตร ให้ครอบคลุมหลักสูตรนิติศึกษา จิตปัญญาศึกษา เศรษฐศาสตร์ศึกษา องค์การจัดการศึกษาศาสตร์ศึกษา ชุมชนศึกษา นวัตกรรมศึกษา ประวัติศาสตร์และไทยศึกษา ครอบครัวยุคใหม่ และไทยศึกษา

ก) หลักสูตรนิติศึกษา มุ่งสร้างสำนึกในความสำคัญของ กฎหมาย ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษา มีครูสอนกฎหมายในโรงเรียน มิใช่มีแค่เนติกร แต่นิติกรเป็นครู สอนวิชากฎหมายได้

ข) หลักสูตรตามแนวจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ครอบคลุมหลักสูตร การศึกษาแบบ "ผุดรู้นิยม จากหลักปัญญาทัศน์ศาสตร์ (Illuminating Science) ตาม แนวพุทธศาสตร์ ในบทสวดพระธรรมคุณ ที่เน้น "การจำแนกคำสอนให้ดีและ แพร่กระจายความรู้ (ภควตาธัมโม) ให้ไปปรากฏทุกที่ทุกเวลา เพื่อให้ปฏิบัติตามจะรู้ ได้เฉพาะตนทันที (สันติฐิโก อกาลิโก) กล่าวชวนคนอื่นว่า มาเถิดมาลองทำดู (เอหิภัสสิโก) ตั้งใจทำ (โอบนยิโก) แล้วจะได้รู้ได้เห็น จะประจักษ์ด้วยตนเอง (ปัจจุตังเวทิตัพโพ) ดังที่ผู้ได้ธรรมวิเศษ (วิญญูชน) ได้ทำสำเร็จมาแล้ว" (วิญญูหิต) เพื่อให้ผู้ศึกษาด้วยการปฏิบัติจะได้รู้เท่าทันสภาพที่เป็นจริง ด้วยการละชั่ว ทำดี ทำใจ ให้ใส เพื่อรองรับพลังบุญที่จะนำไปใช้ขับเคลื่อนจิต (จิตตานุภาพ) และยังสังขารให้ ดำรงอยู่ เพื่อสร้างสมบุญไปโปงและลอยใจของเรา และพาผู้ปฏิบัติสู่แดนนิพพาน +

ค) หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ศึกษา เพื่อสอนให้ประชาชนวางแผน และใช้ประโยชน์

ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เหลือไว้ให้ลูกหลาน มิใช่ปล่อยให้ต่างชาติมากอบโกยเพราะเห็นแก่เศษเนื้อที่พวกมันโยนให้ โดยเฉพาะการผลิตที่สามารถและการบริโภคที่ฉลาด จัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ผลิตที่สามารถและเป็นผู้บริโภคที่ดี

- ง) หลักสูตรองค์กรจัดการศึกษาศาสตร์ศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการปกครองที่เหมาะสมกับบริบทไทย เช่น ระบบธรรมานราชูปถัมภ์ ที่เน้นการปกครองโดยคนดี โดยเฉพาะเพื่อการสร้างและเป็นพลเมืองดี
- จ) หลักสูตรชุมชนศึกษา เพื่อสร้างสำนึกรักถิ่น ป้องกันการอพยพและลักลอบการศึกษาจากเมืองเล็กไปเมืองใหญ่ เพราะคิดว่าคุณภาพการศึกษาดีกว่า และมั่นใจว่าจะสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้มากกว่า เรียนในโรงเรียนในท้องถิ่น และความเชื่อที่ว่าจะได้เพื่อนไว้อุปถัมภ์ในอนาคตแบบไทยๆ
- ฉ) หลักสูตรนวัตกรรมศึกษา เพื่อเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นนักคิด เพื่อจะได้เติบโตใหญ่เป็นประชาชนนักพัฒนา เพื่อคิดค้นสิ่งใหม่และมีอำนาจแข่งขันได้
- ช) หลักสูตรประวัติศาสตร์ศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาประวัติศาสตร์ ชำระประวัติศาสตร์ และจัดทำชุดประวัติศาสตร์ศึกษาอย่างมีหลักคิดและหลักการ เพื่อป้องกันการสูญหายของความเป็นสยามหรือไทย โดยเฉพาะชาวพุทธ เพราะวิชาประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องเป็นทางเดียวที่เยาวชนไทยจะสำนึกคุณค่าความเป็นไทย ปลดปล่อยประวัติศาสตร์ไทยให้พ้นจากการครอบงำของแนวคิดฝรั่ง
- ซ) หลักสูตรท้องถิ่นศึกษา เพื่อให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักจุดเด่น จุดด้อยของชุมชนตนเอง โดยเฉพาะชุมชนในถิ่นทุรกันดาร มีถิ่นฐานตามชายขอบได้ศึกษาเล่าเรียนภาษาไทย และเปิดโอกาสให้สามารถอ่านและเขียนภาษาท้องถิ่น ส่วนการพูดกับการฟังผู้เรียนสามารถพูดและฟังในชีวิตประจำวันได้
- ฌ) หลักสูตรอาชีพศึกษา ควรจัดระบบการประเมินหลักสูตร ที่สอดคล้องกับกลไกการตลาดและความต้องการทุกระดับและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้ผู้ประกอบการ โดยประเมินหลักสูตรร่วมกัน หลักสูตรอาชีวะด้านการอาชีพ เทคนิค ต้องเป็นรุกเชิงการตลาดทุกแห่งในการสร้างผลิตภัณฑ์ อาทิ “1 ช่าง 1 ผลิตภัณฑ์” ในโรงเรียนและโรงงาน เปิดโอกาสให้ตั้งร้านค้าสำหรับฝึกประสบการณ์อาชีพหน้าสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกงานในสถานประกอบการที่ตั้งในทำเลที่

เหมาะสม

- ญ) หลักสูตรครอบครัวศึกษา (Family Education) เพื่อให้การศึกษาคครอบครัวในการสร้างเด็กให้เป็นคนดี ให้มีสมดุลระหว่าง ความดีกับความเก่ง
- ฎ) พัฒนาหลักสูตรไทยศึกษา องค์กรจัดการศึกษาพึงให้การศึกษาแก่เยาวชนด้านวัฒนธรรม ขนบทำเนียมประเพณี หลักของชาติ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และประวัติศาสตร์ไทย โดยกำหนดให้อยู่ในหลักสูตรทั้งระดับชาติ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักในรากเหง้าของตนเอง ที่มีการสร้างหมู่บ้าน ปุ่มเมือง.

หมวด 7

การปฏิรูปผู้เรียน

7.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

ผู้เรียนเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญต่อการนำพาประเทศไปสู่ความเจริญ บนพื้นฐานของความเป็นไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยมีระบบโรงเรียน การผลิตผู้เรียนมีปัญหาหลายประการ ที่วิกฤตที่สุดคือ การที่ไม่สามารถผลิตประชาชนให้มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและไม่หลงใหลวิทยาการต่างประเทศจนกระทั่งถูกรอบงำด้วยวัฒนธรรมและศิลปวิทยาการของต่างชาติและดูหมิ่นดูแคลนวัฒนธรรมและศิลปวิทยาการและวิถีชีวิตของตนเอง

รัฐต้องจัดหา พัฒนาและบริหารบุคลากรการศึกษา จำแนกประเภท ผลิต สรรหา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และกำหนดชื่อตำแหน่ง และภาระงานให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ให้ครูและบุคลากรการศึกษาทุกประเภทได้รับเงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทนในระดับสูงสมกับการเป็นผู้อบรมสั่งสอนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ปลดเปลื้องภาระหนี้สินครู และให้ดำรงตนและดำรงชีวิตครอบครัวอย่างอยู่เย็นเป็นสุข

7.2 แนวนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปผู้เรียน

คุณภาพนักเรียน นักศึกษาและผู้เรียนทุกระดับ เป็นภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษา องค์กรจัดการศึกษาต้องประกันการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาและบัณฑิตที่เติบโตเป็นชาวไทยที่มีคุณภาพ มีความเป็นคนไทย ภาคภูมิใจในศาสตร์ วิทยาการ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีธรรมาประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ และวิถีชีวิตไทย ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมี

ความรู้ประสบการณ์ทั้งที่เป็นสาระไทยและสาระสากล เพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีคุณภาพ สามารถปกป้องผลประโยชน์ของชาติจากการเอารัดเอาเปรียบ โกงชาติโกงแผ่นดินของคนในชาติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและส่วนกลุ่ม และต่างชาติที่หวังครอบครองครอบงำและกอบโกยทรัพยากรและผลประโยชน์ของชาติไทย

องค์กรจัดการศึกษาต้องมีแนวคิดว่า ผู้เรียนทุกระดับ ทุกคนมีความสามารถในการเรียนได้ จัดและส่งเสริมตามหลักทฤษฎีปัญหา การเรียนการศึกษาต้องไม่สูญเปล่า สถานศึกษา ครู ผู้เรียนและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันและร่วมรับผิดชอบ

องค์กรจัดการศึกษา ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มี “อัตสัมฤทธิคติ” (Self Efficacy-SE) ด้วยการจัดระบบการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเผชิญประสบการณ์และมีการกำหนดการพัฒนาพฤติกรรมอย่างมีแบบแผน

องค์กรจัดการศึกษาจัดสรรงบประมาณให้ทุนศึกษาเล่าเรียนอย่างมีเงื่อนไข ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพผู้เรียนสามารถเสนอโครงการขอรับทุนหรือกู้ยืมเงินหารายได้หรือร่วมกันตั้งบริษัทห้างร้าน โดยเน้นการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน คุณสมบัติผู้เรียน การพัฒนาสรณะผู้เรียน การประเมินพฤติกรรมผู้เรียน สวัสดิการ รางวัล การเลื่อนชั้นผู้เรียน การจัดการศึกษาผู้เรียนกลุ่มพิเศษ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

7.3 คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์

ระบบการศึกษาต้องมีการกำหนดคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษาหรือบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อเป็น “ตุ๊กตา” ให้การพัฒนาคนเป็นไปตามความต้องการของสังคม

การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีและเก่ง เน้นความดีนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นวัตกรรม ที่ครอบคลุมแนวคิดใหม่ ระบบใหม่ แนวปฏิบัติ กฎระเบียบใหม่ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ เพื่อพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข กอปรด้วยคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม คือ มีความกตัญญูกตเวที มีอุดมการณ์เพื่อชาติและส่วนรวม มีความอดทน อดกลั้น ใฝ่หาความรู้เป็นนิตย์ รักษาระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีความเข้มแข็งทั้งกายและใจ เอาชนะฝ่ายต่ำคือความโลภ โกรธ และหลงได้ ช่วยตนเองได้ด้วยการมีสติรู้ตน รู้ดีรู้ชั่ว รู้ถูกรู้ผิด และรู้ควรไม่ควร โดยองค์กรจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

- 1) ให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต ที่เริ่มจากการพัฒนาอารมณ์ให้เป็นผู้ที่มีเยือกเย็น สุขุม เป็นคนดี มี

ความอดทน

อดกลั้น หนักเอาเบาสู้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีสติปัญญา ปฏิภาณไหวพริบ แก้ปัญหาได้ และมีจิตวิญญานเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

- 2) ให้ผู้เรียนเป็นคนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งใหม่ กล้าคิดต่างทำต่าง และ มีสมดุลระหว่างการงานและการพักผ่อน
- 3) ให้ผู้เรียนมีวิญญานวิญญชน ที่กอร์ปด้วยสัมมาทิฐิ 10 คือ เชื่อว่า ทานมีผล การพลีกรรม การสังเขมมีผล วิบากกรรมดีชั่วมี มารดามีพระคุณ บิดามีพระคุณ โลกนี้มี (นรก เปรต อสุรกาย สัตว์ดิรัจฉาน มนุษย์ เทพ เทวา พรหม นิพพานมี) โลกหน้ามี (ชาติก่อน ชาติหน้า มี) โอปปาทิกะมี (ผี) และสมณะชีพรามณ์ผู้รู้แจ้งด้วยปัญญาอันยังมี
- 4) ให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้ที่ได้รับการกล่อมเกลาด้านจิตใจด้วยสุนทรียภาพเชิงปฏิบัติ ด้วยการจัดสาระของกระบวนการให้มีหัวใจดนตรี มีหัวใจศิลปะ มีหัวใจการแสดง การเล่น และการออกกำลังกาย และมีหัวใจที่ได้รับการพัฒนาจิตวิญญาน
- 5) ให้ผู้เรียน เป็นคนดีและเก่ง เป็นผู้มีคุณธรรมนำความรู้ สร้างคนดีให้แผ่นดิน ด้วยศาสตร์ พระราชา สร้างปัญญาด้วยเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) พัฒนานักเรียนให้มี เป้าหมายและอุดมการณ์ชีวิต
- 7) ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน การแสดงความคิดเห็น ไม่ปิดกั้นความคิดนักเรียน

7.4 แนวทางพัฒนาผู้เรียน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ องค์กรจัดการศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียน จัดสวัสดิการ รางวัล การเลื่อนขั้นผู้เรียน และจัดการศึกษาผู้เรียนกลุ่มพิเศษ และผู้ด้อยโอกาส

- 1) กระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เน้นการเรียน 6 ประเภท ได้แก่ การเรียนรู้ การเรียนคิด การเรียนทำ การเรียนแก้ปัญหา การเรียนเพื่อเป็นตัวของตนเอง และการเรียนเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การเรียนรู้อย่างเดียว จะกระทำไม่ได้
- 2) ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพทางจิตใจ ทางกาย และวิญญานอย่างมีศักดิ์ศรีความสุข มั่นคง และมีระเบียบวินัย
- 3) ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มียอมรับคุณค่าแห่งพระพุทธศาสนา พร้อมกับตระหนักและนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่ออื่น

- 4) ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีทักษะชีวิต ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการประกอบการทำงาน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่
- 5) จัดหาหรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางวิชาการ และอุปกรณ์กีฬา พร้อมจัดหอพักนักเรียนตามความเหมาะสม และเตรียมนักเรียนในการดำรงชีวิตสำหรับตนเอง ครอบครัว และชุมชน
- 6) พัฒนาผู้เรียนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโต ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) ต้องพัฒนาผู้เรียนให้ได้ศึกษาเล่าเรียนกับ ครูอาจารย์ นักวิชาการและวิทยากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องด้วยการจัดบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ
- 8) ต้องจัดระบบการให้การบ้าน การมอบหมายงาน อย่างเหมาะสม เพื่อมิให้มอบงานที่ควรทำในเวลาเรียนไปเป็นการบ้านและสร้างภาระผู้ปกครอง และกำหนดสัดส่วนความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการและประสบการณ์ภาคปฏิบัติ
- 9) การบริหารกองทุนการศึกษา--กองทุนพัฒนาครูของแผ่นดิน กองทุนพัฒนาหรือส่งเสริมเทคโนโลยีทางการศึกษา (แบบสสส.) โดยเงินเงินภาษีอากรของประชาชน หลักเล็งการสนับสนุนการศึกษาจากเงินบาปทั้งหลาย อาทิ ภาษีสุรา ยาสูบ ฯลฯ
- 10) พัฒนาระบบการลงโทษนักเรียน ทบทวนการลงโทษนักเรียนโดยยึดหลักการสังคมที่มีทั้งคนดีและไม่ดี เพื่อการรักษาระเบียบวินัย
- 11) การจ่ายเงินสนับสนุนงบประมาณรายหัวของนักเรียน การจ่ายเงินรายหัว น่าจะโอนจ่ายไปยังสถานศึกษาโดยตรง เพราะเป็นหน่วยใช้งบประมาณ และมีข้อมูลนักเรียนอยู่ในมือ
- 12) ต้องจัดการศึกษาให้เสมอภาพในด้านคุณภาพสำหรับโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อย และโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมาก เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากโรงเรียนในชนบทที่มีนักเรียนน้อย อัตราส่วนครู/นักเรียนต่ำ แต่ครู ไม่ครบชั้น
- 13) ในโรงเรียนขนาดเล็กต้องจัดระบบและดำเนินการให้มีชุดการเรียนการสอน ให้ครูแต่ละคนดูแลนักเรียนมากกว่าหนึ่งห้องเรียน และจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และจัดระบบเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนให้ครูอาจารย์หมุนเวียนไปสอนใน

- วิชาที่โรงเรียนสมาชิกขาดแคลน การยุบรวม การยุบเลิกโรงเรียนขนาดเล็กจะกระทำไม่ได้
- 14) ต้องให้มีสมดุลระหว่างครูกับนักเรียน สำหรับ รร. ในเขตเมืองมีนักเรียนมาก ห้องเรียนแออัด - อัตราส่วนครู/นักเรียน มาก โดยลดจำนวนนักเรียนหรือใช้เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษามาจัดระบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนภควันตภาพ (Ubiquitous School) และห้องเรียนภควันตภาพ (Ubiquitous Classrooms)
 - 15) ต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ว่าด้วย การกำกับดูแลนักเรียนที่เน้นการพัฒนา และดึงศักยภาพ จุดแข็งมาเสริม และปรับจูนอ่อน ในความหมายส่งเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อน และความหมาย "ลึกลับ" (บาลี) ที่เน้นการศึกษาให้เด็กได้รับ "อริยปริญา" คือ ความไว้ราคะ โทสะ และโมหะ มากกว่าการมุ่งให้ได้ "โลกียปริญา" ที่เน้นความร่ำรวย แข่งแย้งชิงดี และหลงในอำนาจ
 - 16) จัดการศึกษาเพื่อความปรองดอง ในกลุ่มนักเรียนเมื่อยังเยาว์ เพื่อสอนรู้จักให้อภัยและให้โอกาส ตามหลักนิติธรรม โดยสมดุลนิติศาสตร์และองค์การจัดการศึกษาศาสตร์
 - 17) พัฒนาระบบทรัพยากรการเรียน เพื่อให้นักเรียนมีแบบเรียน และครู มีสื่อการสอนในรูปแบบชุดการสอนอย่างครบถ้วนตามสาระหรือรายวิชา เพื่อมิให้เป็นภาระผู้ปกครอง
 - 18) มีการประเมินการเรียนของนักเรียนครบวงจร ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน และติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาไปแล้ว
 - 19) สถานศึกษาต้องจัดระบบการดูแล ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการและสังคมแก่นักเรียนอย่างจริงจัง การไล่นักเรียนออกจากโรงเรียนจะกระทำไม่ได้ หากนักเรียนไม่สามารถศึกษาในโรงเรียน องค์การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาด้วยวิธีการที่เหมาะสม
 - 20) ให้ ห้องถิ่น และชุมชน มีบทบาทในการจัดการศึกษา ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 21) จัดระบบให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ และวิชาการ
 - 22) ก่อนสำเร็จการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะในสถานวิชาชีพ ต้องให้นักเรียนได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ใน 3 รูปแบบ คือ (1) สหกิจศึกษา (Cooperative Ed) -เรียนครบหลักสูตร แล้วไปทำงานอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา (2) บูรณกิจศึกษา (Work-Integrated Education-WIE) -เรียนเข้าทำงานบ่าย หรือ เรียน 3 วัน ทำงาน 3 วัน หรือ ยืดหยุ่นแล้วแต่

นัดหมาย หรือ (3) แบบผสมผสาน—บูรณสหกิจศึกษา (Cooperative Work-Integrated Education) -เรียนแบบบูรณสหกิจศึกษา ก่อนสำเร็จการศึกษาฝึกแบบสหกิจศึกษา.

หมวด 8

การปฏิรูปบุคลากรการศึกษา

8.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

บุคลากรการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดำเนินงานการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในอดีตการจำแนกประเภท การคัดเลือก สรรหา บรรจุแต่งตั้ง และการบริหารบุคลากรอาจจะยังขาดการปรับตัวให้บุคลากรไม่สามารถดำเนินงานได้ตามลักษณะงานและภารกิจที่ได้รับมอบหมายจำเป็นต้องกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิรูปบุคลากรการศึกษาให้มีคุณภาพและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8.2 นโยบายเกี่ยวกับบุคลากรการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดหาและบริหารบุคลากรการศึกษาให้ประกอบด้วย บุคลากรฝ่ายวิชาการ บุคลากรฝ่ายบริหาร และบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ

- 1) บุคลากรฝ่ายวิชาการ หมายถึงผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน เตรียมการ ดำเนินการ เทคโนโลยีและสื่อการ แหล่งวิทยาการ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้คำปรึกษา และประเมินการศึกษาประกอบด้วย ครูอาจารย์ (ประจำชั้น ประจำวิชา และประจำศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ) ครู/อาจารย์เทคโนโลยีการศึกษา ครู/อาจารย์บรรณารักษ์ ครู/อาจารย์วิจัย ครู/อาจารย์จิตวิทยาการศึกษา ครู/อาจารย์แนะแนว และ

ครู/อาจารย์วัดและประเมินผล

ครู/อาจารย์ ในวาระหนึ่ง 6 ประเภท ได้แก่ ครู/อาจารย์เทคโนโลยีการศึกษา ครู/อาจารย์บรรณารักษ์ ครู/อาจารย์วิจัย ครู/อาจารย์จิตวิทยาการศึกษา ครู/อาจารย์แนะแนว และครู/อาจารย์วัดและประเมินผล มีหน้าที่ปฏิบัติงานวิชาการเพื่อช่วยให้การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของครู/อาจารย์ประจำชั้น ประจำวิชา และประจำศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ

- 2) บุคลากรฝ่ายบริหาร หมายถึง ผู้ทำหน้าที่วางแผน จัดองค์กร ควบคุม กำกับ ดูแล สื่อสาร ประสานงาน และความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ระดมและจัดสรรทรัพยากร (การเงินและงบประมาณ) รายงานผลการทำงาน และประเมินการทำงาน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้จัดการทั่วไป อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่
- 3) บุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ หมายถึง ผู้สนับสนุนการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ และฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้จัดการสำนักงาน เจ้าหน้าที่ลอจิสติกส์ เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ (ธุรการ สารบรรณ และจัดเก็บข้อมูล) เลขานุการกิจ (เลขานุการ) เจ้าหน้าที่เทศรักษ์ (ดูแลอาคารสถานที่) นักปฏิบัติการสื่อการศึกษา นักปฏิบัติการจิตวิทยา โรงเรียน นักปฏิบัติการนักแนะแนว เจ้าหน้าที่คณนาคมน เจ้าหน้าที่พัสดุ เจ้าหน้าที่พิทักษ์มลภาวะ เจ้าหน้าที่พิทักษ์ความปลอดภัย
- 4) ให้ส่งเสริมและพัฒนาวิทยากรท้องถิ่นและภูมิภาคและนักปราชญ์วิถีไทย ในสายวิชาชีพหรือวิชาการเพื่อให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ครูและนักเรียนในภูมิภาคหรือท้องถิ่น โดยการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติขึ้นบัญชีวิทยากรท้องถิ่นและปราชญ์วิถีไทย เป็นครูอาจารย์ประจำโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน มีระบบการพัฒนา เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เช่นเดียวครูอาจารย์ในระบบปกติ
- 5) เน้นคุณสมบัติผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นำหน่วยงานหรือศูนย์การศึกษา ควรคัดสรรและพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร
- 6) ให้มีการวางแผนการผลิตครูวิเคราะห์อัตรากำลัง ความต้องการแล้วจึงผลิตครูให้ได้จำนวนตามที่ต้องการ แก้ปัญหาครูตกงาน เน้นการกระจายอำนาจ ให้โรงเรียนเป็นนิติเอกัตบุคคลอย่างแท้จริง
- 7) ต้องพัฒนานักการศึกษามีอาชีพ
- 8) ลดเจ้าหน้าที่ในกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อนำอัตรามาบรรจุครู ให้กระทรวงและสำนักงานมี

บุคลากรน้อยที่สุด

8.3 แนวทางการผลิต และพัฒนา และบริหารบุคลากรทางการศึกษา

- 1) ให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ได้มาตรฐานสากล มีค่าตอบแทนตามมาตรฐานและสวัสดิการ

โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง
- 2) ต้องพัฒนาระบบและกลไกในการผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ให้มีจิตวิญญาณและมีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง (องค์การจัดการศึกษาธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวด 7 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 257 ข้อ 3)
- 3) ต้องพัฒนาระบบการสอบคัดเลือก การตรวจข้อสอบ การคัดสรรคน และบรรจุครูอาจารย์ และบุคลากรการศึกษาประเภทอื่นให้ตรงกับวิชาเอก และตรงกับความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ โดยไม่เน้นครูให้ครบชั้นเรียน แต่จัดระบบให้นักเรียนดูแลกันเอง ด้วยการพัฒนาระบบหัวหน้านักเรียน (Monitoring Systems) เพื่อเป็นผู้ช่วยครูอาจารย์ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่จัดรวมเป็นเครือข่ายหรือกลุ่ม โรงเรียนที่อยู่ใกล้กันระยะ 5-10 กม.ด้วยการจัดทำตารางเรียนตารางสอนร่วมกัน ใช้บุคลากรร่วมกัน โดยมีเงินค่าพาหนะเบี่ยงเบี่ยง ตามความเหมาะสม แก่โรงเรียนและครูที่ร่วมโครงการ
- 4) ต้องมีระบบพัฒนา ครู อาจารย์เพื่อเลื่อนวิทยฐานะและตำแหน่งวิชาการ ทุกระดับอย่างเข้มข้น มีกฎระเบียบป้องกันและแก้ปัญหาการจ้าง การรับจ้างการทำผลงานทางวิชาการและการวิจัย มีกระบวนการกลั่นกรองผลงานวิชาการที่ครูอาจารย์ส่งเพื่อขอกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ และมีตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิจัยและวิชาการที่เชื่อถือได้
- 5) องค์การจัดการศึกษาต้องพัฒนาระบบเรียกชื่อเรียกตำแหน่ง ให้สะท้อนศักยภาพบุคลากรการศึกษา ขณะเดียวกันไม่เรียกชื่อที่กดขี่ ดูหมิ่นบุคลากร ครู
- 6) ให้สถาบันผลิตบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในรูปวิทยาลัยหรือคณะ และมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ (1) สำนักวิชาการศึกษา (School of Education) เพื่อผลิตครู อาจารย์ และนักบริหารการศึกษา (2) สำนักวิชาวิทยาการการศึกษา (School of Educational Science) เพื่อสอนเนื้อหาสาระวิชาการต่างๆ สำหรับให้ครู อาจารย์ นำไปสอนและถ่ายทอดให้นักเรียน นิสิต

- และนักศึกษาในและนอกชั้นเรียน และ (3) สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (School of Educational Technology) สำหรับผลิตนักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ออกแบบระบบ พัฒนาระบบการเรียนการสอน พัฒนาสื่อการศึกษา พัฒนาสภาพแวดล้อม การศึกษา จัดการองค์ความรู้และระบบการจัดการ และพัฒนาระบบการวัดและประเมิน การศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์
- 7) ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา กำหนดอัตรากำลังและบรรจุบุคลากรการศึกษา ประเภทครู อาจารย์ นักวิจัย นักบริหารการศึกษา นักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและ ประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และ บรรณารักษ์ที่มีจำนวนเพียงพอกับขนาดสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา
 - 8) องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู อาจารย์ นักบริหาร การศึกษา นักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยา การศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการ ศึกษาอย่างเพียงพอ
 - 9) ให้มีองค์กรวิชาชีพการศึกษาเพื่อกำกับดูแลกำหนดมาตรฐานครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา นักเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะ แนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีฐานะ เป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติ ตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการพัฒนาวิชาชีพการศึกษาทุกประเภท แต่ จะเลือกปฏิบัติและก้าวท่ายกระบวนการผลิตบัณฑิต รับรองหลักสูตรและรับรองปริญญา ไม่ได้ ตามมาตรา 40 ขององค์กรจัดการศึกษาธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560
 - 10) ให้ครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมิน การศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นทั้งขององค์กรจัดการศึกษาและเอกชนต้องมีใบอนุญาต ประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด
 - 11) การจัดให้มีองค์กรวิชาชีพอาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัด และประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ยกเว้น

บุคลากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ สำนักวิชาชีพ เฉพาะทาง การศึกษาที่บ้าน ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือเขตพื้นที่การศึกษาและวิทยาการ พิเศษทางการศึกษา และ อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัด และประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา บรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นในระดับอุดมศึกษา

- 12) ให้มีองค์กรกลางบริหารงานเอกัตบุคคลของข้าราชการครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาขององค์กรจัดการศึกษา และระดับเขตพื้นที่ การศึกษาเป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานเอกัตบุคคลของข้าราชการครู โดย ยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานเอกัตบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
- 13) ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกี่ยวกับอื่น สำหรับ ข้าราชการครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมิน การศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคม และวิชาชีพ
- 14) ให้มีกองทุนส่งเสริมครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัด และประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่ม สร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะ แนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งนี้ ให้ เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 15) ให้การผลิตและพัฒนาบุคลากรครู อาจารย์ และบุคลากรการศึกษาทุกประเภทเป็นความ รับผิดชอบของสถาบันการศึกษา ในด้านพัฒนามาตรฐานหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาสาระ ตามที่สภาวิชาชีพกำหนด การจัดคณาจารย์ การเรียนการสอน และการประเมินผลตามเกณฑ์ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
- 16) ต้องปรับปรุงกฎหมาย ให้สภาวิชาชีพ คือ ครูสภา เป็นองค์กรอิสระจํากระทรวงศึกษาธิการ

เพื่อมิให้เป็นเครื่องมือของฝ่ายการเมือง กำกับดูแลโดยนักวิชาชีพการศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และประเมินสมรรถนะและความสามารถของบัณฑิต แต่จะไม่เข้าไปก้าวก่ายกระบวนการผลิต ในเรื่องจำนวนหน่วยกิต คณาจารย์ การเรียนการสอน การประเมิน และไปรับรองปริญญาไม่ได้ เพราะปริญญาอนุมัติโดยสภามหาวิทยาลัย สภาวิชาชีพมีหน้าวัดความสามารถของบัณฑิตให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ

คุรุสภาต้องทำหน้าที่สภาจริงๆ โดยมีตัวแทนครูอาจารย์ จังหวัดละ 6 คน (ผู้แทนปฐมวัยศึกษา 1 คน ประถมศึกษา 1 คน มัธยมศึกษา 1 คน อาชีวศึกษา 1 คน การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย 1 คน และอุดมศึกษา 1 คน) จำนวนรวม ไม่เกิน 500 คน

คณะกรรมการคุรุสภา ต้องเป็นเครื่องมือของคุรุสภา มิใช่ผู้กำกับคุรุสภา มีประธานคุรุสภาเป็นผู้บังคับบัญชา เลขาธิการคุรุสภา เป็นกรรมการและเลขานุการ ประกอบด้วยตัวแทนกรรมการโดยตำแหน่งและกรรมการที่คุรุสภาคัดเลือกและแต่งตั้ง ทั้งกรรมการที่เป็นผู้แทนคุรุสภาและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ องค์กรจัดการศึกษามนตรีหรือผู้บริหารในหน่วยงานกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นประธานคณะกรรมการคุรุสภาไม่ได้ เพราะจะเป็นการจัดผลประโยชน์ระหว่างผู้ผลิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้รักษามาตรฐานวิชาชีพ

- 17) อาจารย์ นักบริหารการศึกษา เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา นักวัดและประเมินการศึกษา นักจิตวิทยาการศึกษา นักแนะแนวการศึกษา นักบริการการศึกษา และบรรณารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่น การพัฒนา มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานเอกัตบุคคลของข้าราชการหรือพนักงานขององค์กรจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติเอกัตบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 18) ให้องค์กรทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกัตบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของเอกัตบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา
- 19) สวัสดิการครู ขวัญกำลังใจ พัฒนาระบบการให้สวัสดิการ ส่งเสริมขวัญและกำลังใจ ให้เป็นอาชีพที่มีเกียรติทั้งด้วยวาจาและการปฏิบัติ มีกฎหมายรองรับการให้สวัสดิการครูที่ป้องกันการฉกฉวยโอกาสของกลุ่มคนที่มีอำนาจ นำเงินสมาชิกไปหาผลประโยชน์แบ่งปันกันเอง ป้องกันการแทรกแซงของฝ่ายการเมืองที่จะมากำหนดนโยบายให้ครูให้โทษ เพื่อประชา

นิยมหรือกีดกันคนอื่น เพื่อให้พรรคพวกของตนเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์

- 20) สวัสดิการเร่งด่วนคือ บ้านพักข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดย (1) บ้านพักครูต้องมีประจำอำเภอ ทุกอำเภอ ในลักษณะเดียวกันกับแฟลตทหารแฟลตตำรวจ เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากต่างถิ่นได้มีที่พักอาศัยสะดวกต่อการทำงาน (2) ซ่อมแซมบ้านพักแบบเก่าที่เป็นไม้พุง ให้มั่นคงและมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการของครูโดยสร้างอาคารชุด เพื่อมิให้ครูต้องเดินทางไปเช่าเย็นกลับ และ (3) บริการบ้านพักครูไทยต้องเท่าเทียมข้าราชการสายอื่น เช่น ทหารและตำรวจ
- 21) การเลื่อนวิทยฐานะ พัฒนาและกำหนดคหปฏิบัติการเลื่อนวิทยฐานะครู ให้สอดคล้องกับธรรมชาติการทำงานของครู โดยเน้นการวิจัยห้องเรียน วิธีการเรียนการสอน การประเมินการจัดสภาพแวดล้อม และการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน มีควรรนำแนวปฏิบัติการเลื่อนตำแหน่งวิชาการของระดับอุดมศึกษามาใช้กับการเลื่อนวิทยฐานะครู ทำให้ครูเสียเวลากับการเตรียมเอกสารวิชาการ และมีระบบตรวจสอบการว่าจ้างสร้างผลงานและการลักลอบลอกเลียนผลงานวิชาการ ด้วยการตรวจสอบการลอกเลียนด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- 22) ด้วยปรากฏว่า ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการอ่านผลงานวิชาการจำนวนมาก ขาดคุณสมบัติ ไม่มีความรู้ในเนื้อหาสาระ ระเบียบวิธีวิจัย จึงควรมีการขึ้นบัญชีผู้อ่านที่มีคุณสมบัติอย่างโปร่งใส และให้ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงควรกำหนดมาตรฐานการเข้าสู่ตำแหน่งให้เป็นแนวเดียวกัน ไม่ควรมีหลายมาตรฐาน
- 23) องค์การการศึกษาพึง พัฒนาและจัดให้มีระบบลอจิสติกส์และเลขานุการกิจประจำโรงเรียน เพื่อทำหน้าที่ด้านบริหารทั่วไป โดยมีการฝึกอบรมการทำหน้าที่ด้านธุรการ สารบรรณ การติดต่อสื่อสาร ด้านลอจิสติกส์ และทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการต่างๆ ที่อาจารย์ใหญ่/ผอ.เป็นประธาน โดยมีจำนวนเพียงพอสำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ห้ามมอบให้ครูทำงานธุรการ เพราะทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอน ตรวจงาน พัฒนาตนเอง
- 24) ให้จัดระบบการใช้ วิทยากรและนักปราชญ์วิถีไทย เพื่อให้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในสายวิชาชีพ โดยคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติขึ้นบัญชีวิทยากรท้องถิ่นและปราชญ์วิถีไทย เป็นครูอาจารย์ประจำโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียน มีระบบการพัฒนาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง เช่นเดียวครูอาจารย์ในระบบปกติ

8.4 ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์

ผู้บริหารเป็นผู้บังคับบัญชาขององค์กรตามอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ) จุดมุ่งหมาย และนโยบายคณะกรรมการบริหาร

- 1) ศึกษาานิเทศก์เป็นบุคลากรสายบริหารวิชาการ มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา เกี่ยวกับครูด้านการพัฒนาหลักสูตร การสอน การประเมิน การกำกับดูแลนักเรียน และกิจกรรมวิชาการอื่นแก่ครู การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จึงควรคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์การสอน เป็นที่ยอมรับของคณะครู โดยมีขั้นตอนที่เหมาะสม

- 2) ให้มีขั้นตอนการได้ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย กำหนดอายุการทำงาน และพิจารณาผลงานตามบันไดที่จะปูพื้นสมรรถนะ

(1) สำหรับ ครูใหญ่ (แปลว่า ผู้ดูแลการทุกอย่าง) อาจารย์ใหญ่ (ผู้ประพฤติดีอย่างยิ่ง) ควรต้องมีคุณสมบัติ 5 ประการคือ (1) เป็นครูดีเด่น โดยการประเมินของนร. ผู้ปกครอง เพื่อนครู หรือผู้บังคับบัญชา (2) มีความเอื้อเฟื้อสุจริต เป็นคนดี มีความอดทนอดกลั้น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีสติปัญญา และมีจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม (EMASIS) (3) เคยเป็น ศึกษาานิเทศก์ อย่างน้อย 5 ปี สำหรับรอง หรือ ผู้ช่วย (4) เคยเป็น รอง หรือ ผู้ช่วย สำหรับอาจารย์ใหญ่ และ (5) ต้องมีหลักฐาน คือ แฟ้มงานที่เก็บจากของจริงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเป็นครู

(2) สำหรับ ศึกษาานิเทศก์ มีคุณสมบัติตามข้อ 1 และ 2 เหมือนผู้บริหาร และมีคุณสมบัติเพิ่มเติม ข้อ คือ (3) เคยเป็นครูอย่างน้อย 15 ปี หรืออายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีเพื่อให้มีวุฒิภาวะสมกับการเป็นครูสอนครู (4) มีแฟ้มสะสมผลงาน และ (5) ผ่านการคัดเลือก อาจจะมีการสอบเมื่อคุณสมบัติไม่ครบ 4 ข้อข้างต้น

- 3) การผลิตครูควรเป็นระบบปิดแบบฝึกหัดครูเดิม (แบบ ทหารจปร. ตำรวจ ร.ร. นายร้อยตำรวจ) เป็นส่วนใหญ่

- 4) การสรรหาผู้บริหารไม่ควรคัดเลือกโดยการสอบอย่างเดียว ควรใช้วิธีหลายอย่าง ไม่เช่นนั้นจะได้นักสอบมาเป็นผู้บริหาร และควรมีการประเมินการบริหารอย่างเป็นระบบ

- 5) การเลื่อนวิทยฐานะ ทำให้ครูมีภาระจนไม่ได้สอน ผู้บริหารมีภาระประเมินหนักมาก ควรจะพิจารณาทั้งงานสอน งานเชิงประจักษ์และงานวิจัยหรืองานวิชาการ เพื่อพัฒนาครูที่ดี เป็นครูดี

ตลอดเวลาที่เป็นครู

หมวด 9

การปฏิรูประบบการเรียนการสอน

9.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

ประเทศไทยรับระบบโรงเรียนมาตั้งแต่ครั้งเป็นประเทศสยาม ดำเนินการสอนที่มีภาพครูเป็นศูนย์กลาง สอนด้วยการยืนและพูดอยู่หน้าห้องเรียนตามแบบตะวันตก ตอนหลังตะวันตกเปลี่ยนวิธีการสอนจากครูเป็นศูนย์กลาง เป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ผู้ตามคือ ครูในประเทศไทย ก็ยังคิดว่าระบบการสอน คือ การที่ครูต้องสอนด้วยการพูด คือ การสอนให้รู้ และให้นักเรียน “เรียนรู้” ตลอดทั้งชั่วโมง มาเป็นการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วยการเรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ปัญหา เรียนดำรงตน และเรียนดำรงชีวิต แต่ครูไทยส่วนใหญ่ก็ยังมุ่งสอนด้วยการพูดให้นักเรียนมีความรู้ มากกว่าให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ มากกว่าสอนให้นักเรียนคิด มากกว่าสอนให้นักเรียนเรียนแก้ปัญหา และสอนให้นักเรียนมีทักษะชีวิต ให้รู้จักและภาคภูมิใจในแผ่นดินที่ตนถือกำเนิด เติบใหญ่ และดำรงชีวิตครอบยังคงเชื่อว่า การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ คือ ต้องเรียนให้อาจารย์และห้องเรียนทันสมัยมากกว่า การเรียนจากสภาพแวดล้อม จากโรงเรียนชีวิต จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิรูประบบการเรียนการสอนใหม่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตไทย เพื่อให้นักเรียนไทยมีทักษะชีวิต มีวิชาชีพ และมีวิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และการเผชิญประสบการณ์ที่จำลองชีวิตจริงในสถานศึกษา

9.2 แนวนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอน

องค์กรจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับระบบการเรียนการสอน ที่ครอบคลุมองค์ประกอบและขั้นตอนการสอน การเรียน การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ที่ไม่จำกัดเพียงแต่การศึกษาใน

ระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน แต่ให้การเรียนการสอนเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาโดยเน้นการเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อวิชาชีพ และวิชาการตามลำดับ

9.2.1 ระบบการสอนและถ่ายทอดความรู้--โรงเรียนต้องพัฒนาระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ แบบอิงสมรรถนะ และอิงเนื้อหา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ และหลักสูตรแบบอิงเนื้อหาตามบริบทและระดับชั้น เน้นทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ และประสบการณ์ด้านวิชาการ ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ไม่ใช่คำว่า “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”) เพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายการศึกษาของตนเอง และดำเนินการศึกษาหาความรู้ตามลีลาการเรียน การเผชิญประสบการณ์ และประเมินความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของตนเองตามความสนใจและศักยภาพความแตกต่างของแต่ละคน

9.2.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและประสบการณ์—องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมและจัดให้มีการเรียนทุกที่ทุกเวลา เรียกว่า การศึกษากว้างขวาง (Ubiquitous Education) โดยกำหนดนโยบายให้พัฒนาระบบการสอนที่เน้นการเรียนและการเผชิญประสบการณ์ด้วยตนเองของนักเรียน ด้วยการเรียนจากการกำกับตนเอง (Self-Directed Learning-SDL) และการสอนแบบกลุ่มกำกับดูแล (Peer-Directed Learning-PDL) โดยมีครูอาจารย์เป็นผู้กำกับและเกื้อหนุน (Teacher-Directed Learning-TDL)

9.2.3 วิธีการเรียนการสอนและประสบการณ์--ครูต้องพัฒนาวิธีการเรียนการสอน (Instructional Approaches) และวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (Delivery Approaches) ที่มีสมดุของการเรียน 6 ประเภท คือ (1) เรียนรู้-Learning to Know (2) เรียนคิด -Learning to Think (3) เรียนทำ - Learning to Do (4) เรียนแก้ปัญหา -Learning to Solve Problems (5) เรียนเพื่อดำรงตน-Learning to Be (6) และเรียนเพื่อดำรงชีพ -Learning to Live.

9.2.4 การจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา— องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ด้วยการปรับสภาพห้องเรียน ให้เป็น "บ้านในโรงเรียน" Home in School ที่เน้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพคือน่าอยู่น่าเรียน สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ คือ อบอุ่นใจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นกัลยาณมิตร อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนทุกที่ทุกเวลา

- 1) โรงเรียนต้องส่งเสริมการศึกษากว้างขวาง (Ubiquitous Learning) ที่มุ่งให้การกระจายความรู้ให้แบ่งภาค ส่วน และแพร่ไปอยู่ทุกที่ทุกเวลา
- 2) โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นบ้านในระดับประถมศึกษา เปลี่ยนครูประจำชั้น เป็น “ครูพ่อ ครูแม่” และนักเรียนเป็นพี่น้องกัน ส่วนมัธยมศึกษา ก็เปลี่ยนอาจารย์ที่

ปรึกษา เป็น อาจารย์พ่อ อาจารย์แม่

- 3) โรงเรียนต้องจัดสภาพแวดล้อมวิชาการ โดยจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้ครอบคลุมถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ด้วยการออกไปเผชิญประสบการณ์จาก (1) ศูนย์ความรู้ (2) ศูนย์ประสบการณ์ และ (ศูนย์บริการ) โดยมีคือ ครูเจ้าภาพ (Host teachers) ประจำศูนย์ทั้ง 3 ประเภทข้างต้น
- 4) โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนประจำวัน โดยมุ่งให้นักเรียนเผชิญประสบการณ์ ด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม แต่ละวันหลังจากพบอาจารย์ประจำชั้นที่ทำหน้าที่อาจารย์พ่อหรืออาจารย์แม่แล้ว นักเรียนต้องไปพบ “ครูประจำสาระและประสบการณ์” ในห้องเรียนประจำวิชาที่มีอาจารย์ประจำสาระเป็นคนกำกับดูแล ด้วยการ “สั่งงาน” ให้นักเรียนไปแสวงหาความรู้จาก 3 ศูนย์ แล้วนำความรู้ที่ได้จากศูนย์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติ ณ ศูนย์ประสบการณ์ หากจำเป็นหรือสนใจ ให้จัดกิจกรรมเสริมความสนใจสายวิชาชีพ ณ “ศูนย์บูรณาการประสบการณ์” (Professional Integration Platforms) ที่มีลักษณะเป็นคู่วิชาชีพ (Professional Channel) เพื่อให้นักเรียนเข้าทำกิจกรรมในสาขาวิชาชีพหรือวิชาการ ที่นักเรียนสนใจตามประสบการณ์หรือวิชาการที่กำหนด และนำไปสู่การเรียนรู้จากภายใน โดยให้ใจกำกับสมอง ไม่เอาใจไปทำงาน แต่ใจต้องวางแผนก่อน
- 5) องค์การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมอิงธรรมชาติ— สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติคือ ไร่การกักขัง นักเรียนมีอิสระเสรีที่จะทำอะไรที่ไหนก็ได้ภายใต้การกำกับดูแลอย่างห่างๆ ของครู องค์การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้พัฒนาการศึกษาแบบไร้โรงเรียน ไร้การเรียนการสอน (No Schooling No Teaching and Learning) เป็นชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community-PLC) ที่สมาชิกเป็นกัลยาณมิตร เรียนคู่กันไป มิใช่ปล่อยให้ครูสอน แล้วนักเรียนเรียน แต่ทั้งนักเรียนและครูอาจารย์ร่วมเรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้เรียนที่จะเป็น และเรียนเพื่อดำรงชีวิตร่วมกัน มิใช่เรียนรู้อย่างเดียว

9.3 แนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

การจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดประสบการณ์ให้ค่านึงบริบท ปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผลลัพธ์ และการประเมินผลย้อนกลับ

9.3.1 การจัดบริบทสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา--ต้องมีนโยบายขององค์กรจัดการศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับบริบทที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในด้านอาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ (ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการกีฬา โรงฝึกงาน ฯลฯ) อาคารศูนย์ความรู้ (สถานวิทยบริการ หรือห้องสมุดทั้งออนไลน์ และห้องสมุดดั้งเดิมอาคารสนับสนุน (โรงอาหาร หอประชุม ศูนย์บูรณาการวิชาการตามสาย ประสพการณ์) และอาคารบริหาร

9.3.2 การจัดหาปัจจัยพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนและการถ่ายทอด—โรงเรียนต้องแต่งตั้งครูอาจารย์ประจำวิชา และกำหนดให้ครูอาจารย์พัฒนาชุดการสอนของวิชาที่รับผิดชอบสำหรับทุกสัปดาห์ที่กำหนดให้หลักสูตร ทุกวิชาต้องมี (1) เอกการประกอบในรูป “คู่มือการศึกษา” (Study Guide) (2) แบบเรียนหรือตำราในวิชาที่ตนเองสอนไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อป้องกันมิให้การแต่งแบบเรียนหรือตำราผูกขาดในกลุ่มสำนักพิมพ์และอาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยที่ไม่มีประสพการณ์ในการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียบเรียงหรือแต่งแบบเรียนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา (3) สื่อการสอน ในรูปวิดีโอ สื่อโสตทัศน์ เกม สถานการณ์จำลอง และ (4) แบบประเมิน ประกอบด้วย แบบทดสอบประเภทต่างๆ ทั้งแบบประเมินก่อนและหลังเรียน และแบบทดสอบสุดท้าย

9.3.3 กระบวนการเรียนการสอน ต้องเน้นกระบวนการเรียนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการวางแผน เตรียมการ เผชิญประสพการณ์ จัดสภาพแวดล้อมการเรียน และการประเมินการเรียนด้วยตนเอง

1) จำนวนชั่วโมงเรียนในห้องเรียนระดับประถมศึกษา ต้องไม่เกิน 650 ชั่วโมง มัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกิน 750 ชั่วโมง และมัธยมศึกษาตอนปลายไม่เกิน 850 ชั่วโมง เพื่อเปิดโอกาสให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติ เสริมประสพการณ์

2) การสอนที่มีครูกำกับการสอน (Teacher Directed Learning-TDL) ครูจะสอนด้วย วิธีการสอนแบบบรรยายต่อเนื่องกัน เกินร้อยละ 30 ของเวลาที่กำหนดในแต่ละคาบไม่ได้

3) ให้กระบวนการเรียนการสอนทุกคาบ ประกอบด้วยอย่างน้อย 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การประเมินก่อนเรียน (2) การปฐมนิเทศหรือนำเข้าสู่เรื่อง (3) การสอน หรือ ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้หรือการเผชิญประสพการณ์ (4) การนำเสนอผลงานกลุ่มหรือแบบฝึกปฏิบัติ (5) การสรุปเรื่อง และ (6) การประเมินหลังเรียน

5) การทำแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกปฏิบัติที่กำหนดในคู่มือการศึกษาหรือแบบฝึกปฏิบัติ ต้องกระทำให้แล้วเสร็จในคาบเรียน ครูจะผลักระให้ผู้ปกครอง โดยมอบให้นักเรียนไปทำเป็นการบ้านมิได้

การมอบการบ้านให้นักเรียน ให้คำนึงถึงระดับนักเรียน และปริมาณการบ้านไม่เกินสัปดาห์ละ 2 ชิ้นสำหรับให้นักเรียนทำในวันสุดสัปดาห์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีชีวิตอยู่กับครอบครัว และมีให้เป็นภาระบิดา มารดา และผู้ปกครองในการดูแลการทำการบ้านของนักเรียน

6) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อดึงนักเรียนไทยจาก "หลุมดักการเรียนรู้" (Learning to Know Trap) เพราะเพียงแค่ "เรียนรู้" ประเทศชาติจะก้าวไปไม่ได้ เพราะกระบวนการเรียนรู้ มักอยู่บนกระดานดำ แบบเรียน และห้องเรียน แต่ควรเน้นการเรียนรู้ 5 เรียน คือ การเรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ปัญหา แก้ไข ปรับปรุง เรียนดำรงตน และ เรียนดำรงชีพ

7) องค์กรจัดการศึกษาต้องจัดหาและผลิตชุดการสอนประจำวิชา เพื่อให้ครูประจำวิชาต้องมีชุดการสอนประจำเรื่องที่สอน ให้ชุดการสอนประกอบด้วย (1) แบบเรียนหรือตำราประจำวิชา (2) คู่มือการศึกษา ประกอบแผนการสอน กิจกรรม และสื่อการสอน สำหรับ 14-16 สัปดาห์ และ (3) กิจกรรมหรือสื่อการสอน

8) ให้แต่ละหน่วยการสอนประกอบด้วยแบบประเมินก่อนเรียน แผนการสอนประจำหน่วย สรุปเนื้อหาสาระประจำหน่วย และแบบประเมินหลังเรียน

9) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดมาตรการมิให้การจัดการเรียนการสอน แนวคิดการสอน การจัดการเรียน การพัฒนานวัตกรรม เชื่อมต่อกลุ่มผลประโยชน์ทางการศึกษา เช่น สำนักพิมพ์ องค์กรเกี่ยวกับนม อาหาร สาธารณูปโภค และลอจิสติกส์ จนทำให้เกิดการผูกขาดทางการศึกษา

การจัดซื้อจัดจ้างต้องกระจายไปยังระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล การรวมงบประมาณที่จัดสรรให้ส่วนภูมิภาค เพื่อจัดซื้อจัดจ้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เครื่องแบบนักเรียน เครื่องเขียน แบบเรียน นม อาหาร หรือพัสดุการศึกษาสามารถไว้ส่วนกลางจะกระทำมิได้

10) จำนวนนักเรียนไม่มากเกินไปบางวิชา เช่น ภาษาอังกฤษ ควรมี 15-20 คนต่อห้องเรียน เพราะครูต้องดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดทุกคน

11) การจัดการศึกษาแบบอิงประสบการณ์ เน้นการเผชิญประสบการณ์ที่จำลองชีวิตจริง

12) พัฒนาระบบการสอนสอนขนบธรรม ประเพณี วัฒนธรรม การท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ภาษา และวิถีไทย เพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในความเป็น และเป็นภูมิคุ้มกันป้องกันไวรัสจากวัฒนธรรมต่างชาติมาทำลายวัฒนธรรมและวิถีไทย

13) การเรียนการสอนแบบลบ คือ ตีตราว่า "ผิด" เป็น "สร้างสรรค์" เปลี่ยนจาก "ติชม เป็น

ชมติ" "ตอบ หัว ลูกหลัง" เป็น "ลูกหลัง แล้วลูกหัว" พัฒนาทัศนคติการให้โอกาสและให้อภัย จัดสอนวิชา "ปรองดองศึกษา" อยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง ศธ. เปลี่ยนจากกำกับควบคุมเป็นสนับสนุน ให้กำลังใจ

14) การเรียนรู้การเล่น (PLEARN-Play and Learn) องค์กรจัดการศึกษาพึงกำหนดให้นักเรียนทุกระดับเรียนอย่างสนุกสนานผ่อนคลาย เพราะเด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีผ่านการเล่นและการค้นพบด้วยตนเอง โดยมีชุดการสอนและศูนย์บูรณาการประสบการณ์ ผ่านสู่ประสบการณ์ (Professional Learning Channel-PLC) 7 สู่ประสบการณ์ ประกอบด้วย (1) สู่การเมืองการปกครอง (2) สู่ธุรกิจและพาณิชย์การ (3) สู่วิทย์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม (4) สู่วิทย์สุขภาพ (แพทย์ ทันตะ เกษตร พยาบาล และสาธารณสุข) (5) สู่ศิลปะและดนตรี (6) สู่วิทย์กีฬา และ (7) สู่สังคมศาสตร์ ต้องงดการให้การบ้านเป็นรายวิชา และเป็นงานบูรณาการ

15) การเพิ่มทักษะภาษาและคำนวณ องค์กรจัดการศึกษากำหนดให้ใช้หลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ และหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ แทนหลักสูตรแบบอิงเนื้อหาที่ส่วนใหญ่เป็นขยะหลักสูตร เรียนจบแล้วเอาไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ การประเมินเน้นประเมินกระบวนการ ที่สัมพันธ์กับประเมินผล มีระยะปลอดการประเมินผล (สอบเพื่อให้เกรดหรือให้คะแนน) อย่างน้อย 4 ปี (ป.1-4) ให้มีการประเมินตัวประโยค คือ ป.6 เพียงครั้งเดียว เน้นการประเมินความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย มรรยาทสังคม สมบัติผู้ดี ความเออาทร ของเด็กตลอดการเรียนการสอน

9.3.4 องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้มีการประเมินครบวงจร เป็นการประเมินกระบวนการ และประเมินผลเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์

- 1) การประเมินให้ประเมินครบวงจรทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
- 2) ต้องเน้นการประเมินทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ คือ ประเมินกระบวนการและประเมินผลลัพธ์
- 3) การประเมินวิชาชีพ และวิชาชีพ ให้เน้นการประเมินจากประสบการณ์จริง อาทิ จากการปฏิบัติงานมากกว่าการประเมินจากการสอบอย่างเดียว
- 4) เพื่อแสดงอุปนิสัยของนักเรียนในด้านกระบวนการ คือ ทำงานดี และสมองดี จึงรายงานผลการเรียนที่แสดงกระบวนการ/ผลลัพธ์ โดยสะท้อน E_1/E_2 เป็นตัวเลขสองตัว คือ ผลการเรียนรู้ภาษาไทย 83.4/85.2 (ตัวแรกเป็นร้อยละเฉลี่ยของการทำงาน และ ตัวหลัง เป็นคะแนนสอบหลังเรียนและสอบสุดท้าย)

การแสดงผลการเรียนรู้สองตัว สามารถบอกธรรมชาติของนักเรียนได้ อาทิ ปรีชา ใฝ่เรียน

เฉลี่ย 78.5/82. เกษมได้ 82.5/78.5 ทั้งคู่ได้คะแนนรวม 80.5% เหมือนกัน แต่อุปนิสัยและความสามารถรวมของนักเรียนสองคนไม่เหมือนกันอย่างมีนัยสำคัญ

9.3.5 องค์การจัดการศึกษาต้องกำหนดให้มีการประเมินผลย้อนกลับ ให้มีการประเมินผลย้อนกลับที่ครอบคลุมผลกระทบทั้งทางบวกและลบ และความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา โดยมีการกำหนดระบบและกลไก การประเมินผลย้อนกลับเป็นประกาศของกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาในสังกัดอย่างชัดเจน

9.4 ระบบการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

โรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนน้อยกว่า 200 คน ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ คือ

- 1) เลิกระบบครูประจำชั้น เป็นครูประจำระดับ หรือประจำกลุ่ม และ เปลี่ยน เป็น "มาตาจารย์" หรือ "ปีตาจารย์" (อาจารย์แม่ อาจารย์พ่อ) ดูแลนักเรียน 2-3 ห้อง หรือทั้งโรงเรียนที่มีนักเรียนทุกชั้นต่ำกว่าร้อย
- 2) เลิกการเรียนจากการฟังครูสอน เป็นเรียนเองจากชุดสื่อประสม เน้นการเรียนแบบอิงประสบการณ์ โดยผลิตชุดการสอนภาควันตกภาพ (Ubiquitous Instructional packages) สำหรับครูและนักเรียน ให้เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยผลิตจากส่วนภูมิภาคและส่วนกลางส่งไปให้ครูและนักเรียน แทนการเรียนจากครูตลอดเวลา กระตุ้นให้ครูผลิตเอง แล้วเลือกที่มีคุณภาพมาผลิตจำนวนมากเผยแพร่ไปยังโรงเรียนต่างๆ
- 3) ใน 1 ตำบล ให้มีโรงเรียนหลัก 1-2 โรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กอื่นต้องไม่ปิดโรงเรียน แต่ปรับสถานภาพโดยใช้แนวคิด “บ้านในโรงเรียน” (Home Schooling) ที่ให้บิดามารดาผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยในการศึกษา พัฒนาให้เรียนขนาดเล็กเป็นโรงเรียนเครือข่าย ของโรงเรียนหลัก โดยมีรองผู้อำนวยการ หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการทำหน้าที่บริหารโรงเรียนเครือข่าย

ให้มีผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่/ครูใหญ่ ที่โรงเรียนหลักแห่งเดียว ให้รักษาชื่อโรงเรียนเล็กเดิมไว้หมู่บ้าน

- 4) การจัดสอนให้นักเรียนจากชุดการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุดการสอนแบบอิงประสบการณ์ ที่องค์การจัดการศึกษาต้องจัดเตรียมให้จากส่วนกลางสำหรับวิชาแกนกลาง หรือส่วนภูมิภาคสำหรับวิชาในหลักสูตรภูมิภาคหรือท้องถิ่น
- 5) ส่วนวิชาเฉพาะ 3 วิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ คอมพิวเตอร์ ให้มอบหมายให้ครูที่มีอยู่ในโรงเรียนหลัก และ โรงเรียนเครือข่าย เดินสอนที่โรงเรียนหลัก และ โรงเรียนเครือข่าย

การขนนักเรียนออกจากหมู่บ้านจะกระทำมิได้ ยกเว้นมีกิจกรรมพิเศษ

หมวด 10

การปฏิรูปการประเมินการศึกษา

10.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

ในอดีต การประเมินการศึกษา เน้นการประเมินผล ที่มุ่งประเมินผลลัพธ์ในการสอบไล่ และมุ่งประเมินความรู้อย่างเดียว หลักการที่ถูกต้องของการประเมิน คือ ควรประเมินครบวงจร ได้แก่ ประเมินก่อนเรียน ประเมินระหว่างเรียน และประเมินหลังเรียน และควรประเมินให้ครอบคลุม ขอบข่ายตามจุดมุ่งหมาย ได้แก่ ประเมินความรู้ความเข้าใจด้านวิทย์พิสัย ประเมินทักษะความชำนาญ และประเมินด้านจิตพิสัย และประเมินความรู้ ประเมินการคิด ประเมินการปฏิบัติ ประเมินการแก้ปัญหา ประเมินการมองตนเองเพื่อการดำรงตนอย่างมีความสุขไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด และประเมินการดำรงชีวิตที่มุ่งอยู่เย็นเป็นสุขมากกว่าอยู่ดีกินดี และมุ่งความเป็นคนดีและเก่ง มากกว่าเป็นคนเก่งอย่างเดียว ในการปฏิรูปการประเมินการศึกษาจึงเน้นการประเมินครบวงจรตามนัยที่กล่าวข้างต้น

10.2 แนวนโยบายการประเมินการศึกษา

การประเมินการศึกษา ต้องเป็นการประเมินครบวงจร โดยมีนโยบายสำคัญ ประการ คือ

- 1) การประเมินการศึกษา ไม่จำกัดเพียงการประเมินการเรียนสอนเท่านั้น ประเมินการศึกษา ครอบคลุมการประเมินองค์ประกอบของระบบการศึกษา คือ ประเมินบริบท ประเมินปัจจัยพื้นฐานการศึกษา ประเมินกระบวนการศึกษา ประเมินผลลัพธ์ และประเมินผล

กระทบและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียในการศึกษา

- 2) ให้บททวนและพัฒนาระบบการประเมิน มิใช่เน้น "ประเมินผล" (คำว่า Evaluate แปลว่า ประเมิน มิใช่ประเมินผล) แต่เป็นการประเมินคนบวจร ครอบคลุม

(1) การประเมินกระบวนการ (E1-Evaluation of Process-Formative Evaluation) ;

และ

(2) ประเมินผลลัพธ์ (E2-Evaluation of Products -Summative Evaluation)

- 3) ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ประเมินครบวงจรทั้งประเมินกระบวนการและ ประเมินผลลัพธ์ และเปรียบเทียบความก้าวหน้าด้วย กล่าวคือ ให้ครอบคลุมประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

1) การประเมินก่อนเรียน ครอบคลุมการประเมินความรู้ ทักษะความชำนาญ และจิต ภาวะที่นักเรียนมีอยู่ก่อนเข้าเรียน

2) การประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินกระบวนการในรูปการทำงานเดี่ยวห งานกลุ่ม การทำแบบฝึกปฏิบัติ การจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

3 การประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์สุดท้ายของแต่ละหน่วยเรียน แต่ละหน่วย หรือ เรื่อง ทั้งนี้ เพื่อวัดความก้าวหน้าที่ได้จากการเรียนในแต่ละเรื่องแต่ละสัปดาห์เทียบกับการประเมินก่อนเรียน

4 การประเมินผลย้อนกลับและผลกระทบ เป็นการประเมินติดตามผลการเรียนจากการ ลงภาคสนามเมื่อไ้ถามผู้ปกครองนักเรียนด้วย

5) นโยบายการประเมินขององค์การวิชาชีพ ให้องค์การวิชาชีพปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ประกอบวิชาชีพ และดำเนินการตามมาตรา 40 ของธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทย พ.ศ. 2560

10.3 แนวปฏิบัติการประเมิน

การประเมินควรมีแนวปฏิบัติที่อิงระบบได้แก่การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยพื้นฐาน การ ประเมินกระบวนการ การประเมินผล และการประเมินผลย้อนกลับ ตามแนว CIPOF Model

10.3.1 การประเมินบริบท (C-Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมการจัด การศึกษา มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ทั้งสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม

- 1) สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบการประเมินสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ ครอบคลุม

- (1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียน ถนนหนทาง อุทยานการศึกษา บริเวณรอบโรงเรียน โรงงาน โรงอาหาร โดยมีการประเมินและจัดทำรายงานเพื่อการปรับปรุงซ่อมแซมทุกปี อาคารเรียนต้องมีการกำหนดเวลาแผนทาสีใหม่อาคารเพื่อไม่ให้เก่าคร่ำคร่า ให้น้ำอยู่น้ำเรียน เช่นทุก 5-10 ปี
- (2) สถานศึกษาต้องประเมินสภาพแวดล้อมในอาคารเรียน ได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องทำงานผู้บริหาร ห้องพัสดุ และห้องพัสดุกลางอื่นให้มีมาตรฐาน เครื่องใช้สำนักงาน สื่อการสอน ที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับวิทยฐานะของครู อาจารย์ และบุคลากร โดยไม่จำกัดว่าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ หรือใหญ่พิเศษ
- 2) สถานศึกษาต้องมีระบบการประเมินสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ ด้วยการ
 - (1) กำหนดรูปแบบพฤติกรรมครูอาจารย์ที่ปฏิบัติต่อนักเรียนเพื่อให้มีความอบอุ่นใจและมีบรรยากาศน่าเรียนน่าอยู่
 - (2) กระตุ้นให้ครูอาจารย์พูดด้วยถ้อยคำปิยวาจา (เสียงสวรรค์) และเลี่ยงการใช้วาจาที่ทำลายจิตใจและศักดิ์ศรีของนักเรียน (เสียงนรก)
- 3) สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ต้องมีระบบประเมินสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้วยการ
 - (1) พัฒนาวัฒนธรรมองค์กร การปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับครู ครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน
 - (2) กำหนดรูปแบบพิธีการและพิธีกรรมที่สะท้อนวิถีวัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาชื่นชมความเป็นไทย จะได้ไม่เห่อเหิมประพฤติตนตามวัฒนธรรมภายนอกจนลืมความเรียบร้อยดีงามของการได้เกิดเป็นมนุษย์

10.3.2 แนวปฏิบัติการประเมินปัจจัยพื้นฐานการศึกษา

ปัจจัยพื้นฐานการศึกษาเป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) ที่จำเป็นจะต้องมี ต้องจัดหา เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบให้บรรลุเป้าหมาย ครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งปัจจัยนามธรรม ได้แก่ อุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธ) ระบบและกลไกการเรียนการสอน และปัจจัยรูปธรรมมีชีวิต ได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ บุคลากรสนับสนุนการศึกษา และปัจจัยรูปธรรมมีไร้ชีวิต ได้แก่ สถานที่ อาคาร สาธารณูปโภค เช่น ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์

- 1) องค์กรจัดการศึกษาต้องสนับสนุนจัดหา และสถานศึกษาต้องดูแล ผู้บริหาร ครูอาจารย์ และบุคลากรการศึกษาให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี มีความเป็นอยู่ดี มีความอบอุ่นใจ

เต็มศักยภาพแห่งตน

- 2) สถานศึกษาต้องมีระบบการประเมินปัจจัยพื้นฐานให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี เพื่อให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอน การวิจัยห้องเรียน การบริหารการศึกษา และการบริการ ตามภารกิจของสถานศึกษา และการสอน การวิจัย การบริการสังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมตามภารกิจสถาบันอุดมศึกษา
- 3) องค์การจัดการศึกษาต้องสนับสนุนและสถานศึกษาให้ความสำคัญปัจจัยพื้นฐานในด้านการเรียนการสอน ได้แก่ ครู อาจารย์ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู สัมกับความหมายของครู คือ ที่ตั้งแห่งความเคารพ และสื่อการสอน และวัสดุการเรียน เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนและเผชิญประสบการณ์ตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน

10.3.3 แนวปฏิบัติการประเมินกระบวนการทางการศึกษา

กระบวนการศึกษาคือครอบคลุม 4 กระบวนการ คือ (1) กระบวนการบริหารการศึกษา (2) กระบวนการเรียนการสอน (3) กระบวนการประเมิน (3) กระบวนการบริการวิชาการ และ (4) กระบวนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

- 1) องค์การจัดการศึกษาต้องกำหนดนโยบาย ระบบ และแนวปฏิบัติให้การประเมินกระบวนการศึกษา ครบถ้วนและครบวงจร
- 2) การประเมินการบริหารการศึกษา ให้ครอบคลุมการประเมินกระบวนการบริหารบริบท การประเมินกระบวนการบริหารวิชา การประเมินกระบวนการบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา การประเมินกระบวนการบริหารบุคลากร การประเมินกระบวนการบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา การประเมินกระบวนการบริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ การประเมินกระบวนการบริหารลอจิสติกส์ และการประเมินกระบวนการบริหารทั่วไป
- 3) องค์การจัดการศึกษาต้องกำหนดนโยบายและสถานศึกษาดำเนินการประเมินกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการประเมิน กระบวนการบริการวิชาการ และ ประเมินกระบวนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องทุกปี

10.3.4 แนวปฏิบัติการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

การประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษานั้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนในแต่ละระดับจะได้รับหลังเรียนสำเร็จการศึกษาแต่ละรายวิชา หลักสูตรหรือระดับการศึกษาไปแล้ว โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) จำกัดการประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาระดับชาติ เท่าที่จำเป็น เน้นการประเมินจิตพิสัย ทักษะ

พิสัยมากกว่าพุทธิพิสัย

- 2) ให้ครูอาจารย์ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างแบบทดสอบและเครื่องมือประเมิน ที่ต้องผ่านกระบวนการสร้างพิมพ์เขียน และการวิเคราะห์ความยากง่าย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคลังข้อสอบระดับชาติ หลีกเลี่ยงการใช้ครูอาจารย์ต่างระดับ การศึกษา มาสร้างแบบทดสอบและเครื่องมือการประเมิน ยกเว้นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนระดับประถมหรือมัธยมศึกษามาแล้ว
- 3) ให้นเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์จากสภาพจริง คือ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ มากกว่าการประเมินด้วยกระดาษและปากกา
- 4) ให้นเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการเรียนคิด (Learning to Think) เรียนทำ (Learning to Do) เรียนแก้ปัญหา (Learning to Solve Problems) เรียนเพื่อดำรงตน (Learning to Be) และเรียนเพื่อดำรงชีวิต (Learning to Live) มากกว่า วิชาจากการเรียนรู้ (Learning to Know)
- 5) การรายงานผลสัมฤทธิ์การเรียน ให้รายงานผลจากกระบวนการและผลลัพธ์ ควบคู่กันในทุกวิชา
- 6) การประเมินระดับชาติควรมีไม่เกิน 2 ครั้ง คือประเมินหลังประถมศึกษาตอนปลาย และประเมินหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 7) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนทุกระดับ ให้นำไปใช้เพื่อประโยชน์วิชาการเท่านั้น จะนำไปใช้เกี่ยวการอื่น อาทิ การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง การส่งเสริมทุนการศึกษาไม่ได้
- 8) การนำแบบทดสอบที่ผ่านการใช้มาแล้ว มาเฉลยเพื่อให้ผู้เรียนฝึกทำข้อสอบเพื่อประโยชน์ทางการค้าของกิจการ โรงเรียนสอนกวดวิชาหรือโรงเรียนติวเข้ม จะกระทำมิได้ เพราะจะทำให้ผู้เรียนสอบผ่านด้วยความรู้ความจำ แต่อาจไม่ได้ความรู้จริง เป็นผลให้สร้างภาพผลการประเมินที่ไม่เป็นความจริง และส่งผลเสียต่อความรู้และประสบการณ์ของนักเรียน นักศึกษาในระยะยาว
- 9) องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้มีการสร้างคลังข้อสอบระดับที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบในด้านอำนาจจำแนก ความยากง่าย ความเชื่อถือได้ โดยอยู่ในความดูแลของนักวัดและประเมินมืออาชีพ
- 10) กรณีการสอบระดับชาติ ให้นหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการสอบระดับชาติ สร้างคลังข้อสอบ โดยให้แต่งตั้งผู้ออกข้อสอบจากทั่วประเทศขึ้นบัญชีตามระดับชั้น และกำหนดให้ออกข้อสอบตามวัตถุประสงค์ในรายวิชาหรือสาระของหลักสูตร และมีระบบกลั่นกรองคัดเลือกข้อสอบมาวิเคราะห์คุณภาพ เพื่อให้ตรงกับหลักการสอนที่ว่า ผู้สอนเป็นผู้วัดและ

ประเมิน

- 11) ให้ครูอาจารย์ในแต่ละระดับที่สอนเป็นผู้ออกข้อสอบ การให้อาจารย์ต่างระดับมาออกข้อสอบวัดนักเรียนที่อยู่ระดับต่ำกว่า หรือ สูงกว่า ระดับที่ตนสอนไม่ได้ ยกเว้น มีประสบการณ์เคยสอนในระดับนั้นๆ มาแล้ว (เหตุผล เพราะการออกข้อสอบระดับชาติ มักให้อาจารย์มหาวิทยาลัยมาเป็นคนออกข้อสอบ ทำให้เกิดปัญหาข้อสอบไม่ตรงกับสิ่งที่นักเรียนเรียน)
- 12) องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมการประเมินโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ระบบการประเมินออนไลน์ ใช้ข้อสอบออนไลน์
- 13) องค์กรจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้พัฒนาระบบการประเมินแบบใดก็ตามที่ให้สถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ให้ผลผลิต มีส่วนร่วมในการประเมินโดยตรงด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลาย
- 14) ควรมีการกำหนดสัดส่วนระหว่างการประเมินความรู้ด้วยข้อสอบแบบปรนัยและข้อสอบอัตนัยเป็นหลัก โดยให้การสอบแบบปรนัยมีสัดส่วนไม่เกินร้อยละ 60 ในระดับประถมศึกษา ไม่เกินร้อยละ 50 ในระดับมัธยมศึกษา และ ไม่เกินร้อยละ 40 ในระดับอุดมศึกษา

การออกข้อสอบแบบปรนัยแม้จะสามารถวัดความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน ในสัดส่วนที่เหมาะสม คือวัดความรู้ความจำและความเข้าใจไม่เกินร้อยละ 20 แต่ส่วนใหญ่ข้อสอบแบบปรนัยมุ่งวัดความรู้ความจำ เพราะการออกข้อสอบให้สัดส่วนความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินต้องใช้ความสามารถระดับสูงมาก

10.3.5 การประเมินผลกระทบและความพึงพอใจ ผลกระทบหมายถึง ผลย้อนกลับที่เกิดจากการดำเนินระบบการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับเปลี่ยน (Tuning) ให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างราบรื่น ผลกระทบจึงเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาณที่นำมาใช้ในการควบคุมระบบการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความพึงพอใจ เป็นปฏิกิริยาทางบวกต่อผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาของผู้มีส่วนได้เสียกับการศึกษา ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง นักเรียนนักศึกษา ผู้ให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาจะนำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ว่า องค์กรจัดการศึกษาได้จัดการศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษาพึงให้ความสำคัญในการประเมินผลกระทบ และความพึงพอใจของผู้รับด้วยการจัดระบบการประเมินผลกระทบและความพึงพอใจ และกำหนดเป็นนโยบายที่สถานศึกษา

จำเป็นต้องนำไปปฏิบัติ ในการสำรวจ สอบถาม วิจัยความพึงพอใจ ความคาดหวัง ความต้องการอย่างเป็นระบบเป็นระยะๆ และนำข้อมูลมาใช้อย่างจริงจัง

10.4 แนวปฏิบัติการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยองค์กรวิชาชีพ

องค์กรวิชาชีพ มีหน้าที่กำหนดมาตรฐาน ประเมินความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญ ในการประกอบวิชาชีพตามมาตรฐานที่กำหนด จึงจำเป็นต้องมีการประเมินบัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้มีคุณสมบัติเข้าสู่วิชาชีพ โดยให้ดำเนินการตามแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) ทบทวนบทบาทสภาวิชาชีพให้เน้นที่การประเมินบัณฑิต และปรับกฎหมายตามข้อบังคับใน มาตรา 40 แห่งองค์การจัดการศึกษาธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ห้ามมิให้ สภาวิชาชีพก้าวล่วงกระบวนการผลิตของสถาบันการศึกษา
- 2) ทบทวนบทบาทการรับรองปริญญา เพราะปริญญาอนุมัติโดยสภามหาวิทยาลัย มีศักดิ์และ สิทธิ์แห่ง

ปริญญาทุก ประการ ดังนั้น การก้าวล่วงออกประกาศรับรองปริญญา และทำให้บัณฑิต “เสียศักดิ์และ สิทธิ์” จะกระทำไม่ได้ สภาวิชาชีพไม่มีหน้าที่ มีเพียงหน้าที่รับรองความรู้ ความสามารถและ สมรรถนะของผู้จะเข้าสู่วิชาชีพเท่านั้น

หมวด 11

การปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษา

11.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

การบริหารและการจัดการศึกษา เท่าที่ผ่านมาเป็นการบริหารและการจัดการตามแนวทางตะวันตกที่ นักวิชาการศึกษา ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบริหารมักจะนำแนวคิดและวิธีการบริหารจากบริบท ประเทศในตะวันตกมาใช้ในประเทศไทย แทนที่จะนำหลักการบริหารและการจัดการมาวิจัยและปรับ ใช้กับบริบทไทย แต่ส่วนใหญ่พยายามที่จะเปลี่ยนวิญญูณคนไทย วิธีการไทย วิถีไทย ให้เป็นฝรั่ง ตาม วิธีการ และวิถีวันตะวันตก มากกว่าของไทย จึงจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปเพื่อให้สามารถบริหารและ จัดการตามแบบไทย โดยระบบไทย และเพื่อคนไทย

องค์กรจัดการศึกษาต้องเลือกรูปแบบการบริหารการศึกษาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และ ระดับท้องถิ่นให้เหมาะสม โดยเลือกการบริหารแบบอิงการปกครอง (Political Area-Based Administration) เป็นศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ และการบริหารแบบอิง พื้นที่การศึกษา (Educational Area-Based Administration) ที่จำแนกไปเขตพื้นที่การศึกษาและเขต พื้นที่โรงเรียน

การบริหารการศึกษาแบบผสมระหว่างแบบอิงการปกครอง และแบบเขตพื้นที่จะกระทำ มิได้ เพราะจะทำให้เกิดความสับสนในอำนาจและการบังคับบัญชา

11.2 แนวนโยบายการบริหารและการจัดการการศึกษา

การบริหารเป็นการกำหนดอุดมการณ์ นโยบาย มาตรการ และยุทธศาสตร์ ส่วนการจัดการเป็นการนำนโยบาย มาตรการ และยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้

การบริหาร เป็นความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือสถาบันอุดมศึกษา ส่วนการจัดการเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา หรืออธิการบดีสถาบันอุดมศึกษา

- 1) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษากำหนดอุดมการณ์ ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ
- 2) องค์กรจัดการศึกษาต้องทบทวนการบริหารการศึกษาระบบเขตพื้นที่การศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์
- 3) องค์กรจัดการศึกษาควรกำหนดให้องค์กรการศึกษา สถานศึกษา และสถาบันอุดมศึกษามีกฎหมายรอง ระบบการศึกษา และแผนแม่บทวิชาการ
- 4) กำหนดขอบข่ายการบริหารให้ครบถ้วนเพื่อให้การบริหารการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) ส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการต้องเน้นการกระจายอำนาจ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลีกเลี่ยงสภาวะ “พหุบัญชา”
- 6) จัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะเอกัตบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการ

11.2 แนวปฏิบัติการบริหารและจัดการการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษาต้องดำเนินการให้การบริหารและการจัดการมีแนวปฏิบัติตามแนวนโยบายทั้ง 6 ประการ ดังนี้

- 1) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้สถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาต้องกำหนดอุดมการณ์ (Ideology) เพื่อบอกสภาพเต็มสมบูรณ์ที่เอกัตบุคคล นิติเอกัตบุคคล หรือองค์กรต้องไปให้ถึงทำให้สำเร็จ ไปให้ถึง และดำรงอยู่ในสภาพนั้นให้นานที่สุด ทำนุบำรุง และส่งเสริมในสภาวะนั้นมีความสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาเพื่อเอาชนะสภาวะที่เกิดขึ้นแล้วตั้งอยู่ไม่นานแล้วดับสูญไป อุดมการณ์ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ

ในการดำเนินชีวิตและดำเนินงาน อุดมการณ์เป็นตัวตั้ง ที่จะต้องนำไปเป็นตัวตั้งในการทำแผนยุทธศาสตร์ต่อไป

- (1) ปรัชญา (Philosophy) คือ แนวคิด แนวทางการดำเนินงานให้ถึงเป้าหมาย ประหนึ่งโคม

สองทาง การเขียนต้องเป็นข้อความยาวพอที่แสดงแนวคิดและทิศทางการดำเนินงานขององค์กรทุกระดับ

(2) ปณิธาน (Mission) เป็นเป้าหมายใหญ่หรือภารกิจหลักขององค์กร ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุปรัชญา โดยมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ (1) สะท้อนปรัชญา เช่น รักคุณค่าฟ้า ของการบินไทย อาจจะสะท้อนปรัชญาที่จะต้องบริการลูกค้าด้วยความรักตั้งญาติมิตร (2) เข้าใจง่าย ไม่ต้องแปลเขียนแล้วให้คุณขยาย คุณผู้อ่านว่า ท่านเข้าใจตามที่ เราต้องการสื่อสารหรือไม่ (3) สั้น กระชับรัด ไม่มี การขยายความ เช่น ไม่ควรเกิน 25 คำ และ (4) จำได้ง่าย พิมพ์บนเสื้อยืดได้ จึงเขียนในรูปคำขวัญ สภายิต คำคม

(3) วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นภาพแห่งความสำเร็จ ชื่นนำ (Guiding images of successes) ควรจะต้องมีหลายภาพ จึงเขียนเป็นข้อๆ เพื่อให้บรรลุปณิธาน ก็ควรแยกได้สี่ห้าข้อ แต่ละข้อก็เป็นภาพความสำเร็จชื่นนำ มิใช่มาเขียนรวมเป็นข้อเดียว เพราะจะไปซ้ำกับข้อความที่แสดงปรัชญา และ

(4) พันธกิจ (Commitments) เป็นงานที่ต้องทำเพราะเป็นคำสั่งของฝ่ายบริหารคือ สภามหาวิทยาลัย ตามที่ฝ่ายจัดการ (Management) คืออธิการบดีและทีมงานเป็นผู้เสนอ เมื่อคณะกรรมการบริหาร (Board) เห็นชอบให้ทำ ก็จะเป็นพันธกิจที่หัวหน้าผู้บริหาร (Chief Executive Office-CEO) ผู้บริหาร (Executive Officers-EC) และคณะจะต้องทำหรือนำไปปฏิบัติ ไม่ทำไม่ได้ จึงเรียกพันธกิจ

ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา อธิการวิทยาลัยหรือสถาบัน อธิการบดีมหาวิทยาลัยหรือสถาบันชั้นสูง เป็น หัวหน้าผู้บริหาร ส่วนผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองอธิการวิทยาลัยหรือ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย คณบดี และผู้อำนวยการ เป็นผู้บริหาร

อุดมการณ์จึงเป็นการตั้งเป้าที่องค์กรและเอกัตบุคคลจะต้องตั้งไว้ก่อน ออกเดินทาง การทำแผนระยะยาว เช่น แผนพัฒนาชาติ หากขาดอุดมการณ์ จะทำให้ไม่ไปถึงเป้าหมาย จะต้องกำหนดปรัชญาองค์กร ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมาย หลักการ นโยบาย และมาตรการให้บรรลุผล ส่วนยุทธศาสตร์เป็นวิธีการที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมาย จะกำหนดวิสัยทัศน์อย่างเดียวไม่ได้

2) ทบทวนการบริหารการศึกษาระบบเขตพื้นที่การศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยปรับแนวคิด เขต พท การศึกษาให้มุ่งพัฒนาที่เขตโรงเรียน School District คือ แบ่ง จังหวัดหรืออำเภอเป็นเขตพื้นที่ และจัดเขตพื้นที่การศึกษาดังนี้

(1) เขตพื้นที่มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ยึดจังหวัดเป็นเขต เขตพื้นที่ประถมศึกษา ยึดอำเภอ

หรือกิ่งอำเภอเป็นเขต ส่วนเขตพื้นที่ปฐมศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต (กศ.ศช) ยึดตำบลเป็นเขต

(2) เขตพื้นที่มัธยมศึกษา และเขตพื้นที่ประถมศึกษา แยกเป็นเขตโรงเรียน (School District) ที่ดูแลกลุ่มโรงเรียนกลาง เหนือ ใต้ ออก ของอำเภอ (4-5 กลุ่มตำบล)

(3) เขตพื้นที่ปฐมศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิตอยู่ระดับหมู่บ้าน

3) องค์กรจัดการศึกษาควรกำหนดให้องค์กรการศึกษา สถานศึกษา และสถาบันอุดมศึกษามีกฎหมายรอง ระบบการศึกษา และแผนแม่บทวิชาการ ดังนี้

(1) ให้องค์กรหลักและองค์กรรองและสถานศึกษาทุกระดับ มีธรรมนูญองค์กรหลักเพื่อเป็นกฎหมายรอง (Bylaw) เพื่อกำหนดระบบและกลไกการบริหารและการจัดการในส่วนที่กฎหมายหลักมิได้กำหนดหรือไม่มีรายละเอียด ทั้งนี้ต้องไม่ขัดแย้งกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ให้ธรรมนูญองค์กรครอบคลุมบททั่วไป การบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหารกิจการนักเรียน นิสิตนักศึกษา การบริหารทรัพยากรและงบประมาณ การบริหารกิจการชุมชนและประชาสัมพันธ์ การบริหารวิสาหกิจ วัฒนธรรมองค์กร และระบบการประกันคุณภาพ

(3) ให้สถานศึกษาทุก พัฒนา “ระบบการศึกษา” (Educational System) ของสถานศึกษาระดับปฐมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา หรือสถานศึกษา เพื่อกำหนดองค์ประกอบขั้นตอนดำเนินการที่จะประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติซึ่งเป็นระบบการศึกษาชาติ

(4) ให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา พัฒนาแผนแม่บทวิชาการ (Academic Master Plan) เป็นแผนหลักในการบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยทุกด้าน ในการสนองตอบการพัฒนาคุณภาพวิชาการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาตามกรอบเวลา โดยเสนอสภาสถานศึกษาระดับปฐมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาหรือสภาสถานศึกษาเพื่ออนุมัติและประกาศใช้

ให้แผนแม่บทวิชาการ ประกอบด้วย อย่างน้อย 11 องค์ประกอบคือ (1) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (2) เอกลักษณ์สถาบันและอัตลักษณ์บัณฑิต (3) อุดมการณ์ ค่านิยมปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ (4) การวิเคราะห์บริบท หน่วยงาน และชุมชน โดยรอบสถานศึกษาระดับปฐมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาและสถานศึกษา (5) พัฒนาการของสถานศึกษาระดับปฐมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาและสถานศึกษา (6) เป้าหมาย/ประเด็น

การพัฒนาวิชาการ ยุทธศาสตร์ มาตรการ ตัวบ่งชี้ (7) แผนรับนักศึกษา กลุ่มนักศึกษาเป้าหมายในด้าน ขอบเขตความครอบคลุมและจำนวน (8) แผนพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรการศึกษาประเภทอื่น (9) การเปิด คณะวิชา หลักสูตร สาขาวิชาในสถานศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาหรือหมวด วิชาและสาระวิชาในสถานศึกษา (10) การขยายโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมือ อุปกรณ์ ในสถานศึกษาระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาและสถานศึกษา (11) กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศที่จำเป็นต่อการพัฒนาวิชาการ และ องค์ประกอบอื่นที่ สอดคล้องกับพัฒนาการสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงไป

4) องค์การจัดการศึกษาต้องกำหนดและสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา กำหนดให้ ครอบคลุมการบริหาร 8 ขอบข่ายเป็นไปอย่างมีคุณภาพทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่

(1) การบริหารบริบท หรือการบริหารกิจการชุมชน ครอบคลุมการวิเคราะห์สถานการณ์ใน ชุมชนและสถานศึกษา จุดแข็งจุดอ่อน อาชีพประชาชน ทรัพยากรในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา

(2) การบริหารวิชาการ ครอบคลุมหลักสูตร และการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา การวัดและการประเมิน

(3) การบริหารกิจการนักเรียน ครอบคลุมการบริหารกิจกรรมนักเรียน การพัฒนาคุณลักษณะ ผู้เรียน พฤติกรรมการเรียน อาหารและโภชนาการ กีฬา บันเทิง พัฒนาการผู้เรียนในทุกด้าน กอง ทุนการศึกษา พละนามัย และสวัสดิการ

(4) การบริหารบุคลากร ครอบคลุม การประกาศรับ การคัดเลือก การบรรจุ การพัฒนา การ ประเมินการทำงาน การให้รางวัล การลงโทษ และสวัสดิการ

(5) การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา ครอบคลุม การหารายได้ของสถานศึกษาเพิ่มเติมจาก งบประมาณที่ได้รับจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาของ องค์การจัดการศึกษา พึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง แทนการรอรับการสนับสนุนทางการเงินจากองค์กร จัดการศึกษาฝ่ายเดียว

(6) การบริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ ครอบคลุมการจัดสรรงบประมาณ การ กำกับดูแล การใช้จ่าย และการเพิ่มมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรสถานศึกษา และการประเมินรายรับรายจ่าย ของสถานศึกษา

(7) การบริหารลอจิสติกส์ (การบริหารกายภาพ) ครอบคลุมการจัดหา เตรียมการ และ ดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุผล ได้แก่ การจัดการอาคารสถานที่ ถนน หนทาง ยานพาหนะ เสิร์빙อาหาร โรงอาหาร และสาธารณูปโภค และ

(8) การบริหารทั่วไป ครอบคลุม การดำเนินงานด้านข้อมูลสารสนเทศ การจัดเก็บเอกสาร (สารบรรณ) การติดต่อสื่อสารหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษา งานปฎิคม (การต้อนรับ พิธีการ พิธีกรรม) และงานพัสดุของสถานศึกษา

5) การบริหารและการจัดการต้องเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อ ส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ของบุคลากร ให้กล้าคิดกล้าทำกล้าคิดนอกกรอบได้ ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้บริหาร โภคผลผลิตทางการศึกษา เพื่อประกันการได้งานทำทันทีของผู้สำเร็จการศึกษา

การบริหาร “ระบบเก่าแก่แบบเดิม” ที่รวมศูนย์การตัดสินใจในสั่งการโดยคนๆ เดียว หรือการดำเนินการประชุมที่ให้ความคิดเห็นของประธานหรือใครคนใดคนหนึ่งเป็นมติที่ประชุมจะทำได้

6) องค์กรจัดการศึกษาควรกำหนดนโยบายและสถานศึกษาทุกระดับควรมีความตกลงกับภาคธุรกิจ เอกชน อุตสาหกรรมทุกระดับ ในการรับเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในรูปแบบธุรกิจศึกษา และสหกิจศึกษา หรือการฝึกงานในรูปแบบอื่น

7) การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มืองค์กรหลัก ที่เป็นคณะเอกัตบุคคลในรูปแบบสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวน 7 องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการประถมศึกษา คณะกรรมการการมัธยมศึกษา คณะกรรมการการอาชีวศึกษา คณะกรรมการการศึกษาตลอดชีวิต คณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่องค์กรจัดการศึกษามนตรี หรือคณะองค์กรจัดการศึกษามนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

8) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้มีการกระจายอำนาจให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด โดยเป็นการกระจายอำนาจครบถ้วน ในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารบุคลากร การบริหารทั่วไป

การจัดซื้อ จัดจ้าง การแต่งตั้งและบรรจุครู อาจารย์ บุคลากร จะดำเนินการโดยส่วนกลางไม่ได้

9) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดนโยบายการสื่อสารสั่งการทั้งระบบดั้งเดิม และระบบดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

10) องค์กรจัดการศึกษาต้องปรับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ทันสมัย

11) ทบทวนที่มาและการแต่งตั้งผู้บริหาร บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อให้ได้ผู้บริหารที่ดี สามารถปฏิบัติภาระหน้าที่และความสำนึก

การจัดการศึกษาไทยอย่างเป็นอิสระ ไม่ถูกบีบให้เป็นแบบเดียวกัน โดยกำหนดมาตรการ การประเมิน และนโยบาย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความเป็นเลิศ

12) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำกับดูแลความเป็นนิติเอ็กต์บุคคลของสถานศึกษาเพื่อมิให้เกิด ปัญหาการละเมิดมาตรา 59 ของ พรบ.กศ.แห่งชาติ 2542 และการที่หน่วยงานขององค์กรจัดการศึกษา มิได้มอบอำนาจตาม มาตรา 39 ในด้านการบริหารเอ็กต์บุคคล งบประมาณ และรูปแบบสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่ความเป็นนิติเอ็กต์บุคคลสมบูรณ์แบบในรูปประชาองค์กรจัดการศึกษา คือ องค์กรจัดการ ศึกษามอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการเอง หรือ องค์กรจัดการศึกษาประจำ คือ องค์กรจัดการศึกษา มอบงบประมาณให้เป็นสถานศึกษาเอกชนในกำกับ (Charter Schools)

13) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำกับดูแลการกระจายอำนาจให้มีประสิทธิภาพ หน่วยงานส่วนกลาง จะยึดอำนาจที่กำหนดไว้ใน มาตรา 39 ไม่ได้ โดยเฉพาะการ โยกย้ายด้วยการซื้อขายตำแหน่ง

14) องค์กรจัดการศึกษาต้องจัดระบบป้องกันความแตกต่างในการจัดการศึกษาของโรงเรียนใน กรุงและหัวเมือง ในด้าน (1) ความพร้อม รร.ในเขตเมืองดีกว่าในทุกด้าน และ (2) ความไม่เป็นธรรม ในการจัดสรรงบประมาณ

15) การพัฒนาทักษะสำหรับพุทธศตวรรษ 26 โดยเฉพาะ "ทักษะการเป็นผู้นำแบบเบ็ดเสร็จ" Executive Functions-EF"

16) พัฒนาระบบการเงิน งบประมาณและเงินทุนเพื่อการศึกษาของไทย เพื่อบริหารและจัดการ ให้มีความยั่งยืน ติดตามทวงหนี้ ผู้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาแต่สำเร็จการศึกษาแล้ว ไม่ใช่กิน

17) องค์กรจัดการศึกษาต้องพัฒนาระบบการบริหารและจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ไม่มีวาระ ช้อนเร้น ไม่อาศัยมติ กก.เพื่อประโยชน์ตนเอง

18) องค์กรจัดการศึกษาต้องทบทวน โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ ควรใช้ "กระทรวง การศึกษา" ตามชื่อเดิมของกระทรวงใน พรบ การศึกษาแห่งชาติ 2542 เพื่อมิให้มีภาวะพหุบัญชา (Multiple commanders) คือ ผู้บริหารระดับปลัดกระทรวงและเลขาธิการหรืออธิบดี อยู่ในระดับ เดียวกัน

19) องค์กรจัดการศึกษาต้องทบทวนระบบ การบริหารงานเอ็กต์บุคคลของหลายสาขาอาชีพให้เป็นอิสระ ปรับระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน แยกบัญชีระหว่างสาย ระหว่างสำนักงานหรือกรม โดยมี บัญชีเงินเดือนของตนเองและไม่ต้องอิง กพ.

20) กำหนดบทบาทบัญญัติ มิให้การสั่งการใดๆ เกิดจากคนๆ เดียว (Single command) ยกเว้นในเวลา เกิดภัยพิบัติ ภาวะสงคราม หรือภาวะฉุกเฉิน ที่หากรวมมติที่ประชุมจากคณะเอ็กต์บุคคล จะเกิดความ เสียหายต่อองค์กร หรือส่วนรวม

21) การตัดสินใจสั่งการต้องอาศัยอำนาจจากคณะกรรมการตามกฎหมายเท่านั้น ผู้บริหารระดับสูงจะใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ให้โทษ ผู้ที่เห็นต่างหรือคัดค้านจะกระทำมิได้ การบริหารต้องเน้นการมีส่วนร่วม เพื่อสอนงานผู้บริหารรุ่นใหม่ และส่งเสริม "พหุภพาล" Plural Headed Leadership

22) กำหนดที่มา บทบาท และการกำกับดูแลสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาให้สอดคล้องเป็นองค์กรสูงสุดของทางการศึกษา โดยเน้นการประสานงานให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาควบคุมตนเองภายใน มากกว่า การกำกับควบคุมจากภายนอก

23) กำหนดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้มีภูมิคุ้มกัน “ไวรัสบ้าอำนาจ” และ “ไวรัสทัศนะบอด” (คือมีความโลภ โกรธ หลง บังตา)

การทำหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับ ต้องมีศักยภาพ มีจิตวิญญาณ ความเป็นครูสูง ไม่เป็นผู้บริหารที่คอยประจบเจ้านาย ไม่แสวงหาอำนาจ ไม่เล่นการเมืองในองค์กร

ผู้บริหารจะทอดทิ้ง ละทิ้งโรงเรียน หนีโรงเรียนยาวนาน โดยการสั่งการของผู้มีอำนาจ เพื่อรับหน้าที่ หรือมีบทบาทหน้าที่ในสมาคม ชมรม สหกรณ์ หรือคณะกรรมการของส่วนราชการไม่ได้

24) องค์กรจัดการศึกษาต้องกระตุ้นพัฒนาระบบบริหารที่เหมาะสมกับเมืองไทย ไม่นำระบบจากต่างประเทศมาใช้โดยขาดการวิจัยความเหมาะสมและเข้ากันได้ (Compatibility Research) ปัจจุบันผู้บริหารส่วนใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และ ปริญญาเอกจากหลักสูตรต่างประเทศนำหลักการทฤษฎีมาในบริบทไทย พิสูจน์แล้วว่า หลายเรื่องไม่เหมาะกับการบริหารงานในเมืองไทย

25) องค์กรจัดการศึกษาต้องทบทวนการกำหนดคุณสมบัติ การแต่งตั้ง บทบาทหน้าที่ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับเลขาธิการ อธิบดี อธิการบดี และตำแหน่งอื่นระดับ 10 เป็นต้นไป ให้เป็นผู้นำวิชาการและวิชาชีพที่มีผลงานประจักษ์ และ เป็นมือประสานความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายและทุกคน.

หมวด 12

การปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา

12.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

ปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษามีหลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป ประการ คือ (1) ความไม่เข้าใจแนวคิด และความหมายเทคโนโลยีการศึกษา (2) ความไม่เข้าใจขอบข่ายเทคโนโลยีการศึกษา (3) การขาดความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะมิติที่ 3 และองค์ประกอบสำคัญของไตรยางค์วิชาชีพ และ (4) ความจำเป็นที่จะต้องปรับให้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นวิชาชีพที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและมีครูอาจารย์และบุคลากรเทคโนโลยีการศึกษา

12.1.1 แนวคิดเทคโนโลยีการศึกษา--เทคโนโลยีการศึกษาในฐานะศาสตร์ที่ว่า ด้วยวิธีการเป็นการประยุกต์แนวคิดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) แนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ (จิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา นิเทศศาสตร์) และแนวคิดปัญญาทัศน์ศาสตร์ (จิตปัญญาศึกษา ทฤษฎีผู้รู้นิยม และญาณวิทยา) เพื่อมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการศึกษาด้วยการจัดระบบและออกแบบระบบ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรม การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษา การสื่อทางการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการทางการศึกษา และการประเมินทางการศึกษา

1) แนวคิดทางวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Science Concepts) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการประยุกต์หลักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ได้แก่ วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ในการประดิษฐ์เครื่องมืออุปกรณ์ทางการศึกษา โดยนักเทคโนโลยีการศึกษาได้พัฒนาวัสดุ (สิ่ง

สิ้นเปลือง เช่น ซอด้ก กระดาษ ดินสอ ฯลฯ และอุปกรณ์ (เครื่องมือที่มีความคงทนถาวร เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน ฯลฯ)

2) แนวคิดและหลักการทางพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science Concepts) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ ที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้ง่ายด้วยวิทยาศาสตร์กายภาพ มาใช้ในการออกแบบระบบการศึกษาและการเรียนการสอน ได้แก่ หลักการทางจิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา นิเทศศาสตร์)

3) แนวคิดและหลักการทางปัญญาทัศน์ศาสตร์ (Illuminating Science Concepts) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการประยุกต์สภาวะที่ไม่สามารถสังเกตหรือพบเห็นด้วยหู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางได้มาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่ลึกซึ้ง ได้แก่ หลักการทางจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ญาณวิทยา (Epistemology) และผุดรู้นิยม (Enlightenment) มาวิเคราะห์และออกแบบระบบการศึกษาและการเรียนการสอน

ดังนั้น เทคโนโลยีการศึกษา จึงมิได้จำกัดเพียง “สื่อ” อย่างที่นักการศึกษาไทยส่วนใหญ่เข้าใจ หรือมิใช่แยกส่วนกับเทคโนโลยีการศึกษา เช่นที่ มักพูดกันว่า “สื่อและเทคโนโลยี” แต่สื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของเทคโนโลยีการศึกษา

12.1.2 ความไม่เข้าใจในขอบข่ายเทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษามีได้จำกัดเพียงแค่ “สื่อการศึกษา” เท่านั้น แต่มีขอบข่ายครอบคลุม 3 มิติ คือ มิติด้านสาระ 7 ขอบข่าย (ระบบ พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร การจัดสภาพแวดล้อม การจัดการ และการประเมิน) มิติด้านภารกิจ 3 ขอบข่าย (เทคโนโลยีการบริหาร เทคโนโลยีการสอน แลเทคโนโลยีการบริการ) และมิติด้านบริบท (เทคโนโลยีในระบบโรงเรียน เทคโนโลยีนอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย เทคโนโลยีการเผยแพร่และฝึกอบรม และเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล) เป็นการนำเทคโนโลยีการศึกษาไปใช้ 4 ขอบข่ายรวม ทั้งสิ้น 84 เรื่อง แต่นักการศึกษาไทยส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ จึงให้ความสำคัญที่ “สื่อการศึกษา” อย่างเดียว จึงไม่มีบุคลากรกลุ่มใดมาเป็น “เจ้าภาพ” ในการพัฒนาระบบ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรมครูและนักเรียน การพัฒนาวิธีการสอนแบบใหม่ๆ (นักการศึกษาไทยจึงอ้าแขนรับวิธีการจากต่างประเทศอย่างไฟไหม้ฟาง เช่น Backward design, Flipped Classrooms, BBL, STEM) การพัฒนาเทคนิคการสื่อสาร การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนไทย การพัฒนาระบบการจัดการ และการพัฒนาระบบการประเมินการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทไทย

12.1.3 ความไม่เข้าใจความสำคัญของเทคโนโลยีการศึกษาในฐานะมิติที่ 3 ของการศึกษาและ

“ไตรยางค์วิชาชีพ” (Professional Triads)

1) เทคโนโลยีการศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาในนัยเดียวกับเทคโนโลยีการแพทย์ เทคโนโลยีการเกษตร ฯลฯ เทคโนโลยีการศึกษา จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาที่ถือเป็นมิติที่ 3 ทางการศึกษาที่เน้นบริการ เพื่อเสริมมิติทางบริหาร และวิชาการ ให้การจัดการศึกษาของชาติมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) เทคโนโลยีการศึกษาคือเทคโนโลยีพื้นฐาน เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีแล้ว นายแพทย์และบุคลากรการแพทย์จะขาดวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการรักษาพยาบาลคนไข้ได้เลย

12.1.4 ความจำเป็นที่จะต้องปรับให้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นวิชาชีพที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพและมีครูอาจารย์และบุคลากรเทคโนโลยีการศึกษา

การกำหนดให้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง ก็เพื่อประกันคุณภาพการดำเนินการตามขอบข่ายและภารกิจทางการศึกษาในฐานะมิติที่ 3 ทางการศึกษาที่จะเสริมคุณภาพการบริหาร วิชาการ และการบริการให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดอัตรากำลังครู อาจารย์ และนักเทคโนโลยีการศึกษาในตำแหน่งครูอาจารย์ในสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา

ด้วยหลักการและแนวคิดของเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาข้างต้น จึงต้องปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้วยกำหนดแนวนโยบายและแนวทางเพื่อให้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาของชาติ

12.2 แนวนโยบายเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

แนวนโยบายด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มี ประการ
องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้วิชาชีพการศึกษาประกอบด้วยองค์สาม เรียกว่า “ไตรยางค์วิชาชีพ (Professional Triad)” โดยมีสถาบันการผลิตนักศึกษามีวิชาชีพ นักวิทยาศาสตร์การศึกษา และนักเทคโนโลยีการศึกษา

๒) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นวิชาชีพที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และกำหนดให้มีอัตรา
ครูเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาและอัตรานักเทคโนโลยีการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา

3) องค์กรจัดการศึกษาพึงจัดให้มีการพัฒนาระบบและการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้าง

ประสิทธิภาพการเรียนการสอนและฝึกอบรม

4) องค์กรจัดการศึกษาพึงพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคมการศึกษาด้วยการสรรคเลื่อนความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม เทคโนโลยีและสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษากว้างขวาง (Ubiquitous Education)

5) ให้มีการพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาตามข้อ (2) ทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

6) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้ครู อาจารย์ และผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะให้ครูอาจารย์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา

7) กำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาให้ครอบคลุม 7 ขอบขอบข่าย ได้แก่ การจัดระบบและออกแบบระบบ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรม การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษา การสื่อสารการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการทางการศึกษา และการประเมินทางการศึกษา

12.3 แนวทางปฏิรูปเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดแนวทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวนโยบาย ดังนี้

1) กำหนดให้เทคโนโลยีการศึกษา เป็นหนึ่งในสามองค์ประกอบของวิชาชีพการศึกษา คือ “ไตรยางค์วิชาชีพ (Professional Triad)” เชียงวิชาชีพชั้นสูงอื่น เช่น วิชาชีพการแพทย์ วิชาชีพการเกษตร องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้ การปฏิรูประบบฝึกหัดครูของวิทยาลัยครู คณะครูศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ โดยจัดให้ครบตาม ในนัยยะเดียวกับด้านการแพทย์ เมื่อมีคณะแพทย์ (Faculty of Medicine) และวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Faculty of Medical Science) แล้ว ก็จะต้องมี คณะเทคโนโลยีการแพทย์ (Faculty of Medical Technology) อยู่ด้วย ดังนั้นด้านการศึกษาจึงควรปฏิรูปด้วยการ ปรับฐานะคณะครูศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ เป็นวิทยาลัยการศึกษา หรือวิทยาลัยครูศาสตร์ หรือวิทยาลัยครูศึกษา หรือ วิทยาลัยครู โดยมี 3 สำนักวิชา หรือ คณะวิชาในวิทยาลัย คือ

(1) “สำนักวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา” (School of Professional Education) เป็นสำนักที่ให้ประสบการณ์และการฝึกวิชาชีพ ที่เน้นการปฏิบัติวิชาชีพการสอน

(2) “สำนักวิชาวิทยาการศึกษา” หรือ “สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การศึกษา” (School of Educational Science) เป็นคณะที่ทำหน้าที่ให้ความรู้วิชาการและวิชาครู

(3) “สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา” (School of Educational Technology) เป็นสำนักที่ให้ความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดระบบ พฤติกรรม วิธีการ กระบวนการสื่อสาร สภาพแวดล้อม การศึกษา การจัดการ และการประเมิน เพื่อทำหน้าที่ผลิตนวัตกรรม จัดทำ จัดหาระบบการศึกษา และเทคนิควิธีการ พร้อมทั้งเครื่องมืออุปกรณ์ในการช่วยให้ครูอาจารย์สามารถดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในนัยเดียวกันกับบุคลากรเทคนิคการแพทย์ที่วางแผน เตรียมการ จัดวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่สำหรับการดูแลคนไข้ของนายแพทย์

2) ในการจัดให้เทคโนโลยีการศึกษา ที่เป็นวิชาชีพที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

(1) กำหนดให้มีอัตราครูเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาและอัตรานักเทคโนโลยีการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา โดยกำหนดเป็นสายวิชาการที่สามารถดำรงวิทยฐานะครูอาจารย์ในสถานศึกษา และตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ดังที่ถือปฏิบัติในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัยเปิดประเทศอังกฤษมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยทางไกลในทุกประเทศ

(2) ให้ครูเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษาปลอดจากภาระงานสอนนักเรียน เพื่อจะได้มีเวลาในการปฏิบัติงานประจำใน “ศูนย์เทคโนโลยีการศึกษา” ในการทำหน้าที่พัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน พัฒนาและจัดหาวิธีการสอนใหม่ๆ สื่อการสอนและภาระงานการแนะนำครูอาจารย์ เกี่ยวการใช้สื่อการสอน การผลิตชุดการสอน และการจัดหาเครื่องช่วยสอนสำหรับครูอาจารย์

3) ในการจัดให้มีการพัฒนาระบบและการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในระดับชาติ ระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการเรียนการสอนและฝึกอบรม มีแนวทางดังนี้

(1) ให้จัดตั้ง “หน่วยเทคโนโลยีการศึกษา” ในสถานศึกษา หรือ “ศูนย์ฝ่สำนักเทคโนโลยีการศึกษา” ในสถาบันอุดมศึกษา

(2) มีอัตราครูเทคโนโลยีการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดระบบและพัฒนาระบบการศึกษาประจำสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา

4) ในการพัฒนาเครือข่ายโทรคมนาคมการศึกษา มีแนวทางดังนี้

(1) องค์กรจัดการศึกษาจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานทั้ง วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา โดยจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุทัศน์เพื่อ การศึกษาในรูปเครือข่ายกระจายอยู่ทั่วประเทศ

(2) จัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานด้านอิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

(3) วางเครือข่ายเทคโนโลยีและสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในทุกรูปแบบเพื่อใช้ ประโยชน์สำหรับการศึกษาภาควันตภาพ (Ubiquitous Education) ในการกระจายให้ความรู้และ ประสบการณ์แพร่กระจายไปทุกที่ทุกเวลาสำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อบริการวิชาการและการทุนบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในบริบท ความรับผิดชอบของสถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษา

5) ในการพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาตามข้อ (2) ให้ดำเนินการดังนี้

(1) พัฒนาบุคลากรด้านผู้พัฒนาระบบการศึกษา การเรียนการสอน วิธีการและเทคนิค ออกแบบการสื่อสาร ผลิตสื่อ จัดสภาพแวดล้อมห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ จัดการเรียนการสอน และ การประเมิน

(2) พัฒนาบุคลากรด้านผู้ใช้ผลผลิตเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

(3) ให้สถานศึกษาทุกระดับและสถานศึกษาบรรจุนักเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อทำหน้าที่ จัดระบบและออกแบบการสอน ศึกษาวิจัยพฤติกรรมการเรียนการสอน พัฒนาเทคนิคและวิธีการสอน การสื่อสารการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการประเมิน การศึกษาเพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหาร วิชาการ และบริการ

(4) ให้นักเทคโนโลยีการศึกษาร่วมพัฒนาการสอนของครู อาจารย์ และการเรียนของ นักเรียนนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

(5) กำหนดให้เทคโนโลยีการศึกษเป็นวิชาชีพที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

6) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำหนดให้ครู อาจารย์ และผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีด ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกทำได้

(1) พัฒนาครูอาจารย์ให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา

(2) พัฒนานักเรียนนักศึกษาให้สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(3) พัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาให้เป็นเครื่องมือการจัดการศึกษากว้างขวางที่จะให้ความรู้และประสบการณ์ไปปรากฏอยู่ทุกแห่งหนทุกเวลา ให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนเข้าถึงแหล่งความรู้ไม่จำกัดด้วยเวลาและสถานที่ เพื่อรองรับการศึกษาแห่งอนาคตต้องเปิดกว้าง

7) กำหนดให้สถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาให้ครอบคลุม 7 ขอบขอบข่าย ได้แก่ การจัดระบบและออกแบบระบบ การกำหนดรูปแบบพฤติกรรม การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษา การสื่อสารการศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา การจัดการทางการศึกษา และการประเมินทางการศึกษา

(1) ด้านการจัดระบบและการออกแบบการศึกษา

ก) ให้พัฒนาระบบการศึกษาประจำสถาบันและจัดทำแผนแม่บทวิชาการระดับสถาบัน (Academic Master Plan-AMP) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบการศึกษาเป็นของตนเอง เช่น ระบบการสอนทางไกล “แผน มสธ.”

ข) องค์การศึกษามีนโยบาย รับรอง (Endorse) ระบบการสอนที่คนไทยพัฒนาขึ้น เช่น (1) ระบบการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ (2) ระบบการสอนแบบอริสตั๊ (3) ระบบการสอนแบบเบี่ยงจันท์ (4) ระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ (Experience-Based Approach-EBA) (5) ระบบการสอนอิงประสบการณ์ผ่านสื่อสังคม (Social Media-Based Instructional System-SMEBA) (6) ระบบการสอนแบบสร้างสรรค์ (Creativity-Based Learning-CBL) และ (7) ระบบการสอนแบบจิตฐาน (Mind-Based Learning: MBL) เป็นต้น

ค) องค์การศึกษาส่งเสริมให้ครูอาจารย์พัฒนาและมีระบบการสอนส่วนเอกัตบุคคล (เช่น ระบบการสอน “แผนปรีชา” สำหรับอาจารย์ปรีชา) เพื่อประกันคุณภาพการถ่ายทอดเนื้อหาสาระอย่างมีประสิทธิภาพตามธรรมชาติของรายวิชาและศักยภาพและลีลาการสอนของอาจารย์แต่ละคน

(2) ด้านพฤติกรรมทางการศึกษา

ก) ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้ และทำการวิจัยและพัฒนาแบบจำลองพฤติกรรมของคณาจารย์ ตามภารกิจ เพื่อให้อาจารย์ทุกคนมีความรู้ ทักษะความชำนาญ และประสบการณ์ในการสอนอย่างมืออาชีพ และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมก่อนเข้าห้องเรียน ระหว่างสอน ระหว่างพัก สรุบทบทเรียน และนอกห้องเรียน

ข) ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการศึกษาเล่าเรียน และทำการวิจัยและพัฒนาแบบจำลองพฤติกรรมการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาตามภารกิจ เพื่อให้นักศึกษามีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเตรียมตัวก่อนเข้าห้องเรียน ระหว่างเรียน การจดคำบรรยาย การรับมอบหมายงาน และการศึกษา

ค้นคว้าในแหล่งวิทยบริการ

ค) ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมกรให้บริการสนับสนุนบุคลากรสายสนับสนุน และทำการวิจัยและพัฒนาแบบจำลองพฤติกรรมกรให้บริการตามภารกิจแต่ละสายสนับสนุน เพื่อให้บุคลากรสายบริหารและสายสนับสนุนมีพฤติกรรมกรบริหารและการให้บริการแก่คณาจารย์ แก่นักศึกษาและแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ที่จะประกันคุณภาพของการจัดการศึกษา

(3) ด้านเทคนิคและวิธีการทางการศึกษา

ก) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับสถาบันการศึกษาเพื่อให้คณาจารย์มีวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเน้นการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ข) สถาบันจัดตั้งหน่วยพัฒนาคณาจารย์ เพื่อพัฒนาคณาจารย์ด้านวิธีการและเทคนิคการสอนเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคณาจารย์

ค) สถาบันจัดตั้งสำนักหรือศูนย์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อทำหน้าที่พัฒนาระบบและให้บริการด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ง) สถาบันกำหนดตำแหน่งอาจารย์ประจำสำนักเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และนักเทคโนโลยีการศึกษา

(4) ด้านการสื่อสารการศึกษา

ก) องค์กรจัดการศึกษาส่งเสริมการพัฒนาและการใช้สื่อครบรูปแบบ ได้แก่ (ก) สื่อสารการศึกษาพื้นฐาน (โสตทัศน) สำหรับการเรียนการสอนที่ไม่พร้อมหรือไม่จำเป็นท่อนสื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ในรูปของจริง รูปภาพ แผนภูมิ วิดีโอ แบบจำลองของจริง และกิจกรรมต่างๆ (ข) สื่อสารสื่อมวลชน เพื่อการศึกษา ประเพณีวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และนาฏการ (ค) สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม เพื่อการศึกษาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดาวเทียม และ (ง) สื่อพื้นบ้าน (ดนตรี การร้องรำ ละคร ลิเก หมอลำ) เพื่อการเรียนการสอน

ข) อาจารย์มีทักษะการสื่อสารอย่างเป็นระบบ (ก) สามารถวิเคราะห์เนื้อหา การเลือกสื่อและช่องทาง และการวิเคราะห์ผู้เรียน (ข) อาจารย์ มีและจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสม ในรูปชุดการสอนทั้งชุดการสอนแบบบรรยาย ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม ชุดการสอนรายเอกัตบุคคล และชุดการสอนทางไกล ทั้งแบบเผชิญหน้า ออนไลน์ (ค) สถาบันมีแผนและดำเนินการฝึกอบรมคณาจารย์ให้สามารถผลิตชุดการสอนทั้งแบบเผชิญหน้าในห้องเรียนและแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ง) สถาบันมีแผนและดำเนินการจัดประชุมปฏิบัติการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารการสอน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสาระการใช้สื่อการสอน และการประเมิน (จ) มีการผลิตสื่อการสอนในรูปชุดการสอนประจำวิชาที่มี

รูปแบบหลากหลาย โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่หลากหลายครอบคลุมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทั้ง 4 กลุ่ม ประเภท ได้แก่ สื่อโสตทัศน์ สื่อสารมวลชนเพื่อการศึกษา สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อพื้นบ้านอื่นๆ ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน (ณ) องค์กรจัดการศึกษากำหนดให้อาจารย์มหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้และมีระบบการจัดการเรียนเป็นของตนเอง โดยต้องพัฒนาในรูปชุดการสอนประจำวิชาที่สอนอย่างครบถ้วน

5) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษากำหนดเกณฑ์มาตรฐานและแนวทางให้สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดที่มีคุณภาพ และใช้ประโยชน์แหล่งความรู้และสถานประกอบการในชุมชนเพื่อเป็นแหล่ง ฐานและฝึกงานของนักศึกษา

(ก) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์สำหรับการเรียนภาคทฤษฎี โดยมีเอกสารสิ่งพิมพ์ วัสดุบันทึกทั้งในแบบแอนะล็อกและแบบดิจิทัล และการเสริมทักษะและประสบการณ์ภาคปฏิบัติ

ข) สถานศึกษามีห้องปฏิบัติการที่มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ครบและสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วน มีจำนวนเพียงพอ

ค) สถานศึกษามีบรรยากาศร่มรื่น ร่มเย็นและสงบสุข ปราศจากความขัดแย้งทางการเมืองและความคิดเห็นจนแตกสามัคคี

ง) ห้องสมุดมีการพัฒนาให้มีชีวิตชีวา และมีเอกสาร หนังสือ และวัสดุบันทึกความรู้ทั้งออฟไลน์และออนไลน์ครบถ้วน

จ) สถาบันการศึกษามีความร่วมมือกับแหล่งความรู้และสถานประกอบการในชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งฝึกงานนักศึกษาทั้งในรูปการไปศึกษาดูงาน สหกิจศึกษา และบูรณกิจศึกษา

6) การจัดการทางการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษากำหนดให้อาจารย์มหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการความรู้และมีระบบการจัดการเรียนเป็นของตนเอง โดยต้องพัฒนาชุดการสอนประจำวิชาที่สอนอย่างครบถ้วน

ก) สถาบันการศึกษามีโครงการพัฒนาการจัดการความรู้แก่คณาจารย์ ให้อาจารย์มีการแต่งและเรียบเรียงตำรา และเตรียมบทเรียนเป็นชุดการสอนทั้งแบบเผชิญหน้าและออนไลน์หรือออฟไลน์

ข) อาจารย์มีระบบการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน ตามวิธีการและรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับศาสตร์และวิธีการในแต่ละสาขาวิชา

7) การประเมินการศึกษา

ก) องค์กรจัดการศึกษากำหนดให้สถาบันการศึกษามีโครงการพัฒนาอาจารย์ที่เน้นเรื่องการประเมินการศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจร

ข) องค์กรจัดการศึกษากำหนดเป็นนโยบายให้รายงานผลการศึกษาที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียนด้านการกระบวนการและผลลัพธ์

ค) องค์กรจัดการศึกษากำหนดวิธีตัดเกรดที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ตามมาตรฐานสากล อาทิ ระดับคะแนน A ควรจะได้จากคะแนน 85% ขึ้นไป มิใช่ 80% ดังที่ถือปฏิบัติในสถานศึกษาและมหาวิทยาลัยบางแห่ง

8) การนำนวัตกรรมประเภทเทคนิคและวิธีการจากต่างประเทศมาใช้ จะต้องผ่านการวิจัย ตรวจสอบความเหมาะสมในแง่ผลดีผลเสีย และผลร้ายต่อระบบความคิด ประเพณีและวัฒนธรรมไทย หรือ เมื่อมีกฎหมายห้ามนำพืชและสัตว์เข้าประเทศโดยไม่ตรวจสอบ ก็ยังต้องตรวจสอบเชื้อความคิดๆ ที่ไม่เหมาะสมให้เข้มงวดขึ้น

หมวด 13

การปฏิรูปการพัฒนาระบบการศึกษา

13.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูปการพัฒนานักวิชาชีพ

ในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา การพัฒนาระบบการศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตร ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และปริญญาการศึกษา ก็สามารถประกอบวิชาชีพการศึกษา เช่น วิชาชีพการศึกษาได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษานอกจากนี้ พ.ศ. 2546 ทำให้การเข้าสู่วิชาชีพการศึกษามีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาและการทำหน้าที่ของครูสภาในฐานะสภาวิชาชีพก่อให้เกิดปัญหาและสภาพไม่ส่งเสริมให้การผลิตครูอาจารย์ และการออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษาหลายประการ

13.2 หลักการการพัฒนานักวิชาชีพการศึกษา

การพัฒนาครูให้เป็นนักวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการศึกษา (วิทยาลัยครู วิทยาลัยการศึกษา คณะการศึกษา และคณะครุศาสตร์) ควรจัดดังนี้

- 1) *บริบทการพัฒนาวิชาชีพการศึกษา ควรประกอบด้วย 3 ส่วน ตามไตรยางค์วิชาชีพ คือ (1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ สำนักวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา (2) การให้ความรู้ด้านวิชาการศึกษา (วิชาครู) และวิชาสาระที่จะนำไปสอนนักเรียน คือ สำนักวิชาวิทยาการศึกษา และ (3) ความรู้ที่เกี่ยวข้องศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการ คือ สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (โปรดดูข้อ 12.3 ในหมวด 12 เทคโนโลยีการศึกษา)*

องค์ประกอบสามส่วนนี้ วิชาชีพอื่นให้ความสำคัญมาก ที่จะเทียบเคียงได้ คือ (1) การผลิตนักวิชาชีพแพทย์ แบ่งเป็นคณะแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ และคณะเทคโนโลยีการแพทย์ (เทคนิคการแพทย์) หรือ (2) การผลิตนักวิชาชีพการเกษตร แบ่งเป็นคณะการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์การเกษตรหรือคณะวิทยาการการเกษตร และ คณะเทคโนโลยีการเกษตร ฯลฯ

ทั้งนี้ ให้พยายามเลี่ยงการใช้คำว่า ศึกษาศาสตร์ เพราะไม่สะท้อน 3 องค์ประกอบครบถ้วนทั้ง 3 องค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการศึกษา นักการศึกษายังเข้าใจผิดว่าหมายถึงสื่อเท่านั้น จึงไม่ให้ความสำคัญ คณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์จำนวนมากจึงไม่เปิดสาขาเทคโนโลยีการศึกษาเลย

ลองเปรียบเทียบดูว่า หากด้านการแพทย์ ขาดเทคโนโลยีการแพทย์แล้ว จะไม่มีใครคิดค้นเครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการรักษาคนไข้ นายแพทย์จะรักษาคนไข้ได้อย่างไร เพียงสองมือกับหนึ่งปาก ไม่สามารถจะรักษาคนไข้ได้ ครูก็เช่นเดียวกัน ครูจะสอนนักเรียนให้พ้นจาก “โรคความไม่รู้” (อวิชาโรค) “ได้อย่างไร หากมีเพียงสองมือและสองปาก คือ ปากสำหรับพูดกับปากกาสำหรับเขียน

แต่จุดอ่อนของ มคอ.1 สาขาการศึกษา ที่ใช้ในปัจจุบัน (2560) คือ ช่วงที่มีการพัฒนา มคอ.1 นั้นไม่มีนักเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในคณะกรรมการพัฒนา มคอ.1 เลยทั้งๆที่มี นักวิชาการระดับศาสตราจารย์หลายคน และกรรมการส่วนใหญ่อยู่ในสาขาสารัตถศึกษา หลักสูตรการสอน สายบริหาร ฯลฯ จึงมีการกำหนดให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนการศึกษานอกระบบ และ เทคโนโลยีการศึกษาเรียนเอกคู่ ผลที่เกิดขึ้นคือ ครูเทคโนโลยีใน โรงเรียนจึงต้องสอนหนังสือด้วย ทำให้ต้องพึ่งหน่วยบริการเทคโนโลยีการศึกษา เมื่อครูมาขอใช้บริการสื่อหรือขอคำปรึกษาก็ไม่มีใครอยู่ นานเข้าครูก็ไม่มาขอใช้บริการ แสดงให้เห็นระบบความคิดของคณะกรรมการที่ไม่เห็นความสำคัญของเสาหลักที่สามของวิชาชีพการศึกษา

หลังจากพัฒนา มคอ.1 จึงออกแบบการผลิตครูปริญญา ตามความเคยชินที่ปฏิบัติกันมาเกือบร้อยปี ขาดการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับการผลิตวิชาชีพอื่นที่คำนึงถึงไตรยางค์วิชาชีพ แต่มคอ. 1 สาขาการศึกษา มิได้คำนึงถึง และที่เป็นปัญหาต่อคุณภาพวิชาชีพการศึกษา คือมีการกำหนดให้นิสิตนักศึกษาที่เรียนเทคโนโลยีการศึกษาเรียนเอกคู่ ครูเทคโนโลยีจึงต้องสอนหนังสือด้วย ทำให้ต้องพึ่งหน่วยบริการเทคโนโลยีการศึกษา เมื่อครูคำปรึกษาาก็ไม่มีใครอยู่ นานเข้าครูก็ไม่มาขอใช้บริการ แสดงให้เห็นระบบความคิดที่ไม่เห็นความสำคัญของเสาหลักที่สามของวิชาชีพการศึกษา คือ "เทคโนโลยีการศึกษา"

2) ปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนานักวิชาชีพการศึกษา สถาบันครุศึกษาต้องมีอุดมการณ์ บุคลากร

นิสิตนักศึกษาครู โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก อาคารเรียนสำหรับคณะการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา มีห้องเรียนที่มีสื่อการสอน (วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ) ครบถ้วนตามประเภทห้องเรียนที่แตกต่างกันไปตามศาสตร์หรือสาขาวิชา แต่ที่สำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ อุดมการณ์ ครูอาจารย์ และนักเรียนครู ระบบการพัฒนาครู และกลไก การพัฒนาครู

(1) อุดมการณ์ หมายถึงภาพเต็มที่ต้องไปให้ถึง อัตสัมฤทธิ์คติ (Self-Efficacy) คือความเชื่อมั่นว่าจะทำได้สำเร็จ บังคับใจให้เอาชนะอุปสรรคที่กั้นขวางความสำเร็จ ประกอบด้วย ปรัชญา (แนวคิด แนวทางการดำเนินการ) ปณิธาน (ภารกิจหลักที่ต้องทำให้ปรัชญาเป็นจริง) วิสัยทัศน์ (ภาพแห่งความสำเร็จข้างหน้า) และพันธกิจ (ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะแปลงภาพความสำเร็จให้เป็นจริง) ในการผลิตนักวิชาชีพการศึกษา

(2) ครูอาจารย์ที่มาสอนที่มีวิญญานความเป็นครู เต็มใจเป็นครู เลือกรับเรียนครูจากดวงใจ และภาคภูมิใจในความเป็นครู และไม่หว้งโลกีย์ทรัพย์สินจากความเป็นครู และมีความเชื่อว่า การให้ความรู้เป็นยอดวิชาชีพ เพราะแม้ค่าตอบแทนเป็นเงินบาทจะน้อย แต่ส่วนชดเชยคือ อริยทรัพย์ คือบุญ

(3) นิสิตนักศึกษาครู (Student Teachers ไม่ใช่ Teacher Students) คือ ผู้ที่เข้ามาเรียนเพื่อเป็นครู ด้วยความจริงใจ (ไม่ใช่ ครูที่มาเป็นนักศึกษาเพื่อเรียนให้ได้ใบประกอบอาชีพ ที่บางคนใช้คำว่า Teacher Students) ปัญหาที่พบคือ ผู้ที่จะมาเรียนครู จำนวนมากขาดวิญญานความเป็นครู และมีสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลางหรือต่ำกว่า จึงขาดพลังที่จะช่วยจรรโลงใจนักเรียนให้ยึดมั่นในทางแห่งความดี

(4) ระบบการพัฒนาครู ครอบคลุมองค์ประกอบ และขั้นตอนในการพัฒนาครูเพื่อเป็นนักวิชาชีพ มีความสำคัญมาก สถาบันครูศึกษาต้องพัฒนาระบบการผลิตครูเป็นของตนเอง ปัญหาของระบบการผลิตครูไทย คือขาดระบบของตนเอง แต่จดจำหรือนำเอาระบบของต่างชาติมาใช้ผลิตครูของตนเอง ดังที่เคยหลงทางมากกว่าร้อยปี

(5) กลไก เป็นแนวปฏิบัติที่จะนำพาร่องประกอบและขั้นตอนของระบบผลิตครู ประกอบด้วย

กฎระเบียบ แนวปฏิบัติ ข้อปฏิบัติ คู่มือและเอกสารสนับสนุนต่างๆ

ปัญหาการผลิตครูของสถาบันครูศึกษาเป็นผลจากการขาดระบบที่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ขาดกลไกในการผลิตครูที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมนิสิตนักศึกษาครูให้มีความรักและศรัทธาในความเป็นครู ได้แก่ขาดสภาพแวดล้อมการเรียนที่ดี และขาดตัวแบบที่ดี เมื่อมีตัวแบบที่ชอบสอนด้วยการบรรยาย นิสิตนักศึกษาครูก็จะไปสอนด้วยการบรรยายตามตัวแบบคืออาจารย์ที่สอนพวกตนสมัยเรียนฝึกหัดครู

6) กระบวนการผลิตครู กระบวนการผลิตครูหมายถึง กระบวนการและขั้นตอนที่สถาบันครู

ศึกษาจัดหา จัด

ให้ และจัดทำ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์พร้อมที่จะออกไปประกอบอาชีพครูตามแนวทางที่สถานครุศึกษาเห็นว่า เหมาะสมกับนักศึกษาที่สุด

หลักการผลิตครูที่ถูกต้องคือ หาหัดต้องการให้บัณฑิตนักศึกษามีพฤติกรรมการสอนและใช้วิธีการสอน

อย่างไร สถาบันครุศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้พฤติกรรมการสอนและวิธีการสอนนั้นกับบัณฑิตนักศึกษาคู

ปัญหาที่พบคือ ในวิชาพฤติกรรมการสอนเรื่อง การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ที่พบ. การศึกษา

แห่งชาติ ใช้คำว่า “ผู้เรียนเป็นสำคัญ”) นั้น อาจารย์ที่สอนเรื่อง นี้ ก็สอนด้วยการบรรยายหรือให้อ่านตำรา ทำให้แนวคิดไม่ซึมซับเข้าไปในพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาคู เมื่อนิสิตนักศึกษาคูไปสอนนักเรียน ก็ใช้วิธีการสอนด้วยการบรรยาย ด้วยข้อลัดกับกระดานดำ หรือ “ปิ้งแผ่นใส” หรือ “อย่าง” สไลด์คอมพิวเตอร์ เช่นเดียวกับอาจารย์ที่สอนพวกตนมา

เมื่อสถาบันครุศึกษาไม่มีนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ ให้บัณฑิตนักศึกษาคูได้สัมผัส ก็ไม่สามารถนำวิธีการสอนแบบใหม่ๆ ไปใช้ ตรงกันข้าม พอทราบว่า ฝรั่งคิดวิธีการสอนแบบใหม่ ก็นำมาใช้สอน โดยไม่ศึกษาวิจัยว่าเหมาะสมกับบริบทไทยหรือไม่ เมื่อนำมาใช้พอควรกับเวลา ประหนึ่งไฟไหม้ฟาง ก็เปลี่ยนไปนำเข้าวิธีการสอนใหม่ ไม่ถึงสองปีก็เลิก แล้วไปนำเข้าวิธีการสอนใหม่เข้ามาอีก

- 7) ผลลัพธ์ของการผลิตครู หมายถึงการประเมินสมรรถนะ ความรู้ความสามารถในการสอนที่ครบวงจรและครอบคลุมทุกพิสัยทั้งคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะส่วนเอกต้นบุคคล และทักษะการสื่อสาร ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นครู จำเป็นต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่บัณฑิตนักศึกษาคู เข้าเป็นนักศึกษา การประเมินผลลัพธ์ที่ถูกต้องคือ การประเมินจากสภาพจริง ในสถานการณ์การสอนจริง โดยการกำหนดขั้นตอนให้บัณฑิตนักศึกษาคู ได้เข้าสู่กระบวนการ 3 ขั้น เช่นเดียวกับวิชาการแพทย์หรือวิชาชีพอื่น ได้แก่ (1) การศึกษาวิชาการศึกษา (Educational pedagogy) (2) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (Pre-teaching Clinic) และ (3) การปฏิบัติการสอนจริง (Teaching Clinic) ภายใต้การกำกับดูแลของครูที่เลี้ยงมืออาชีพ (มิใช่การฝึกสอน) โดยมีการประเมินผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับกระบวนการผลิตครู

ปัญหาที่พบในการประเมินประสบการณ์วิชาชีพการศึกษาคือ สืบเนื่องจากกระบวนการผลิตครูที่พบเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน สถาบันครุศึกษาส่วนใหญ่ กำหนดให้บัณฑิตนักศึกษาคูศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป

อย่างน้อย 30 หน่วยกิต และศึกษาวิชาการศึกษา จิตวิทยาและวิชาอื่นในช่วงสองปีแรก และมีโอกาสไปสังเกต ในปีที่ 3 และไปฝึกสอนในปีที่ 5 (เดิมหลักสูตร 4 ปี กำหนดให้ฝึกสอนภาคการศึกษาแรกของปีที่ 4 นักศึกษาฝึกสอนต้องปฏิบัติการสอนในความดูแลของครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศจากสถาบันครูศึกษา โดยส่วนใหญ่ยังขาดระบบการนิเทศที่ดี ทำให้พฤติกรรมความเป็นครูขึ้นอยู่กับคุณภาพความสามารถและการเอาใจใส่ดูแลของครูพี่เลี้ยงและคุณภาพของอาจารย์นิเทศก์ ยังขาดระบบการนิเทศและการประเมินที่จะประกันคุณภาพการสอนของนิสิตนักศึกษาครู ในช่วงเวลา 1 ปีที่นักศึกษาถูกกำหนดให้ฝึกสอน

จากหลักการและเหตุผลข้างคน จึงจำเป็นจะต้องปฏิรูปการพัฒนานักวิชาชีพการศึกษา เพื่อให้สถาบันครูศึกษาสามารถผลิตครูหรือบุคลากรทางการศึกษาอื่นได้อย่างมีคุณภาพ

13.3 แนวนโยบายการพัฒนาวิชาชีพการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้คนดี คนเก่ง และผู้มีความรู้ความสามารถเป็นนักรับการศึกษาอย่างมาศึกษาในสถาบันครูศึกษา ได้แก่วิทยาลัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ แนวนโยบายสำคัญมีดังนี้

- 1) สร้างแรงจูงใจให้คนอย่างมาเรียนการศึกษาด้วยการให้ทุนการศึกษา และมีเงินเดือนประจำในแนวเดียวกับทหารและตำรวจ
- 2) เมื่อได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษาต้องมีเงินเดือนและสวัสดิการ ไม่ด้อยกว่าวิชาชีพชั้นสูงอื่น เพราะครูรักษาโรคความไม่รู้หรืออวิชชา จึงต้องใช้ความรู้ความสามารถ จึงต้องมีบัญชีเงินเดือนเอกเทศ เช่นเดียวกับอัยการและยุติธรรม เพื่อจะได้ผู้ที่มีคุณธรรมและความรู้ความสามารถมาเป็นครู อาจารย์
- 3) ควรกำหนดแนวทางการผลิตครูปริญญาในทิศทางเดียวกับการผลิตนักวิชาชีพอื่นที่ได้ประสบความสำเร็จมาแล้ว อาทิ วิชาชีพแพทย์
- 4) ควรกำหนดเป็นกฎหมายให้สถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นแหล่งจัดประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา ในขั้นตอนที่สถาบันครูศึกษากำหนด
- 5) การประเมินการผลิตนักวิชาชีพการศึกษาควรเน้นการประเมินสภาพจริง มากกว่า การประเมินด้วยการสอบ

13.4 แนวปฏิบัติการผลิตนักวิชาชีพการศึกษา

องค์กรจัดการศึกษาต้องปรับกระบวนการผลิตนักวิชาชีพการศึกษาโดยยึดไตรยางศ์วิชาชีพ และกระบวนการผลิตครูแนวใหม่ที่เน้นประสบการณ์มากกว่าภาคทฤษฎี

1) ไตรยางศ์วิชาชีพ องค์กรจัดการศึกษาต้องจัดการศึกษาวิชาชีพการศึกษาโดยยึดองค์ประกอบหรือเสาหลักสามเส้าของวิชาชีพ เรียกว่า “ไตรยางศ์วิชาชีพ” (Professional Triads) เป็นองค์ประกอบของทีมวิชาชีพ ที่มีนักวิชาชีพมาทำงานประสานสัมพันธ์กัน 3 ประเภท คือ การปฏิบัติวิชาชีพ ศาสตร์หรือวิทยาการที่ใช้ในวิชาชีพ และเทคโนโลยีวิชาชีพ ตามนโยบายที่กำหนดในข้อ 13.1.1

2) กระบวนการผลิตครู นิสิตนักศึกษาครูที่เข้าเรียนในคณะการศึกษา จะต้องฝังตัวในสถานศึกษาตั้งแต่ปีที่ 1 ผ่านกระบวนการประสบการณ์วิชาชีพแบบบูรณาการ (Work Integrated Education-WIE) โดยผ่านกระบวนการศึกษาหาความรู้วิชาการศึกษาหรือวิชาครู และวิชาเนื้อหาสาระที่จำเป็นจะต้องนำไปสอนนักเรียนจากสำนักวิชาวิทยาการการศึกษา ศึกษาการออกแบบการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ที่สำนักวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการสอนจริงจากสำนักวิชาวิชาชีพการศึกษา

การจัดการศึกษาที่ควรจะเป็นสำหรับสายการผลิตครู ควรจัด 4 แบบ แต่ละแบบมีขั้นตอนในพิจารณาออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครูต่างกัน ประกอบด้วย หลักสูตรครู 4 ปี (สูตร 1-2-1) หลักสูตรครู 5 ปี (สูตร 2-2-1) หลักสูตรครู 6 ปี (สูตร 2-3-1) และแบบจบไม่จบปริญญาครู แต่หลักสูตรครู 2 ปี (สูตร 4+2 ปี)

หลักสูตร 5 ปีขึ้นไปต้องทำสารนิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ หลักสูตร 4 ปีต้องทำวิจัยค้นคว้าอิสระระหว่างการปฏิบัติการสอนจริงในปีที่สุดท้าย เน้นแนวคิดการ "สอนจริง" มิใช่ "ฝึกสอน" แต่การฝึกสอนต้องทำในขณะศึกษา โดยผ่านกระบวนการฝึกสอนในรูปแบบต่างๆ อาทิ การสอนจุลภาค การสอนในโรงเรียนเสมือนจริง (Virtual Experience -Based Approach-VEBA) และการฝึกประสบการณ์ในสถานการณจำลองรูปแบบอื่น

13.5 รูปแบบการผลิตครูปริญญา

ให้สถานครุศึกษาดำเนินการตามแนวปฏิบัติดังนี้

1) การเรียกชื่อสถาบันครุศึกษา ควรเปลี่ยนชื่อเป็น วิทยาลัยการศึกษา หรือ "วิทยาลัยครุศาสตร์" เพื่อให้สามารถจัดตั้งสำนักวิชา (Schools) ด้านประสบการณ์วิชาชีพ ด้านวิทยาการการศึกษา

และเทคโนโลยีการศึกษา

2) การจัดการศึกษาสำหรับสายการผลิตครู ควรจัด 4 แบบ แต่ละแบบมีขั้นตอนในพิจารณา ออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครูต่างกัน ประกอบด้วย หลักสูตรครู 4 ปี (สูตร 1-2-1) หลักสูตรครู 5 ปี (สูตร 2-2-1) หลักสูตรครู 6 ปี (สูตร 2-3-1) และแบบจบไม่จบปริญญาครู แต่หลักสูตรครู 2 ปี (สูตร 4+2 ปี

(1) หลักสูตรครู 4 (สูตร 1-2-1) หลักสูตรนี้ ไม่เหมือนหลักสูตรครู 4 ปีที่ เคยผลิตครู แม้จะ ใช้เวลาเรียน 4 ปีเหมือนกัน ผู้สำเร็จการศึกษา จะได้รับปริญญา ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) หรือ ศึกษา ศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) หากต้องการไปประกอบอาชีพต้องไปทำการสอนจริงอีก 1 ปี ระหว่างเวลา "สอนจริง" 1 ปี นิสิตนักศึกษาครู ต้องทำวิจัยค้นคว้าอิสระ 3 นก. เป็นวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน (โปรดดูภาคผนวก 2 ท้ายหมวดที่ 13)

(2) หลักสูตร 5 ปี (สูตร 2 2 1) นิสิตนักศึกษาเรียน 5 ปี ได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ทันที หลังผ่านการประเมินจากสภาวิชาชีพการศึกษา เป็นรูปแบบการผลิตครูปริญญา ที่เน้นการ “ฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ” ในสถานการณ์จำลอง และ “ทำการสอนจริง” ในโรงเรียนจริง ภายใต้การกำกับ ดูแลของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และมีการเสนอสนธิพันธ์ที่เน้นการวิจัยการเรียนการสอน เพื่อ พัฒนาวิธีการหรือเทคนิคการสอนใหม่ (โปรดดูภาคผนวก 2 ท้ายหมวดที่ 13)

3) หลักสูตร 6 ปี (สูตร 2 2 2) นิสิตนักศึกษา เรียน 6 ปี สำเร็จการศึกษาและผ่านการประเมิน แล้ว จะได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษาจากสภาวิชาชีพการศึกษา โดยจะต้องทำ วิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน

ตามรูปแบบนี้ จะเป็นการผลิตครูปริญญาที่เทียบเคียงแนวทางการผลิตแพทย์ปริญญา (ตาม สูตร 1 2 3 คือเรียนเตรียมแพทย์ Pre-med 1 ปี ฝึกเตรียมเป็นแพทย์ Pre-clinic 2 ปี และ รักษาจริง Clinic 3 ปี ภายใต้การกำกับของอาจารย์แพทย์ (โปรดดูภาคผนวก 2 ท้ายหมวดที่ 13)

4) หลักสูตร 2 ปี (สูตร (4+2) นิสิตนักศึกษาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่ ต้องการ อาทิ วิทยาศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สาธารณสุข พยาบาล ฯลฯ มาแล้ว เข้าศึกษาวิชาการศึกษา 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาและผ่านการประเมินจะได้รับใบอนุญาตประกอบ วิชาชีพการศึกษาจากสภาวิชาชีพการศึกษา (โปรดดูภาคผนวก 2 ท้ายหมวดที่ 13)

การผลิตครูทั้ง 4 แบบนี้ นิสิตนักศึกษาเป็นคนกำหนดเอง หรือ สถาบันครูศึกษาจะกำหนด ผลิตครูปริญญาแบบใดแบบหนึ่งก็ได้ โดยสภาวิชาชีพฯ รับรองและออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

ทุกกรณี.

3) การจัดการเรียนการสอนนิสิตนักศึกษาครู ให้สถาบันครูศึกษา เช่น วิทยาลัยการศึกษา หรือ คณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ในปัจจุบันปรับรูปแบบการผลิตครูปริญญา ตามแนวทางใดแนวทางหนึ่งใน แนวทางข้างต้น โดยต้องฝึกนิสิตนักศึกษาครูให้มีความพร้อม ก่อนไปสอนนักเรียนในห้องเรียนจริง ด้วยการให้เข้ากระบวนการสอนจุลภาค (Microteaching) ซึ่งเคยโด่งดังเมื่อสี่สิบปีมาแล้ว ที่จริงทุกวันนี้เทคโนโลยีบันทึกภาพทำได้รวดเร็วกว่า น่าจะนำมาเป็นเครื่องมือสำคัญ ผู้นำสมัยนั้น คือ คุณหญิงพึงใจ สีนธุวานนท์ วค.ธนบุรี ภายหลังมาเป็นอธิการ วิทยาลัยครูพระนคร และ ผศ.ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ คณะครุศาสตร์ จุฬา พร้อมทั้งวิธีการอื่น เช่น สถานการณ์จำลอง การสอนแบบกลุ่ม การจัดศูนย์การเรียนรู้ การจัดมุมวิชาการ การผลิตชุดการสอน รวมทั้งสูตรการทดสอบประสิทธิภาพ E_1/E_2 ทำให้คณะครุศาสตร์ จุฬา เป็นต้นกำเนิดนวัตกรรมหลายประเภทในช่วง 2516-2523

(1) จำนวนนิสิตนักศึกษาครู ในโรงเรียนหลัก ต้องมีไม่เกินจำนวนครูพี่เลี้ยงที่จะทำหน้าที่นิเทศ นิสิต 1:4 คือ ครูพี่เลี้ยง 1 คน ดูแลนิสิต/นิสิตนักศึกษาครู ได้ไม่เกิน 4 คน (1:4 เป็นมาตรฐานแพทย์ คุรุศาสตร์อาจเพิ่มจำนวนอาจารย์ต่อนิสิตนักศึกษาได้ แต่ควรมีการวิจัย)

(2) การจัดการเรียนการสอน นิสิตของสำนักวิชาวิชาชีพการศึกษาต้องใช้บริการของ 3 สำนักวิชาคือ

(ก) สำนักวิชาประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา เพื่อเรียนวิธีการสอน การวางแผนการสอน การเตรียมตัวสอน การฝึกสอนในสถานการณ์จำลอง การฝึกสอนจริงในโรงเรียนพี่เลี้ยง และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และพัฒนาสมรรถนะและทักษะการสอน ตามมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

(ข) สำนักวิชาวิทยาการศึกษา เพื่อเรียนวิชาศึกษาทั่วไป ไม่เกิน 20 นก (ปัจจุบัน สกอ. กำหนด 30 นก. ควรลดจำนวนลง เพราะหลักสูตรมัธยมศึกษาครอบคลุมสาระการศึกษาทั่วไปมากเกินไป นักเรียนมัธยมศึกษาบางคน สอบชุดวิชาไทยศึกษาผ่าน โดยที่ไม่ต้องเรียนเพิ่มเติม) วิชาการศึกษา/วิชาครู จิตวิทยาการศึกษา และวิชาเนื้อหาเท่าที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ด้านวิชาเนื้อหาสาระที่จะสอน ก็จะเรียนเฉพาะเนื้อหาตามหลักสูตร ในลักษณะการสอนแบบวิเคราะห์เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาออกไปเป็นครูรุ่นใหม่ ที่ไม่ไป “สอนสั่ง” แต่ไป “สั่งสอน” ด้วยการสอนแบบอิงประสบการณ์ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ และนำไปสู่การสร้างความเป็น “ผู้ชำนาญ” ด้านเนื้อหาสาระก่อนสำเร็จการศึกษา

(ค) สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา นิสิตนักศึกษาครูเรียน 7 เรื่อง คือ (1) การจัดระบบ

ออกแบบระบบการสอน และวางแผนการสอน เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาพัฒนาและมีระบบการสอนเป็นของตนเอง เช่น ระบบการสอนแผนปรีชา (Preecha Plan) (2) การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมครูและนักเรียน นำไปสู่วัฒนธรรมโรงเรียนที่ครูและนักเรียนต้องปฏิบัติ (3) พัฒนาวิธีการและเทคนิคการสอน ประจำตัว (4) พัฒนาระบบการสื่อสาร พัฒนาทักษะการเป็นผู้ส่งสาร พูดเป็นสอนเป็น เขียนตำราเป็น ประชุมแต่งสาร ผลิตสื่อการสอน และเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้รับสารที่ดี (5) พัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษา ครอบคลุม การพัฒนาและจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในห้องเรียนและห้องปฏิบัติการ สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อให้โรงเรียนเป็น “บ้านในโรงเรียน” ที่น่าอยู่ น่าเรียน และช่วยให้ครูประจำชั้นเป็น (6) เรียนการจัดการเรียน การจัดการองค์ความรู้ และการสร้างศูนย์ความรู้ และ (7) เรียนการวัดและการประเมินครบวงจร นอกจากนี้ บัณฑิตศึกษาในสำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา จะเรียนการออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้ครูสามารถใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ด้วยสื่อการสอนที่เหมาะสม เรียนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่นเกี่ยวกับการแพทย์ หากขาดเทคโนโลยีการแพทย์ แพทย์ก็ไม่มีเครื่องเอกซเรย์ เครื่อง MRI เครื่องมือรักษาพยาบาล ครูก็ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ครูก็จะไม่ถูกปล่อยให้สอนตามชะตากรรม

4) ทางเลือกอาชีพสำหรับนักวิชาชีพการศึกษา ตามแนวคิดใหม่นี้ ผู้สำเร็จมัธยมศึกษาจะมีทางเลือก 3 ทาง คือ

(1) เป็น “ครูสอนวิชาการ” เพื่อสอนวิชา/สาระภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ ศิลปะศึกษา หรือ วิชาบูรณาการ ไม่อิงสาระแต่อิงประสบการณ์ สามารถสมัครเป็นบัณฑิตศึกษาใน “สำนักวิชาวิชาชีพการศึกษา” ในวิทยาลัยการศึกษา หรือ วิทยาลัยครุศาสตร์ สำเร็จแล้วได้รับปริญญา “การศึกษามัธยมศึกษา” (กศ.บ) หรือ “ครุศาสตรบัณฑิต” (ค.บ.) สาขาวิชาชีพการศึกษา และได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพครูสายผู้สอน

(2) เป็น “ครูวิทยาการศึกษา” ไม่สอนนักเรียน แต่ให้คำแนะนำเนื้อหาสาระหรือแหล่งวิทยาการแก่ครู และศึกษานิเทศก์ สามารถเข้าเรียนใน “สำนักวิชาวิทยาการศึกษา” (School of Educational Sciences) ในวิทยาลัยการศึกษา หรือ วิทยาลัยครุศาสตร์ รับใบอนุญาตประกอบอาชีพ “ครูสายวิชาการ” สำเร็จแล้วได้รับปริญญา “การศึกษามัธยมศึกษา” (กศ.บ) หรือ “ครุศาสตรบัณฑิต” (ค.บ.) สาขาวิชาวิทยาการศึกษา และได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพครูสายวิทยาการศึกษา

(3) เป็น “ครูเทคโนโลยีการศึกษา” ไม่สอนนักเรียนแต่แนะนำครูเพื่อช่วยออกแบบการสอน ปรับพฤติกรรม คิดวิธีการสอนหรือเทคนิคการสอน ออกแบบการสื่อสาร (ไม่เฉพาะผลิตหรือจัดหาสื่ออย่างเดียว) ออกแบบการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียน (เข้าไปช่วยครูจัดห้องเรียนตามวิธีการสอนที่ครู

เลือก) ออกแบบการจัดการเรียนการสอนช่วยครูสอน และออกแบบการประเมินนักเรียน เข้าเรียนใน "สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา" (School of Educational Technology) ในวิทยาลัยการศึกษา หรือ วิทยาลัยครุศาสตร์ สำเร็จแล้วได้รับปริญญา "การศึกษามัธยมศึกษา" (กศ.ม) หรือ "ครุศาสตรบัณฑิต" (ค.บ.) และได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพ "ครูสายเทคโนโลยีการศึกษา"

ภาคผนวก 1 หมวด 13

แนวทางการผลิตแพทย์ปริญญา (6 ปี) ตามสูตร 1-2-3

การปฏิบัติวิชาชีพแพทย์ ดำเนินการตามแนวทางแพทยศาสตร์ ที่ถือว่า พัฒนาวิชาชีพแพทย์ได้ดีที่สุด ใช้สูตร 1 2 3 คือ

1) เรียนเตรียมแพทย์ 1 ปี (Pre-Med) สอนโดยคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์และหรือคณะวิทยาศาสตร์

2) เรียนวิชาฝึกเป็นแพทย์ 2 ปี (Pre-Clinical) สอนโดยคณะแพทย์ เพื่อฝึกรักษากับหุ่น หรือในสถานการณ์จำลอง และ “อาจารย์ใหญ่” (ศพที่มีผู้อุทิศให้โรงพยาบาล) โดยต้องฝึกให้ครบทุกสาขา (14 สาขาวิชา เช่น อายุรเวช สูติเวช ศัลยกรรม กุมารเวช นิติเวช จิตเวช ฯลฯ)

3) ทำหน้าที่แพทย์ 3 ปี ระหว่างปีที่ 4-6 นิสิตนักศึกษาแพทย์ ใน 2 ปีแรก (ปี 4-5) ต้องปฏิบัติตนเป็นหมอจริงๆ ภายใต้การดูแลของอาจารย์หมอพี่เลี้ยง โดยต้องไปประจำที่โรงพยาบาลหลัก อาจไปรักษาคณไช้ที่โรงพยาบาลสมทบ และโรงพยาบาลชุมชนในสาขาที่โรงพยาบาลหลักขาด เพื่อให้มี “Medical Cases” ครบทั้ง 14 สาขา โดยในปีที่ 4 และ 5 เป็นการรักษาโดยการดูแลของอาจารย์หมออย่างใกล้ชิดในกรณีง่ายๆ แต่ปีที่ 6 เป็นการรักษาในสภาพจริงด้วยตนเอง

เงื่อนไขสภาแพทย์ 3 ประการ ก่อนเปิดสอนต้องได้รับอนุญาตจากแพทยสภา คือ ต้องมีโรงพยาบาลหลัก มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง และมีคณะแพทย์

การประยุกต์แนวทางการผลิตแพทย์สำหรับการผลิตวิชาชีพการศึกษา

เมื่อนำแนวคิดของแพทย์มาใช้ในการผลิตครูปริญญา ก็สามารถดำเนินการตามเงื่อนไขสภา

วิชาชีพ 3 ประการ คือ (1) มีมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง คือ มหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์ หรือ ศึกษาศาสตร์ มาอย่างน้อย 15 ปี สาขาพยาบาลกำหนดต้องมีมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงที่มีคณะพยาบาลมาแล้ว 20 ปี (2) มีโรงเรียนพี่เลี้ยงที่จะรับนิสิตครู (ไม่เรียกนิสิตฝึกสอน เพราะต้องไปสอนจริงๆ การฝึกสอนต้องทำใน สถานการณ์จำลองที่คณะการศึกษา) โรงเรียนพี่เลี้ยงจะรับนิสิตครู/นิสิตนักศึกษาครู (Student Teachers) เพื่อทำการสอนในปีสุดท้าย และ (3) วิทยาลัยการศึกษา หรือ คณะการศึกษา คณะครุศาสตร์

ภาคผนวก 2 หมวด 13

การจัดโปรแกรมการศึกษาสำหรับการผลิตครูปริญญา

1. หลักสูตร 4 ปี

โปรแกรมการศึกษาปีที่ 1 - 4

ปีที่ 1 เรียนวิชาการศึกษา/วิชาครู (Pedagogy) 1 ปี (ไม่ต้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไป เพราะนิสิตนักศึกษาครู เรียน วิชาศึกษาทั่วไปในระดับมัธยมศึกษามาแล้ว และครูไม่ต้องไปปรับตัวกับวิชาชีพอื่นเพราะจะต้องสอนวิชารอบด้าน อยู่แล้ว)

ปีที่ 2-3 เรียนวิชาสาระที่จะนำไปใช้สอน เตรียมการสอนและฝึกสอนแบบจุลภาคเป็นเวลา 2 ปี (ไม่ให้นิสิต นักศึกษาไปเรียนวิชาเนื้อหาจากคณะอักษรศาสตร์/มนุษยศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ แต่ให้สำนักวิชาวิทยาการ การศึกษาเปิดสอนเอง เฉพาะสาระตามหลักสูตรเท่านั้น ถ้าไปเรียนกับคณะอื่น ส่วนใหญ่เรียนมาแล้ว ไม่ได้นำไปใช้ สอนเลย)

ปีที่ 4 ทำการสอนจริง (1 ปี) ในโรงเรียนพี่เลี้ยงที่สภาวิชาชีพฯ รับรอง (ได้รับเงินเดือนกึ่งหนึ่งของอัตราขั้น ต่ำ) เมื่อเรียนครบ 4 ปี ได้รับปริญญาตรีแล้ว หากต้องการใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ต้องทำการสอนจริงใน สถานการณ์จริง และได้รับเงินเดือนเต็มอัตราระดับปริญญาตรี 1 ปี สภาวิชาชีพการศึกษา ต้องส่งเจ้าหน้าที่มาประเมิน ผ่านแล้วจะออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2. หลักสูตร 5 ปี

โปรแกรมการศึกษาปีที่ 1 - 5

ปีที่ 1 เรียนวิชาการศึกษา/วิชาครูขั้นต้น (ไม่ต้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไป)

ปีที่ 2 เรียนวิชาการศึกษา/วิชาครูขั้นสูง และวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ปีที่ 3 (1) เรียนวิชาสาระที่จะนำไปใช้สอน วิชาเอก 1 เรียนวิธีการสอน เตรียมการสอน และฝึกสอนจุลภาค สำหรับวิชาเอก 1 (2) ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จำลองวิชาเอก 1

ปีที่ 4 (1) เรียนวิชาสาระที่จะนำไปใช้สอน วิชาเอก 2 เรียนวิธีการสอน การเตรียมสอน ฝึกสอนแบบจุลภาค สำหรับวิชาเอก 2 (2) ฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จำลองวิชาเอก 2

ปีที่ 5 ทำการสอนจริง (Teaching Clinic) ในโรงเรียนที่เลี้ยงที่มีเปิดทำการตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ที่สภาวิชาชีพรับรอง โดยสอนจริง 1 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษา จะได้รับปริญญา ค.บ. ศษ.บ. หลังผ่านการประเมินก็จะได้รับใบประกอบวิชาชีพ

ตามรูปแบบนี้ สำนักวิชาวิชาชีพการศึกษา จะกำหนดให้นิสิตนักศึกษาครู เรียนวิชาสาระที่จะนำไปสอน ภายในสำนักวิชาวิทยาการการศึกษา (School of Professional Educational Science) สำนักวิชาวิชาชีพการศึกษา จะไม่ส่งนิสิตนักศึกษาไปเรียนวิชาเนื้อหาจากคณะอักษรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หรือคณะวิทยาศาสตร์ เพราะนิสิตนักศึกษาจะเสียเวลาเรียนเนื้อหาสาระตามหลักสูตรของคณะนั้นๆ ส่วนใหญ่วิชาที่เรียนมาแล้ว ก็นำไปใช้สอนไม่ได้เพราะลุ่มลึกเกินระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา สำนักวิชาวิทยาการการศึกษาจะให้นิสิตนักศึกษาเรียนวิชาเนื้อหาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้นำไปสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

นิสิตนักศึกษาจะเข้าเรียนใน “สำนักวิชาวิชาชีพการศึกษา” ที่มีหน้าที่สอนวิชาวิธีการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จำลอง (Teaching Simulations) หรือการสอนจุลภาค (Microteaching) หลังจากการ “ฝึกสอน” ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว ก็จะไป “ทำการสอนจริง” ในโรงเรียนที่สภาวิชาชีพการศึกษารับรอง เมื่อนิสิตนักศึกษาครู ที่ประสงค์จะเป็นครูเทคโนโลยีการศึกษา หรือเป็นนักเทคโนโลยีการศึกษา ให้เข้าเรียนที่สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ก็ไปทำหน้าที่เป็นนอกระบบการสอน วิจัยพฤติกรรม (ร่วมกับนักจิตวิทยาการศึกษา) คิดค้นนวัตกรรมด้านวิธีการสอน จัดกระบวนการสื่อสาร จัดสภาพแวดล้อมการศึกษา การจัดการความรู้ การจัดการเรียนการสอน และการประเมิน

ในระหว่างปฏิบัติการสอนจริง นิสิตนักศึกษาครูจะต้องมีสารนิพนธ์ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างน้อย 1 งาน

3. หลักสูตร 6 ปี

โปรแกรมการศึกษา ปีที่ 1 – 6

ปีที่ 1-2 เรียนรายวิชาการศึกษา/วิชาครู จากสำนักวิชาวิทยาการการศึกษา และรายวิชาพื้นฐานเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา จากสำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (ไม่ต้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไป)

ปีที่ 3-4 เลือกเรียน 2 สาขาวิชาคือ

(1) สาขาประถมศึกษา เรียนรายวิชาเนื้อหาสาระ 4 วิชาเอก สาขามัธยมศึกษาเรียน 2 วิชาเอก ที่สำนักวิชาวิทยาการการศึกษา

(2) เรียนรายวิชาการพัฒนาระบบการสอนและออกแบบการสอน รายวิชาพัฒนาการสอนประจำตัวครู รายวิชาการวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมครูและนักเรียนที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมโรงเรียนที่ครูและนักเรียนต้องปฏิบัติ

รายวิชาการพัฒนาวิธีการและเทคนิคการสอนประจำตัว รายวิชาการพัฒนากระบวนการสื่อสาร รายวิชาการพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษา การเรียนการจัดการเรียน รายวิชาการจัดองค์ความรู้และการสร้างศูนย์ความรู้ และรายวิชาการเรียนการวัดและการประเมินผลวงจร ที่สำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

(3) เรียนวิชาการวางแผนการสอน วิชาการพัฒนาวิธีการสอน วิชาการฝึกสอนในสถานการณ์จำลอง วิชาการสอนแบบจุลภาค เพื่อให้พร้อมสำหรับการสอนในปีที่ 5-6 โดยเรียนที่สำนักวิชาชีพการศึกษา

ปีที่ 5-6 ปฏิบัติการสอนจริงในโรงเรียน 2 ปี สาขาประถมศึกษาปฏิบัติการสอน 4 วิชา ปีละ 2 วิชา ส่วนสาขามัธยมศึกษา ปฏิบัติการสอน 2 วิชา ปีละ 1 วิชาเพื่อความคล่องตัวสำหรับสอนนักเรียนมัธยมศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อาจารย์พี่หรืออาจารย์แม่ (ครูประจำชั้น ตามความหมายเดิม) 1 ภาคการศึกษา และพัฒนาทักษะเพื่อรับการประเมินออกไปประกอบวิชาชีพการศึกษา

ในปีที่ 6 นิสิตนักศึกษาจะต้องทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน 1 ชิ้นงาน

รูปแบบการผลิตครูปริญญาตามแนว 2 2 2 นี้ จะทำให้บัณฑิตครูมีคุณภาพและสามารถสอนได้อย่างดี อย่างน้อย 4 วิชาในระดับประถมศึกษา และ 2 วิชาในระดับมัธยมศึกษา และยังสามารถพัฒนาระบบการสอนเป็นของตนเอง เรียกว่า ระบบการสอนแผนลำดวน แผนปรีชา หรือแผนเกษม (ตามชื่อครู) เพื่อแสดงศักยภาพเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

4. หลักสูตร 2 ปี

โปรแกรมการศึกษาปีที่ 1 – 2

ปีที่ 1 เรียนวิชาการศึกษา/วิชาครู จากสำนักวิชาวิทยาการการศึกษา และวิชาพื้นฐานเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จากสำนักวิชาเทคโนโลยีการศึกษา (ไม่ต้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไป เพราะนิสิตนักศึกษาครู เพราะเรียนมาแล้วในหลักสูตรปริญญาที่ 1) และฝึกสอน

ปีที่ 2 ปฏิบัติการสอนจริงในโรงเรียน 1 ปี โดยเรียนวิชาการวางแผนการสอน รายวิชาการพัฒนาวิธีการสอน รายวิชาการฝึกสอนในสถานการณ์จำลอง รายวิชาการสอนแบบจุลภาคในภาคการศึกษาแรกและปฏิบัติการสอนจริงในภาคการศึกษาที่ ๒ ในการดูแลของสำนักวิชาชีพการศึกษา

หมวด 14

การปฏิรูปสภาวิชาชีพการศึกษา

14.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูปสภาวิชาชีพการศึกษา

ในประเทศไทย สภาวิชาชีพการศึกษา คือ ครูสภา ซึ่งมีชื่อเป็นทางการว่า สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers' Council of Thailand) เป็นสภาในกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับ ดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสำนักเลขาธิการคือ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

สาเหตุที่จะต้องปฏิรูปสภาวิชาชีพเกิดจากปัญหา 4 ประการ คือ

(1) *คุรุสภาอาจปฏิบัติมาก่ออำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด* จากอำนาจที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 คุรุสภา มีหน้าที่ 15 ประการ รวมทั้งหน้าที่ในการรับรองหลักสูตรและรับรองปริญญาด้วย ส่วนคณะกรรมการคุรุสภาได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด 9 ประการ โดยมีหน้าที่สำคัญคือ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพและกำหนดให้วิชาชีพการศึกษาหลายแขนงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพ โดยมีคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ เป็นองค์กรอิสระเอกตบुकคที่ทำหน้าที่ดำเนินการเสนอคณะกรรมการคุรุสภา ตามหน้าที่ 7 ประการ

ปัญหาคือ จากการพิจารณาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุรุสภา และคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ พบว่า ไม่มีหน้าที่ข้อใดที่กำหนดให้คุรุสภาต้องเข้าไปกำกับดูแลกระบวนการผลิตบัณฑิต เพื่อออกใบอนุญาตประกอบอาชีพครู ไม่ว่าจะเป็นแขนงใดก็ตาม หน้าที่สำคัญ คือ “กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับ ดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐาน

วิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง” และการระบุในพระราชบัญญัติในมาตราที่เกี่ยวกับหน้าที่คุรุสภาให้มีหน้าที่ “รับรองหลักสูตร” และ “รับรองปริญญา” นั้น ถูกต้องหรือไม่ เมื่อมาตรา 40 ในองค์การศึกษาระบบกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ห้ามสภาวิชาชีพก้าวล่วงกระบวนการผลิตบัณฑิตของนักศึกษา และกฎหมายหลักของมหาวิทยาลัยกำหนดให้สภามหาวิทยาลัยอนุมัติหลักสูตรและปริญญา

หน่วยงานที่กำกับดูแลการผลิต ก็บอภาระให้การรับทราบหลักสูตรที่มีวิชาชีพควบคุม ให้สภาวิชาชีพรับรองก่อน ตนเองจึงจะรับทราบ ถือว่า ละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ ทั้งๆที่ทราบว่า อำนาจการรับรองและอนุมัติหลักสูตรเป็นของสภามหาวิทยาลัย

ส่วนคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ มีหน้าที่สำคัญตามข้อ (1) คือ “พิจารณาการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และการพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต” และข้อ (2) คือ “กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา”

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของคุรุสภา โดยคณะกรรมการคุรุสภา ที่มีองค์การศึกษามন্ত্রীกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และเลขาธิการคุรุสภาเป็นเลขานุการ และคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ พบว่า คุรุสภาได้ใช้อำนาจไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดในการเข้าไปกำกับดูแลกระบวนการผลิตบัณฑิต ในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาทิ การตรวจสอบวิธีการเรียนการสอน สัดส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการจัดกิจกรรมเสริมวิชาชีพ และการรับรองปริญญาเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษา

สิ่งที่คุรุสภาพึงกระทำคือ ตรวจสอบสมรรถนะของบัณฑิตครูว่า มีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะวิชาชีพตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดหรือไม่

(2) ความเป็นอิสระขององค์กรวิชาชีพตามกฎหมายสภาวิชาชีพ—แม้ว่า สภาวิชาชีพจะต้องกำกับดูแลโดยองค์การศึกษามন্ত্রীของกระทรวงที่วิชาชีพสังกัด แต่ส่วนใหญ่ให้องค์การศึกษามন্ত্রিদำรงตำแหน่ง “สภานายกพิเศษ” ส่วนคณะกรรมการ กฎหมายกำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยสมาชิกสภาวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาวิชาชีพและคณบดีหน่วยงานผลิตบัณฑิตวิชาชีพ เมื่อได้คณะกรรมการสภาวิชาชีพ แล้วคณะกรรมการเลือกนายกสภา และอุปนายกสภาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นอิสระจากการครอบงำจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องการผลิตบัณฑิต เพื่อจะได้พิจารณาออกใบอนุญาต และกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาอย่างปราศจากอคติ

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาชีพการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ตามพระราชบัญญัติฯ ครูสภา กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ จึงอาจขัดด้วยหลักความเป็นอิสระของการเป็นองค์กรวิชาชีพ

(3) การขัดกับข้อห้ามตามมาตรา 40 ขององค์การการศึกษาธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 วรรค 3 ระบุว่า “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา” แต่การดำเนินของสภาวิชาชีพครูว่า ด้วยการรับรองหลักสูตร การรับรองปริญญา (อำนาจของสภามหาวิทยาลัยอนุมัติหลักสูตร จึงเกินอำนาจขอบสภาวิชาชีพที่จะรับรอง รวมทั้งการรับรองหลักสูตร ซึ่งเป็นอำนาจสภามหาวิทยาลัยที่จะอนุมัติหลักสูตร และสกอ. รับทราบ

4) การแบ่งส่วนงานของครูสภาที่สับสนเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีการแบ่งส่วนงานออกเป็นสำนักต่างๆ นั้น จะเห็นว่า สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรจะเป็นสำนักเทคโนโลยีการศึกษา เพราะเทคโนโลยีการศึกษา ครอบคลุมทั้งเทคโนโลยีการศึกษา พื้นฐาน สื่อสารมวลชน และเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจทำให้ครูอาจารย์เกิดความเข้าใจผิดว่า ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเท่านั้น จึงจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เพราะครูสภาจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีทุกรูปแบบในการบริหารและการจัดการ

จากหลักการที่กล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุผลที่จะต้องปฏิรูปการสภาวิชาชีพการศึกษา คือ ครูสภา

14.2 แนวนโยบายการปฏิรูปสภาวิชาชีพการศึกษา

สภาวิชาชีพการศึกษาต้องประกอบด้วยนักศึกษามืออาชีพ เป็นอิสระและปลอดจากการครอบงำทางการเมือง ทำการประเมินความรู้ความสามารถและสมรรถนะเพื่อการออกใบอนุญาตประกอบอาชีพ โดยไม่ก้าวก่ายกระบวนการผลิตของสถาบันการศึกษา

- ๑) ปรับกฎหมายสภาวิชาชีพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรา 40 ขององค์การการศึกษาธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย
- ๒) ให้สภาวิชาชีพศึกษานับบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับ ดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง สภาวิชาชีพต้องไม่สังกัด หรืออยู่ใต้กระทรวงศึกษาธิการ
- ๓) คณะกรรมการสภาวิชาชีพ มีคณะกรรมการซึ่งสมาชิกสภาวิชาชีพการศึกษาเลือกกันเอง

เพื่อให้ปลอดจากอำนาจการเมือง

- ๔) คณะกรรมการสภาวิชาชีพไม่มีอำนาจรับรองหลักสูตรหรือรับรองปริญญาที่เป็นอำนาจสภามหาวิทยาลัย

14.3 แนวปฏิบัติการปฏิรูปสภาวิชาชีพการศึกษา

แนวปฏิบัติดำเนินงานคุรุสภามี 4 ประการ คือ

- 1) สภาวิชาชีพการต้องไม่ปฏิบัติหน้าที่ที่มากกว่าอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด 7 ประการ

(1) สภาวิชาชีพการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับ ดูแล การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นการยกระดับวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

2) สภาวิชาชีพการศึกษาต้องปฏิบัติตามมาตรา 40 ในองค์กรจัดการศึกษาธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ห้ามสภาวิชาชีพก้าวล่วงกระบวนการผลิตบัณฑิตของนักศึกษา และกฎหมายหลักของมหาวิทยาลัยกำหนดให้สภามหาวิทยาลัยอนุมัติหลักสูตรและปริญญา สภาวิชาชีพการศึกษาจึงไม่มีอำนาจรับรองหลักสูตรหรือรับรองปริญญา

(3) ให้คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ มีหน้าที่ตรวจสอบสมรรถนะของบัณฑิตครูว่า มีความรู้ความสามารถ และสมรรถนะวิชาชีพตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดหรือไม่ โดยปฏิบัติหน้าที่สำคัญตามที่กฎหมายกำหนด คือ “พิจารณาการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และการพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต” และ “กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา” โดยไม่ไปกำกับดูแลกระบวนการผลิตบัณฑิต ในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาทิ การตรวจสอบวิธีการเรียนการสอน สักส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการจัดกิจกรรมเสริมวิชาชีพ และการรับรองปริญญาเพื่อออกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษา

(4) สภาวิชาชีพการศึกษาต้องมีความเป็นอิสระขององค์กรวิชาชีพกฎหมายสภาวิชาชีพ ต้องปรับกฎหมายสภาวิชาชีพ ให้องค์กรจัดการศึกษามนตรีของกระทรวงศึกษาธิการที่สภาวิชาชีพการศึกษาสังกัด ดำรงตำแหน่ง “สภานายกพิเศษ” ส่วนคณะกรรมการให้มีการเลือกตั้งโดยสมาชิกสภาวิชาชีพซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาวิชาชีพและคณบดีหน่วยงานผลิตบัณฑิตวิชาชีพ เมื่อได้คณะกรรมการสภาวิชาชีพ แล้วคณะกรรมการเลือนายกสภา และอุปนายกสภาภายในระยะเวลาที่

กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นอิสระจากการครอบงำจากกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิต เพื่อจะได้พิจารณาออกใบอนุญาต และกำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาอย่างปราศจากอคติ

5) องค์กรจัดการศึกษาควรปรับกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับวิชาชีพการศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการ จึงอาจขัดด้วยหลักความเป็นอิสระของการเป็นองค์กรวิชาชีพ จึงต้องมีให้สภาวิชาชีพสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

6) องค์กรจัดการศึกษาต้องกำชับให้ปรับกฎหมายสภาวิชาชีพการศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรา 40 ขององค์กรจัดการศึกษาธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 วรรค 3 ระบุว่า “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือกีดกันการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา” จึงต้องปรับการดำเนินของสภาวิชาชีพการศึกษามิให้ก้าวล้ำไปรับรองหลักสูตร การรับรองปริญญา เพราะเป็นอำนาจของสภามหาวิทยาลัยในการอนุมัติหลักสูตร จึงเกินอำนาจขอบสภาวิชาชีพที่จะรับรอง รวมทั้งการรับรองหลักสูตร ซึ่งเป็นอำนาจสภามหาวิทยาลัยที่จะอนุมัติหลักสูตร และแจ้งให้สกอ. รับทราบ

7) สภาวิชาชีพการศึกษา ควรแบ่งส่วนงานให้ครอบคลุมหน่วยงานตามไตรยางค์วิชาชีพ ได้แก่ การจัดประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาการการศึกษา และเทคโนโลยีการศึกษา โดยจัดตั้งเป็นสำนักเทคโนโลยีการศึกษา เพราะครอบคลุมทั้งเทคโนโลยีทั่วไปและเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจทำให้ครูอาจารย์เกิดความเข้าใจผิดว่า ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเท่านั้น จึงจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เพราะครูสภาจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีทุกรูปแบบในการบริหารและการจัดการ

8) สภาวิชาชีพครู ต้องเป็นอิสระ ไม่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ

9) สภาวิชาชีพ สมาชิกควรจ่ายค่าบำรุงสมาชิก

10) กรรมการสภาวิชาชีพครู ควรมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกทั้งหมด (สมาชิกที่เป็นจนท.รัฐและผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีจำนวนไม่เกิน ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

หมวด 15

การปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา

15.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

วัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) เป็นสภาวะความเจริญงอกงามที่สมาชิกในองค์กรที่ประกอบด้วย เจ้าของ หรือผู้ก่อตั้ง บุคลากร และผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกันรังสรรค์โดยสั่งสมตั้งเวลาที่จัดตั้งองค์กรจนถึงปัจจุบันจากอุดมการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ข้อห้าม สัญลักษณ์ พิธีกรรม พิธีการ และความเป็นมาขององค์กรที่พัฒนาสั่งสมอย่างต่อเนื่องยาวนาน เพื่อบ่งบอกและกำกับวิถีชีวิต ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ และความประพฤติของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร

วัฒนธรรมองค์กรสะท้อนภาพที่บ่งบอกความเป็นองค์กรในแนวนวหรือลบ ได้แก่ การเปิดหรือปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ การได้รับค่าตอบแทนสูงหรือต่ำทั้งในรูปแบบ (โลภียทรัพย์) เพื่อการดำรงชีพในอัตภาพนี้และในรูป “บุญ” (อริยทรัพย์) เพื่อดำรงชีพในอัตภาพหน้า โดยครอบคลุมกฎระเบียบการแต่งกาย เวลาทำงาน การจัดสภาพแวดล้อมที่ทำงาน เงินเอนค่าตอบแทน สวัสดิการ และผลประโยชน์ของบุคลากร การคัดเลือก ว่าจ้างและบรรจุบุคลากร การปฏิบัติต่อลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานองค์กร

15.1.1 องค์ประกอบและหลักการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร

การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรควรมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) อุดมการณ์ ด้วยการกำหนดปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และพันธกิจ (2) ค่านิยมร่วม สำหรับให้บุคลากรยึดถือ (3) แนวปฏิบัติที่ดีมีประสิทธิภาพสำหรับยึดถือและปฏิบัติตามของสมาชิกในองค์กร (4) การปฏิบัติต่อกันและกันของคนในองค์กร โดยให้เกียรติและนับถือกันและกันตามฐานะ และบทบาทหน้าที่ (5) การสืบสานเจตนารมณ์และประวัติองค์กรที่พัฒนามายาวนานตั้งการก่อกำเนิดองค์การและถ่ายทอดเรื่องราวให้

บุคลากรรุ่นหลังได้รับทราบ มีความผูกพันและภาคภูมิใจในองค์กร เกิดความรัก ความภักดี รักองค์กร ประหนึ่งเป็นของตนเอง และ (6) สร้างองค์กรให้เป็น “บ้าน” น่ายู น่ายางาน มีความอบอุ่นใจ และมีบรรยากาศสมกับเป็นองค์กรวิชาการหรือวิชาชีพ

ส่วนหลักการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรขนาดเล็ก เช่น สถานศึกษา เจ้าของสถานศึกษา ได้แก่ สภครู หรือเอกชน พึงคำนึงถึงหลักการอย่างน้อย 3 ประการ คือ (1) สร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมของผู้ก่อตั้ง เพื่อให้อุดมการณ์ของผู้ก่อตั้งซึมซับเป็นอุดมการณ์ของบุคลากร (2) มีการคัดเลือก ว่าจ้าง บรรจุ และพัฒนาบุคลากรที่น่าพึงประสงค์ ยุติธรรมและโปร่งใส และ (3) ส่งเสริมการสื่อสารสองทางระหว่างผู้บริหารและบุคลากร ในบรรยากาศเปิดใจ มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

15.1.2 เหตุผลที่ต้องพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา โดยที่วัฒนธรรมองค์กร เป็นสถานะที่พึงประสงค์ที่สะท้อนความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันระหว่าง ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากรอื่น และนักเรียนนักศึกษา ที่จะเป็นบ่อหล่อหลอมพฤติกรรมให้สมาชิกมีอัตลักษณ์ของนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว และแสดงเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ที่จะทำให้สังคมมองเห็นความแตกต่างระหว่างผลผลิตของสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น สถานศึกษาจึงควรมีการกำหนดและพัฒนาวัฒนธรรมองค์ให้สอดคล้องกับบริบทสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยให้มีองค์ประกอบตามหลักการ 6 ประการข้างต้น และองค์ประกอบสำคัญอื่นที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนนักศึกษาช่วยกันพัฒนาขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา คือ ขาดการกำหนดวัฒนธรรมองค์กรเป็นลายลักษณ์อักษร จึงปล่อยให้ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน ยึดถืออุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์) ความเชื่อ ค่านิยมและแนวปฏิบัติตามประสบการณ์ของตน ตามความเคยชิน ตามแนวคิดส่วนตน หรือ ถูกครอบงำจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับจากภายนอก จนปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือแนวปฏิบัติและข้อปฏิบัติใหม่ที่อาจจะมีประสิทธิภาพมากกว่า ท้ายสุดก็ส่งผลให้ขาดสามัญสำนึก 3 กุ คือ รู้ตัวชั่ว (คุณธรรม) รู้ถูกผิด (นิติธรรม) และ รู้ควรไม่ควร (องค์กรจัดการศึกษาธรรม) จนในที่สุดก็ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยวิธีใดอย่างหนึ่งจนขาดการยึดถือมนุษยธรรม ที่อาจจะพบเห็นในการประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารต่อครูและบุคลากร หรือ ครูอาจารย์ต่อนักเรียน นักศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมและผูกความเจริญงอกงามในการทำงานร่วมกันให้บรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้

15.2 แนวนโยบายการปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา

การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา มีแนวนโยบายการปฏิรูป 6 ประการ คือ

- 1) องค์กรจัดการศึกษาพึงส่งเสริมสถานศึกษาให้กำหนดองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมกับการปรับพฤติกรรมของบุคลากรที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย
- 2) กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาธรรมเนียมสถานศึกษา และบรรจุวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นส่วนหนึ่งของธรรมเนียมสถานศึกษา
- 3) พัฒนาระบบการศึกษาประจำสถานศึกษาเพื่อกำหนดองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงานสถานศึกษาด้านการวิเคราะห์บริบท วิชาการ นักเรียนนักศึกษา บุคลากร วิชากิจ สถานศึกษา ทรัพยากร การเงินและงบประมาณ ลอจิสติกส์ และการบริหารทั่วไป
- 4) กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาแผนแม่บทวิชาการเป็นแผนหลัก ของแผนแม่บทการบริหารบริการ และทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
- 5) กำหนดวัฒนธรรมองค์กรแนวนอก เพื่อความยั่งยืน ปลอดภัย แบ่งแยก การทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนกลุ่ม และกลมกลืนกับวัฒนธรรมชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่
- 6) มีการประเมินและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคขวางกั้นความเจริญงอกงามขององค์กร

15.3 แนวปฏิบัติในการปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษา

ในการปฏิรูปวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาให้มีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) ให้สถานศึกษาพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเพื่อสะท้อนอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์) สัญลักษณ์ และแนวปฏิบัติ ที่จะน้อมนำให้บุคลากรรวมพลังกายใจพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมาย เพื่อเสนอคณะกรรมการให้ความเห็นชอบและประกาศใช้
- 2) ให้สถานศึกษากำหนดวัฒนธรรมองค์กรสำหรับพิธีกรรมและพิธีการในสถานศึกษา อย่างน้อย 16 เรื่อง ได้แก่ (1) วัฒนธรรมการรับนักเรียนและบุคลากรใหม่ (2) วัฒนธรรมการปฐมนิเทศ (3) วัฒนธรรมการรับสมาชิกใหม่ (4) วัฒนธรรมการสนทนา ทักทาย และมาลาที่ดียิ่งงาม (5) วัฒนธรรม

การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม (6) วัฒนธรรมการประชุม (7) วัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน (8) วัฒนธรรมการร่วมสร้างสรรค์บันเทิง (9) วัฒนธรรมการไหว้ครู (10) วัฒนธรรมการต้อนรับแขกและผู้มาเยือน (11) วัฒนธรรมการแต่งกายในโอกาสต่างๆ (12) วัฒนธรรมการทำบุญตามประเพณีทางศาสนา (13) พิธีกรรมตามจารีตประเพณีรอบปี (14) วัฒนธรรมการปัจฉิมนิเทศ (15) วัฒนธรรมการรับประกาศนียบัตร (16) วัฒนธรรมการมอบวุฒิบัตรและประกาศนียบัตร

ทั้งนี้ ให้สถานศึกษาพัฒนาแนวปฏิบัติ และข้อปฏิบัติโดยจัดทำเป็นระเบียบและคู่มือเพื่อเสนอคณะกรรมการให้ความเห็นชอบและประกาศใช้

3) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบและกลไกการสรรหา คัดเลือก จัดจ้าง บรรจุ การพัฒนา และการบำเหน็จ ความดีความชอบในรูปรางวัล เข็มหรือโล่สัญลักษณ์ ใบประกาศเกียรติคุณ พิธีกรรมและพิธีการมอบและรับเพื่อเป็นเกียรติยศสำหรับผู้ให้และผู้รับ

4) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และแนวปฏิบัติที่จะทำให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีหลักธรรมประจำใจและเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม สมกับการได้เกิดในดินแดนศักดิ์สิทธิ์แห่งพระพุทธศาสนา

5) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร จัดการและการดำเนินงานที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเพื่อให้มีประสิทธิผลคือบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ คือ มีคุณภาพ คู่คุณค่าการลงทุนด้านแรงงาน แรงกาย แรงใจและแรงทรัพย์

6) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการพัฒนาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ และแนวปฏิบัติเพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาที่จะผลิตประชาชนที่มีคุณภาพออกไปเป็นกำลังในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

7) ให้สถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษาเป็นเวทีจำลองสังคมในด้านเป็นองค์กรเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาศูนย์ความรู้และบริหารจัดการความรู้ เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้รู้จักแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจาก เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสารที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง พัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะการประกอบสัมมาอาชีพ และป้องกันการดำรงชีวิตตามปรากฏการณ์ “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด”

8) ให้มีการปรับวัฒนธรรมองค์กร ที่เน้นความเป็นไทย แต่ยึดหยุ่นบูรณาการความเป็นภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และสากล

9) ส่งเสริมสนับสนุนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้ความเสมอภาค เสรีภาพ ภารดรภาพ ไม่กีดกันทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่อ ทุกชาติทุกภาษา ลัทธิความเชื่อถือว่าเป็นความมั่งคั่งทางวัฒนธรรม วิถีตามเผ่าพันธุ์ของมนุษยชาติ แต่ต้องไม่เป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนสากล *สร้างกิจกรรม แก้ไขปัญหาความแตกแยกของคนในชาติ

10) ส่งเสริมให้สมาชิกสถานศึกษาพัฒนากรอบการประพฤติของครู ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน บุคลากรอื่น เพื่อฝึกฝนจนซึมซับเป็นจิตหรือนิสัย และกลายเป็นลักษณะประจำตัวนักเรียน เมื่อเรียนจบแล้ว อาทิ วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร พิธีการไหว้ครู (เช่น ครูไม่ควรนั่งตอหน้านักเรียนสวดปาฐกถา แต่ครูควรลุกขึ้น พนมมือ ระลึกถึงครูอาจารย์ตนเอง เมื่อถึงเวลาได้มอบดอกไม้ ค่อยนั่งลง

11) ให้สถานศึกษา กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู อาจารย์ กับนักเรียน นักศึกษา และผู้เรียน อาจารย์กับครู อาจารย์ด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์กับผู้บริหารและบุคลากร สนับสนุน ความสัมพันธ์ระหว่างครู อาจารย์กับครู อาจารย์ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน กับนักเรียน

12) ให้สถานศึกษาพัฒนาระบบประเมินวัฒนธรรมองค์กร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงวัฒนธรรม องค์กรให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน ส่งเสริมอัตสัมฤทธิ์คติ (Self-Efficacy) คือ ทศนคติที่ว่า “เราทำได้” หมายถึง

ความเชื่อมั่นว่าตนจะทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา.

หมวด 16

การปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก

16.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

16.1.1 หลักการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก

1) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการศึกษาที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน

2) การควบคุมคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

3) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกการศึกษาดำเนินการใน 5 ขั้นตอน ได้แก่

(1) กำหนดกรอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกโดยยึดกรอบสากลของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพตามที่องค์การกำกับมาตรฐานสากล ISO ประกอบด้วย อุดมการณ์ ระบบ กลไก และการสนับสนุน

(2) ทำการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยหน่วยงานที่ถูกประเมิน (First Party) และหน่วยงานต้นสังกัด (Second Party) และประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (Third Party)

(3) หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก จากเป็นหน่วยงานอิสระ ไม่อยู่ภายใต้องค์กรจัดการศึกษามนตรีหรือกระทรวง ทบวง กรมที่เป็นต้นสังกัดของหน่วยงานที่ถูกประเมิน รัฐไม่

ควรแต่งตั้งให้องค์กรจัดการศึกษามนตรีเจ้ากระทรวงต้นสังกัด ไปกำกับดูแลหรือเป็นประธาน คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

(4) พัฒนากลไกประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ด้วยการกำหนดแนวปฏิบัติ ด้วยการตรา กฎหมายหลัก กฎหมายรอง ข้อบังคับ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเอกสารสนับสนุน อาทิ คู่มือและแบบฟอร์มต่างๆ

5) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายนอกการศึกษา มี 7 ขั้นตอน คือ

(1) กำหนดแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายนอกการศึกษา 7 แนวคิด

(2) กำหนดหลักการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษา ภายนอกการศึกษา 7 ประการ

(3) ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์และกำหนดองค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ให้ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ส่วน ตาม CIPOF Model

(4) กำหนดขั้นตอนระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายนอก เรียงตามลำดับก่อนหลัง

(5) พัฒนาแบบจำลองระบบ สำหรับการเผยแพร่ ออกแบบให้สวยงาม

(6) ทำการทดสอบระบบใน 2 ระยะคือ ทดลองใช้เบื้องต้น (Tryout) และทดลองใช้จริง (Trial Run) และ

(7) จัดทำเอกสารระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายนอกเพื่อนำไปใช้ในวงกว้างต่อไป

16.1.2 เหตุผลที่ต้องปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพ การศึกษาภายนอก

1) ความสับสนและความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในและการประเมินคุณภาพนอก

(1) มีการใช้คำที่สับสน มีการใช้ คำว่า ประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) และการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ปะปนกัน หรือใช้คำว่า ประกันคุณภาพภายนอกโดยหน่วยงานภายนอก

(2) ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คือ หน่วยงานที่ถูกประเมิน (First Party) หน่วยงานต้นสังกัดของหน่วยงานที่ถูกประเมิน (Second Party) และหน่วยงานภายนอก (Third Party) ที่เข้ามาประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

(3) หน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามาประเมินต้องเป็นอิสระจากกระทรวง ทบวงกรมที่เป็นต้นสังกัดของหน่วยงานที่ถูกประเมิน นั่นคือ สมศ. ไม่ควรอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ปัญหาที่พบคือ สมศ. สังกัดสำนักงานกึ่งองค์กรจัดการศึกษามนตรี แต่กระทรวงศึกษาธิการ ก็สามารถเข้าไปควบคุมการดำเนินงานของสมศ.ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การขอให้ สมศ.ชลอการประเมินรอบสี่ไปอีกสองปี

(4) ความสับสนในบทบาทของหน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่กำหนดว่า หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก คือ สมศ. เน้นประเมินผลลัพธ์ ส่วนการประเมินคุณภาพภายในเน้นกระบวนการ

(7) ภาษาที่ใช้เรียกของหน่วยงานต่างๆ ก็ไม่คงเส้นคงวา เช่น บางหน่วยงาน เรียก มาตรฐาน เกณฑ์ และตัวชี้บ่ง บางหน่วยงาน ใช้คำว่า องค์กรประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์

2) การแบ่งระยะเวลาและสาระการประเมิน สมศ. แบ่งการประเมินเป็นระยะๆ ละ 5 ปี และประเมินสาระต่างกันในแต่ละรอบ ทำให้ขาดความต่อเนื่อง จึงมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ทุกรอบ

3) ในพระราชกฤษฎีกา ของ สมศ. กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ข้อ 1 ว่า สมศ.ต้องประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แต่บางยุคบางสมัย สมศ. ไปกำหนดองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์เอง ทำให้หน่วยงานที่ถูกประเมินต้องจัดทำเอกสารเพิ่มขึ้นเพื่อให้ตรงกับที่สมศ.กำหนด จนมีลักษณะเป็นการ “ปลูกผักชี และนำผักชีโรยหน้า” ทำให้ไม่สามารถประเมินคุณภาพได้สอดคล้องกับสภาพจริง

4) ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายว่า การประเมินต้องไม่เน้นเอกสาร ห้ามจัดให้มีห้องประกันคุณภาพ ต้องเตรียมความพร้อม ที่จะให้ผู้ประเมินเข้าไปตรวจได้ทุกเมื่อ ทำให้เกิดความสับสนว่า สมศ. สังกัดและอยู่ภายใต้อำนาจของกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานกึ่งองค์กรจัดการศึกษามนตรี เพราะในพระราชบัญญัติกฎหมายขององค์กรมหาชน นายองค์กรจัดการศึกษา

มนตรี เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ องค์การจัดการศึกษามนตรีกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจสั่งการ สมศ.ให้ทำหรือไม่ทำอย่างใด ได้หรือไม่ เมื่อตนเองไม่มีอำนาจสั่งการ จึงอาศัยอำนาจที่สูงกว่ามาบังคับให้เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ

5) การที่สมศ. กำหนดให้เอกชนที่เป็นนิติบุคคลมาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพนอก ทำให้เอกชนจัดตั้งบริษัทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกอย่างเดียว จึงเกิดปัญหาด้านคุณภาพของผู้ประเมิน เพราะผู้ประเมินภายนอกที่บริษัทรับประเมิน ได้แต่งตั้งให้ทำหน้าที่ประเมินโรงเรียนต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่อาจไม่มีประสบการณ์สอนในโรงเรียนหรือเคยสอนในโรงเรียนแต่ขาดประสบการณ์ด้านการประเมิน แม้ สมศ.จะจัดอบรมวิธีการประเมินให้ผู้ประเมินเหล่านั้น แต่ระยะเวลาอาจไม่เพียงพอสำหรับสร้างความสามารถในการประเมินที่ดี จึงเกิดมีปัญหาในบางเขตพื้นที่การศึกษาในการเข้าไปประเมินที่ก่อปัญหาและความลำบากใจแก่หน่วยงานที่ถูกประเมิน อาทิ การใช้อำนาจข่มครูอาจารย์ หรือการรับค่าตอบแทนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้สถานศึกษาของตนผ่านการประเมิน เป็นต้น

6) องค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมิน บางหน่วยงานกำหนดไว้ไม่ครบหรือให้น้ำหนักเกณฑ์บางตัวต่ำกว่าความเป็นจริง อาทิ ระดับอุดมศึกษา กำหนดเกณฑ์ว่า หากไม่มีระบบและกลไก ได้ 0 หากมีระบบและกลไก ได้ 1 คะแนน แสดงว่า ท่านให้ความสำคัญกับ “ระบบ” เพียงแค่ 0.5 คะแนน เท่ากับ “กลไก” ที่จริง “ระบบ” เป็นตัวนำต้องมีคะแนนมากกว่า กลไก และแนวปฏิบัติอื่น หรือ เทคโนโลยีการศึกษา เป็นเสาหลักที่สามของการศึกษา แต่ไม่ปรากฏว่า อยู่ในองค์ประกอบของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในหรือประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

16.2 แนวนโยบายการควบคุมคุณภาพ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

ให้การควบคุมคุณภาพประกอบด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance-IQA) และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assessment-EQA)

1) ให้การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ประกอบด้วย การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance) และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality

Assessment)

2) ให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายในดำเนินการโดยหน่วยงานที่ต้องประกันคุณภาพและหน่วยงานต้นสังกัด ที่ต้องมีการกำหนดองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์

3) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ต้องมุ่งประเมินเพื่อยืนยันคุณภาพของหน่วยงานที่ถูกประเมิน

4) ให้มีการประกันคุณภาพและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกตั้งระดับปฐมวัยศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

5) ให้มีการประเมินความเสี่ยงและภาวะคุกคามที่เป็นจุดด้อย และนำมาประกอบการพิจารณา การประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกตามบริบท ปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการ ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ

7) ให้จำแนกสถานศึกษา (ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียน สถาบัน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย) ออกเป็น 3 ประเภทโดยพิจารณาผลการดำเนินงาน การยอมรับและประสบการณ์ยาวนาน เป็นสถาบันคุณภาพเด่น สถาบันคุณภาพเด่นบางสาขาหรือบางด้าน และสถาบันทั่วไป และจัดความถี่การประเมินที่เหมาะสม

16.3 แนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

ให้กำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก และองค์ประกอบขึ้นดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกดังนี้

16.3.1 แนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

1) ให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ดำเนินการโดยหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานเองโดยให้ดำเนินการทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา

2) ในระดับจังหวัดและระดับเขตพื้นที่ให้เข้าประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา โดยเข้าประเมินอย่างน้อย 3 ปีต่อครั้ง

3) ในระดับสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัด จำแนกสถานศึกษาเป็น 3 ประเภท คือ

(1) ประเภทดีเด่น หมายถึง สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และมีผลงานประจักษ์

(2) ประเภทดี หมายถึง สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และผลงานประจักษ์ในบางด้านบางสาขาวิชา

(3) ประเภททั่วไป หมายถึง สถานศึกษาหรือสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด และไม่มีผลงานประจักษ์

4) การเข้าประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติ และขึ้นบัญชีสถานศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาตาม 3 ประเภทที่กล่าวข้างต้นและเข้าประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามประเภทดังนี้

(1) สถานศึกษาประเภทที่ 1 ประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานต้นสังกัด เมื่อมีเหตุอันเชื่อได้ว่า คุณภาพการจัดการศึกษาลดลง แต่สถานศึกษาต้องประกันคุณภาพตนเองทุก 2 ปี

(2) สถานศึกษาประเภทที่ 2 ให้ยกเว้นไม่ประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยหน่วยงานต้นสังกัดของสาขาวิชาหรือหมวด วิชาที่มีคุณภาพดี แต่สถานศึกษาต้องประกันคุณภาพสาขาวิชาที่มีผลงานดีทุก 2 ปี ส่วนสาขาวิชาที่ไม่ถึงหรือต่ำกว่าเกณฑ์ ต้องประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสาขาวิชาอื่นโดยหน่วยงานต้นสังกัด (สพฐ อาชีวศึกษา หรือ สกอ.) ทุก 3 ปี และประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยสถานศึกษาเองทุกปี

(3) สถานศึกษาประเภทที่ 3 การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ให้ประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกสาขาวิชาโดยหน่วยงานต้นสังกัด (สพฐ อาชีวศึกษา หรือ สกอ.) ทุก 3 ปี และประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยสถานศึกษาเองทุกปี

(4) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในทุกปีการศึกษา และจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

สำหรับสถานศึกษาที่มีระดับคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์ที่สพฐ. กำหนด ส่วนสถานศึกษาที่มีระดับคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ฯ ให้เข้าประเมิน 3 ปีต่อครั้ง

5) คุณภาพผู้บริหารและครูประจำชั้น ควรมีคุณภาพดังนี้

(1) ระดับปฐมวัย ผู้บริหาร โรงเรียน ครูประจำชั้นและสถานศึกษา ต้องรับประกันและแสดงให้เห็นความพร้อม ตามพัฒนาการของเด็กที่ผู้ปกครองยอมรับได้

(2) ระดับประถมศึกษา ป.1-3 ผู้บริหาร ครูประจำชั้นและสถานศึกษา ต้องประกัน การอ่านออก เขียนได้ โดยผู้ปกครองหรือคณะกรรมการร่วมประเมินในเชิงประจักษ์

(3) ระดับประถมศึกษา 4-6 ผู้บริหาร ครูประจำชั้นและสถานศึกษา ต้องประกันการ อ่านคล่อง เขียนคล่อง มีทักษะการใช้เงิน มีทักษะการพูดการเขียนอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์) ได้ สามารถสื่อสาร ภาษาต่างประเทศขั้นพื้นฐานได้

(4) ระดับมัธยมศึกษา 1-3 ผู้บริหาร ครูประจำชั้นและสถานศึกษา ต้องประกันความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะอาชีพรู้จักเรียนรู้วิธีหาเงิน สามารถการพูดการเขียนอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์) และสามารถสื่อสารภาษาต่างประเทศได้ดี

(5) ระดับมัธยมศึกษา 4-6 ผู้บริหาร ครูประจำชั้นและ สถานศึกษาต้องประกันคุณภาพตาม มาตรฐาน มีทักษะอาชีพทักษะชีวิต สื่อสารภาษาต่างประเทศได้คล่อง สามารถเขียนพูดแสดงอุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์) ได้ เสนอแผนงาน โครงการ กิจกรรมการบริหารการเงินได้

(6) ระดับอุดมศึกษา ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและ สถาบันการศึกษาต้อง ประกันการมีงานทำ ตามระดับปริญญา มีทักษะอาชีพทักษะชีวิต สื่อสารภาษาต่างประเทศได้คล่องแคล่ว สามารถพูดเขียน อุดมการณ์ (ปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์) และสามารถขอและเสนอแผนงาน โครงการ กิจกรรมการบริหารการเงินได้

16.3.2 แนวปฏิบัติการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

1) ให้การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ดำเนินการ โดยหน่วยงานภายนอกที่เป็นอิสระ

จากกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่เข้าไปประเมินเพื่อยืนยันผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ที่หน่วยรับการประเมินและต้นสังกัดกำหนดไว้

- ๑) หน่วยประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจะกำหนดองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์เพื่อบังคับให้หน่วยงานที่จะเข้าไปประเมินไม่ได้ แต่สามารถเสนอแนะและร่วมกับหน่วยงานที่ถูกประเมินและต้นสังกัดได้
- ๒) การประเมินคุณภาพนอกโดยหน่วยงานที่กฎหมายกำหนด (1) ให้นั้นการประเมินเพื่อยืนยันการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (2) เสนอผลการประเมินเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (3) ต้องมิใช่การตัดสินว่า ผ่านหรือไม่ผ่าน (4) จะประกาศผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกสู่สาธารณชนไม่ได้ และ (5) การประกาศผลการประเมินให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ถูกประเมินและต้นสังกัดจะนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง และ (6) หน่วยงานที่ถูกประเมินจะนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการเพื่อการพัฒนาสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริง แต่จะนำไปใช้เพื่อการโฆษณาหน่วยงานของตนไม่ได้

๓) ให้งานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกดำเนินการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

- (๑) การประเมินความเสี่ยง เพื่อจุดเด่นจุดด้อยและข้อจำกัดของหน่วยงานที่ถูกประเมิน
- (๒) หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกจำแนกหน่วยงานที่ถูกประเมินเป็น 3 ประเภท คือ (1) หน่วยงานที่ผลการปฏิบัติงานดีเป็นที่ประจักษ์ชัด (2) หน่วยงานที่มีผลงานดีบางส่วน และ (3) หน่วยงานที่คุณภาพปานกลาง
- (๓) หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกประเมินองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดพัฒนาขึ้น

กรณีที่หน่วยงานที่ถูกประเมินหรือหน่วยงานต้นสังกัดยังมิได้พัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ ให้งานประเมินภายนอกกับหน่วยงานที่ถูกประเมินร่วมกันพัฒนาองค์ประกอบ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ และเตรียมความพร้อมก่อนการประเมินจริงอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา ตามที่หน่วยงานที่ถูกประเมินร้องขอ

- (๔) หน่วยงานภายนอก ให้เข้าประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก เฉพาะหน่วยงานประเภท 2 และประเภท 3 ตามข้อ (2) โดยให้เข้าประเมิน 6 ปีต่อครั้ง

หากมีหลักฐานร้องเรียนหรือควรเชื่อได้ว่า หน่วยงานประเภทที่ 1 ตามข้อ (2) คุณภาพอ่อนด้อยในสาขาใดหรือทั้งหมด ให้หน่วยงานประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกเข้าประเมินตามข้อ (2) หรือข้อ (3)

(๕) กรณีสถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินในระดับปรับปรุง ต้องจัดทำรายงานเสนอต้นสังกัดเพื่อเข้าไปดูแลช่วยเหลือ

16.3.3 องค์ประกอบหลักสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก

ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ในทุกระดับการศึกษา ให้กำหนดองค์ประกอบพื้นฐานเมื่อประกันคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างน้อย 10 องค์ประกอบดังนี้

- ๑) **องค์ประกอบด้านบริบท** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้าน สภาพแวดล้อม ที่ตั้ง การคมนาคม อาคารเรียน ศูนย์ความรู้ ศูนย์ประสบการณ์ และศูนย์บริการ อาคารบริหาร โรงอาหาร ถนนหนทาง ยานพาหนะ และอุทยานการศึกษา
- ๒) **องค์ประกอบด้านหลักสูตร** ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านการพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่นและหลักสูตรโรงเรียน ครอบคลุมหลักสูตรสายวิชาชีพ สายวิชาชีพ และสายวิชาการ
- ๓) **จุดมุ่งในการพิจารณาหลักสูตร** ให้แตกต่างกันไปตามระดับการศึกษา
 - (๑) ในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ
 - (๒) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่สมดุลการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ และความต้องการของทางวิชาชีพและวิชาการตามสายการศึกษาที่นักเรียนเลือกเรียน
 - (๓) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาชีพ ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่การตอบสนองความต้องการของวิชาชีพของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ
 - (๔) ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิชาการ ให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่การตอบสนองความต้องการวิชาการของหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ มากกว่าหลักสูตรท้องถิ่นและภูมิภาค

(๕) ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้พิจารณาหลักสูตร ที่มุ่งที่สมดุลการตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและภูมิภาค มากกว่าหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ

(๖) ระดับอุดมศึกษา ให้มุ่งถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะใน 3 ขอบข่ายคือ

(1) ให้นักศึกษาได้รับการศึกษาวิชาการและวิชาชีพตามสาขาวิชาของศาสตร์ที่ตนเลือกเรียน เพื่อให้มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้และทักษะวิชาการและวิชาชีพ

(2) ให้นักศึกษามีประสบการณ์วิชาชีพสำหรับการประกอบอาชีพที่มีทักษะสูง เพื่อหารายได้ในการดำรงชีวิตตนเองและครอบครัว ด้วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณ์จำลอง และสถานการณ์จริง ในเวลามากพอที่จะให้มีประสบการณ์ในการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว

(3) ให้การศึกษาทั่วไปเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถดำรงตนให้สมกับคำว่า บัณฑิต คือ เป็นคนดีผู้มีจิตใจสูง และมีความรอบรู้ เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะความเป็น “ศึกษิต” คือ “ผู้ได้รับการศึกษาดี” (Well-Educated) และให้สามารถสื่อสารกับเอกัตบุคคลในวิชาชีพอื่น และติดตามความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้อยู่ในโลก อย่างไม่ล้าสมัย

๔) องค์ประกอบด้านระบบการศึกษา ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านองค์ประกอบ ขั้นตอน และแบบจำลองระบบการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งระบบการศึกษาหลัก และระบบย่อยด้านการพัฒนาหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน ระบบการประเมิน ระบบการวิจัย ระบบบริการการศึกษา ระบบการดูแลและให้คำปรึกษาผู้เรียน

๕) องค์ประกอบด้านระบบการเรียนการสอน ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านองค์ประกอบและขั้นตอนระบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มิใช่ “ผู้เรียนเป็นสำคัญ” เพราะผู้เรียนสำคัญหรือไม่สำคัญก็ต้องให้ได้มีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง (Active Learning) ด้วยการพัฒนาระบบการสอนแบบอิงสมรรถนะ (Competency-based Approach-CoBA) และแบบอิงประสบการณ์ (Experience-Based-EBA) มากกว่า แบบอิงเนื้อหา (Content-Based Approach-CBA)

๖) องค์ประกอบด้านผู้เรียน ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านการพัฒนาลักษณะนิสัยเพื่อเป็นประชากรท้องถิ่น ภูมิภาค และเป็นคนไทย ไม่นั่นให้เด็กไทยเติบโตใหญ่ที่ดูหมิ่นดูแคลน

ความเป็นไทย แต่ยกย่องต่างชาติ เน้นนักเรียนนักศึกษาในท้องถิ่นที่ถือกำเนิด เติบโต และดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว

- ๗) องค์ประกอบด้านผู้สอน ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ความเป็นครูในฐานะผู้ควรแก่การเคารพและเคารพ (ครู>ครู >ครู >การว >การว หรือ ครู >โคร >เคาร>การว> เคารพ ครูไม่ได้แปลว่า หนัก อย่าสับสนกับคำว่า ครู (หนัก) ถู ่ลหุ (เบา) เพราะเป็นคนละรากคำ แต่สอนผิคมาร้อยว่าป่าว ครู แปลว่าหนัก) มีความรู้ ความสามารถ และวิญญานความเป็นผู้ควรเคารพ เน้นครูในท้องถิ่นที่ถือกำเนิด เติบโตและดำรงไว้ซึ่งชีวิตครอบครัว
- ๘) องค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการ ครอบคลุมมาตรฐานด้านกฎ ข้อบังคับ และระเบียบ แบบจำลองการบริหาร องค์การการบริหาร และขอบข่ายการบริหาร
 - (๑) มาตรฐานด้านกฎ ข้อบังคับ และระเบียบให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านกฎหมายรอง (Bylaw) คือธรรมนูญโรงเรียน (School Constitution) ธรรมนูญมหาวิทยาลัย (University Constitution) และข้อบังคับ ที่ออกตาม ที่พระราชบัญญัติหรือธรรมนูญกำหนด
 - (๒) มาตรฐานด้านแบบจำลองการบริหาร ให้อิงแบบจำลองการบริหารที่ผ่านการวิจัยว่า มีประสิทธิภาพ อาทิ POSDCARE MODEL ที่ครอบคลุม P-Planning, O-Organizing, S-Staffing, D-Directing, C-Communication, Collaborating, and coordinating, A-Allocating of Resources, R-Reporting, and E-Evaluating
 - (๓) มาตรฐานองค์กรบริหาร ได้แก่คณะกรรมการที่มีหน้าที่กำกับดูแลการบริหาร คือ คณะกรรมการสถานศึกษา (คณะกรรมการ โรงเรียน สภาสถาบัน และสภามหาวิทยาลัย) และการจัดการที่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการ หรือ อธิการบดีต้องนำมาบริหารและจัดการตามนโยบายของคณะกรรมการสถานศึกษา
 - (๔) มาตรฐานด้านขอบข่ายการบริหาร8 ขอบข่าย คือ (1) บริหารบริบท (Context Administration) -กิจการชุมชน – ชุมชนสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์ สมาคมครู ผู้ปกครอง ความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น สมาคม มูลนิธิ และ NGO หรือองค์กรจัดการศึกษาองค์กร (2) บริหารวิชาการ (Academic Administration) -หลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมิน (3) บริหารกิจการนักเรียนนักศึกษา (Student Affairs Administration) -การรับสมัคร การคัดเลือก การขึ้นทะเบียน

สวัสดิการ การกู้ยืมเรียน การแนะแนว การให้คำปรึกษา และกิจกรรมผู้เรียน (4) บริหารบุคลากร (Personnel Administration) -การประกาศรับสมัคร การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้น สวัสดิการ และผลประโยชน์ตอบแทน (5) บริหารวิสาหกิจสถานศึกษา (School Enterprising) -การหารายได้ มิใช่รออนุมัติงบประมาณแผ่นดินอย่างเดียว (6) บริหารทรัพยากร การเงินและงบประมาณ (Resources, Finance, and Budget) -การจัดสรรงบประมาณ และเงินรายได้จากวิสาหกิจ งบประมาณและความช่วยเหลือจากแหล่งต่างๆ (7) บริหารกายภาพ หรือลอจิสติกส์-อาคารสถานที่ พัสดุ ยานพาหนะ ถนน การคมนาคม อาหาร เครื่องดื่ม สาธารณูปโภค ความปลอดภัย และ (8) บริหารทั่วไป-ธุรการ เลขานุการกิจ สารบรรณ การติดต่อสื่อสาร

- ๕) องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีการศึกษา ครอบคลุมมาตรฐาน 7 ด้านที่ต้องกำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมหรือจัดให้มี ประกอบด้วย (1) การพัฒนาระบบและการสถานศึกษา จัดระบบการศึกษา ระบบการเรียนการสอน (2) การศึกษาและวิจัยพฤติกรรมและสมรรถนะของนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรการศึกษา (3) การพัฒนาวิธีการและเทคนิคการศึกษาที่เหมาะสมกับรายวิชา การเรียน การสอน การบริหารและการบริการ (4) การพัฒนากระบวนการสื่อสารการศึกษา สำหรับครูนักเรียน ผู้บริหารและบุคลากรโดยจัดหาและผลิตสื่อประเภทวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่างๆ (5) การสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมการศึกษา แหล่งความรู้ และแหล่งประสบการณ์ วิชาชีพ (6) การจัดการความรู้และการสถานศึกษาจัดการเรียนการสอน และ (7) การประเมินการศึกษาและการเรียนการสอนครบวงจรที่ครอบคลุมการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน
- ๑๐) องค์ประกอบด้านการประเมิน ให้ครอบคลุมมาตรฐานด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และประเมินระบบการศึกษา

การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมมาตรฐานเครื่องมือประเมิน วิธีการประเมินก่อนศึกษา ประเมินระหว่างศึกษาและประเมินหลังศึกษา และขอบข่ายการประเมินที่ครอบคลุมการประเมินด้านวิทย์พิสัย (ความรู้) ทักษะพิสัย (ความชำนาญ) และจิตพิสัย (ความสนใจ ความพอใจ อารมณ์ ทศนคติ และค่านิยม)

การประเมินระบบการศึกษาของสถานศึกษาให้ประเมินองค์ประกอบโดยอิงองค์ประกอบระบบได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ

๑๑) องค์ประกอบด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ครอบคลุมองค์ประกอบ มาตรฐาน
ตัวบ่งชี้ เกณฑ์ และวิธีการประเมิน

๑๒) องค์ประกอบอื่นๆ ตามบริบทของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมองค์ประกอบอื่นที่มีอิทธิพลต่อ
การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละบริบท ที่มีผลกระทบขนบธรรมเนียมประเพณี
วัฒนธรรม อาชีพ วิถีชีวิต และความเป็นไทยในแต่ละท้องถิ่น อาทิ องค์ประกอบด้านอัต
ลักษณ์ของสถานศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นต้น.

หมวด 17

การปฏิรูปการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0 และประเทศไทย 5.0

17.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูป

แผนพัฒนาประเทศไทยตามแนวทาง 4.0 เป็นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่ม มากกว่า การมุ่งขยายแรงงานและวัตถุดิบ ส่วนการพัฒนาประเทศไทย 5.0 เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งความร่มเย็นเป็นสุข ด้วยการ รื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา (เทคโนโลยี) ความรู้แห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย ที่มุ่งคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการอยู่เย็นเป็นสุข มากกว่าการอยู่ดีกินดี

17.1.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูปในการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0

ในต่างประเทศ ได้ประกาศใช้การพัฒนาประเทศ 4.0 เพื่อนำประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอัจฉริยะ ประเทศแรกที่ประกาศใช้ Industry4.0 คือ สาธารณองค์กรจัดการศึกษาเยอรมันนี่ เป็นการนำหุ่นยนต์เข้ามาเป็นแรงงานการผลิตในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม

ในพ.ศ. 2559 องค์กรจัดการศึกษาบาลได้ประกาศนโยบายเศรษฐกิจ Thailand4.0 โดยเน้นการพัฒนา นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ถือเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากThailand1.0 -3.5

ประเทศไทย1.0 เป็นเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมดั้งเดิมที่ใช้แรงงานพื้นฐาน (Unskilled Labor) เช่น ค้าขายหมู เป็ดไก่ พืชผักสวนครัว ผลไม้ ฯลฯ

ประเทศไทย2.0 ที่เป็นเศรษฐกิจแบบอุตสาหกรรมเบาที่เน้นแรงงานทักษะ (Skilled Labor) ในการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น การผลิตและขายรองเท้า กระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องใช้ ฯลฯ

ประเทศไทย3.0 ที่เน้นเศรษฐกิจบนอุตสาหกรรมหนักที่ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Technology-based economy) เพื่อการส่งออก เช่น การผลิตและขายส่งรถยนต์ เหล็กกล้า ปูนซีเมนต์ ฯลฯ

ประเทศไทย3.5 ที่เน้นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างนวัตกรรมและ

เทคโนโลยีใหม่

ส่วนประเทศไทย 4.0 เน้นเศรษฐกิจใหม่ ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ เป็นผลิตเทคโนโลยี จากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายไปสู่การบริการ ทั้งนี้จำเป็นต้องใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถพัฒนานวัตกรรม ที่จะเป็นฐานของเทคโนโลยีในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงไปสู่ Thailand 4.0 จะเกิดไม่ได้หากประเทศไทยไม่ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษา ให้พร้อมรับ โดยพัฒนาการศึกษาไทย 4.0 ให้เป็นการศึกษาที่เน้นการใช้เทคโนโลยี การศึกษาเป็นเครื่องมือใน 9 ประเด็น เรียกว่า “นวพัฒนวิถิ” หรือ การพัฒนาการศึกษา 9 ระบบ คือ (1) การพัฒนาระบบการศึกษาไทย 4.0 (2) การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ไทย 4.0 (3) การพัฒนานวัตกรรมไทย 4.0 (4) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนไทย 4.0 (5) การพัฒนาระบบการสื่อสารการศึกษาไทย 4.0 (6) การพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษาไทย 4.0 (7) การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการไทย 4.0 (8) การพัฒนาระบบการประเมินไทย 4.0 และ (9) การพัฒนาโครงสร้างอาชีพไทย 4.0

17.1.1 หลักการและเหตุแห่งการปฏิรูปในการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทย 5.0

หลังจากพัฒนาประเทศไทย ตาม 4.0 ซึ่งจะนำไปสู่วัตถุนิยมสูงสุดแล้ว ต้องพัฒนาประเทศไทยไปสู่จิตนิยมให้สูงตาม ดังนั้นการพัฒนาประเทศตาม ประเทศไทย 5.0 เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนสังคมแห่งความร่วมมือเป็นสุข คือมุ่งความสุขมวลรวม (Gross Happiness Product-GHP) ด้วยการ รื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยที่มุ่งคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการอยู่เย็นเป็นสุข นำการอยู่ดีกินดี โดยการพยากรณ์ภาพอนาคตว่า หลักจากการพัฒนาประเทศตามแนวทางประเทศไทย 4.0 แล้ว ประชาชนมีมีความเป็นอยู่ดีขึ้น แต่วิถีชีวิตจะยึดติดวัตถุนิยม จนหาความสุขอย่างแท้จริงไม่ได้ เพราะยึดมั่นในการแข่งขัน จึงดิ้นรน มุ่งที่จะตะเกียกตะกายปีนขึ้นจาก “หลุมดักรายได้ปานกลาง” (Middle Income Trap)

หากคาดการณ์ไม่ทะลุประโปร่ง ผู้ที่จะได้ประโยชน์จากการ “รายได้สูง” (Upper Incomes) ก็คือ คนเพียงกลุ่มน้อย คือ ผู้มีอำนาจองค์กรจัดการศึกษาหรือนายทุนไม่ถึงร้อยละ 20 ของประชาชนในชาติ (อาทิ คนเดียวมีรายได้เกือบแปดแสนล้านบาท) ในขณะที่ ร้อยละ 80 ของชาวไทย แก่งแย่งเพื่อยึดครองทรัพยากรที่เหลือจากบรรดาผู้ครองอำนาจองค์กรจัดการศึกษาและนายทุน แม้จะกินอยู่ดี แต่หนี้สินก็เพิ่มพูน ความเหลื่อมล้ำก็สูงขึ้น ประเทศไทย 5.0 จึงมุ่งพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งความพอเพียง มีรายได้ปานกลาง ไม่ฝักใฝ่รายได้สูง เพื่อมิให้ใช้จ่ายสรวลสุร่าย นำทรัพยากรของอุปถุภหามา

ใช้อย่างฟุ่มเฟือยในยุคบิดามารดา และนำไปสู่สังคมแห่งความ “อยู่เย็นเป็นสุข” ในที่สุด

การจัดการศึกษาที่เน้นสายวิชาชีพเท่านั้น จึงจะนำประเทศชาติกลับมาสู่ความพอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อที่จะนำพาประชาชนไปสู่ความมั่งคั่งทางกายภาพ และมีความเสื่อมทรามทางจิตภาพและสังคมภาพ

17.2 แนวนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0

การพัฒนาประเทศสำหรับประเทศไทย 4.0 ต้องพัฒนา 9 เรื่อง คือ ระบบการศึกษา การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ไทย การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาระบบการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการสื่อสารการศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษา การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการ การประเมินตามสำหรับประเทศไทย 4.0 และการพัฒนาการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูงผ่านไตรยางค์วิชาชีพ

- ๑) การพัฒนาระบบการศึกษาไทย 4.0 เป็นระบบการจัดการศึกษามีการวางรากฐานด้านระบบการศึกษาที่ประกอบด้วยกฎหมายการศึกษา (พ.ร.บ. การศึกษาชาติ) ระบบการศึกษาชาติ (แผนการศึกษาชาติ) และเน้นการสร้างโครงสร้างระบบกฎหมายและระบบการศึกษารองรับในระดับสถาบันการศึกษา
- ๒) การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ไทย 4.0 เป็นการพัฒนามนุษย์ให้เป็น “คนไทย” ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ชื่นชมคนไทยด้วยกันเอง มีใจผูกพันคนไทย ของไทย แต่หือเหิมของต่างชาติ โดยเฉพาะฝรั่งต่างชาติ ที่เคยเข้ามายุ่งและทำลายระบบเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
- ๓) การพัฒนานวัตกรรมไทย 4.0 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสอนนักพัฒนานวัตกรรม โดยสร้างแนวคิดที่ถูกต้อง และขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ
- ๔) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนไทย 4.0 ต้องเป็นการจัดระบบการสอนที่เน้นประสบการณ์ เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียน 6 อย่าง คือ เรียนรู้ (Learning to Know) เรียนคิด (Learning to Think/Create) เรียนทำ (Learning to do) เรียนแก้ปัญหา (Learning to Solve Problems) เรียนเพื่อจะเป็นตัวเอง (Learning to Be) และเรียนเพื่อจะดำรงชีวิตของตนเอง (Learning to Live) โดยไม่ร้อพึ่งพาหรือเปรียบเทียบกับผู้อื่น
- ๕) การพัฒนากระบวนการสื่อสารการศึกษาไทย 4.0 ต้องเป็นการสื่อสารรอบด้าน รอบทิศ ทุกที่

- ทุกเวลา ด้วยการสื่อสารแบบภควันตภาพ (Ubiquitous Communication) เพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาภควันตภาพ ทำให้ประเทศชาติ สังคม ชุมชน มหาวิทยาลัย สถานศึกษา และห้องเรียน เข้าสู่สภาพห้องเรียนภควันตภาพ (U-Classroom) สถานศึกษาภควันตภาพ (U-School) และประเทศภควันตภาพ (U-Nation)
- ๖) การพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษาไทย 4.0 เป็นการสลายห้องเรียนและสถานศึกษาจากการเป็นแหล่งความรู้หลัก โดยจะเปลี่ยนมาเป็นการศึกษาที่บ้าน (Home Schooling) แทน ดังนั้นสถาปัตยกรรมสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการศึกษาของชุมชน
- ๗) การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการไทย 4.0 เป็นการจัดการบริหารและการจัดการแบบอิงบริบท (Context-Based Administration and Management) โดยยึดแบบจำลองแคสเปอร์ลา (CASPERLA Model) แบบจำลองแคสเปอร์ลา เป็นตัวเทียบเหมือน (Replica) ระบบการจัดการศึกษา (Educational Management System) ที่ยึดบริบทเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารายวิชา การสอน การฝึกอบรม การเรียน การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตใหญ่ในบริบทนั้น ทำการสอนและถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์โดยครู อาจารย์ บุคลากรสนับสนุน และผู้บริหาร ในชุมชน มิใช่ส่งเข้า (Import) มาจากชุมชนอื่น สถานศึกษาต้องจัดวิสาหกิจเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองให้มากที่สุด พัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และพัฒนาระบบลอจิสติกส์ ส่วนการบริหารทั่วไป เน้นธุรการ สารบัญ และการติดต่อสื่อสาร
- ๘) การพัฒนาระบบการประเมินไทย 4.0 เป็นการประเมินจากความเป็นจริง (Authentic Assessment) คือการประเมินแบบอนาล็อก (Analogue Evaluation) มิให้นำมาเปลี่ยนเป็นตัวเลขแล้วแปลความที่เรียกว่า การประเมินแบบดิจิทัล (Digital Evaluation) ด้วยการประเมินครบวงจร จากสภาพการเรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนเพื่ออยู่เพื่อเป็น และเรียนเพื่อดำรงชีวิตอย่างแท้จริง ด้วยการประเมินครบวงจรก่อนเรียน ประเมินกระบวนการระหว่างเรียน จากพฤติกรรมต่อเนื่อง (Evaluation of Process) ประเมินผลลัพธ์ (Evaluation of Products) ในการประเมินหลังเรียน และติดตามผลกระทบอย่างต่อเนื่อง (Continuous Assessment) ระบบการประเมินไทย 4.0 จึงเน้นการประเมินที่จะประกันความเชื่อมั่นและเชื่อถือได้อย่างแท้จริง เช่น คนที่ได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับ1 ต้องมีความสำเร็จร้อยละ90 ของงานที่ทำ หากทำไม่ได้ เพราะสำคัญตนผิดหรือหลงตนว่า เก่งกว่าคนอื่น แต่ทำอะไรไม่สำเร็จก็เรียกว่า การประเมินไม่เป็นไปตามเป็นจริง เชื่อถือไม่ได้

- ๕) การพัฒนาไตรยางค์วิชาชีพไทย 4.0 เป็นการให้ความสำคัญกับการเตรียมบุคลากรสถานวิชาชีพ ด้วยการจัดให้มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการเรียกว่า "ไตรยางค์วิชาชีพ (Professional Triads)" นั่นคือ จะต้องมีความเชี่ยวชาญที่สอนภาคปฏิบัติ (Practice) ความเชี่ยวชาญที่สอนวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์วิชาชีพ (Professional Sciences) และความเชี่ยวชาญที่สอนวิธีวิทยาหรือเทคโนโลยีวิชาชีพ (Professional Technology)

17.3 แนวปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาสำหรับประเทศไทย 4.0

1) แนวปฏิบัติการพัฒนาระบบการศึกษาไทย 4.0

การพัฒนาระบบการศึกษาไทย 4.0 เป็นระบบการจัดการศึกษามีการวางรากฐานด้านระบบการศึกษาที่ประกอบด้วยกฎหมายการศึกษา (พ.ร.บ. การศึกษาชาติ) ระบบการศึกษาชาติ (แผนการศึกษาชาติ) และเน้นการสร้างโครงสร้างระบบกฎหมายและระบบการศึกษารองรับในระดับสถาบันการศึกษาใน 3 เรื่อง คือ

- (๑) สถานศึกษาจะต้องมีธรรมนูญสถานศึกษา เพื่อเป็นกฎหมายรอง (Bylaws) มิใช่ “โนน” กฎหมายแม่ หรือ พรบ.การศึกษา หรือ พรบ.สถานศึกษาซึ่งเป็นกฎหมายหลักเพียงอย่างเดียว
- (๒) สถานศึกษาจะต้องมีระบบการศึกษาประจำสถาบันเป็นของตนเอง เช่น ระบบการสอนทางไกล “แผน มสธ.” ระบบการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย “แผน มกธ.”
- (๓) สถานศึกษาจะต้องมีการจัดทำแผนแม่บทวิชาการ (Academic Master Plan-AMP) เพื่อให้เป็นแผนหลักสำหรับการจัดทำแผนบริหารและจัดการ แผนบริการการศึกษา และแผนอื่นที่เป็นจุดเน้นของสถาบันการศึกษา

สถานศึกษาต้องยึดข้อ (1) (2) และ (3) เป็นหลักในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการในระดับต่างมา

ประเทศไทยต้องกำหนดองค์ประกอบระบบการศึกษาให้สามารถประกันความสำเร็จในการจัดการศึกษาในอนาคต โดยคำนึงถึงหลักการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับประเทศไทย 4.0

การนำระบบการศึกษาจากต่างประเทศโดยกระบวนการล้างสมอง ปลุกฝังลัทธิความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรมที่เบี่ยงเบนไปจากวิถีไทยโดยผ่านนักเรียนทุน นักเรียนนอกที่เมื่อกลับมาแล้วก็

นำวัฒนธรรมและค่านิยมมากรอบจำวิถีไทยจะสร้างความหายนะต่อความเป็นไทยเกินจะกู้กลับได้ ดังนั้น นำการศึกษาจึงควรสร้างภาพอนาคตที่คำนึงถึงหลักการ ระบบและองค์ประกอบที่จะพัฒนาประเทศไทยได้อย่างจริงจัง

2) แนวปฏิบัติการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ไทย 4.0

การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ไทย 4.0 เป็นการพัฒนามนุษย์ให้เป็น “คนไทย” ที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ชื่นชมคนไทยด้วยกันเอง มิใช่ดูถูกคนไทย ของไทย แต่เห่อเหิมของต่างชาติ โดยเฉพาะฝรั่งต่างชาติ ที่เคยเข้ามาขายและทำลายระบบเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย

พฤติกรรมมนุษย์ไทย 4.0 ต้องมีลักษณะสำคัญตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยยึดแบบจำลองการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ตามแนว EMASIS Model และพัฒนากระบวนการจัดการศึกษา ตาม HEARTIBE Model)

- ๑) **แบบจำลอง EMASIS Model** (ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตใหญ่เป็นประชาชนไทยที่มีคุณสมบัติ 6 ประการ คือ (1) Emotional Quality-มีความเอื้อกเย็น (2) Moral Quality-มีเป็นคนดี (3) Adversity Quality –มีอดทนอดกลั้นพิน อารมณ์รวดเร็ว (4) Social Quality –เข้ากับคนอื่น ได้คืออยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (5) Intelligence Quality -มีและมีสติปัญญา (6) Spiritual Quality-มีวิญญาณ วิญญาณ ประกอบด้วยสัมมาทิฐิ 10

- ๒) **แบบจำลอง HEARTIBE Model** (ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์) มีแนวทางจัดการศึกษา 8 ประการ คือ

- (๑) H-Humanistic ปรับบริบทสังคมเพื่อพัฒนา “คน” ให้เป็น “มนุษย์” คือ ผู้มีจิตใจสูง และมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยยึดฐานชุมชน ฐานวัฒนธรรม ฐานวิถีชีวิต และฐานประสบการณ์
- (๒) E-Epistemology รับแนวคิดประสบการณ์ญาณทัศน์นิยม และอภิธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นพื้นฐานความคิดระดับสูง ไม่ผูกกับสัมผัสทางกาย และการเชื่อมต่อกับสภาวะธรรมที่เหนือความ เข้าใจของมนุษย์
- (๓) A-Architectural Design ปรับสถาปัตยกรรมสถานศึกษา ที่เน้น 5

องค์ประกอบ (1) สถานที่เรียน—บ้านในสถานศึกษา (Home-in-School) (2) หอความรู้ (Knowledge Center) (3) หอประสบการณ์ (Experience Center) (4) หอบริการ (Service Center) และ (5) ส่วนสนับสนุน (Supporting Facilities)

- (๔) R-Realistic Assessment มีการประเมินที่อิงประสบการณ์มากกว่าอิงเนื้อหาสาระและมีการเทียบโอนประสบการณ์จากชีวิตจริง
- (๕) T-Thai Ways พัฒนาหลักสูตรการศึกษา/การฝึกอบรมที่อิง “วิถีไทย” บนพื้นฐานของศาสตร์และวิทยาการ ที่เป็นภูมิปัญญาไทย หลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรแบบอิงเนื้อหาสาระเป็นหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ ที่มุ่งให้ทำเป็นทำได้มากกว่า การ “เรียนรู้”
- (๖) I-Integrated Whole ปรับระบบการศึกษาแบบบูรณาการองค์รวม ผสมผสานการศึกษา 3 รูปแบบ ไม่แยกส่วนว่าเป็นการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา หรือตามอัธยาศัย ด้วยการเรียนเพื่อชีวิต จากชีวิต ในสถานศึกษาชีวิตโดยให้ผู้หรือสิ่งที่อยู่รอบตัวเป็นครู (ครู=โครฺ เคารฺ เคารว เคารพ คือ ผู้ควรเคารพ หรือที่ดั่งแห่งความเคารพ หรือ ครู=ครุ การวระ คือ ผู้ควรการวระ ไม่ควรแปล ครูว่า หนัก เพราะเป็นคนละรากศัพท์ กับ ครู-ลหฺ)
- (๗) B-Borderless ขยายพรมแดนการเรียนการสอนจากบริเวณจากสถานศึกษา ไปสู่ชุมชน และโลกกว้าง อาทิ โรงงาน สถานประกอบการ ไร่ นา ฯลฯ ในชุมชนเพื่อเป็นแหล่งความรู้ แหล่งเผชิญประสบการณ์และแหล่งพัฒนาทักษะชีวิต
- (๘) E-Experience-Based ปรับเปลี่ยนปรับระบบการสอนที่เน้นการเรียนการสอนจากอิงเนื้อหาเป็นระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ ที่ผสมผสานการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3) แนวปฏิบัติการพัฒนานวัตกรรมไทย 4.0

การพัฒนานวัตกรรมไทย 4.0 เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสอนนักพัฒนานวัตกรรม โดยสร้าง

แนวคิดที่ถูกต้อง และขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดนวัตกรรม แนวคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับนวัตกรรม คือ นวัตกรรม (Innovation) เดิมใช้ "นวกรรม" หมายถึง สิ่งใหม่ที่อาจเป็นแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ระบบ (กระบวนการหรือขั้นตอนและวิธีการ) กลไก (ข้อบังคับ ระเบียบ แนวปฏิบัติ และข้อปฏิบัติ) และสิ่งประดิษฐ์

การเป็นสิ่งใหม่ มิใช่ทุกสิ่งใหม่จะเป็นนวัตกรรม แต่จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข 6 ประการ คือ

(1) พัฒนาขึ้นจากการประเมินหรือวิเคราะห์ความต้องการเพื่อ (1) แก้ปัญหาที่กำลังเผชิญ หรือคาดว่าจะต้องเผชิญ ในอนาคต และ (2) สนองความต้องการของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคต โดยการพัฒนาลักษณะใหม่ เรียกว่า "ต้นแบบชิ้นงาน" (Prototype-Proto=แรก; Type=ชิ้น อัน ชนิด ประเภท) ขึ้น

(2) มีความใหม่ (Novelty) ทั้งหมด (Total Novelty) หรือบางส่วน (Partial Novelty) เช่น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว แนวคิดที่ว่าพระพุทธเจ้าประสูติ (พระชาตุศรีสมรค์) ตรัสรู้ (พระแท่นศิลาอาสน์) ปฐมเทศนา (ทับทิม แก่งคอย สระบุรี แขวงเมืองพาราณสี ปริณิพพานเขาใหญ่ โคราชถึงสระบุรี เพชรบูรณ์ถึงป่าจินป่าระ) และปรินิพพาน (ที่พระแท่นดงรัง ท่ามะกา กาญจนบุรี) ในประเทศไทย หรือ แนวคิดที่ว่า คนไทยตั้งถิ่นฐานที่สุวรรณภูมิมาแปดพันปี ไม่เคยเคลื่อนย้ายมาจากเทือกเขาอัลไตที่อยู่เหนือทะเลทราย ตะวันตกเฉียงเหนือของจีน เป็นต้น

(3) ดำเนินการบนพื้นฐานการจัดระบบ (Systems Approach) โดยอิงองค์ประกอบด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ โดยอิง CIPOF Model คือ C-Context; I-Input; P-Process; O-Output; และ F-Feedback.

(4) มีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยหรืออยู่ระหว่างการวิจัย โดยดำเนินการตามขั้นตอน 7 ขั้น (ตาม Brahmawong's Seven Step Model) ด้วยการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development ทั้ง Pure R&D or Applied R&D ผ่าน Experimental R&D)

(5) มีการเผยแพร่วัตกรรมเพื่อให้ผู้สนใจนำไปใช้ และเชิญชวนให้มีการโต้แย้ง จนเกิดการยอมรับ

(6) เมื่อเป็นที่ยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม หน่วยงาน หรือการดำเนินงาน ต้นแบบชิ้นงานนั้น ก็หมดสภาพเป็น "นวัตกรรม" กลายเป็น "เทคโนโลยี" ดังนั้น และอาจเรียกว่า เทคโนโลยีใหม่ หลังจากผ่านการเป็นนวัตกรรมแล้ว เปรียบได้กับ หน่อไม้ (นวัตกรรม) กลายเป็น "ลำ

ไผ่"

ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมที่จะประกันคุณภาพของต้นแบบนวัตกรรม มี 7 ขั้นตอน ที่ประกอบด้วยarvi 4 ขั้นตอน และการพัฒนา 3 ขั้นตอน ตาม R4D3 Model ดังนี้

ขั้นที่1 ศึกษาองค์ความรู้หรือเนื้อหาสาระเกี่ยวกับต้นแบบชิ้นงาน (Study the Body of Content on the Innovative Prototype) โดยวิจัยเอกสารจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์ผู้รู้/ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาดูงาน --R1 (Documentary Research)

ขั้นที่2 ประเมินความต้องการต้นแบบชิ้นงาน (Assess needs for the innovative prototypes) เพื่อหาองค์ประกอบ (Components) ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ (Procedure) ขั้นตอน (Logical Steps) และรายละเอียด (Specifications) —R2 (Survey Research)

ขั้นที่3 พัฒนารอบแนวคิดต้นแบบชิ้นงาน (Develop Conceptual Framework) โดยเขียนกรอบแนวคิดที่ประกอบด้วยทฤษฎีและหลักการ (Theories and Principles) องค์ประกอบ (Components) ของนวัตกรรม กระบวนการ (Process) การทำงานของนวัตกรรม ขั้นตอนตามลำดับ (Logical Steps) และรายละเอียด (Specification) ของนวัตกรรม –D1 (Design)

ขั้นที่4: ถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ (Seek Experts' Opinions) เป็นการนำกรอบแนวคิดนวัตกรรมไปขอความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้วิธีส่งแบบสอบถาม (Via questionnaire) ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) หรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group) —R3 (Survey Research)

ขั้นที่5: ร่างต้นแบบชิ้นงาน (Draft the Innovative Prototype) เป็นการพัฒนาต้นแบบชิ้นงานของนวัตกรรมตามลำดับขั้นคือ การออกแบบชิ้นงาน (Design and develop the Prototype) และเขียนรายละเอียดนวัตกรรม (Write the Details of the Prototype) –D2 (Development)

ขั้นที่6: รับรองและทดสอบต้นแบบชิ้นงาน (Verify or Test the Prototype) เป็นการนำร่างนวัตกรรมไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพตาม 2 ขั้นตอน คือ (1) การทดลองใช้เบื้องต้น (Tryout) และทดลองใช้จริง (Trial Run) —R4

ในกรณีที่เป็นวนวัตกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เวลาพัฒนาหรือลงทุนสูง ก็อาจให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3-5 คนรับรอง (Verification by Experts)

หลังจากการทดลองใช้หรือรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ก็ต้องเขียนรายงานผลการทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม

ขั้นที่7: ปรับปรุงและเขียนรายงาน (Finalize the Prototype and Write Final Reports) เป็นการเขียนรายงานผลการวิจัยให้เป็นไปตามรูปแบบ (Stylebook) ขนาดและรูปแบบอักษร โครงสร้างรายงานที่ต้องเป็นแบบหกบท (Six chapter format) เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม และภาคผนวก –D3 (Design and Development)

4) การพัฒนาระบบการเรียนการสอนไทย 4.0

การพัฒนาระบบการเรียนการสอนไทย 4.0 ต้องเป็นการจัดระบบการสอนที่เน้นประสบการณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียน 6 อย่าง คือ เรียนรู้ (Learning to Know) เรียนคิด (Learning to Think/Create) เรียนทำ (Learning to do) เรียนแก้ปัญหา (Learning to Solve Problems) เรียนเพื่อจะเป็นตัวเอง (Learning to Be) และเรียนเพื่อจะดำรงชีวิตของตนเอง (Learning to Live) โดยไม่รอฟังพาหรือเปรียบเทียบกับผู้อื่น

การเรียนรู้ทั้ง 6 อย่างนี้ จะใช้การเรียนรู้อย่างเดียวไม่ได้ ผู้เรียนต้องได้เผชิญประสบการณ์ทั้ง 6 สถานการณ์ ในรูปแบบการเรียนแบบอิงประสบการณ์ (Experience-Based Approach-EBA)

(๑) ความหมายของการสอนแบบอิงประสบการณ์ วิธีการสอนแบบอิงประสบการณ์ (Experience – Base Approach – EBA) เป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ โดยใช้ความรู้และทักษะความชำนาญตามที่จำเป็น เพื่อเผชิญผจญและเผชิญประสบการณ์ที่กำหนด วิธีการสอนแบบอิงประสบการณ์จึงสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษา 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น พัฒนาขึ้นโดย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อ พ.ศ. 2540 (ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นผู้พัฒนาระบบการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ที่คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2516)

(๒) ระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ ระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์มีองค์ประกอบและขั้นตอนดังนี้

- ก) องค์ประกอบระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์ ระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์มี 8 องค์ประกอบ คือ
- ก) การวางแผน เป็นการวิเคราะห์ประสบการณ์ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแนวทางการเผชิญประสบการณ์ กำหนดสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก กำหนดขั้นตอนการเผชิญ

ประสบการณ์ และกำหนดแนวทางการประเมิน โดยเขียนในรูปแผนการสอนแบบต่างๆ

- (ข) **ประสบการณ์** หมายถึงสิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนเผชิญด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นประสบการณ์หลัก ประสบการณ์รอง ภารกิจ และงาน เป็นการกำหนดประสบการณ์ที่คาดหวังว่า ผู้เรียนจะต้องทำได้ โดยกำหนดเป็นหน่วยประสบการณ์ จำแนกเป็นประสบการณ์หลักและประสบการณ์รอง แต่ละประสบการณ์รองจำแนกเป็นกิจกรรมย่อย เรียกว่า ภารกิจและงาน

นอกจากนี้ ยังจำแนกประสบการณ์ออกเป็นประสบการณ์ตามสมรรถนะ (Competency-Based Experiences) ประสบการณ์ตามสถานการณ์ (Situation-Based Experiences) และประสบการณ์ตามกิจกรรมวิชาการ (Academic Activity-Based Experiences)

- (ค) **รูปแบบการเผชิญประสบการณ์** หมายถึงวิธีการเผชิญประสบการณ์ที่ครอบคลุมการเผชิญด้วยตนเอง (Self-Directed Learning-SDL) เผชิญประสบการณ์แบบร่วมมือเป็นกลุ่ม (Group Collaboration) กับเพื่อน (Peer-Directed Learning-PDL) และเผชิญประสบการณ์กับครู (Teacher-Directed Learning-TDL)

- (ง) **เนื้อหาสาระ** หมายถึงองค์ความรู้ที่จัดเตรียมไว้หรือชี้แนะแหล่งให้ผู้เรียนศึกษาเพิ่มเติม โดยจัดในรูปเนื้อหาสาระเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภารกิจและงาน ในกรณีการเรียนแบบอิงประสบการณ์ผ่านสื่อสังคมจะเสนอในรูปบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (eLearning Lessons) เนื้อหาสาระจะจัดไว้ในรูป Learning Object Module (LOM) เรียกว่า “ฟอง” เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดูหรือดึง (โหลด) มาใช้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างสะดวก ส่วนประสบการณ์จะจัดไว้ในรูป Job Object Module (JOM) ที่มีการจำแนกสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญและปฏิบัติให้ได้เป็นชุดๆ ไป เรียกว่า “

- (จ) **สื่อการเผชิญประสบการณ์** หมายถึงวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่เสนอความรู้และแนวทางการเผชิญประสบการณ์

ในกรณีอิงประสบการณ์ผ่านสื่อสังคม สื่อการเผชิญประสบการณ์ หมายถึงวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่เสนอความรู้และแนวทางการเผชิญประสบการณ์โดยกำหนดพาหนะและช่องทางนำประสบการณ์และความรู้ไปยังผู้เรียน ได้แก่การพัฒนา ระบบการจัดการเรียนผ่านสื่อสังคม (Social Media Learning Management System-SMLS) โดยอาจพัฒนาขึ้นใหม่หรืออาจปรับขยายจากระบบการจัดการเรียนที่มีอยู่แล้ว เช่น MOODLE

แล้วบูรณาการสื่อสังคมเข้าไปเป็นหน่วยเดียวกัน

- (จ) **แหล่งความรู้** หมายถึงเครื่องมือที่ช่วยให้การเผชิญประสบการณ์และการใช้สื่อดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ โดยจัดไว้ในรูปประมวลสาระ แบบเรียน ตำรา หรือเอกสารเพิ่มเติมหรือภาพทัศน์ (Video clips) และภาพชุดต่างๆ ในกรณีการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ผ่านสื่อสังคม จะเน้นศูนย์ความรู้ออนไลน์ เช่น Google ศูนย์ภาพทัศน์ เช่น Youtube และศูนย์ความรู้ภักวันภาพ (U-Learning Servers) เป็นต้น
- (ข) **บริบทและสถานการณ์** หมายถึง วัน เวลา สถานที่ และเรื่องราวที่กำหนดให้ผู้เรียนเผชิญประสบการณ์ เป็นองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ช่องทาง สถานที่ เวลา และสถานการณ์หรือเรื่องราวที่กำหนดให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญประสบการณ์เสมือนจริงออนไลน์โดยใช้ระบบการจัดการเรียนผ่านสื่อสังคมที่พัฒนาขึ้น
- (ค) **การประเมิน** การประเมินเป็นองค์ประกอบด้านการวัดและประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยการทดสอบเผชิญประสบการณ์ การประเมินภารกิจและงานจากการรายงานความก้าวหน้า และการรายงานผลสุดท้ายผ่านสื่อสังคมด้วยการเสนอรายงานในสองรูปแบบคือ (1) รายงานเดี่ยวเป็นการเสนอรายงานส่วนเอกัตบุคคลมายังอาจารย์ ในรูป Web Log หรือ Blog ที่ไม่เปิดโอกาสให้คนอื่นเข้ามาแก้ไข และ (2) รายงานกลุ่ม ที่สมาชิกจะต้องช่วยกันปรับแก้ โดยจัดทำเป็นเอกสารในรูป Wiki ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มความร่วมมือสามารถปรับเปลี่ยนหรือตัดต่อข้อความได้ก่อนส่งอาจารย์

จ) ขั้นตอนระบบการสอนแบบอิงประสบการณ์

ขั้นตอนของระบบการเรียนรู้แบบอิงประสบการณ์ผ่านแหล่งความรู้ในรูปช่องทางหรือสื่อการเรียนสอนต่างๆ 10 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 วางแผนการเผชิญประสบการณ์ เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ กำหนดและหน่วยประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเผชิญโดยผ่านแหล่งความรู้ในรูปช่องทางหรือสื่อการเรียนสอนต่างๆ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ เป็นขั้นนำหน่วยประสบการณ์มาวิเคราะห์เป็นประสบการณ์หลัก ประสบการณ์รอง ภารกิจและงานและสิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนเผชิญด้วย

การลงมือปฏิบัติ

ขั้นที่3 กำหนดรูปแบบการเผชิญประสบการณ์ เป็นขั้นวิธีการเผชิญประสบการณ์ที่ครอบคลุมการเรียนรู้จากผู้สอน จากกลุ่ม และด้วยตนเอง

ขั้นที่4 พัฒนาเนื้อหาสาระสำหรับการเผชิญประสบการณ์ เป็นวิเคราะห์เนื้อหาที่จำเป็นสำหรับแต่ละภารกิจและงานแล้วทำการเขียนองค์ความรู้ที่ในรูปประมวลสาระตำรา แบบเรียนหรือบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (eLearning Lessons)

ขั้นที่5 จัดหาและผลิตสื่อเผชิญประสบการณ์ เป็นการจัดหาและผลิตสื่อสำหรับการเผชิญประสบการณ์ ทั้งที่เป็นการจัดนำสื่อที่มีอยู่แล้วหรือผลิตขึ้นมาใหม่ ตามแผนผลิตสื่อ โดยเน้นการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพและเสียงในรูปดิจิทัลได้แก่ ภาพทัศน์ (Video) และสื่อโสตทัศน์

ขั้นที่6 จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเผชิญประสบการณ์ เป็นการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เรียนประสบการณ์ ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนทั้งในรูปแบบเผชิญหน้า สื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์

ขั้นที่7 จัดหาแหล่งความรู้การเผชิญประสบการณ์ เป็นการกำหนดแหล่งความรู้ออนไลน์ โดยจัดไว้ในรูปห้องสมุดและศูนย์ความรู้ออนไลน์ เช่น Google ศูนย์ภาพทัศน์ เช่น Youtube และศูนย์ความรู้กวีภาพ (U-Learning Servers) เป็นต้น

ขั้นที่8 จัดเตรียมบริบทและสถานการณ์ เป็นการกำหนดรายละเอียดของสภาพแวดล้อมเสมือนจริงด้วยการสร้างสถานการณ์เป็นเรื่องราวต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญประสบการณ์ทั้งในสถานการณ์จริงและเสมือนจริงในแหล่งความรู้ในรูปแบบช่องทางหรือสื่อการเรียนสอนต่างๆ

ขั้นที่9 ทำการเผชิญประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องเผชิญประสบการณ์ด้วยการประกอบภารกิจและงานที่ได้รับมอบหมายตามลำดับขั้น

ขั้นที่10 ทำการติดตามและประเมินบริบทและสถานการณ์ เป็นการกำหนดให้ผู้เรียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานขั้นสุดท้ายของการเผชิญประสบการณ์ โดยจัดทำรายงานในรูปเอกสาร นิทรรศการ หากเป็นการสอนแบบอิงประสบการณ์ผ่านสื่อสังคม อาจจัดในรูป Blog หรือ Wiki เพื่อส่งอาจารย์

5) การพัฒนากระบวนการสื่อสารการศึกษาแบบ4.0

การพัฒนากระบวนการสื่อสารการศึกษาไทย 4.0 ต้องเป็นการสื่อสารรอบด้าน รอบทิศ ทุกที่ ทุกเวลา ด้วยการสื่อสารแบบภวันตภาพ (Ubiquitous Communication) เพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษา ภวันตภาพ ทำให้ประเทศชาติ สังคม ชุมชน มหาวิทยาลัย สถานศึกษา และห้องเรียน เข้าสู่สภาพ ห้องเรียนภวันตภาพ (U-Classroom) สถานศึกษาภวันตภาพ (U-School) และประเทศภวันตภาพ (U-Nation)

คำว่า ภวันต์ แปลว่า มีภาคหรือมีส่วนย่อย มากกว่าคำว่า ภค แปลว่า ภาค ส่วน วนต แปลว่า มี รวมกันแปลว่า มีภาค

สถานะที่มีการแบ่งภาคส่วน การกระจายส่วน หมายถึง การแผ่กระจายจากจุดกำเนิดไป โดยรอบ ไกลหรือใกล้แล้วแต่แรงส่ง

ส่วนที่จะส่งไปเป็นสัญญาณหรือพลังงานที่ส่งไปตามสายหรือไร้สาย เช่น สัญญาณ วิทยุกระจายเสียง สัญญาณวิทยุโทรทัศน์ และสัญญาณพลังจิตที่เรียกว่า โทรจิต

คำว่า ภวันตะ ในสมัยก่อน จะใช้เรียก เทพผู้มีอำนาจในการแผ่สัญญาณไปได้ไกล อาทิ พระพุทธเจ้า พระผู้เป็นเจ้า พระวิษณุ พระอิศวร เป็นต้นแต่ในทางโลกคำว่า ภวันตะ ตรงกับคำว่า Broadcast หรือ Ubiquitous (=Existing everywhere) หมายถึงคำว่า การแพร่กระจายและการทำให้ปรากฏอยู่ทุกแห่งหน สามารถรับฟัง รับชม และรับรู้ได้ตลอดเวลา เรียกรวบว่าภวันตภาพ

เมื่อนำคำว่าภวันตภาพ ไปใช้จะอยู่ในรูปคำขยาย เช่น ห้องเรียน (แบบ) ภวันตภาพ (U-Classroom) สถานศึกษาภวันตภาพ (U-School) องค์กรภวันตภาพ (U-Organization) หรือชุมชนภวันตภาพ (U-Community)

ศาสตร์ที่ว่า ด้วยการแพร่กระจายความรู้ ข้อมูลข่าวสารหรือสถานะต่างๆ เรียกว่า ภวันตวิทยา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Ubiquitology หรือ Pakawantology (อ่านว่า พะคะวัน โต โลยี) การดำเนินการให้เกิดผลทางภวันตภาพจำเป็นที่จะต้องใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วย เรียกว่า เทคโนโลยีภวันตภาพ

เทคโนโลยีภวันตภาพเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการวางแผน เตรียมการ ดำเนินการถ่ายทอด การ จัดสภาพแวดล้อม และการประเมินความรู้ ประสบการณ์ และทักษะความชำนาญไปปรากฏอยู่ทุกแห่งหน

(2) บทบาทภวันตภาพต่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีภวันตภาพมีบทบาทในการ

พัฒนาศูนย์ความรู้ จัดการศูนย์ความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาความรู้และประสบการณ์เพื่อให้
มนุษย์สามารถพัฒนาทรัพยากรตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา

(3) บทบาทคอมพิวเตอร์พกพาต่อการสร้างภวันตภาพ ภวันตภาพจะเกิดไม่ได้หากขาด
คอมพิวเตอร์มาใช้ในการขับเคลื่อนคอมพิวเตอร์พกพา มีบทบาทในการสร้างภวันตภาพทาง
การศึกษา 6 ประการ คือ

- ก) เป็นศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) สำหรับนักเรียนนักศึกษา โดยบรรจุบทเรียนใน
รูปแบบตำราอิเล็กทรอนิกส์ วิดิทัศน์ (Video) เอกสารในรูปแบบ PDF และภาพชุดใน
รูปแบบต่างๆ
- ข) เป็นแหล่งเชื่อมต่อกับศูนย์ความรู้ออนไลน์ (Online Knowledge Center) ต่างๆ อาทิ
Google, Youtube
- ค) เป็นเวทีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายสื่อสังคม เช่น Facebook, Skype, Line,
Whatsapp เป็นต้น
- ง) เป็นห้องปฏิบัติการเสมือนจริง (Virtual Laboratory) สำหรับการทดลองทางวิทยาศาสตร์
และวิทยาการต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในบทเรียน
- จ) เป็นแหล่งทำโครงการนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สำหรับวิชาศิลปะ
ต่างๆ
- ฉ) เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลการวิจัยสำหรับการศึกษาหาความรู้ประกอบการค้นคว้าวิจัย

(๓) ขอบข่ายการใช้คอมพิวเตอร์พกพาเพื่อการศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์พกพาเพื่อการศึกษา
มี 3 ขอบข่าย คือ การใช้คอมพิวเตอร์พกพาสำหรับงานบริหาร (Administration) งาน
วิชาการ (Academic) และงานบริการ (Services)

(4) การใช้คอมพิวเตอร์พกพาสำหรับงานบริหาร (Administration) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์
พกพาเพื่อช่วยผู้บริหารให้มีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ กำกับดูแล และประเมินกิจกรรมหรือโครงการ
ต่างๆ ด้วยการบันทึกข้อมูลและเชื่อมต่อข้อมูลกับฐานข้อมูลออนไลน์

(5) การใช้คอมพิวเตอร์พกพาสำหรับงานวิชาการ (Academic) เป็นการใช้คอมพิวเตอร์พกพา
เพื่อการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์พกพาเป็นสื่อหลัก การใช้คอมพิวเตอร์พกพาเป็นสื่อเสริม

และการใช้คอมพิวเตอร์พกพาแบบผสมผสาน

- ก) **การใช้คอมพิวเตอร์พกพาเป็นสื่อหลัก (Tablets as core media)** เป็นการใช้คอมพิวเตอร์พกพาในระบบการเรียนการสอนที่ออกแบบการสอนบนคอมพิวเตอร์พกพา เช่น ระบบการสอนแบบอิงการใช้คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet Experience Based Learning Approach-TEBLA)
- ข) **การใช้คอมพิวเตอร์พกพาเป็นสื่อเสริม (Tablets as Supplementary)** เป็นการใช้คอมพิวเตอร์พกพาในระบบการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยใช้คอมพิวเตอร์พกพาเป็นสื่อสนับสนุนการเรียนการสอน เช่น ระบบการสอนแบบบูรณาการคอมพิวเตอร์พกพา (Tablet-Integrated Instructional System-TIIS) หรือ ระบบการเรียนรู้จาก คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet Integrated Learning-TIL)
- ค) **การใช้คอมพิวเตอร์พกพาแบบผสมผสาน (Tablet –Blended Learning-TBLA)** เป็นการใช้คอมพิวเตอร์พกพาผสมกับการสอนแบบอื่น โดยใช้เป็นแหล่งความรู้ แหล่งปฏิบัติการ และแหล่งทำงานส่งครูอาจารย์ หรือ วิธีการสอนแบบอิงประสบการณ์ผ่าน คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet Experience-Based Approach-TEBA)
- ง) **การใช้คอมพิวเตอร์พกพาสำหรับงานบริการ (Services)** เป็นการใช้คอมพิวเตอร์พกพาสำหรับการบริการความรู้ เช่น ห้องสมุด ศูนย์ความรู้ และบริการถามตอบข้อสงสัย

6) การพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษาไทย 4.0

การพัฒนาสภาพแวดล้อมการศึกษาไทย 4.0 เป็นการสลายห้องเรียนและสถานศึกษาจากเป็นแหล่งความรู้ โดยจะเปลี่ยนมาเป็นการศึกษาที่บ้าน (Home Schooling) แทน สถาปัตยกรรมสถานศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สถานศึกษาเป็นศูนย์การศึกษาของชุมชน

- (๑) **การศึกษาที่บ้านเป็นฐานการศึกษาหาความรู้** การจัดการศึกษาไทย 4.0 ต้องพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เคยแยกการอบรมสั่งสอนจากบ้าน มาที่วัด และมารวมที่สถานศึกษา โดยเปลี่ยนกลับไปเป็นการจัดการศึกษาที่ใช้บ้านเป็นฐาน โดยมีวัดและสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบเสริม
- (๒) **การปรับเปลี่ยนสถาปัตยกรรมสถานที่เรียน** การจัดสถาปัตยกรรมในสถานศึกษาต้องเปลี่ยนจากโรงสอน ให้เป็นบ้านในสถานศึกษา โดยมีโครงสร้างสำคัญ 4 ประการ คือ หอ

ความรู้ (Knowledge Center) หอประสบการณ์ (Experience Center) หอบริการ (Service Center) และส่วนสนับสนุน (Supporting Facilities)

7) การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการไทย 4.0

การพัฒนาระบบบริหารและการจัดการไทย 4.0 เป็นการจัดการบริหารและการจัดการแบบอิงบริบท (Context-Based Administration and Management) โดยยึดแบบจำลองแคสเปอร์ลา (CASPERLA Model)

แบบจำลองแคสเปอร์ลา เป็นตัวเทียบเหมือน (Replica) ระบบการจัดการศึกษา (Educational Management System) ที่ยึดบริบทเป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนารายวิชา การสอน การฝึกอบรม การเรียน การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตใหญ่ในบริบทนั้น ทำการสอนและถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์โดยครู อาจารย์ บุคลากรสนับสนุน และผู้บริหาร ในชุมชน มิใช่ส่งเข้า (Import) มาจากชุมชนอื่น สถานศึกษาต้องจัดวิสาหกิจเพื่อหารายได้เลี้ยงตนเองให้มากที่สุด พัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และพัฒนาระบบลอจิสติกส์ ส่วนการบริหารทั่วไป เน้นธุรการ สารบัญ และการติดต่อสื่อสาร

ระบบการจัดการศึกษา ตามแนว CASPERLA Model มี 8 องค์ประกอบ คือ

- ๑) **การบริหารการศึกษาอิงบริบท (C-Context Administration)** เป็นการบริหารการศึกษาที่ยึดบริบทเป็นตัวตั้งหรือเป็นฐาน บริบทต้องกว้างขวางพอ มิใช่แคบๆ เพียงแค่ยึดสถานศึกษาเป็นฐาน (School-based) ตามแนวคิดฝรั่ง แต่ต้องอิงบริบทที่ครอบคลุมภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาหลักสูตรภูมิภาคให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิภาคตนเอง เช่น ภูมิใจที่ได้เกิดเป็นคนอีสาน เท่านั้นไม่พอต้อง ต้องภูมิใจที่ได้เกิดในจังหวัด หรือ ภูมิใจที่ได้เกิดที่ตำบลนั้น ตำบลนี้ เพราะมีของคืออะไรเป็นจุดเด่น สถานศึกษาต้องหาเวลาสอนให้นักเรียนวิเคราะห์บ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง การจัดการแบบอิงบริบทนี้เรียกว่า Context-Based Management
- ๒) **การบริหารวิชาการอิงบริบท (A-Academic Administration by Context)** เป็นการบริหารวิชาการตามบริบท เป็นการจัดหลักสูตรเพื่อเสนอประมวลสาระเนื้อหา และประสบการณ์ของ ภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยพัฒนาหลักสูตร 4 ระดับ คือ (1) **หลักสูตรแกนกลาง** เพื่อสร้างความเป็นคนไทยที่

รักศาสตร์ วิทยาการ วิธีวิทยา (เทคโนโลยี) วัฒนธรรม และวิถีไทย ภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย (2) **หลักสูตรระดับภูมิภาค** เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของภูมิภาคต่างๆ เช่น เป็นชาวเหนือ ชาวอีสาน ชาวมอญ ชาวใต้ และชาวภาคกลาง ให้สามารถรักษา อนุรักษ์สิ่งที่บรรพบุรุษของตนสั่งสมและถ่ายทอด มิให้สูญหายไป เพื่อมิให้น้ำกรด หินดิน ทรายจากกรุงเทพไปถมทำให้ลุ่มของดินในภูมิภาคตัวเอง นานวันเข้าก็ลุ่มเลื่อน เห็นศาสตร์ วิทยาการ วิธีวิทยา (เทคโนโลยี) วัฒนธรรม และวิถีชีวิตกรุงเทพหรือต่างประเทศดีกว่าของเผ่าพันธุ์ตนเอง (3) **หลักสูตรระดับจังหวัด** คือ หลักสูตรที่เปิดสอนวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ วิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรมในจังหวัด เพื่อสร้างความเป็นชาวจังหวัด บ้านเกิดของตนเอง และ (4) **หลักสูตรท้องถิ่น** คือ หลักสูตรที่เปิดสอนวิชาความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ วิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรมใน ระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นทรัพยากรที่อยู่รอบตัว ว่าเป็นแหล่งทำรายได้เพื่อพัฒนาตนเอง และครอบครัวให้ดีขึ้น เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาขึ้นภายใต้การกำกับและสนับสนุนของอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

การพัฒนาหลักสูตรอิงบริบทหรือหลักสูตรเพื่อชีวิต ควรเป็นหลักสูตรแบบอิงประสบการณ์ (Experienced -Based Curriculum) หรือหลักสูตรแบบอิงสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) ที่เน้น "การเรียนรู้โดยการทำ" (Learning by Doing) คือยึดสิ่งที่คุณเรียนจะนำไปใช้ได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว สถานศึกษาไม่ควรพัฒนาหลักสูตรแบบอิงเนื้อหาที่เน้น "การเรียนรู้" (Learning by Knowing) เพราะนักเรียนเมื่อเรียนเนื้อหาจบไปแล้ว ก็นำไปใช้ประโยชน์ไม่ได้ จึงกลายเป็น "หลักสูตรขยะ" เพราะเรียนเพื่อให้สอบได้ เรียนไม่ซึม หรือเรียนไปทิ้งเสียโดยมาก เมื่อได้พัฒนาหลักสูตรแล้วก็พัฒนาวิชาต่างๆ ที่เพิ่มความรู้ ประสบการณ์ตามสาระท้องถิ่น และสาระแกนกลางอย่างมีสมดุล

๓) การบริหารจัดการนักเรียนอิงบริบท (S-Student Affairs Administration)

เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเยาวชนหรือสมาชิกในบริบทเพื่อมารับความรู้และประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ในชุมชน โดยมุ่งให้นักเรียนนักเรียนถิ่นฐานบ้านเกิด อยากรู้ อาศัย และพัฒนาบ้านเมืองของตน ไม่ใช่คอยจะทอดทิ้งไปอยู่บ้านเมืองอื่น มีความรู้ในอาชีพ ทรัพยากรรอบตัวดี จึงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้สังคม ครอบครัว และตนเอง มีความรู้เรื่องท้องถิ่น ตำบล อำเภอ จังหวัด และภาคของตนเองอย่างดี

สถานศึกษาจึงควรวิเคราะห์นักเรียน ค้นหาศักยภาพ และพดุงส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้มแข็งเป็น "คนดีมีความเก่ง" ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของประชาชนที่มีคุณภาพ

๔) การบริหารบุคลากร (P-Personnel Administration) การบริหารนักเรียนอิงบริบทจำเป็นต้องมีครูที่มีจิตวิญญาณครู และมีบุคลากรทั้งสายสอน สายบริหาร และสายสนับสนุน โดยเน้นการใช้บุคลากรในท้องถิ่น มาเป็นผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกประเภท ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 เพื่อให้ได้บุคลากรที่ทำงานทุ่มเทเพื่อสถานศึกษาและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

๕) การบริหารวิสาหกิจสถานศึกษา (E-Enterprising Administration) เป็นการบริหารรายได้สถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปจกนารมณ มาตรา 59 แห่ง พรบ.การศึกษาแห่งชาติ 2542 ที่ให้สถานศึกษาเป็นนิติเอกตบุคคล จำเป็นจะต้องมีการหารายได้และบริหารรายได้ของสถานศึกษา ให้มีความยั่งยืน เพื่อให้สามารถดำเนินการได้โดยไม่มุงรองบประมาณแผ่นดินอย่างเดียว

๖) บริหารทรัพยากรและงบประมาณ (R-Resources and Budget Administration) เป็นการบริหารทรัพยากรและงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากงบประมาณแผ่นดินและรายได้จากวิสาหกิจสถานศึกษา

๗) บริหารเกียกกายหรือลอจิสติกส์ (L-Logistics Administration) เป็นการบริหารและจัดการอาคารสถานที่ ถนนหนทาง ยานพาหนะ อาหารและเสบียง และปัจจัยเกื้อหนุนอื่นๆ

๘) บริหารทั่วไป (A-General Administration) เป็นการประสานการบริหารทุกขอบข่ายในรูปธุรการและสารบัญ เพื่อการสื่อสาร สังกการระหว่างฝ่ายบริหาร (คณะกรรมการสถานศึกษา) กับฝ่ายจัดการ ได้แก่ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หัวหน้าหมวด วิชา/สาระ ครูอาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เพื่อให้ดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมาย นโยบาย และมาตรการที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือขึ้นไป

8) การพัฒนาระบบการประเมินไทย 4.0

การพัฒนาระบบการประเมินไทย 4.0 เป็นการประเมินจากความเป็นจริง (Authentic Assessment) คือการประเมินแบบอนาลอก (Analogue Evaluation) มิให้นำมาเปลี่ยนเป็นตัวเลขแล้ว

แปลความที่เรียกว่า การประเมินแบบดิจิทัล (Digital Evaluation) ด้วยการประเมินครบวงจร จากสภาพการเรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนเพื่ออยู่เพื่อเป็น และเรียนเพื่อดำรงชีวิตอย่างแท้จริง ด้วยการประเมินครบวงจรก่อนเรียน ประเมินกระบวนการระหว่างเรียนจากพฤติกรรมต่อเนื่อง (Evaluation of Process) ประเมินผลลัพธ์ (Evaluation of Products) ในการประเมินหลังเรียน และติดตามผลกระทบอย่างต่อเนื่อง (Continuous Assessment)

ระบบการประเมินไทย 4.0 จึงเน้นการประเมินที่จะประกันความเชื่อมั่นและเชื่อถือได้อย่างแท้จริง เช่น คนที่ได้รับปริญญาเกียรตินิยมอันดับ1 ต้องมีความสำเร็จร้อยละ90 ของงานที่ทำ หากทำไม่ได้ เพราะสำคัญคนผิดหรือหลงตนว่า เก่งกว่าคนอื่น แต่ทำอะไรไม่สำเร็จก็เรียกว่า การประเมินไม่เป็นไปตามเป็นจริง เชื่อถือไม่ได้

9) การพัฒนาไตรยางค์วิชาชีพไทย 4.0

การพัฒนาไตรยางค์วิชาชีพไทย 4.0 เป็นการให้ความสำคัญกับการเตรียมบุคลากรสถานวิชาชีพด้วยการจัดให้มีองค์ประกอบหลัก3 ประการเรียกว่า ไตรยางค์วิชาชีพ (Professional Triads) นั่นคือ จะต้องมีความรู้ที่สอนภาคปฏิบัติ (Practice) คณะวิชาที่สอนวิทยาการหรือวิทยาศาสตร์วิชาชีพ (Professional Sciences) และคณะวิชาที่สอนเทคนิคและวิธีการ หรือเทคโนโลยีวิชาชีพ (Professional Technology)

เทคโนโลยีการศึกษาในฐานะมิติที่3 ทางการศึกษาสนับสนุนงานบริหารและวิชาการ และมีขอบข่ายครอบคลุมขอบข่ายตามสาระ ขอบข่ายตามภารกิจ และขอบข่ายตามบริบท (ดังภาพที่5) จึงควรเป็นเสาหลักที่3 ในไตรยางค์วิชาชีพการศึกษา เช่นเดียวกับการแพทย์ การเกษตรและวิชาชีพอื่น (ดังภาพที่6)

ในวิชาชีพการแพทย์ คณะแพทย์ (Faculty of Medicine) คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Faculty of Medical Science) และคณะเทคโนโลยีการแพทย์ (Faculty of Medical Technology)

นักเรียนแพทย์เข้าศึกษาในคณะแพทย์ (Faculty of Medicine) นักศึกษาเรียนวิทยาการแพทย์จาก คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Faculty of Medical Science) และมีนักเทคโนโลยีการแพทย์หรือเทคนิคการแพทย์ที่เข้าเรียนในคณะเทคโนโลยีการแพทย์ (Faculty of Medical Technology) หรือ คณะเทคนิคการแพทย์

ในแนวคิดเดียวกับ ด้านการเกษตร ก็มีคณะเกษตร (Faculty of Agriculture) คณะวิทยาศาสตร์การเกษตร (Faculty of Agricultural Science) และคณะเทคโนโลยีการเกษตร (Faculty of Agricultural Technology)

Technology) สภาพปัจจุบัน คณะเกษตร และคณะวิทยาศาสตร์การเกษตร ผสมอยู่ในคณะเดียวกัน เรียกว่า คณะเกษตรศาสตร์ แต่ยังมีคณะเทคโนโลยีการเกษตร ที่ทำหน้าที่อย่างแข็งขันในการพัฒนา เทคโนโลยีการเกษตรทั้ง 7 ขอบข่ายคือ (1) ระบบการเกษตร (2) การศึกษาและกำหนดพฤติกรรม ผู้เกี่ยวข้องกับการเกษตร (3) การพัฒนาเทคนิควิธีการเกษตร (4) การพัฒนาการสื่อสารการเกษตร (5) การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเกษตร (6) การจัดการการเกษตร และ (7) การประเมินการเกษตร

วิชาชีพการเกษตรจึงพัฒนาก้าวหน้า จนทำให้ประเทศไทยเป็นอยู่ข้างอู่น้ำของโลก เช่นเดียวกับการแพทย์ไทยที่เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของชาวต่างชาติ พระบรมวงศานุวงศ์ของประเทศต่างๆ ส่วน เดินทางมารับการรักษาในประเทศไทย

ในด้านการศึกษาดำเนิน Thailand 4.0 ก็ต้องมีคณะการศึกษา (Faculty of Education) (Faculty of Educational Sciences) และ คณะ เทคโนโลยี การ ศึกษา (Faculty of Educational Technology) ขึ้นในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เพื่อเตรียมบุคลากรไปช่วยพัฒนางาน การศึกษาในด้านต่างๆ ในทุกระดับการศึกษา

คณะเทคโนโลยีการศึกษา อาจประกอบด้วย 9 ภาควิชาหรือสาขาวิชาคือ ภาควิชาการจัดการระบบ การศึกษา (Systems Approach in Education) ภาควิชาสื่อสารมวลชนการศึกษา (Educational Mass Communication) ภาควิชาโสตทัศนศึกษา (Audio-visual Education) ภาควิชาอิเล็กทรอนิกส์และ โทรคมนาคมเพื่อการศึกษา (Electronic and Telecommunication in Education) ภาควิชาเทคโนโลยี การสอน (Instructional Technology) ภาควิชาเทคโนโลยีการฝึกอบรม (Training Technology) ภาควิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา (Computer Study) ภาควิชาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา (Educational Environment) และ ภาควิชานวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovations)

16.4 แนวนโยบายการพัฒนาการศึกษาสำหรับแนวประเทศไทย 5.0

ประเทศไทย 5.0 เป็นการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนสังคมไทยเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยการ รื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะวิทยาการ วิถีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยที่มุ่งคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการอยู่เย็นเป็นสุข นำการอยู่ดีกินดี โดยมี แนวนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อสังคมร่มเย็น 5 ประการ (ปัญจปรมัตต์) คือ

- ๑) เน้นการจัดการศึกษาสายวิชาชีพชีวิตที่เน้นทักษะชีวิต การจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีชีวิต การ ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตโดยรายได้ปานกลางมากกว่าการแสวงหา

ความร่ำรวยเกินตัว

- ๒) เน้นการแข่งขันกับตนเองเพื่อพัฒนาตนไปสู่สภาวะสูงสุด ด้วยการลดละ “ความเห็นแก่ตัว” และมุ่งส่งเสริม “ความเห็นแก่ตน”
- ๓) จัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ
- ๔) จัดการศึกษาวิชาชีพที่หลีกเลี่ยงการค้าขายชีวิต การค้าขายอาวุธ การค้าขายยาเสพติด และการพนัน เล่นหุ้นและหวย
- ๕) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา และวิถีไทย

16.5 แนวปฏิบัติการจัดการศึกษาสำหรับประเทศไทย 5.0

- ๑) การจัดการศึกษาสายวิชาชีพที่เน้นทักษะชีวิต ด้วยการจำลองสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เรียนคิด เรียนทำ เรียนแก้ เรียนที่จะเป็นตนเอง และเรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
- ๒) การจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีชีวิต ด้วยการ (1) จัดระบบชีวิต ที่มีองค์ประกอบและขั้นตอนการดำรงชีวิตที่ดี (2) กำหนดรูปแบบพฤติกรรมที่ทำให้ตนเองอยู่ในสภาวะรู้ดี รู้ชั่ว รู้ถูก รู้ผิด และรู้ควร ไม่ควร (3) พัฒนาเทคนิคและวิธีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม (4) มีความสามารถในการสื่อสารตามพุทธวิธีการสื่อสารด้วยปัญญา (5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตทั้งทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมภาพ (6) จัดการชีวิตตนเองให้สามารถดำรงตนอย่างมีความสุข รอดพ้นจากภัยอันตรายและการเอารัดเอาเปรียบของคนอื่น และ (7) การประเมินตนเองให้ตั้งอยู่ในฐานะอันดีอันควร
- ๓) จัดการศึกษาเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันจากความหลง ความโกรธ และความโลภ ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และดำรงชีวิตโดยรายได้ปานกลางมากกว่าการแสหากความร่ำรวยเกินตัว ด้วยการเบียดเบียนและเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น
- ๔) จัดการศึกษาเพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างสลุ่ยสุร่าย บริโภคเกินควร และเกินตัว และปล่อยให้เพื่อนร่วมชาติดำรงชีวิตอย่างอดอยาก ด้วยการผูกขาดการทำมาหากิน จนชาวบ้านไม่มีโอกาสหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต

- ๕) จัดการศึกษาเพื่อ “การเห็นแก่ตน” ที่เน้นการยกตนให้สูงขึ้น ด้วยการแข่งขันกับตนเองเพื่อพัฒนาคนไปสู่สถานะที่ดีขึ้นคือไม่มุ่งความอยู่ดี กินดี แต่มุ่งที่ความอยู่เย็นเป็นสุข ละจากความหลงเดินทางบนเส้นทางโลก 8 เส้นทาง คือ ทางไปนรกภูมิ ทางไปเปรตภูมิ ทางไปอสุรกายภูมิ ทางไปเดวองค์การจัดการศึกษาจันภูมิ ทางไปมนุษย์ภูมิ ทางไปเทวภูมิ (สวรรค์) ทางไปรูปภูมิ (รูปพรหม) เส้นทางไปอรุณภูมิ (อรุณพรหม) จนเข้าสู่ทางที่ 9 คือ ทางเอก มุ่งสู่แดนเกษม แดนอมตะ เป็นสถานะสูงสุด เห็นความแปรปรวน ความกำริบ ความแตกดับ มีชีวิตไร้การบีบคั้น (สุข) เทียง (นิจ) และพบคนที่แท้จริงไร้อาพาธ (อิตตา) คือ พระนิพพานมากกว่าการแข่งขันกับผู้อื่นในการดำรงชีพ
- ๖) จัดการศึกษาเพื่อฝึกผู้เรียนให้ลด ละ และเลิก “ความเห็นแก่ตัว” จากการแสวงหาและกอบโกยเพื่อบำรุงร่างกายคือ “ตัว” การหาเครื่องห่อหุ้มตัวที่เกินความพอดี ได้แก่การหาเสื้อผ้าราคาแพงมียี่ห้อ เพื่ออวดร่ำอวดรวย และการหาสถานที่ “ซุกหัวนอน” ที่หรูหราและมีขนาดใหญ่เกินจำเป็น และมุ่งส่งเสริมและช่วยตนเองก่อน ด้วยการพัฒนาให้พ้นจากสถานะ “อนัตตา” (ไม่ใช่ตน) คือ “ตัว” ที่เป็นไปเพื่ออาพาธ ไปสู่สถานะ “อิตตา” คือ ตน ที่ไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ (จากอนัตตลักขณสูตร)
- ๗) จัดการศึกษาไปสู่สถานะที่ไร้ความผิดปกติ คือ อาพาธ ทั้งรูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ แต่มุ่งเพิ่ม “ความเห็นแก่ตน” คือ การพัฒนาตน (อิตตา) ให้พ้นจากความเป็น “อนัตตา” ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง และเข้าสู่สถานะนิพพานคือ หความหลุดพ้นการเวียนว่ายตายเกิดในที่สุด
- ๘) การจัดการศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนและทำลายธรรมชาติ พืช สัตว์ และมนุษย์ด้วยกัน มีสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักพืชและสัตว์ประหนึ่งเพื่อร่วมโลก
- ๙) การจัดการศึกษาวิชาชีพที่หลีกเลี่ยงการค้าขายชีวิต การค้าขายอาวุธ การค้าขายอาเสพติด และการพนัน เล่นหุ้นและหวย
- ๑๐) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา และวิถีไทยด้วยการรื้อฟื้น พื้นฟู พัฒนา สืบสาน อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวิทยาการ วิชา วิชา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันให้รอดพ้นจากศาสตร์ วิทยาการ เทคโนโลยี ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของ

ต่างประเทศ อันจะทำให้ความเป็นไทยถูกกลืนหายไปมากที่สุด

- (๑) การรื้อฟื้น เป็นการค้นหาสมบัติแผ่นดินที่ถูกกวาดหิน ดิน ทราบ จากต่างประเทศมาถม กลบศิลปะวิทยาการ วิธีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย เพื่อให้ฟื้นคืนชีวิต (Revitalizing) อีกครั้งหนึ่ง
- (๒) การฟื้นฟู เป็นการนำสมบัติของแผ่นดินที่ค้นพบแล้ว มาซ่อมแซม หรือบูรณะให้ศิลปะ วิทยาการ วิธีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย อยู่ในสภาพ เดิม
- (๓) การพัฒนา เป็นการนำสมบัติของแผ่นดินที่เสื่อมสลายให้ศิลปะวิทยาการ วิธีวิทยา ปัญญา แห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นเหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมตามความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
- (๔) การสืบสาน เป็นการนำสมบัติของแผ่นดินที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมแล้วไปถ่ายทอดศิลปะ วิทยาการ วิธีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทยให้เป็นที่ ยอมรับและกระจายในกลุ่มเยาวชนและชนรุ่นหลัง
- (๕) การอนุรักษ์ เป็นการทำนุบำรุงศิลปะวิทยาการ วิธีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถีไทย
- (๖) การเผยแพร่ศิลปะวิทยาการ วิธีวิทยา ปัญญาแห่งแผ่นดิน (ภูมิปัญญา) วัฒนธรรม และวิถี ไทย

ภาคผนวก

รายชื่อคณะผู้ก่อการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน 2560

รายชื่อคณะมนตรีปฏิรูปภาคประชาชน 2560

รายชื่อคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

รายชื่อผู้เข้าสัมมนาสภาพปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน (๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐)

ภาคผนวก 1

คำสั่งแต่งตั้งคณะผู้ก่อการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน 2560

eThaiReform

Cyber Office for Thai Educational Reform (COTER)

สำนักงานลอยฟ้าเพื่อปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

ที่ 01/2560

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการก่อตั้งสถาปนาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

โดยเจตนารมณ์และความปรารถนาที่จะเห็นการศึกษาของประเทศไทยดำเนินไปตามมาตรฐานสากล และสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีสำนึกไทย เห็นคุณค่าความเป็นไทย มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์วิชาชีพและวิชาการสากล และเป็นการกอบกู้การศึกษาไทยให้พ้นสั่นคลอนแห่งอุปสรรคที่จัดการศึกษาตามแนวทางตะวันตกมากกว่าร้อยปี สมาชิกกลุ่มสื่อสังคมที่ประกอบด้วยอดีตผู้บริหาร คณาจารย์ ศึกษานิเทศก์ นักการศึกษาและประชาชนที่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงมีฉันทานุมัติ จัดตั้ง “สถาปนาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน” ขึ้น ประกอบด้วยคณะผู้ก่อการดังนี้

1. อาจารย์ ดร.รุ่ง แก้วแดง	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	กรรมการ

3. อาจารย์ ดร. ดิเรก พรสีมา	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ	กรรมการ
5. อาจารย์ ดร. ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์	กรรมการ
6. อาจารย์ ดร. คัมภีรพจน์ สายเพชร	กรรมการ
7. อาจารย์ ดร. สุรพงษ์ รัตนโคตร	กรรมการ
8. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	กรรมการและเลขานุการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร. ชญาگانต์ เรืองสุวรรณ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดังนี้

- ๑) ยกร่างข้อบังคับสถาปนาปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน
- ๒) แต่งตั้งคณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชน
- ๓) แต่งตั้งสถาปนาปฏิรูปการศึกษาระดับภาคประชาชนตามจำนวนที่กำหนดในข้อบังคับ
- ๔) ดำเนินการร่างพรบ. การศึกษาแห่งชาติภาคประชาชน พ.ศ. 2560
- ๕) ดำเนินการร่างแผนการศึกษาชาติ (2561-2570)

หลังจากยกร่าง พรบ. การศึกษาแห่งชาติภาคประชาชน พ.ศ. 2560 และร่างแผนการศึกษาชาติ (2561-2570) แล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการก่อตั้งสลายตัว และให้คณะมนตรีปฏิรูปดำเนินงานแทนในการจัดทำประชาคมเพื่อขอความเห็นชอบร่าง พรบ. การศึกษาแห่งชาติภาคประชาชน พ.ศ. 2560 และร่างแผนการศึกษาชาติ (2561-2570) นำเสนอ คสช. หรือ องค์การจัดการศึกษาบาลและทำการเผยแพร่เอกสารทั้งสองฉบับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

สถาปนาปฏิรูปภาคประชาชน เป็นการรวมตัวของนักวิชาการการศึกษา นักวิชาการและวิชาชีพอื่น และประชาชน ไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง และได้เป็นนิติเอกัตบุคคล และไม่มีเจตนาจะดำเนินการขัดแย้งกับการดำเนินงานภาคองค์กรจัดการศึกษา

เมื่อดำเนินการลุล่วงตามภารกิจ สถาปนาปฏิรูปภาคประชาชนจะสลายตัวภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2560

สั่ง ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2560

(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์)

เลขาธิการปฏิบัติหน้าที่แทนประธาน

คณะกรรมการก่อตั้งสภาปฏิรูปภาคประชาชน

ภาคผนวก 2

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อประชาชน 2560

Cyber Office for Thai Educational Reform (COTER)

สำนักงานลอยฟ้าเพื่อปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

ที่ 02/2560

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน

ตามที่สมาชิกกลุ่มสื่อสังคม “สนามปฏิรูปการศึกษา 2559” ที่ประกอบด้วยอดีตผู้บริหาร คณาจารย์ศึกษานิเทศก์ นักการศึกษาและประชาชนที่เห็นความสำคัญของการศึกษา ได้มีฉันทามติจัดตั้ง “สภาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน” และเสนอให้มีการจัดตั้งคณะผู้ก่อการการจัดตั้งสภาปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชนไปแล้วนั้น

เพื่อดำเนินการตามข้อ (2) ของคำสั่งที่ 1/2560 ลงวันที่ 29 มกราคม 2560 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชน เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และความปรารถนาที่จะเห็นการศึกษาของประเทศไทยดำเนินไปตามมาตรฐานสากล และสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีสำนึกไทย เห็นคุณค่าความเป็นไทย มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์วิชาชีพและวิชาการสากล และเป็นการกอบกู้การศึกษาไทยให้ฟื้นปลั่งกลมและสันดอนแห่งอุปสรรคที่จัดการศึกษาตามแนวทาง

ตะวันตกมากกว่าร้อยปี ประธานคณะมนตรีก่อตั้งจึงได้แต่งตั้งคณะมนตรีปฏิรูปประกอบด้วยมนตรี 25 คน ดังนี้

1. อาจารย์ ดร.รุ่ง แก้วแดง	ประธานมนตรี
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ	มนตรี
3. อาจารย์ ดร. คิเรก พรสีมา	มนตรี
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ	มนตรี
5. อาจารย์ ดร. ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์	มนตรี
6. อาจารย์ ดร.ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์	มนตรี
7. อาจารย์ ดร. คัมภีรพจน์ สายเพชร	มนตรี
8. อาจารย์ ดร.สุรพงษ์ รัตนโคตร	มนตรี
9. อาจารย์ ประทุม เรืองฤทธิ์	มนตรี
10. อาจารย์ ไกรทอง กล้าแข็ง	มนตรี
11. อาจารย์ มานะ สุดสงวน	มนตรี
12. อาจารย์ สานิตย์ พลศรี	มนตรี
13. ผศ.ดร.อดิศร เนาวนนท์	มนตรี
14. อาจารย์ ปฐมฤกษ์ มณีเนตร	มนตรี
15. อาจารย์ เจริญ ชัยสิทธิ์	มนตรี
16. อาจารย์ ชาญชัย ภัทรพุกษา	มนตรี
17. อาจารย์ วิวัฒน์ รุ่งแก้ว	มนตรี
18. อาจารย์ มนตรี นันทวงศ์	มนตรี
19. อาจารย์ ดร.สมักร เขียวกรณ์	มนตรี
20. อาจารย์ วชิรินทร์ ศรีสว	มนตรี

21. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ ปานเกล้า	มนตรี
22. อาจารย์ วิชัย สุปิงคลัด	มนตรี
23. อาจารย์ ดร.วินิจ คนขยัน	มนตรี
24. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์	มนตรีและเลขานุการ
25. รองศาสตราจารย์ ดร.ชญาگانต์ เรืองสุวรรณ	มนตรีและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะมนตรีปฏิรูปการศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

- ๑) ให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับสภาพิรูปการศึกษาภาคประชาชนเพื่อเสนอสภา
ปฏิรูปภาคประชาชน
- ๒) เสนอแต่งตั้งสมาชิกสภาพิรูปการศึกษาภาคประชาชน จำนวนไม่เกิน 250 คน
ภายใน วันที่ 31 มีนาคม 2560
- ๓) ให้ความเห็นชอบ ร่าง พรบ. การศึกษาแห่งชาติภาคประชาชน พ.ศ. 2560 เพื่อ
เสนอสภาปฏิรูป
ภาคประชาชน
- ๔) ให้ความเห็นชอบร่างแผนการศึกษาชาติ (2561-2570) เพื่อเสนอสภาปฏิรูปภาค
ประชาชน

คณะมนตรีปฏิรูปภาคประชาชน ได้รับการเสนอชื่อจากสมาชิกใน “สนามปฏิรูปการศึกษา 2559” มิได้เป็นส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน หรือ องค์กรจัดการศึกษาองค์กร (NGO) ไม่มี วัตถุประสงค์ทางการเมือง และไม่เป็นนิติบุคคล มีปณิธานในการเสริมองค์กรจัดการศึกษาใน ความพยายามที่จะผลักดันการศึกษาของประเทศไทยให้พ้นจากการจัดการศึกษาที่อิงตะวันตกมากเกินไปโดยไม่คำนึงถึงบริบทประเทศไทยที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานเกือบ 8,000 ปี และไม่มีเจตนาจะ ดำเนินการขัดแย้งกับการดำเนินงานของภาคองค์กรจัดการศึกษา

เมื่อดำเนินการลู่ดวงตามภารกิจ คณะมนตรีปฏิรูปการศึกษาภาคประชาชนและสภาพิรูป การศึกษาภาคประชาชนจะสลายตัวและยุติบทบาทการปฏิรูปภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2560 เว้นแต่จะมี เหตุผลความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่อ เพื่อให้สำเร็จตามอุดมการณ์ของคณะผู้ก่อตั้งสภาพิรูป การศึกษาภาคประชาชน

ตั้ง ณ วันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2560

(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์)

เลขที่การปฏิบัติหน้าที่แทนประธาน

คณะกรรมการก่อตั้งสภาพัฒนาการศึกษาระชาชน

ภาคผนวก 3

รายชื่อสมาชิกสภาพัฒนาการศึกษาระชาชนและสนับสนุนค่าใช้จ่าย

การสัมมนาการปฏิรูปการศึกษาระชาชน

ณ อาคาร ๓ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สมาชิกที่เข้าสัมมนา

1. อาจารย์ ดร. รุ่ง แก้วแดง	32. อาจารย์ จิตชญา ศรีโสภา
2. อาจารย์ ดร. วรชัย แสงนภาพร	33. อาจารย์ สงกรานต์ จันทร์น้อย
3. ศาสตราจารย์ ดร. ชัยงค์ พรหมวงศ์	34. อาจารย์ สมคิด หอมเนตร
4. อาจารย์ ดร. สุรพงษ์ รัตนโคตร	35. อาจารย์ พลภาณุ เศรษฐภักดี
5. อาจารย์ เจริญ ชัยสิทธิ์	36. อาจารย์ สมบูรณ์ เต็งผักแว่น
6. อาจารย์ ดร. ภักทพล หงษ์สูง	37. อาจารย์ว่าที่ร้อยตรี รมณฤต รัตนสีหา
7. อาจารย์ นวลจันทร์ หงษ์สูง	38. อาจารย์ อนันต์ รุ่งนรินทร์พร
8. อาจารย์ ดร. ศักดิ์ดา พันธุ์เพ็ง	39. รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์เกสร บุญอำไพ
9. ศาสตราจารย์ ดร. ฐากร บุญญขันธุ์	40. อาจารย์ ประชา ทศนะบรรจง
10. อาจารย์ ดร. สมักร เขาวรรณ	41. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ
11. อาจารย์ ไกรทอง กล้าแข็ง	42. อาจารย์ ดร.จันทรัตน์ ภคมาศ
12. อาจารย์ คิลก พัฒน์วิชัยโชติ	43. อาจารย์ สุนันท์ เหมศรี

13. อาจารย์ ปฐมฤกษ์ มณีเนตร	44. อาจารย์ ชัยอนันต์ แก่นดี
14. อาจารย์ ดร. ดิเรก พรสีมา	45. อาจารย์ วิรัตน์ สุกุณา
15. อาจารย์ ชีระวุฒิ เจริญราษฎร์	46. อาจารย์ มานะ สุดสงวน
16. อาจารย์ มนตรี นันทวงศ์	47. อาจารย์ พุนทรัพย์ ทองงาม
17. อาจารย์ ดร. วินิจ คนขยัน	48. อาจารย์ ประชา ผู้สังเกตการณ์
18. อาจารย์ กัญญา แสงเจริญโรจน์	49. อาจารย์ พรภินันท์ เลาะหนับ
19. อาจารย์ ดร. นภัส วายโสกา	50. อาจารย์ บุญจันทร์ บัวหุ้ง
20. อาจารย์ วิรศักดิ์ ปานม่วง	51. อาจารย์ ยุพเนศย์ ภาณุตานนท์
21. อาจารย์ อภินันท์ คำไชยสงค์	52. อาจารย์ อำนาจ จารุมณีโรจน์
22. อาจารย์ ดร. นิทรา ช่อสูงเนิน	53. อาจารย์ ดร. ณพลเดช มณีลังก
23. อาจารย์ ดร. องค์กร อมรสิรินันท์	54. อาจารย์ ประทุม เรืองฤทธิ์
24. ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์	55. อาจารย์ สุวิทย์ โยทองยศ
25. อาจารย์ ดร. วิสิทธิ์ ใจเถิง	56. อาจารย์ ชาญชัย ภัทรพฤษยา
26. อาจารย์ วิชัย สุปิงคลัด	57. อาจารย์ ขวัญเรือน แสงงบาล
27. อาจารย์ นิธินาถ อุดมสันต์	58. อาจารย์ อรุณา ไชยเศรษฐ
28. อาจารย์ ดร. อติเรก บุญคง	59. อาจารย์ สานิตย์ พลศรี
29. อาจารย์ สุชิน จันทร์ปาน	60. อาจารย์ วินิจ คนขยัน
30. อาจารย์ ดร. ศิวาดี ศิริเลิศ	61. อาจารย์ องค์กร อมรสิรินันท์
31. อาจารย์ ดร. เพิ่ม หลวงแก้ว	

ฝ่ายจัดการสัมมนา

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช

คณบดี คณะครุศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ใจทิพย์ ณ สงขลา

หัวหน้าภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. เนาวนิตย์ สงคราม	ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
รองศาสตราจารย์ ดร. ประกอบ กรณิกิจ	ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
นางสาวพรณิสรา จันเข้ม	นิสิตปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
นางสาววรลดี พิมพ์ทองดี	นิสิตปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา